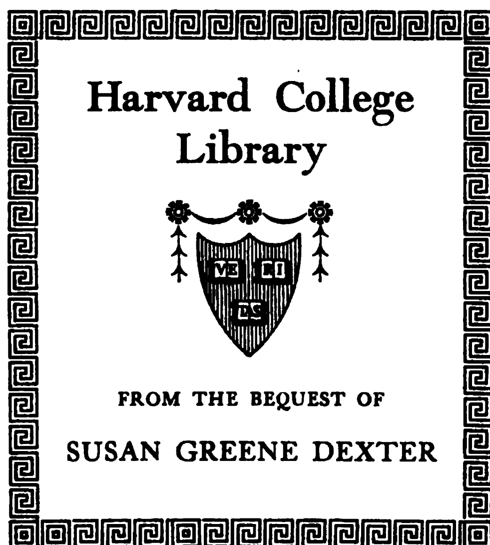

Harvard College
Library
VE RI TAS
FROM THE BEQUEST OF
SUSAN GREENE DEXTER

SKRIFTER

UTGIFNA AF

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET

I FINLAND.

LXXIV.

I.

MINNESPENNINGAR

ÖFVER

ENSKILDA PERSONER

FÖDDA ELLER VERKSAMMA

I

FINLAND

BESKRIFNA AF

MAURITZ HALLBERG

HELSINGFORS 1906

HELSINGFORS,
TIDNINGS- & TRYCKERI-AKTIEBOLAGETS TRYCKERI,
1906.

Till deras tjänst, som önska bilda en ny eller föröka en redan förefintlig samling af minnespenningar öfver enskilda personer, hvilka kunna anses tillhöra Finland, har denna sammanställning utarbetats.

Seden att prägla minnespenningar öfver enskilda personer slog jämförelsevis tidigt rot i Sverige, där trettioåriga kriget gaf uppslaget härtill, senare i Ryssland — den första öfver enskild rysk man torde vara den som bär Apraxins bild — och först i slutet på 1700-talet präglades en minnespenning, som hade finskt initiativ att tacka för sin tillkomst. Och anmärkningsvärdt är, att denna medalj hedrade en man — Porthan — till hvars minne i en senare tid den första ärestoden i Finland blifvit rest. Sparsamt hafva likväl äfven härefter dylika minnespenningar sett dagen, beroende detta väl till någon del därpå, att vi icke ega institutioner, i hvilkas program skulle ingå årligen återkommande präglingar.

Endast dubbelsidiga minnespenningar i relief hafva, på ett par undantag när, här npptagits; hvaremot ensidiga, gjutna medaljonger med eller utan ingraverad text på frånsidan, sådana Hildebrand t. ex. inrymt i ett tillägg till sitt här nedan angifna arbete, hafva uteslutits. Några andra uteslutningar af minnespenningar, som kunna återfinnas i med denna besläktade beskrifningar, hafva motiverats på de ställen där dessa eljes bort återfinnas.

Vid urvalet af dem, öfver hvilka medaljer slagits som här borde erhålla en plats, har iakttagits att alla i Finland — inom dess nuvarande gränser — födda intagits, äfven om föräldrarna endast tillfälligtvis och utan att vara fastare bundna vid landet uppehållit sig här vid sonens födelse, äfvenså alla, utan afseende på nationalitet,

hvilka här erhållit sin uppfostran, innehaft anställning, utfört uppdrag eller deltagit i ledningen af krigsoperationer. Härifrån likväl undantagna medlemmarne af svenska och ryska regenthusen äfvensom de stormän, hvilka, ehuru tillagda förläningar i vårt land, i allt öfrigt stått detsamma fjärran. Icke heller hafva riksämbetsmän, som ej haft särskild omvårdnad om någon Finland enbart rörande detalj, hänförts hit, ej heller personer, hvilka varit endast nominella innehafvare af finskt ämbete, t. ex. riksråden, hvilkas lagmanssysslor i själfva verket sköttes af vikarier. Gränsen har ofta varit svår att uppdraga och kan i tillämpningen hafva utfallit för vid eller för snäf, beroende på den personliga uppfattningen, som i fall, lika detta, spelar den roll, att meningarna svårligen kunna i allt sammangå. Att alla slags belöningsmedaljer, som väl upptaga den belönades namn, men för öfrigt sakna karaktären af en den belönade ensamt tillegnad hyllning, uteslutits, torde få anses riktigt.

Vidkommande ordningsföljden, hvari personerna upptagits, har den af Hildebrand i hans arbete „Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor" använda blifvit tillämpad. Medaljerna erhålla härigenom, framom en alfabetiskt ordnad uppställning, en riktigare inställning i den tid till hvilken de höra, äfven om de vida senare tillkommit, och i någon mån erhåller man jämväl en spegelbild af medaljkonstens utveckling. För att likväl underlätta förteckningens användning som upplagsverk för samlare har förutom hufvudregistret ett alfabetiskt ordnadt register bifogats.

Storleken af medaljerna äro angifna i millimeter (mm), men måttuppgiften kan icke alltid vara exakt, i synnerhet vid äldre medaljer som icke slagits i ring. Ett annat mått än det angifna kan också vid ringslagna medaljer möjligen tänkas riktigare, beroende på om man vill taga närmast högre eller närmast lägre liggande tal som utslag för en mätning, hvilken gifvit ett resultat, det där endast genom decimaler kunnat fullt noggrant uttryckas.

De biografiska notiserna afse ej annat än att motivera hvarför personen i fråga blifvit i förteckningen införd. De hade visserligen med hänsyn till nämnda anledning kunnat sammanträngas ännu mer än skett, men för att helst i någon mån gifva notiserna en afrundning ha, ehuru i största knapphet, berörts också personens lefnadsöden utanför Finland.

Vid utarbetandet af medaljbeskrifningarna har anlitats: dels B. E. Hildebrands „Minnespenningar öfver svenska män och qvinnor", Stockholm 1860, och afses alltid detta arbete, när i anmärkningen, som återfinnes under hvarje medaljbeskrifning, angifves att medaljen är beskrifven hos Hildebrand, dels „Numismatiska Meddelanden" utgifna af Numismatiska föreningen i Stockholm, särskilda årgångar, dels I. Iversen „Denkmünzen auf Personen die in den Ostseeprovinzen geboren sind oder gewirkt haben", Petersburg och Leipzig 1899, hvilket arbete i samma anmärkningar angifves endast genom författarens namn, och slutligen sistnämnda författares: Медали въ честь русск. дѣят., som understundom betecknats endast med: Иверсенъ. Beskrifningarna öfverensstämma därför, så långt materialet varit gemensamt, i hufvudsak med dem, som ingå i åberopade arbeten, men alltid, när blott tillfälle därtill gifvits, har beskrifningen affattats först efter det jämförelse med i någon samling förefintligt medaljexemplar egt rum; de fall, då dylik jämförelse icke kunnat ske, äro angifna i hufvudregistret. Hänvisningarna till förut existerande beskrifningar ha i regeln inskränkts till ofvananförda arbeten och endast i undantagsfall hafva några andra angifvits, t. ex. den i försäljnings- och auktionskataloger ofta åberopade Reichel. Helsingfors i december 1905.

M. H.

REGISTER.

Vid de med * förtecknade minnespenningarna har beskrifningen icke affattats efter något förefintligt exemplar, utan har densamma uppgjorts med ledning af de beskrifningar, som ingå i något af de åberopade arbetena.

ALFABETISKT NAMNREGISTER.

1.

BIRGER MAGNUSSON.

Födelseår okändt, son af Magnus Minneskjöld och Ingrid Ylfva. Jarl af Sverige, riksföreståndare. Död d. 21 oktober 1266.

Birger Magnusson blef 1248 jarl hos sin svåger konung Erik (XI) Eriksson och var den egentliga regenten såväl under dennes regering som senare under sin egen sons minderårighet. Hans styrelse var i flere hänseenden af stor vikt för Sverige. Han egnade synnerlig uppmärksamhet åt upphjälpandet af landets handel, anlade Stockholm och stiftade flere lagar, vittnande om en framsynt och human ande; särskildt genom de s. k. edsörelagarna gafs större eftertryck åt alla äldre lagstadganden, som åsyftade frid och säkerhet i landet. Under konung Eriks regering föranstaltades ånyo ett korståg till Finland, det andra i ordningen, för att stärka och återupprätta den försummade kristna kyrkan. Detta företogs 1249 under Birger Jarls ledning, som antagligen landsteg på södra kusten, mellan Hangö och Porkkala. Härifrån inträngde han i landet, kufvade tavasterna och tvang dem att öfvergå till kristendomen samt anlade en borg, enligt en sägen Tavastehus eller Kronoborgs slott. Då konung Erik emellertid aflidit och Birger Jarl mottagit underrättelse om sonen Waldemars val till konung, återvände han 1250 till Sverige och blef nu under Waldemars minderårighet riksföreståndare. Hans yngste son erhöll af brodern, konung Magnus Ladulås, titeln hertig af Finland.

I. *Åts.* BIRGERUS IÅRL DE BIÅLBO · Bröstbilden, v. s., i pansarhufva och harnesk med fältbindel och sköld, hvarå Folkungasläktens vapen (ett upprätt lejon öfver tre barrer); i sköldens nedre kant: D. F.

Fråns. 27 · | PATER | ET TUTOR | WALDEMARI R · S · | FOLCKUNGI REBELLES | SUBMOTI 1252 · | STOCKHOLMIA | FUNDATA 1260 · | M · 1266 · på nio rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af Dan. Fehrman för Hedlingers regentlängd. Siffran 27 angifver minnespenningens ordningsnummer i serien. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 1,1.

II. *Åts.* BIRGERUS JARL DE BJÅLBO · Bröstbilden, h. s., i pansarhufva och harnesk med mantelveck; under axeln: C. E.

Fråns. GUBERNATOR | REGNI 1250 · | SEDITIONEM FOLKUNG · | COMPRESSIT 1252. | STOCKHOLM · FUNDAVIT | 1260. | OBIIT 1266. på sju rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af C. Enhörning 1817. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 1,2.

III. *Åts.* BIRGERUS DUX SVEORUM DENATUS A:o MCCLXVI Jarlens i Stockholm resta, af Fogelberg modellerade bildstod; under fotställningen: LEA AHLBORN

Fråns. En krans af ek och lager, upptill slutande i en murkrona; inom kransen: EFFIGIEM | URBIS FUNDATORIS | QUAM FORMAVIT | B. E. FOGELBERG | HOLMIENSES | POST SAECULA VI | POSUERUNT | MDCCCLIV. på åtta rader.

Anm. Storlek: 75 mm. Graverad, slagen och utgifven af Lea Ahlborn 1867. Bildhuggaren har, missledd af en gammal teckning, gifvit jarlen Mats Kettilmundssons vapensköld. Beskrifven i Numismat. Meddel. II, pag. 39.

2.

CARL KNUTSSON BONDE.

Född d. 5 oktober 1409 (enligt en annan uppgift d. 29 september 1408), son af Knut Thordson Bonde och Margareta Sparre. Marsk, rikshöfvitsman, riksföreståndare, sedermera konung i Sverige och Norge. Död d. 15 maj 1470.

Johannes Magnus uppgifver att Carl Knutsson var född i Finland, där farfadern, Thord Röriksson, varit slottsfogde på Raseborg och Viborg, död därsammastädes 1417; jämväl dennes son, Carl Knutssons fader, skall 1410 hafva varit höfvitsman på Åbohus och afled i Finland 1413. Sålunda tidigt faderlös uppfostrades Carl Knutsson af en närskyld anförvant och gjorde som ung vidlyftiga resor, hvarunder han, utom förkofran i ridderliga idrotter och allmänt vetande, förskaffade sig ovanligt omfattande språkkunskaper. Detta, i förening med börd och rikedom, föranledde att han på rådets förslag 1435 betroddes med marskämbetet. I den fejd, som snart utbröt mellan den oefterrättliga konung Erik XIII och dennes svenska undersåtar, slöt sig Carl Knutsson till den fosterländska rörelsen, och då denna ändades med att konungen förklarades riket förlustig samt Carl Knutssons farligaste medtäflare försvunnit från skådebanan, valdes han, som 1436 blifvit rikshöfvitsman, i oktober 1438 till riksföreståndare. Efter det Kristoffer af Bajern valts till konung, nedlade Carl Knutsson 1440 riksföreståndarskapet samt undfick härvid i förläning Finland. Han öfverreste dit om någon tid och landsteg i Åbo den 10 november 1440. Snart tvangs han dock att afstå Viborgs slott och län. Fordringar på ytterligare afträdelser framställdes inom kort, och Carl Knutsson måste 1441 utbyta Åbo mot Viborg. Han flyttade nu till Viborg, som han förskönade och befäste samt höll där ett lysande hof, men egnade sig jämväl åt allvarliga värf. Så afgjorde han 1446 efter en grundlig undersökning en till honom hänskjuten gränstvist mellan tavasterne och karelarne. — Då Kristoffer dött, lämnade Carl Knutsson pingstdagen den 12 maj 1448 Finland för att deltaga i det konungaval, som nu förestod. Detta utföll så att han den 20 juni s. å. valdes till Sveriges konung — något senare blef han jämväl konung i Norge — men måste lämna riket i slutet af februari 1457, då han flydde till Danzig. Återkallad och ånyo hyllad den 15 augusti 1464, nödgades han dock afsäga sig kronan redan den 30 januari 1465. Han erhöll nu i förläning på lifstid Raseborgs slott och Korsholm samt på åtta år Satakunta, och begaf sig öfver till Finland igen. Här uppehöll han sig någon tid i Egentliga Finland, innan han kunde komma i besittning af Raseborg, därefter å denna borg och framlefde här i stillhet sina dagar, till dess han för tredje gången kallades att mottaga kronan, hvilket skedde den 21 september 1467. Han afled i Stockholm och ligger begrafven i Riddarholmskyrkan.

I. *Åts.* CAROLVS VIII · SVEC · ET NORV · REX · Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantel; nedanför: I.C.H.

Fråns. 37 · | CANVTI | BONDE EQ · AVR · F · | C · 1448 · | CIVIBVS | ET CHRISTIERNO R · D · | TVMVLTVANTIBVS | BIS PROFVGVS · | M · 1470 · på nio rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af J. C. Hedlinger och slagen för dennes regentlängd. Beskrifven hos Hildebrand, Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, II, pag. 556.

3.

STEN GUSTAFSSON STURE D. Ä.

Född sannolikt 1440, son af Gustaf Anundsson Sture (Tre sjöblad) och Birgitta Stensdotter Bielke. Riddare, riksföreståndare. Död d. 13 december 1503.

Konung Carl Knutsson öfverlämnade på sin dödsbädd bland andra äfven Åbo slott åt sin systerson Sten Sture. Denne valdes midsommartiden 1470 till riksföreståndare. Såsom sådan besökte han flere gånger Finland. Hans tredje besök — det första och andra hade egt rum åren 1476 och 1478 — inträffade 1483 efter påsken, då han kom för att ordna en af Erik Axelsson Tott egenmäktigt gjord fördelning af sina förläningar. Under förvecklingarna med Ryssland vistades Sten Sture åter i Finland såväl år 1490 som 1491 för att påskynda de med Ryssland öppnade fredunderhandlingarna, hvilka dock ej ledde till resultat. Åren 1495—96 var han igen i Finland; den 19 november 1495 inskeppades de uppbådade trupperna och den 30 i samma månad, eller samma dag som „Viborgska smällen" inträffade, landsteg Sten Sture på Åland samt anlände i december till Åbo, där han tillbringade julen. Härifrån uppbröt han den 24 februari 1496, sedan bud ingått, att ryssarne visat sig vid Hattula kyrka. Dessa veko dock undan utan strid, retirerande mot gränsen. I mars öfverlät Sten Sture befälet åt Svante Sture m. fl. samt reste öfver till Sverige. I september återvände han likväl till Viborg och råkade här i tvist med Svante Sture, som i vredesmod lämnade hären. Redan i november afgick äfven Sten Sture, trots böner och föreställningar, från krigsskådeplatsen samt återvände öfver Åbo till Sverige vid jultiden af fruktan för befarade hvälfningar. Kort härefter afslöts, den 3 mars 1497, den fred, som ändade det s. k. stora ryska kriget. Sten Sture anklagades vid sin hemkomst bl. a. för att ej tillräckligt hafva sörjt för Viborgs och Nyslotts försvar samt Finlands trygghet. Från riksföreståndarskapet måste han ock, efter en kortare kamp mot konung Hans, afgå 1497, och fick härvid i förläning Finland med alla dess slott, Viborg, Olofsborg, Tavastehus, Raseborg, Åbo, Kastelholm och Korsholm, utom hvad inom Sverige tilldelades honom. Under en del af år 1498 vistades Sten Sture åter i Finland med anledning af ryssarnes fredsbrott. Af sin förläning måste han i juni 1499 afträda Åbo, Viborg och Nyslott med därunder lydande län. Efter det Sverige emellertid i juli 1501 uppsagt konung Hans tro och lydnad, blef Sten Sture åter vald till riksföreståndare och var därefter tvungen att sommaren 1502 begifva sig till Finland för att kufva unionspartiet. Detta lyckades äfven, hvarefter han återvände till Sverige. Han afled i Jönköping under en resa; hans änka afled i Tavastehus.

I. *Åts.* STENO STVRE SEN · ADMINISTR · REGNI Bröstbilden, v. s., i krage och öfver dräkten en uppslagen mantel med hermelin; nedanför: I. C. H.

Fråns. 39 · | GVSTAVI | EQ · AVR · ET SEN · F · | E · 1471 · | PACTVM CALMAR · 1483 · | WIBVRG · LIBERAT · 1495 · | IVANOGR · CAPTVM 1496 · | MVNVS RESIGN · 1497 · | ITERVM E · 1501 · | M · 1503 · på tio rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af J. C. Hedlinger och slagen för dennes regentlängd. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 7 och Hildebrand: Sveriges o. Sv. K. husets minnesp. II, pag. 557.

II. *Åts.* OSCAR II SVERIGES OCH NORGES KONUNG Bröstbilden, h. s.; därunder: E. H. EKVALL

Fråns. STEN STURE D. Ä. JACOB ULFSSON. | ✡ MCCCCLXXVII ✡ GUSTAF II ADOLF. OSCAR II. ✡ MDCCCLXXVII ✡ emellan yttre kanten och en pärlrand. MINNE | AF | UPSALA UNIVERSITETS | JUBELFEST | 1877 i fem rader på fältet.

Anm. Storlek: 37 mm. Graverad och utgifven af E. H. Ekvall till jubelfesten 1877. Beskrifven i Numism. Meddel. V, pag. 73 och XIII pag. 97,15.

III. *Åts.* Tre runda medaljonger med ornerade ramar, innehållande: Sten Stures d. ä. och Jacob Ulfssons bröstbilder, förenade, nästan framvända, omskrift: STENO STURE SEN · JACOBUS ULPHONIS; Gustaf II Adolfs bröstbild, h. s., i harnesk, omskrift: GUSTAVUS II ADOLPHUS; Oscar II:s bröstbild, v. s., i amiralsuniform, omskrift: OSCAR II; vid kanten, bakom vänstra axeln: LEA AHLBORN Mellan medaljongerna ornament i nordisk stil samt årtalen: 1477, 1877 och nederst, under en lyra 1624 — På midten en ornerad rund sköld.

Fråns. HUMENTEM POLO DIMOVERAT UMBRAM. Aurora med högburen fackla åker på en framför henne sjunkande molnbädd; vid högra kanten: LEA AHLBORN. I afskärningen: UNIVERSITAS UPSALIENSIS | CONDITA MCCCCLXXVII | SOLLEMNIA CELEBRANS | MDCCCLXXVII. på fyra rader. — På båda sidor en ornerad kantram.

Anm. Storlek: 95 mm. Graverad och slagen af Lea Ahlborn 1880. Beskrifven i Numism. Meddel. X pag. 1,3 och XIII pag. 97,16.

4.

SVANTE NILSSON STURE.

Födelseår obekant, son af Nils Boson Sture till Eksjö och Birgitta Karlsdotter Bonde. Riddare, marsk, riksföreståndare. Död d. 2 januari 1512.

Då Sten Sture, under kriget med Ryssland af oro öfver läget hemma i Sverige, afreste från Finland, uppdrog han åt Svante Sture befälet. Denne gjorde ett lyckligt infall i Ryssland samt återvände därifrån med ära och byte. Men nu lämnade äfven Svante Sture hären och Finland; då Sten Sture emellertid i september med 130 skepp återvände, följde Svante Sture, ehuru motvilligt, med till Viborg. Här råkade herr Sten och herr Svante i strid med hvarandra. Herr Svante ansåg sig hafva gjort uppoffringar nog för krigföringen och hotade att jämte sitt manskap afresa. Förgäfves manade herr Sten honom att stanna. Herr Svante ville ej lyssna härtill, och då herr Sten kallade honom „en fältflykting, som rymde undan rikets baner", följde öppen brytning, och herr Svante lämnade nu med alla sina män Finland. Hemkommen verkade han för riksföreståndarens fall och konung Hans inkallande. Ett godt förhållande de bägge Sturarne emellan återställdes först när det gällde att åter aflägsna konung Hans. Sedan detta skett, valdes Sten Sture andra gången till riksföreståndare. För sina utlägg i kriget hade Svante Sture emellertid fått Raseborg med län i förläning. Efter Sten Stures död valdes Svante Sture i Sverige till riksföreståndare. Detta val bekräftades, likasom konungavalet 1457, genom en skild valakt för Finland i Åbo den 3 mars 1504. För att ytterligare förvissa sig om finnarnes trohet begaf sig riksföreståndaren änuu samma år till Finland. Han afreste dit den 5 juli, ankom till Åland den 14 i samma månad, tog Kastelholm i besittning, fortsatte färden till Åbo, dit han anlände den 20, hvars slott, som hittills innehafts af fru Ingeborg Stures fogde, följande dag öfverlämnades till honom. Härefter mottog han trohetsförsäkringar af folket i olika delar af landet, besökte härunder äfven Raseborg och Karis prästgård, till hvilka ställen han stämt möte med Erik Thuresson Bielke, som innehade Viborg slott. Denne uteblef, men Svante Sture, som på annat sätt förvissat sig om hans trohet, förordnade i augusti honom till „fullmyndig och mäktig höfding öfver Finland och Åland". I september återvände herr Svante till Sverige och besökte ej vidare landet, men hans husfru, fru Märta, vistades någon tid af året 1510 i Finland.

Under Svante Stures riksföreståndarskap intogs Kastelholm i juli 1507 af Severin Norby, och den 2—3 augusti 1509 plundrade och brände danskarne under Otto Rud Åbo.

I. *Åts.* SVANTO STVRE ADMINISTR · REGNI · Bröstbilden, v. s., i harnesk med pälsbrämad mantel; nedanför: I. C. H.

Fråns. 41 · | NICOLAI | EQVITIS AVR · F · | E · 1504 · | PERPETVAE CVM | IOHAN · II · IRAE · | M · 1512 · på sju rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af J. C. Hedlinger och slagen för dennes regentlängd. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 8 och Hildebrand: Sveriges o. Sv. K. husets minnesp. II, pag. 557.

5.

STEN SVANTESSON STURE.

Född 1492 eller i början af 1493, son af Svante Nilsson Sture och Iliana Erengisledotter Gädda. Riddare, riksföreståndare. Död d. 3 februari 1520.

Kort efter sitt den 23 juli 1512 försiggångna val till riksföreståndare i Sverige infann sig herr Sten den 12 september i Finland, där unionspartiet verksamt motarbetat honom. Han skipade på Åbo rådstuga rätt i flere mål mot kronans ämbetsmän, besökte Egentliga Finland och Satakunta, öfverallt med välvilja hälsad af folket, som hyllade honom. Följande år vistades han åter någon tid i Finland, närmast för att påskynda de då öppnade fredsunderhandlingarna med ryssarne. Herr Stens änka, Kristina Gyllenstjerna, erhöll af Kristian II förläningar äfven i Finland, men torde aldrig hafva besökt landet. Dessa förläningar utgjordes af Tavastehus slott och län med all kunglig ränta och rättighet samt Kumo gård med tilliggande, för hvilket hon skulle göra riket tjänst, när hon tillsades.

I. *Åts.* STENO STVRE IVN · ADMINISTR · REGNI · Bröstbilden, v. s., i prydlig dräkt med kappa; nedanför: I. C. H.

Fråns. 42 · | F · E · 1512 · | CHRISTIERNVS II · | OPE RVSSORVM | ET GVSTAVI TROLLE | ARCHIEPISCOPI | NEGOTIVM | FACESSIT · | M · 1520 · på nio rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af J. C. Hedlinger och slagen för dennes regentlängd. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 8,1 och Hildebrand: Sveriges o. Sv. K. husets minnesp. II, pag. 558.

II. *Åts.* STENO STURE JUNIOR Bröstbilden, h. s., i enkel dräkt och kappa; nedanför: C. E.

Fråns. GUBERNATOR REGNI | AB ANNO 1512 | PRO LIBERTATE PATRIAE | PUGNANS | OCCUB · 1520 på fem rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af C. Enhörning 1817. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 8,2.

6.

CLAS KRISTIERSSON HORN.

Född 1517 eller 1520, son af Krister Klasson Horn af Åminne och Ingeborg Siggesdotter Sparre. Friherre, riksråd, öfveramiral. Död d. 9 september 1566.

Horn föddes på Åbo slott, där hans fader var fogde. År 1544 bivistade han riksdagen i Västerås och blef kort därefter häradshöfding i Raseborgs län. 1550 var han domare i södra Finland (Halikko och Piikkis härad), senare samtidigt i Söderfinne, Savolaks och Österbottens domsagor. Utnämndes 1553 jämte Nils Boije till militärbefälhafvare i landet och 1557 till „kommendant i Viborgs län". Friherre blef Horn vid Erik XIV:s kröning den 29 juni 1561, ehuru icke närvarande. Friherrebrefvet är utfärdadt i Wadstena den 10 augusti s. å. och åtföljdes af ett gåfvobref å bland annat några gårdar i Finland. Till riksråd utnämndes han 1563. Efter att hafva lagt Estland med Reval under svenska kronan, deltog han i ledningen af fälttåget mot Danmark, dock med ringa framgång i striderna till lands, men sedan han den 8 augusti 1564 blifvit öfveramiral, förde han den svenska flottan från seger till seger. Återkallad af konungen till krigshären, hvilken kallelse den öfveransträngda Horn motvilligt efterkom, insjuknade han på nedresan till krigsskådeplatsen och dukade under för pesten. Han afled å Åby prästgård i Halland samt begrofs i Uppsala domkyrka. Horn, som stod i högt anseende hos konung Erik och egde stort inflytande på denne, tilldelades stora förläningar i Halikko, Uskela, Tammela, Akkas, Kyro, Vörå och Viborgs socknar; af dessa erhöll han Jockis fjärding af Portas (n. v. Tammela och Somero) socken den 11 januari 1562.

I. *Åts.* CLAUD · HORN L · B · R · SV · SENAT · ET THALASSIARCHA · Bröstbilden, h. s., i broderad dräkt, med mössa och Salvatorordens kedja; nedanför: FEHRMAN.

Fråns. PELAGI DECUS⁀ADDIDIT · Segergudinnan, gående, med en palmkvist i vänstra handen och i den högra en flaggstång med tvenne sjökronor (coronæ navales) och en lagerkrans, som hon nedlägger på en upprest trofé af harnesk och sköldar. I afskärningen: PROLATIS R · FINIBUS | MARI BALT · LIBERATO · på två rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. G. Fehrman. Slagen af Svenska akademin 1787. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 10; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 69 och Tafl. VIII N:o 3.

7.

HENRIK WREDE.

Födelseår okändt, son af Kasper Wrede till Wredenhoff och Köna Kropp till Nyenhoff. Ryttmästare. Död d. 17 september 1605.

Då konung Karl IX i det för svenskarne olyckliga slaget vid Kerkholm, nära Riga, den 17 september 1605 förlorat sin häst, skyndade Wrede fram och lämnade konungen sin, på hvilken denne räddade sig undan död eller fångenskap, medan Wrede nedhöggs af de förbittrade polackerna. Wredes änka och tvenne söner fingo af den tacksamma konungen till evärdelig egendom genom tvenne kongl. bref, det ena af den 2 augusti 1606, Norr Veckoski, Laha, Savijoki och Hommanäs i Borgå socken, Nummis och Sellinge i Mäntsälä samt den 27 juli 1608 Elimä fjärding i Kymmenegårds län förutom godset Sitz i Lifland. Sönerna Kasper och Karl Henrik blefvo för egna förtjänster och faderns „tappra gärning" den 18 augusti 1653 upphöjda i friherrligt stånd, hvarefter ätten, numera Wrede af Elimä kallad, 1654 introducerades. — När Carl XI:s reduktion öfvergick den svenska och finska adelns gods indrogs endast en mindre del af Wrede-ättens donation; familjens besittning af de öfriga talrikare godsen konfirmerades den 7 januari 1682 och ytterligare den 29 januari och 28 februari 1683, den 10 oktober 1688 samt slutligen ännu en gång genom Carl XII:s bref af den 1 mars 1698. Äfven under senare regenter, Adolf Fredrik och Gustaf III, afgjordes frågor om besittningsrätten till den donerade jorden i för familjen förmånlig riktning, allt under beprisande af stamfaderns uppoffrande handling. Wredenhoff såldes ur släkten 1785 af Joh. Wrede.

I. *Åts.* HENRICUS WREDE CENTURIO EQVITUM Wredefamiljens adliga vapensköld.

Fråns. QUOD SE PRO REGE DEVOVIT Samma familjs friherrliga vapensköld. I afskärningen: AD KERKHOLM | 1605 på två rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Svenska akademin 1805. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 12; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 157 och Tafl. XXVIII, N:o 9.

8.

CLAS FLEMING.

Född i mars 1592, son af Lars Hermansson Fleming och Anna Horn till Kankas. Riksråd, amiral, rikskammarråd, öfverståthållare i Stockholm, president i kommersekolleg., lagman i Söderfinne lagsaga. Död d. 26 juli 1644.

Fleming, som var född på Villnäs gård, studerade i utlandet och fick efter hemkomsten sin militära utbildning under Evert Horn i det pågående ryska kriget. Personligen känd af konung Gustaf Adolf och värderad af denne blef han 1619 underamiral, 1625 riksråd, amiral 1629 och rikskammarråd 1630. Han var således redan en högt betrodd man, då han 1634 blef Stockholms stads förste öfverståthållare och den 22 januari s. å. lagman i Söderfinne lagsaga; till president i kommersekollegium utnämndes han 1637. Hans förnämsta verk torde varit den svenska flottans nydaning, som han med största energi ledde, men äfven i andra vidt skilda värf väl hemmastadd ansågs han i rådet för en „omistande man" och denna församling torde mer än en gång i timmar väntat på den strängt upptagna rådsherren, utan hvilken man ej kunde afgöra en mängd ärenden. I rådet var det han som med rikskanslerns mäktiga bistånd genomdref den ordning, hvilken lade Norrlands och Österbottens hela utrikes handel under Stockholm och Åbo för att förekomma de prejerier och tullförsnillningar, som i dessa ännu fattiga landsdelar bedrefvos af utländingarne. Såsom öfverståthållare i Stockholm inlade han synnerliga förtjänster om staden, ej minst beträffande regleringen af densamma; en verksamhet dock mera uppskattad af en senare än af hans egen tid. Efter det Fleming under kriget mot Danmark den 1 juli 1644 utanför Femern sammandrabbat med den danska flottan under konung Kristian IV:s eget befäl, hvarvid striden blef oafgjord, samt inseglat till Kielerviken för att reparera sin flotta, där den instängdes af den danska, blef Fleming, då han stod i chefskeppets akterkajuta och tvättade sig, träffad af en förflugen styckekula samt afled två timmar därefter. Han begrofs i Vermdö kyrka nära Stockholm. På grund af faderns förtjänster upphöjdes barnen den 26 mars 1651 till friherrar, med Liebelitz till friherrskap.

I. *Åts.* CL · FLEMING · R · SEN · U · STOCK · PRAEF · THALASSIARCHA · Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck och bred utliggande krage; nedanför: O·E·

Fråns. TURRIGERA URBS EREPTAQVE ROSTRA CARINIS · Innanför en krusad rand ett hamnparti af Stockholm med gamla arsenalen, i förgrunden bakstammen af ett linieskepp, en slup, kanon, ankare, flaggor och kulor; vid kanten: E. I afskärningen: MONUMENTA VIRI PRO | PATRIA OCCUMB · | MDCXLIV · på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Svenska akademin 1801. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 18.

9.

JOHAN SKYTTE.

Född d. 9 maj 1577, son af Bengt Nilsson Skräddare och Anna Andersdotter. Friherre, riksråd, president i kammarkollegium, generalguvernör öfver Lifland, Ingermanland och Karelen, president i Göta hofrätt, lagman i Norrfinne lagsaga. Död d. 25 mars 1645.

En af sin tids lärdaste män, särskildt bemärkt såsom latinsk vältalare, valdes Skytte till lärare åt Gustaf Adolf. Adlad 1603, utbytte han namnet Schroderus, som han hittills från sitt inträde på den lärda banan burit, mot Skytte efter en utslocknad adlig ätt, från hvilken han på mödernet härstammade. Sedan han varit använd i flere maktpåliggande, hufvudsakligen diplomatiska värf, blef Skytte 1624 friherre och erhöll betydande förläningar i Lifland, hvilket satte honom i jämnbredd med högadeln. Samtidigt egde han flere lägenheter i Finland, såsom två augments- och sex skattehemman Ihelämpis i Hattula, Wreta i Kimito och Artukais i Reso. År 1627 blef han lagman i Norrfinne lagsaga och 1629 generalguvernör öfver Lifland, Ingermanland och Karelen. Denna post utbytte han för att vinna en lugnare verksamhet 1634 mot presidentplatsen i Göta hofrätt. Fortfarande anlitades han likväl af regeringen för andra uppdrag, då hans framstående kunskaper ansågos oumbärliga. Under fredsunderhandlingarna med Danmark, i hvilka han deltog, insjuknade han och dog på sin ej långt från Brömsebro belägna gård Söderåker. På grund af Skyttes utseende, och då hertig Carl, som var bosatt i Nyköping samtidigt med det Skytte föddes, flitigt besökte dennes föräldrahem — fadern var borgmästare i Nyköping — samt sedermera frikostigt sörjde för hans uppfostran, spreds ett tämligen allmänt rykte att den unge Johan var hertigens naturlige son, men såsom sådan blef han likväl aldrig erkänd af hertigen. Af Skyttes barn var hans lärda dotter, Wendla, gift med landshöfdingen i Österbotten Hans Kyle.

I. *Åts.* JOHANNES SKYTTE R · S · SENATOR Bröstbilden, h. s., med veck af rådsmanteln; nedanför: *.

Fråns. GRANDI NOBILIS ALUMNO Centauren Chiron (skyttens stjernbild) omgifven af fjorton stjärnor. I afskärningen: GUSTAVI II · AD · PRAECEPTOR | PATRONUS LITTERAR · | MUNIFICUS på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Svenska akademin 1813. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 19; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 133 och Tafl. XIV, N:o 5.

10.

JACOB DE LA GARDIE.

Född d. 20 juni 1583, son af Pontus De la Gardie och Sofia Gyllenhjelm. Grefve, riksråd, fältmarskalk. Död d. 12 augusti 1652.

Född i Reval, förlorade han i späd ålder sina föräldrar. Han uppfostrades därefter i Finland, dels under vistelse på Åbo slott åren 1584—90, dels hos sin mormoder på Växiögård i Kangasala. Redan vid 18 års ålder erhöll han af hertig Carl ett befäl i polska kriget. Tillfångatagen vid Wollmars kapitulation, utväxlades han om fyra år och begaf sig nu för sin vidare utveckling till Moritz af Oranien. Då den svensk-ryska alliansen 1609 föranledde ett krigiskt inbrott i Ryssland för att bistå Zar Wasili Schuiski i striden mot polackerna, gick De la Gardie, som samma år blifvit öfverbefälhafvare för de finska trupperna, öfver gränsen. Det afsedda ändamålet förfelades emellertid till en del, trots flere vunna segrar, genom truppernas myteri, och han måste med en ringa kvarlefva af sin kår, endast omkring 400 man, återvända. Han tågade nu mot Kexholm, som ej enligt det med ryssarne fjorton år tidigare ingångna aftalet öfverlämnats till svenskarne, och belägrade efter erhållna förstärkningar fästet från augusti 1610 till den 2 mars 1611, då besättningen kapitulerade. Hans nästa mål var Novgorod. Denna ort intog han samt höll densamma besatt i fem år. Det var med anledning af hans långa uppehåll här, föranledt af strider och underhandlingar, han af sina med krigets långvarighet missnöjda finska soldater erhöll vedernamnet „Laiska Jaakko". Emellertid bidrogo hans vunna framgångar i hög grad till det för Sverige förmånliga fredsslutet i Stolbova den 27 februari 1617, hvarigenom Kexholms län förenades med det öfriga Finland, som nu fick de gränser mot Ryssland, hvilka än i dag bestå. År 1615 upphöjd i grefligt stånd, den enda som af Gustaf Adolf tilldelades denna värdighet, erhöll han vid Stolbova-fredens afslutande Ingermanlands och Kexholms län i arrende med rätt att där uppbära kronans inkomster, hvilket arrende, som upphörde först 1629, medförde att hela uppbördsväsendet lades i hans hand. Ehuru Gustaf Adolf tidigare kallat honom sin läromästare i kriget, väckte han senare genom sin tröghet konungens misshag, och åsidosatt anhöll han slutligen om sitt entledigande. De la Gardie egnade sig härefter åt marsk- och rådsämbetena och gjorde sig genom sin erfarenhet och en frimodig hållning mycket gällande, ej minst inom förmyndarstyrelsen under Kristinas minderårighet. I Finland var han genom arf egare till många lägenheter i Virmo, Pargas, Birkkala m. fl. socknar. På sista tiden blind, men ännu verksam, imponerade han äfven på utländingar genom den stora gästfrihet han vid högtidliga tillfällen visste utöfva, ehuru hans bostad eljes öfverraskade genom sin till torftighet gränsande enkelhet. Året efter hans i Skara inträffade död, anlade hans änka — Gustaf Adolfs ungdomsbrud Ebba Brahe — i Pedersöre socken, som De la Gardie undfått i förläning, en stad, den hon efter sin make uppkallade Jacobstad.

I. *Åts.* COMES JAC. DE LA GARDIE R. SV. SEN. ET MARESC · Bröstbilden, h. s., i harnesk; nedanför: LEA AHLBORN

Fråns. QUA VICIT VICTOS PROTEGIT ILLE MANU. En krigare i 1600-talets dräkt, till häst, utsträcker sin hand beskyddande öfver en ödmjukt framträdande man med obetäckt hufvud, som nedlägger sin värja; på marken: L. A. I afskärningen: GENERE ET FACTIS | CLARUS OBIIT | MDCLII. på tre rader.

Anm. Storlek 32 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1879. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 2 samt hos Iversen, pag. 36 och afbildad Tafl. XIX N:o 4 därsammastädes.

II. *Åts.* IAC · DELAG · COM · D · LECKE · L · B · D · ECK · EqAuRSCA · P Œ Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt.

Fråns. Familjevapnet, däröfver i båge: Invidia⁀Fortu⁀Comes.
œ

Anm. Oval 50 mm × 39 mm med ögla. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 36 och Tafl. XIX N:o 3. Fanns i Iversens samling slagen i bly, torde nu finnas i Eremitaget i St. Petersburg.

11.

AXEL OXENSTJERNA.

Född d. 16 juni 1583, son af Gustaf Gabrielsson Oxenstjerna och Barbro Axelsdotter Bielke. Grefve, riksråd, rikskansler, president i kanslikollegium, direktor för Evangeliska förbundet i Tyskland. Död d. 28 augusti 1654.

Af konung Gustaf Adolf redan 1612 utnämnd till rikskansler, tilldelades Oxenstjerna utöfver Fiholm och Rinkestad, som han ärft, den 5 februari 1614 Kimito som friherrskap. Detta, efteråt något förstoradt, omfattade 396 hemman med omkring 7,500 daler s. m. i ränta. År 1616, när konungen öfver Viborg begaf sig från Estland till Helsingfors för att den 22 januari öppna den utlysta landtdagen „med de finska och norrländska ständerna", åtföljdes han af Oxenstjerna, som deltog i förhandlingarna och torde hafva utöfvat ett stort inflytande på deras gång. De afslötos den 2 februari, men ännu den 8:de vistades Oxenstjerna i Helsingfors, hvarifrån han denna dag afsände ett varningsbref till prins Radzivill, som, trots det på två år afslutade stilleståndet med Polen, stod i beråd att infalla i Estland. Äfven i Åbo, där konungen på återvägen till Sverige uppehöll sig flere månader sökande råda bot på det rättslösa tillståndet i landet, var Oxenstjerna med. Då konungen 1626 förlade kriget till Preussen, sändes Oxenstjerna till Finland, där han utöfver sina förläningar egde flere lägenheter i Nousis, Tenala, Töfsala, Virmo m. fl socknar, för att anskaffa penningar och trupper, dem han äfven öfverförde till Tyskland. Härefter gåfvos Oxenstjerna större uppdrag, med hvilka han trädde i främsta ledet af samtidens statsmän, onekligen den störste Sverige egt. — För Finlands kulturella utveckling verkade han genom det kraftiga beskydd han skänkte Ericus Erici, som under en härigenom vunnen fridfull lefnadsafton sattes i tillfälle att utgifva religiösa skrifter på finska språket. Likaså vann hans forne lärare, sedermera biskopen i Åbo Rothovius, rikskanslerns mäktiga stöd för Åbo trivialskolas ombildning till gymnasium. Själf anslog Oxenstjerna ett belopp för underhåll af en pedagogi i Kimito, näst skolorna i Sund (1639) och Pernå (1640) den äldsta skola på landsbygden i Finland. Konungen och rikskanslern skola äfven hafva umgåtts med planen på ett universitet i Åbo, hvarom prästeståndet och Åbo hofrätt petitionerat, en plan som först genom Per Brahe blef förverkligad; Oxenstjerna yttrade likväl äfven då betänkligheter angående kostnaderna, som ett dylikt lärdomssätes upprättande komme att medföra. År 1645 upphöjdes Oxenstjerna i grefligt stånd. Han afled i Stockholm och ligger begrafven i Jäders kyrka i Södermanland.

I. *Åts.* I · D. D: AXEL · OXENSTIERNA · L · B · I͡K · D · I · F · T · E · R · SV. C · L^{EG}: I^{G}: S: F^{OED}: E^{V}: D^{IR} · Bröstbilden, h. s. men nästan framvänd, med bred spetskrage, till en del täckt af den oxenstjernska vapenskölden under friherrlig krona.

Fråns. ROBORE · DIVINO · CORONATvs VINCIT · LEO Ett krönt lejon, upprest på bakfötterna, håller ett svärd i den högra och en öppen krona i den vänstra framtassen; öfverst strålande: יהוה

Anm. Storlek: 42 mm. Slagen antagligen 1633 såsom uttryck för de tyska protestanternas aktning och tacksamhet, sannolikt i Augsburg eller Osnabrück då

Oxenstjerna var Evangeliska förbundets direktor. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 22,1. Präglade exemplar äro sällsynta, gjutna allmännare; å en del exemplar förekommer å åtsidan ---I • P • T • ---, således P i st. f. F.

II. *Åts.* AXELIVS. OXENSTERN. RERVM. SVECO. GERMANICARUM. ATLAS (en blomma). Bröstbilden, h. s., med mantelveck och bred spetskrage; nedanför: ·F G·1634·

Fråns. PRUDENTIA. &. FORTITUDINE. POST. GUSTAVUM. MAGNUM. LIBERTATIS. VINDEX Friheten, en kvinna med hatten på hufvudet, håller i händerna två andra kvinnofigurer: Sanningen med en spegel och Tapperheten med en pelare; vid fötterna ligga sönderslitna fjättrar, öfverst i en sky Gustaf Adolfs bröstbild hållande ett band, hvarpå läses · SIC · DECVIT · MEA · FACTA · SEQVI ·

Anm. Storlek: 42 mm. Gravören obekant; utkom i Tyskland 1634. Felfria afdrag äro sällsynta. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 22,2.

III. *Åts.* AXELIVS. OXENSTERN. LIB: BARO: IN. KYMI: DO: IN. FIHO: Bröstbilden, h. s., med mantelveck och bred spetskrage; nedanför: ·F G. 1634.

Fråns. PRO. RELIGIONE · & · PATRIA · Oxenstjernska vapnet i oval sköld med hjälmprydnad och löfverk, vid sidorna stå: Tron, en kvinna med bok och kors, samt Rättvisan, med svärd och vågskål; på fotställningen: FIDES IVSTIT. I afskärningen: MODERATA. DVRANT. | ett ornament, på två rader.

Anm. Storlek: 43 mm hög, oval. Gjord antagligen af samma gravör som föregående och vid samma tid. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 22,3.

IV. *Åts.* AXELIUS OXENSTIERNA COMES Bröstbilden, h. s., med mantelveck och spetskrage; under axeln: C·E·

Fråns. CANCELLARIUS | REGNI | AB ANNO 1612 | FOEDERIS EVANGELICI | DIRECTOR 1633 | OB · 1654 på sex rader.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad och utgifven af C. Enhörning 1817. Beskrifven hos Hildebrand pag. 22,4.

V. *Åts.* AXELIUS͡OXENSTIERNA Bröstbilden, v. s., med spetskrage; nedanför: SALMSON F

Fråns. NATUS | HOLMIAE | IN SVECIA | AN. M. D. LXXXIII. | OBIIT | AN. M. DC. LIV. på sex rader. Under en linje: SERIES NUMISMATICA | UNIVERSALIS VIRORVM ILLUSTRIUM | M. DCCC. XXI. på tre rader; nedanför: DURAND EDIDIT

Anm. Storlek: 41 mm. Graverad af Joh. Salmson i Paris för Durands serie af minnespenningar öfver ryktbara män (1821). Förekommer i tvenne något skiljaktiga varianter. Nästföljande nummer är en omgravering med anledning af den oriktigt angifna födelseorten. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 431,6.

VI. *Åts.* AXELIUS⁀OXENSTIERNA. Bröstbilden, v. s., med spetskrage; nedanför: SALMSON F

Fråns. NATUS | IN FANO | UPLANDIAE | AN. M. D. LXXXIII. | OBIIT | STOCKHOLMIAE | AN. M. DC. LIV. på sju rader. Under en linje: SERIES NUMISMATICA | UNIVERSALIS VIRORUM ILLUSTRIUM | ✦ | M. DCCC. XXI. på fyra rader; nedanför: DURAND⁀EDIDIT

Anm. Storlek: 42 mm. Graverad af Joh. Salmson i Paris för Durands serie af minnespenningar öfver ryktbara män (1821). Beskrifven hos Hildebrand, pag. 22,5.

VII. *Åts.* ✡ COMES AXEL. OXENSTIERNA REGNI SVEC. CANCELLARIUS. ✡ på en upphöjd matt kantram. Bröstbilden, h. s., med bred nedviken spetskrage; nedtill på ramen: NAT. 1583. OB. 1654. Under axeln: LEA AHLBORN

Fråns. HEROS INERMIS CONCILIIS⁀VICTOR REIPUBLICÆ MODERATOR. Oxenstjerna i tidens dräkt, stående stödd på sin grefliga vapensköld, håller i vänstra handen en pergamentsrulle och höjer den högra något med en talares åtbörd. I afskärningen: MEMORIAM PER SÆCULA | ILLUSTREM PIE SERVAT | ACADEMIA SVECANA | MDCCCLXXXIII. på fyra rader; vid kanten: L. A.

Anm. Storlek: 58 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1883. Beskrifven i Numism. Medd. IV, pag. 3.

12.

GUSTAF HORN.

Född d. 23 oktober 1592, son af Carl Henriksson Horn till Kankas och Agnes von Delwig. Grefve, riksråd, riksmarsk, generalfältherre, generalguvernör, president i krigskollegium, lagman i Norrfinne lagsaga. Död d. 10 maj 1657.

Under det fadern satt fången på Örbyhus, föddes sonen Gustaf därstädes. Han erhöll en vårdad uppfostran och hade bl. a. Sigfrid Aronus till lärare. Hemkommen från en utländsk studieresa, ingick han 1612 i krigstjänst under sin broder Evert i Lifland; senare utbildade han sig ytterligare under Moritz af Oranien samt förvärfvade genom sina vidsträckta resor äfven en stor språkkännedom. Af Gustaf II Adolf till en början använd i diplomatiska värf, vann han snart konungens förtroende, som redan nu kallade honom sin „högra hand". Ånyo kallad till krigsskådeplatsen, befordrades Horn till öfverste och utnämndes 1625 — förutom till lagman i Norrfinne lagsaga — till „general öfver trupperna i Finland till häst och fot". Med dessa tågade han till Lifland och delade, då konungen ej själf var närvarande, till en början öfverbefälet med de la Gardie, men blef 1628 efter segrarna vid Wallhof och Wollmar fältmarskalk och ensam öfverbefälhafvare. Med det tyska krigets utbrott öppnades för Horn en lysande bana. Han tågade med sina finska trupper, två regementen fotfolk och sju kompanier ryttare, tillsammans omkring 3,000 man, landvägen till Tyskland och blef här konungens närmaste man i befälet. Hans mest glänsande bragd utfördes i slaget vid Breitenfelt, den 7 september 1631, då han efter sachsarnes flykt från slagfältet med den af honom förda vänstra flygeln bildade en ny front mot Tilly och gaf konungen tid att komma till undsättning. Härefter var Horn verksam dels i södra, dels i västra Tyskland, där han ock nåddes af underrättelsen om konungens död, hvilken för honom medförde ansvaret af öfverbefälet, en post som han dock snart måste dela med hertig Bernhard af Sachsen-Weimar. Det var nu denne tvingade Horn till drabbningen vid Nördlingen, den första batalj, som Horn förlorat. Själf blef han fången och måste tillbringa åtta år i fångenskap, innan han 1642 utväxlades mot trenne kejserliga generaler, hvarefter han reste hem öfver Schweiz, Spanien, Frankrike och Holland, öfverallt mottagen med de största ärebetygelser. Vid danska krigets utbrott utsedd till öfverbefälhafvare, eröfrade han större delen af Skåne; härmed afslutades Horns krigarbana. I rådet var Horn sin svärfaders, Axel Oxenstjernas stöd, men åtnjöt föga gunst af hofpartiet. Af drottning Kristina upphöjdes han den 26 mars 1651 till grefve af Björneborg, hvarvid Björneborgs stad och 362 hemman i Kumo, Ulfsby och Hvittis med omkring 8,000 daler s. m. i ränta tillades honom. År 1652 generalguvernör i Lifland, utnämndes han redan påföljande år till president i krigskollegium. Vid polska krigets utbrott uppdrog Carl X Gustaf åt honom försvarsanstalterna i hemlandet. Härunder afled Horn i Skara och begrofs i Jakobs kyrka i Stockholm samt slöt själf sin grefliga ätt.

I. *Åts.* GUSTAVUS HORN COMES R · S · ARCHISTRATEGUS · Bröstbilden, h. s., i harnesk, mantelveck och spetskrage; under axeln: C · E ·

Fråns. NEC | TE VIDERE | SUPERBUM | PROSPERA | BELLORUM | NEC FRACTUM | ADVERSA · på sju rader inom en lagerkrans. I afskärningen: NAT · 1592 · | DENAT · 1657 · på två rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Svenska akademin 1803. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 25; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 70 och Tafl. VIII N:o 6.

13.

ARVID WITTENBERG.

Född 1606, son af Hans Wirtenberg von Debern och Magdalena Schönfeld. Grefve, riksråd, fältmarskalk, rikstygmästare, ståthållare öfver Pommern. Död 1657.

Wittenberg, hvars fader var assessor i Åbo hofrätt och ståthållare på Nyslott och öfver dess län, tillhörde en släkt, som ursprungligen hette Wirtenberg von Debern, hvilket namn han ock själf för det mesta begagnade. Han föddes på Johannesberg i Borgå socken samt inträdde 1622 i krigstjänst. Under polska och trettioåriga krigen deltog han i flere fältslag; såsom öfverste blef han i slaget vid Nördlingen tillfångatagen, men utväxlades och utmärkte sig ånyo i Banérs fälttåg. Befordrad och delaktig i öfverbefälet vann han 1641 slaget vid Wolffenbüttel. Efter det Torstensson öfvertagit befälet, åtföljde han denne under alla hans fälttåg och bidrog såsom anförare för högra flygeln till segrarna vid Breitenfelt 1642 och Jankow 1645. Äfven i Schlesien och Böhmen, där han förblef till krigets slut, utmärkte han sig och vann rikt byte. Rikstygmästare och general öfver artilleriet blef han efter fredsslutet samt upphöjdes 1651 i friherrligt stånd med Loimijoki friherrskap om 110 hemman i förläning och befordrades s. å. till riksråd. Redan 1652 mottog han ytterligare i förläning grefskapet Nyborg om 2,661 arviorubel i Juga och Uguniemi socknar. Vid polska krigets utbrott 1655 blef Wittenberg fältmarskalk och ståthållare i Pommern samt inbröt med 17,000 man i Polen. Efter flere framgångar inneslöts han i Warschau af hela polska hären samt måste den 21 juni 1656 dagtinga. Ett föremål för polackernas osläckliga hat, fördes han mot tro och lofven som fånge till fästningen Zamosc, där han afled 1657. Hans lik jordfästes 1671 i Riddarholmskyrkan, men öfverfördes sedan till Badelunda kyrka i Wästmanland. Wittenbergs grefliga ätt utdog med ende sonen.

I. *Åts.* ARV · WITTENBERG COM · R · S · DUX TORMENTARIORUM · Bröstbilden, v. s., i harnesk med liten nedvikt slät krage och fältbindel; under axeln: *ε* ·

Fråns. VENTURI TELA TONANTIS En flygande örn med Jupiters blixt i klorna. I afskärningen: ARMIS VICTR · CAROLO X | PRAELATIS, VARSOVIA | FORTITER DEFENSA · | OB · 1657 · på fyra rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af G. A. Enegren. Slagen af Svenska akademin 1826. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 25.

14.

JOHAN STJERNHÖK.

Född d. 27 februari 1596, son af Olaus Petri Dalecarlus och Margareta Hansdotter. Assessor i Åbo bofrätt, professor vid Åbo akademi, hofråd. Död d. 25 juni 1675.

Utgick från ett fattigt hem — fadern var kapellan i Rättvik. Det var endast genom hjälp af mäktige gynnare som Stjernhök, hvilket namn han bar efter att 1649 hafva adlats, bereddes tillfälle till studier vid Uppsala och flere utländska universitet. Återkommen hem blef han lektor vid det nya gymnasiet i Wästerås, och efter en företagen ny utländsk resa kallades han 1630 till referendarie i konungens kansli. Ej villig att mottaga uppdraget, befalldes han tillträda ett assessorsämbete i Åbo hofrätt. I tio år arbetade han nu, samtidigt bestridande lagmanssysslan i Norrfinne lagsaga, i den praktiska lagfarenhetens tjänst. År 1640 utnämndes han till professor i lagfarenhet vid Åbo akademi och kvarstod i denna befattning till 1647 ehuru ofta frånvarande i Sverige, dit han af andra uppdrag drogs. Redan 1642 blefven ledamot af lagkommissionen, erhöll han 1646 Örbyhus domsaga och förordnades 1647 till revisionssekreterare i justitiemål. Hofråd 1666, skötte han, ehuru blind, med hjälp af sin son sina åligganden. Utöfver sin egentliga ämbetsverksamhet egnade han sig åt rättsväsendets förbättring samt utgaf sitt ryktbara verk De jure sveonum et gothorum vetusto, som utkom 1672 och tillvann honom ärenamnet „svenska lagfarenhetens fader". Han afled i Stockholm.

I. *Åts.* JOHANNES. OLAI. STJERNHÖÖK. CONCIL. AUL. Bröstbilden, v. s., i pälsbrämad rock och upprättstående krage; under axeln: C M M

Fråns. JURIS. LEGISQ. SACERDOS. En man i antik dräkt, stående, vidrör med högra handen en lågande trefot och håller i den vänstra ett utrulladt pergamentsblad. I afskärningen: SERVANDO & EMENDANDO | DEN. MDCLXXV. på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af C. M. Mellgren. Slagen af Svenska akademin 1837. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 36.

15.

SIMON GRUNDEL-HELMFELT.

Född d. 25 september 1617, son af J. Grundel och Elisabet Depken. Friherre, riksråd, fältmarskalk, generalguvernör öfver Ingermanland och Kexholms län. Död d. 14 juli 1677.

Utgången från en borgerlig släkt — hans fader var borgmästare i Stockholm — nådde Grundel-Helmfelt, som han kallade sig efter det han 1647 förlänats med friherrlig värdighet, under sin långa krigarbana de högsta värdigheter. Denna del af hans verksamhet förlades dock aldrig inom Finland, men han tillades och kallade sig friherre till Nyenhusen i Österbotten och herre till Nyslott. Såsom generalguvernör öfver Ingermanland och Kexholms län, hvarmed han efter någon tid fick förena befälet öfver milisen och alla garnisoner i Finland, ingrep han likväl i en del af vårt lands förvaltning. Han utnämndes till denna post 1659 till belöning för sitt välförhållande under polska kriget, synnerligast vid Rigas belägring. Denna förvaltning innehade han i fem år och ådagalade därvid en ovanlig duglighet. Hans ämbetsberättelser, sällsynt klara, vittna om den noggranna kännedom han tagit om förhållandena inom de landskap, hvilkas styrelse blifvit honom anförtrodd. Den beslutna reduktionen sökte han genomföra, men utan verksamt understöd af regeringen stod han maktlös mot den gensträfviga adeln. Hans enda son afled före honom och slöt han sålunda, då han stupade i slaget vid Landskrona, själf sin ätt. Han ligger begrafven i Stockholms storkyrka.

I. *Åts.* SIM · HELMFELT L · B · SEN · R · ET CAMPI MARESCH · Bröstbilden, h. s., i harnesk; nedanför: C · G · FEHRMAN.

Fråns. OPERUM⁀VICTORIA FINIS · Krigsäran, en kvinna i antik rustning, håller svenska riksbaneret i högra och en victoriola i vänstra handen. I afskärningen: CORAM REGE PUGN · OCCUB · | AD LANDSCR · MDCLXXVII · på två rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad C. G. Fehrman. Slagen af Svenska akademin 1792. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 43; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 61 och Tafl. v N:o 7.

16.

PER BRAHE.

Född d. 18 februari 1602, son af Abraham Brahe och Elsa Gyllenstjerna. Grefve, riksråd, riksdrots, president i Svea hofrätt, generalguvernör, kansler för Åbo universitet. Död d. 12 september 1680.

Brahe föddes på Rydboholms gods i Uppland, studerade vid universiteten i Giessen och Strassburg och gjorde därefter resor i Frankrike, England, Holland samt Italien. Kammarherre 1626, öfverste 1628, följde han konungen under fälttågen 1626—29 i Preussen, hvarunder han äfven deltog i fäktningen vid Dirschau, där konungen sårades. Också fälttågen 1630—31 bivistade han, men konungen, som ansåg den unga ädlingen bättre egnad för freden än kriget, utsåg Brahe 1628 till lagman i Värmland och Dalarne. Vid riksdagen 1629—30 landtmarskalk, blef han sistnämnda år riksråd. Ur krigstjänsten utträdde han 1631 och ingick nu som assessor vid Svea hofrätt. Fredsunderhandlingarna med Polen leddes af honom, men det för Sverige mindre förmånliga resultatet grundlade den långvariga osämja, som rådde mellan Axel Oxenstjerna och honom. Då denna alltjämt tilltog, och Brahe dessutom framställde ranganspråk, som icke kunde tillgodoses, aflägsnades han genom sin den 7 juni 1637 försiggångna utnämning till generalguvernör i Finland. Denna plats tillskapades enkom för honom och kanske främst i syfte att aflägsna honom från Stockholm. Dock leddes regeringen nog äfven af önskan att kunna tillgodogöra sig Brahes stora administrativa förmåga, hvilken väl behöfdes i det hårdt pröfvade och nödställda landet. Brahe anlände till Åbo den 21 november 1637 med ett stort följe och sökte genast vinna kännedom om förhållandena inom sitt förvaltningsområde, till hvilket Österbotten ännu icke hörde. För detta ändamål gjorde han vidsträckta resor under vintern 1638 samt sommaren detta och följande år. I hans till regeringen afgifna berättelser gaf han träffande omdömen om land och folk samt yrkade på verksamma åtgärder till bekämpande af det rådande lägervallet, främst på skolväsendets förbättring och upprättandet af en akademi. Ännu året därpå, 1640, företog han tvenne resor, men lämnade Finland den 7 augusti, sedan han likväl därförinnan öfvervarit invigningen af Åbo akademi den 15 juli. Det nya lärdomssätets högsta ledning var honom redan från början anförtrodd, ehuru han först 1646 utnämndes till dess kansler, ett uppdrag som han bibehöll ända till sin död. Genom att upprätta nya pedagogier och trivialskolor samt ett gymnasium i Viborg sörjdes äfven för den högre skolundervisningen; postväsendet organiserades 1638 och äfven om den finska bibelöfversättningens utkommande 1642 inlade Brahe förtjänster. Likaså var det han, som föranledde förflyttningen af landets nuvarande hufvudstad, hvilken 1640 utflyttades till Estnässkatan, sedan valet slutligen fallit på denna plats. Återkommen till Sverige valdes Brahe till riksdrots och inträdde härmed bland riksförmyndarena. År 1648 utnämndes han för andra gången till generalguvernör öfver Finland; denna gång hänfördes Österbotten, men ej Kexholms län till hans förvaltningsområde. Brahe anlände till Åbo den 18 juni 1648, besökte i januari och februari 1649 nästan alla landets städer samt anlade flere nya. I september 1651 lämnade han åter Finland för att aldrig återvända, men bibehöll ända till den 14 januari 1654 generalguvernörsämbetet, hvilket då af sparsamhetsskäl indrogs. Brahe, som var en af Sveriges rikaste jordegare, fick 1650 som förläning friherrskapet Kajana, omfattande Kajana slott och län samt Idensalmi och Kuopio socknar, hvartill 1652 lades Brahestad samt gods i Salo socken och hela Pielisjärvi pogost; dessutom hade han donationsgods äfven i Pargas och St. Mårtens socknar samt Brahelinna i Savolax. — Efter Carl X Gustafs tillträde till regeringen egnade Brahe sig åter åt krigarens värf. När denna konung afled, blef Brahe ånyo en af riksförmyndarena och åtnjöt fortfarande stort anseende, men var ej fullt konsekvent i sin hållning samt drog sig småningom undan massan af ärenden, men i frågor rörande Finland tog han i rådet ofta till ordet. Sedan Carl XI själf öfvertagit regeringen var Brahes inflytande betydligt förminskadt. Genom sin död, han afled på Bogesund, befriades han från att bevittna

de af riksdagen beslutna reduktionsåtgärdernas verkställande. Brahe begrofs i Ry kyrka. Hans staty aftäcktes 1888 i Åbo och en kopia däraf i förminskad skala är uppställd i Brahestad; innebörden af det ännu lefvande uttrycket „i grefvens tid“ vittnar om huru högt han i Finland blifvit uppskattad.

I. *Åts.* PETRUS BRAHE COM: IN WISSINGSBORG· Bröstbilden, h. s., men nästan framvänd, i kyller och med axelgehäng samt spetskrage; nedanför: s D

Fråns. REG : SUE : SEN : ET DROZETUS LEG : WESM : MONT : ET DALEC:· Brahevapnet i fyrdelad sköld med hjärtvapen, under friherrlig krona.

Anm. Storlek: 41 mm. Graverad af Seb. Datler. Slagen på 1640-talet. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 47,1.

II. *Åts.* PETRUS · BRAHE · R · S · DROTZET9 · COMES · IN WYSINGSBOURG · L · B · IN CAIANA · (en blomma) Bröstbilden, h. s., i halsduk, rikt orneradt harnesk med mantelveck; under axeln: ·I·B· Under bilden: NAT9 A°: 16. 02 ·

Fråns. VERUM DECUS IN VIRTUTE POSITUM Brahevapnet i en fyrdelad sköld med hjärtvapen, två hjälmar och rikt löfverk. Vid sidorna: 16 64

Anm. Storlek: 49 mm. Graverad af Joh. Rethe, som vid denna tid var i svensk tjänst. Slagen 1664. Beskrifven hos Hildebrand, 47,2.

III. *Åts.* Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., som på N:o II, men en mindre del af harnesket synligt.

Fråns. PETR9 | BRAHE · CO : | MES · III · WIS : | SINGSBOURG · | ·: 1 · 6 · 6 · 5 :· på fem rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Gjuten 1665 med begagnande af Rethes modell, finnes med och utan ögla. Har af Brahe själf utdelats för att bäras. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 47,3. Det i universitetets myntkabinett förvarade exemplaret har ögla och en däri fästad lång silfverked samt har enligt en anteckning tilldelats en bonde, som uppförde det första huset i den af Brahe anlagda staden Kajana.

IV. *Åts.* Bröstbilden som på N:o III, uthuggen efter bildens konturer.

Fråns. P B C

Anm. Höjd 32 mm. Gjuten, har varit försedd med ögla för att bäras. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 47,4.

V. *Åts.* PETRUS BRAHE. R. S. DROTZETUS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck; under axeln: *б*

Fråns. CUBUM UTCUNQUE VOLVAS STAT En man i antik rustning omvältrar en kubisk sten.

Anm. Storlek: 50 mm. Graverad af J. G. Breuer. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 47,5.

VI. *Åts.* PETRUS BRAHE COMES R · S · DROTZETUS · Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck; under axeln: C. B.

Fråns. INTEMERATA FIDES SERIESQVE IMMENSA LABORUM Grefliga familjevapnet i en enkel sköld under greflig krona med nedhängande bladkedjor; framför och vid sidorna en kanon, hjälm, spjut, en s. k. main de justice, sköldar och en uggla. I afskärningen: SUMMIS HONORIBUS | DIGNE PERFUNCTUS | OB · MDCLXXX på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Svenska akademin 1809. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 47,6.

17.

STEN BJELKE.

Född d. 8 augusti 1624, son af Nils Bjelke och Ingeborg Oxenstjerna. Friherre, riksråd, amiral, riksskattmästare, lagman i Söderfinne lagsaga. Död d. 8 september 1684.

Medan fadern var president i den nyss, den 15 juni 1623, instiftade Åbo hofrätt föddes på Åbo slott sonen Sten. Nils Bjelke och dennes broder Svante hade upphöjts till friherrar den 12 augusti 1608, och förbättrades villkoren hvad Nils söner beträffar den 30 augusti 1649 af drottning Kristina, som gaf dem Korpo till friherrskap. Sten Bjelke egnade sig till en början åt sjövapnet samt avancerade till amiral. Samma år, 1657, riksråd begynte han användas i beskickningar. Vistades af sådan anledning i Köpenhamn vid fredsbrottet 1658 och förklarades som statsfånge; utväxlad, deltog han 1660 i afslutandet af freden med Danmark. I rådet stod han i spetsen för de la Gardies motparti, var sparsam, oegennyttig, arbetssam och duglig. Till lagman i Söderfinne lagsaga utsågs han den 23 oktober 1673; året förut hade han blifvit riksskattmästare. Mot reduktionsbeslutet 1680 sökte han göra invändningar, men föll undan för en tillrättavisning af konungen. I motsats till flere andra rådsherrar bibehöll han ock sin plats i rådet, då flertalet riksråd 1682 afskedades. Bjelke dog 1684, hårdt drabbad af reduktionen; han måste till och med sälja sin dyrbara boksamling, som öfvergick till kongl. biblioteket. Berch påstår, med åberopande af Grefve Gustaf Bondes anekdoter, att mången sagt det Bjelke ej var någon förmåga, men vetat ställa sig väl vid hofvet och hos konungen genom förtäljande af små roliga historier.

I. *Åts.* ✡ STENO · BIELKE · REG · SVE · THESSAVR · Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck; nedanför: *Meybusch.*

Fråns. ✡ EN · CORONA · AB · VTRAQ · PARTE · BEATA Två rikt fyllda ymnighetshorn i kors öfver en nyckel, däröfver en krona.

Anm. Storlek: 45 mm. Graverad af Ant. Meybusch. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 51; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 13 och Tafl. v N:o 1.

18.

GUSTAF ADOLF DE LA GARDIE.

Född d. 10 december 1647, son af Magnus Gabriel de la Gardie och Maria Eufrosyna af Pfalz. Grefve, riksråd, president i Svea hofrätt, kansler för Åbo universitet. Död d. 5 mars 1695.

Han studerade i Uppsala och begaf sig därefter 1667 på en längre utrikes resa. Användes därefter i diplomatiska värf och blef 1773 riksråd med säte i kansliet. President i Svea hofrätt 1682 och 1687 därjämte kansler för Åbo universitet, men 1688 förlades hans verksamhet till Pommern, där han, ehuru svårt angripen af sjukdom, arbetade oaflåtligt och vann stort erkännande för det grannlaga sätt, hvarpå han förhöll sig som president i reduktionskommissionen. Han återvände till Sverige 1694 och afled följande år på Värnanäs i Kalmar län. En motståndare till envåldet, stod han ej på bästa fot med sin kusin, Carl XI, hvilken genom reduktionen störtat hans familj från makt och rikedom till stor fattigdom. Undersåtens duglighet värderades dock städse af konungen. — Åbo universitet firade sin aflidne kanslers åminnelse genom ett latinskt sorgetal, som den 30 oktober 1695 hölls af Med. Doct. och professorn Laurentius Braun. De la Gardie var gift med Elisabet Oxenstjerna, som var född i Åbo den 16 mars 1655, medan hennes fader, Erik Oxenstjerna var generalguvernör i Finland.

I. *Åts.* Bokstäfverna G A D L G (Gustaf Adolf De la Gardie) dubbelt hopbundna.

Fråns. E O S (Elisabet Oxenstjerna) likaledes hopbundna.

Anm. Storlek: 24 mm. Slagen i anledning af De la Gardies och Elisabet Oxenstjernas bröllop på Kalmar slott d. 4 okt. 1673. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 63,1; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 35 och Tafl. XIX N:o 6.

II. *Åts.* G · A · DE · LA · GARDIE · COM · S · R · M · S · SENAT · PR · DIC · HOLM: AC · ABOENS · C · Bröstbilden, h. s., i prydlig dräkt med mantelveck; nedanför: AK

Fråns. IGNEVS. EST. ILLI. VIGOR. ET. CÆLESTIS. ORIGO. En strålande sol. I afskärningen: NAT. D. 10 · DECEMB · A: 1647 · | MORT. D. 5. MARTII · | A: 1695. på tre rader.

Anm. Storlek: 60 mm. Graverad af Arv. Karlsten. Slagen i anledning af De la Gardies död. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 63,2; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 35 och Tafl. XIX N:o 9.

19.

CLAS RÅLAMB.

Född d. 8 maj 1622, son af Broder Andersson Rålamb och Anna Tott. Friherre, riksråd, hofrättsråd i Åbo hofrätt, rikskammarråd, öfverståthållare, president i Göta hofrätt. Död d. 14 mars 1698.

Clas Rålamb torde vara född i Stockholm, ehuru en uppgift finnes att han, under den tid fadern uppehöll sig i Finland, dit han kallats för kammarärendenas behandling och hvarest han senare var bosatt som president i Åbo hofrätt, blifvit född i Åbo. Den unge Rålamb erhöll en vårdad uppfostran, men tillträdde dock ej under Kristinas regering någon statstjänst, måhända emedan han ej ville tjäna dottern till den konung, som för en förseelse af en äldre son orättvist straffat fadern. Under denna tid sysselsatte sig Rålamb med vidtgående studier. Först till 1655 års riksdag infann han sig och spelade en framstående roll såsom den lägre adelns målsman i dess kamp mot högadeln. Han vann nu Carl X Gustafs förtroende och användes af denne i diplomatiska värf. Då konungen aflidit, uppträdde Rålamb på riksdagen i Göteborg 1660 mot dennes testamente, hvilket ock på af Rålamb anförda juridiska skäl ogillades. Därför fick han likväl långt senare lida mycken förföljelse, ty Carl XI kunde aldrig förlåta det öde, som drabbat faderns testamente. Vid 1664 års riksdag var Rålamb åter en ledande oppositionsman, men trots detta utnämndes han ännu samma års till riksråd och fick sig kammarverket anförtrodt, efter det hans utnämning till hofrättsråd i Åbo hofrätt omedelbart återtagits. Genom denna sin verksamhet kom han i ständig motsats till M. G. de la Gardie och dennes lättsinniga politik. Utnämnd till öfverståthållare i Stockholm 1673, förvaltade han detta ämbete under fem bekymmerfulla år med sådan skicklighet, att han af konungen erhöll varma loford och 1674 upphöjdes i friherrligt stånd. Vid 1675 års riksdag var han själen i det mot de la Gardie fientliga partiet och blef 1678, troligen af politiska skäl, förflyttad till presidentstolen i Göta hofrätt; hans verksamhet här var dock af kort varaktighet, ty återkallad till Stockholm följande år för att handlägga kvarliggande mål, sökte man till den stundande riksdagen aflägsna den obekväma motståndaren från hufvudstaden, först genom en af konungen honom gifven befallning att själf förrätta lagmanstjänsten i Norrfinne lagsaga och när han lyckades undgå detta, genom ett omfattande uppdrag i Sveriges tyska provinser. Då han återkom därifrån var rådsmakten krossad, envåldet befäst och reduktionen, som äfven hemsökte honom hårdt, påbörjad. Han måste 1682 lämna rådsämbetet och beröfvad allt, äfven sitt dyrbara bibliotek som införlifvades med Uppsala universitets, framlefde han sina återstående dagar i sträng tillbakadragenhet samt afled i Stockholm. Genom sitt första gifte med Anna Stålarm kom han i besittning af Kiala, Näs och Boe gårdar i Borgå socken samt Forsby i Pernå.

I. *Åts.* CLAUDI₉ RÅLAMB͡SENATOR REG: SUE: Bröstbilden, h. s., med mantelveck; nedanför: *A. Karlsteen · fec ·*

Fråns. SIBIMET INVIDIA VINDEX på ett band. Ett landskap med träd, där två ilskna hundar framrusa mot en på marken liggande spikklubba. I afskärningen: 1674 ·

Anm. Storlek 44 mm. Graverad af Arvid Karlsteen. Slagen samma år Rålamb blef friherre. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 64,1.

II. *Åts.* CLAUD·RÅLAMB͡L·B·SENATOR REG· Bröstbilden, h. s., med mantelveck; under axeln: ε

Fråns. DIADEMA TUTUM PROPRIAMQVE LAURUM· Rättvisans gudinna med ögonbindel står hållande en vågskål i högra, en lagerkrans i den vänstra handen. I afskärningen: JUSTITIA CONCILIO | FACUNDIA CLARUS · | OB · 1698 · på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af G. A. Enegren. Slagen af Svenska akademin 1828. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 64,2.

20.

CARL BONDE.

Född d. 11 oktober 1648, son af Gustaf Bonde och Anna Kristina Natt och Dag. Grefve, kongl. råd, landshöfding i Nylands och Tavastehus län, president i Dorpats hofrätt och i kommersekollegium. Död d. 16 december 1699.

Till en början använd i diplomatiska äfvensom administrativa värf, blef han lagman i Västergötland 1684 samt ledamot af reduktionskommissionen. Som reduktionskommissarie verkade han senare nitiskt men hofsamt äfven i Estland. Till landshöfding i Nylands och Tavastehus län utnämndes han 1687; här utarbetade han projektet till den s. k. nyländska skattläggningsmetoden, som, förutom i Nylands och Tavastehus län, påbjöds till efterföljd äfven i Åbo och Björneborgs län. Tillsammans med landshöfdingarne i Åbo och Viborgs län uppgjorde han två år senare ett roteringsförslag för de tre södra länen, hvilket gillades af regeringen och antogs äfven af jordegarena. Österbotten vägrade däremot envist att ingå på förslaget, hvarför en värfvad trupp där upprätthölls ännu i femtio år. Efter att i Åbo hafva mönstrat ett par kompanier af adelsfanan, lämnade Bonde 1696 Finland för att inträda i rådet. Samma år upphöjdes han, som hittills varit friherre till Laihela, i grefligt stånd och i hans grefliga vapen upptager ett af fälten en rådshatt med talet XIX, syftande på att han var den nittonde af sin ätt, som son efter far suttit i konungens råd. Blifven president i Dorpats hofrätt 1695, fick han 1697 äfven presidiet i kommersekollegium samt användes ånyo under sina sista år jämväl i diplomatiska uppdrag.

I. *Åts.* CAROL⁹ BONDE. S · R · M. SVE.͡SENAT. PR. DICAST. DORP. IN. LIV. Bröstbilden, h. s., i prydlig dräkt med mantelveck; nedanför: *C. G. Hartman*

Fråns. AVCTA. QVIDEM. SED. AVITA. MAGIS. Bondes grefliga vapensköld, delad i åtta fält, med hjärtvapen, tre hjälmar och löfverk samt två lejon som sköldhållare. I afskärningen: NAT. 1648. D. 11. OCTOB. | DENAT. 1699. D. 16. DEC. på två rader.

Anm. Storlek: 57 mm. Graverad af C. G. Hartman. Slagen af grefve Bondes anhöriga till begrafningen, som egde rum den 17 juni 1700. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 66.

21.

BENGT OXENSTJERNA.

Född d. 16 juli 1623, son af Gabriel Bengtsson Oxenstjerna och Anna Banér. Grefve, riksråd, kanslipresident, kansler för Åbo och Uppsala universitet. Död d. 12 juli 1702.

Oxenstjerna, som föddes på Mörby i Uppland, vistades i början på 1630-talet, medan fadern var generalguvernör öfver Finland, i Åbo och höll i sitt åttonde år en latinsk oration på Åbo gymnasium. En af sin tids mest framstående diplomater, användes Oxenstjerna i mångfaldiga beskickningar och underhandlingar i Tyskland och Polen. Kallad till riksråd 1664, utnämndes han till lagman i Ingermanland, Nöteborgs och Kexholms län den 12 november 1665. Efter Johan Gyllenstjernas död utnämnd till kanslipresident, var han för en längre tid allenarådande inom utrikespolitiken. Visserligen rubbades konungens förtroende till konom flere gånger, men då han lyckades framlägga bevis för sina motståndares stämplingar, behöll han ärendenas ledning ända till Carl XI:s död. Under Carl XII försökte han förgäfves varna konungen för den väg denne i sitt förhållande till de främmande makterna beträdde och yrkade senare ifrigt på fred med Polen, efter fredsfördraget i Traventhal, efter segern vid Narva och ännu efter öfvergången af Düna. Hans sista afsked till Carl XII var en den 5 mars 1702 skrifven bevekande bön om fred med helst en af fienderna. Till kansler för Åbo universitet utsågs han 1681, men han torde ej lämnat djupare spår efter sig från denna sin verksamhet. Konst- och praktälskande, men ständigt i ekonomiskt trångmål, synnerligast sedan hans grefskap Korsholm vid reduktionen indragits, hvilket trångmål Carl XI dock ofta lindrade genom frikostiga donationer, beskylldes han för att mottaga „vängåfvor“ af främmande makter; var detta fallet, stod han i sådant afseende ej ensam bland sina samtida.

I. *Åts.* BEN · OXENSTIERNA COMES R · S · SEN · ET CANCELL · PRAESES · Bröstbilden, h. s., med mantelveck; nedanför: ɪ.

Fråns. NEC CUSTOS ABSISTIT LIMINE Jani tempel, tillslutet. I afskärningen: CONSILIO ET SAPIENTIA | UBIQVE PACIS ASSERTOR · | OB · MDCCII · på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Svenska akademin 1810. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 70; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 116 och Tafl. XIV N:o 9.

22.

FABIAN WREDE.

Född d. 20 mars 1641, son af Kasper Wrede och Sofia Taube af Carlöö. Grefve, kongl. råd, president i bergs-, kammar- och kommerskollegierna, m. m. Död d. 6 december 1712.

Fabian Wredes vagga stod på Peippola gård i Finland. Han ingick efter fullbordade studier och vidsträckta resor i främmande land på den civila ämbetsmannabanan. Den 2 oktober 1675 utnämndes han till landshöfding öfver Viborgs, Kymmenegårds och Nyslotts län, hvarifrån han den 1 december 1681 förflyttades till Uppsala län. Utsedd till landtmarskalk vid riksdagen 1682, begynte han sin egentliga politiska bana. Han ställde sig obetingadt på konungens sida, och nitiskt och skickligt hjälpte han denne att genomdrifva sina envålds- och reduktionsplaner. Härigenom steg han allt högre i Karl XI:s ynnest. Efter sin svåger, Klas Hermansson Fleming, blef han 1685 kongl. råd samt tillträdde presidentplatsen i det ena kollegiet efter det andra. Grefve den 10 december 1687, fick han tillstånd att skrifva sig till Östanå, ett för tiden ovanligt medgifvande. Vid Karl XI:s död befriades han från presidentskapet i bergskollegiet, men behöll sina öfriga viktiga ämbeten, och blef utsedd till en af den unge konungens förmyndare. Då yrkanden om dennes myndighetsförklaring före den lagliga tiden framkommo, var Wrede den enda af rådsherrarne, som ehuru förgäfves motsatte sig detta. Karl XII:s förtroende vann han heller aldrig, men häfdade gentemot honom, och oberörd af sina kollegers räddhåga, sin mening, som han i ett öppet språk gaf tillkänna. Ehuru efter hand befriad från en del af sina många uppdrag, förblef han dock själen i den inre styrelsen under konungens långa frånvaro, och på honom hvilade främst den svåra uppgiften att anskaffa medel till de pågående krigen. Ännu kort före sitt frånfälle, då han redan var bruten af sjukdom, lät han bära sig upp i rådet, sista gången den 17 november; natten mot den 6 december utandades han sin sista suck.

En af de mest utmärkta ämbetsmännen på sin tid, berömmes han af sina samtida för klokhet, kraft och användbarhet. Väl har han ej undgått att beskyllas för tidens lyte, beredvillighet att emottaga „vängåfvor", men det erkändes tillika att han aldrig emottog något för att genomdrifva en mot hans öfvertygelse stridande åtgärd. Likaså förevitades honom att han vetat samla sig stora rikedomar, medan tiden eljes ej var egnad härför, men det får ej förglömmas att han, då olycksbudet om slaget vid Poltava nådde hemlandet, ej förlorade modet, utan föreslog att spänna förmågan till det yttersta och själf försträckte staten 160,000 daler s. m. af sin enskilda förmögenhet.

Genom sitt gifte hade han, utöfver de genom hans åtgöranden bevarade släktdonationerna kommit i besittning af Harviala, Lemsjöholm och Nokia gårdar. — Hans grefliga ätt utgick med honom själf, då hans söner redan under faderns lifstid aflidit.

I. *Åts.* FAB · WREDE · S · R · M · S · S · PRÆS · C · CAM · & MET · Bröstbilden, h. s., i peruk och mantelveck.

Fråns. NON · SIBI · SED · PVBLICO. En hand ur skyn drager medelst ett tåg ett ämbare ur en brunn, vid sidorna däraf växande träd. I afskärningen: 1687

Anm. Storlek: 43 mm. Graverad af Arv. Karlsteen. Slagen 1687. Beskrifven hos Hildebrand pag. 79,1.

II. *Åts.* CAROLVS. XI. DEI. GRAT: SVE: GOTH: VAND: REX. Bröstbilden, h. s., i peruk, harnesk och mantelveck; nederst: *AKarlsteen*

Fråns. PERLVSTRAT. VISCERA. TERRÆ. på ett band; solens strålar nedtränga i djupet af Sala silfvergrufva, hvari synas uppfordringstunnor och arbetare i flere schakt. På botten stå konungen, Wrede m. fl. personer. På berget vid kanten: 1687.

Randskrift. REX. COMMITANTE. COM. F. VREDE. C. M. P. IN. ARG. FOD. SE. DEMIS. A. 1687. D. 13. AVG.

Anm. Storlek: 53 mm. Graverad af Arv. Karlsteen. Slagen på Bergslagens bekostnad i anledning af Karl XI:s besök i Sala silfvergrufva i sällskap med presidenten i bergskollegium friherre (grefve innan medaljen hann utgifvas, däraf titeln Comes) Wrede och flere personer. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 79,2.

III. *Åts.* CAROL · XI · D · G · REX · SVE · Bröstbilden, h. s., i peruk, harnesk och mantelveck.

Fråns. PERLVSTRAT · VISCERA · TERRÆ · på ett band; solens strålar nedtränga o. s. v. som på föregående. Utan randskrift.

Anm. Storlek: 27 mm. Kopierad af Karlsteen eller hans elever efter föregående för en serie af minnespenningar öfver Svenska regenter. Af Hildebrand omnämnd i sammanhang med föregående.

IV. *Åts.* F. WREDE · COM S · R · M · S. S · PRÆ · COLL · CAM · ET · COM · Bröstbilden, h. s., i peruk, prydlig dräkt och mantelveck: nederst: *K*

Fråns. DECORI. DECOR. ADDITVS. AVITO. Dygden, en lagerkrönt kvinna, håller en grefvekrona öfver Wredes på ett altare ställda vapensköld; altaret bär årtalet: 1687 I afskärningen: 1696.

Anm. Storlek: 60 mm. Graverad af Arv. Karlsteen. Slagen 1696, med afseende på Wredes upphöjande i grefligt stånd. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 79,3.

V. *Åts.* FAB. WREDE COM. SEN. R. COLL. CAM. MET. CET. PRAES. Bröstbilden, h. s., i peruk och mantelveck med hermelinsbräm; nederst: A. SALMSON F.

Fråns. PRAESENTIA ORDINANS PROSPEXIT FUTURIS. En af en eklöfskrans genomflätad grupp af ymnighetshorn, fackla, hammare, tång, merkuriistaf, treudd och nyckel; nedanför: AVITA FIDE ET AUCTA OB. | MDCCXII. på två rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Abr. Salmson. Slagen af Svenska akademin 1854. Den nedre inskriften på frånsidan erinrar om Wredes stamfaders uppoffrande handling vid Kerkholm. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 79,4.

23.

ELIAS BRENNER.

Född d. 8 april 1647, son af Isak Brenner och Susanna Wennberg. Hofminiatyrmålare, assessor i antikvitetsarkivet. Död d. 16 januari 1717.

Efter åtnjuten undervisning i skolorna i Nykarleby och Björneborg samt i hemmet — fadern var kyrkoherde i Storkyro — blef Brenner student i Uppsala den 10 december 1663. Fem år därefter erhöll han tjänst i det nyinrättade antikvitetskollegiet. Under åren 1669—70 samt 1670—72, denna senare gång i Finland, äfvensom år 1773 gjorde han, enligt erhållna uppdrag, resor i antikvariskt syfte. Vid sidan af sin tjänsteverksamhet utöfvade Brenner en fri konstnärlig produktion såsom miniatyrmålare. Han utnämndes den 6 juli 1677 till hofminiatyrmålare, en befattning hvilken ditintills innehafts endast af utländingar. Till assessor i det till Stockholm från Uppsala flyttade antikvitetsarkivet utnämndes han den 13 juli 1692. Sin största berömmelse har Brenner emellertid vunnit såsom numismatiker. Genom sitt arbete „Thesaurus Nummorum Sueo-Gothicorum", hvaraf den på svenska utgifna första upplagan utkom 1691, blef han europeiskt ryktbar. Under de största försakelser hade han samlat materialet till detta verk, de mynt och medaljer han beskrifvit och aftecknat; själf lade han hand vid många af gravyrerna och kunde slutligen, trots oerhörda svårigheter, utgifva sitt för tiden epokgörande verk. Det beröm samtiden slösade på detsamma har ej kunnat hållas uppe, men huru stora och berättigade anmärkningar än kunna göras mot „Thesaurus", kvarstår dock dess banbrytande beskaffenhet och det utgör ett betydelsefullt minnesmärke, ett värdigt motstycke till Dahlbergs „Svecia Antiqua et Hodierna". Först långt efter Brenners död kunde en andra af honom länge förberedd och betydligt tillökad upplaga, denna gång på latin, utgifvas. Att äfven Carl XII hade ett öppet öga för Brenners förtjänster, därom vittnar det sköldebref han i Bender den 10 mars 1712 utfärdade för denne. Men på det ekonomiska betryck, hvarunder Brenner led, kunde under det allmänna armodet ej rådas bot. Nedtryckt af sina enskilda bekymmer och fäderneslandets olyckor, insjuknade Brenner andra dag jul 1716 och, ehuru ömt vårdad af sin vittra maka, Sofia Elisabet, afsomnade han inom därpå följande månad i Stockholm.

Brenners samlingar — han egde, utom sin mynt- och medaljsamling, en konst- och kuriosasamling samt ett dyrbart bibliotek — skingrades efter hans död. Enligt en uppgift skulle mynt- och medaljsamlingen sålts till Ryssland och sedermera gått förlorad vid Moskvas brand 1812. Detta senare är måhända dock icke fallet, ty den nitiska svenska samlaren J. F. H. Oldenburg egde i sin samling flere rara och vackra mynt, hvilka uppgåfvos hafva tillhört den Brennerska samlingen, och visst är, att Oldenburg gjorde flere resor till Ryssland för att förvärfva enskilda mynt från Brenners förra samling, den han ansåg sig hafva, åtminstone delvis tillrättafunnit.

I. *Åts.* EL BRENNER Bröstbilden, h. s., med mantelveck; nedanför; 1683

Fråns. saknas.

Anm. Storlek, höjd: 18 mm, brakteatpräglad oval. Graverad af Arv. Karlsteen 1683. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 85.

II. *Åts.* EL. BRENNER.⁀REG. COLL. ANT. ASS. Bröstbilden, h. s., i prydlig dräkt med mantelveck; nedanför: C. G. H. 1700.

Fråns. SOPHIA · ELIS ·͡ BRENNER. Bröstbilden, h. s., med veckadt draperi; nedanför: C. G. H. (i monogram).

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. G. Hartman 1700. Frånsidan är egentligen åtsidan till en året förut öfver fru Brenner slagen medalj. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 85.

III. *Åts.* ELIAS͡ BRENNER. Bröstbilden, helt framvänd, i tidens dräkt och allongeperuk; på ett af dräktens veck: E. H. EKVALL. Nedanför: F. 1647.‿D. 1717. Ytterst en starkt upphöjd kant.

Fråns. Brenners adliga vapen. Ytterst en dylik kant som på åtsidan.

Anm. Storlek: 46 mm. Graverad och utgifven af E. H. Ekvall. Beskrifven i Numism. Meddel. IV, pag. 77, men den där lämnade uppgiften att endast afdrag i bly förekomma är ej riktig, äfven sådana i hård metall, brons åtminstone, finnas, vittnande om att härdade stansar funnits.

IV. *Åts.* ELIAS BRENNER͡ FÖDD 1647 DÖD 1717. Bröstbilden, h. s., kopierad efter N:o II; nedanför: A. LINDBERG.

Fråns. SVENSKA | NUMISMATISKA | FÖRENINGENS | ÅRSMÖTE | 1873. på fem rader inom en eklöfskrans.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Adolf Lindberg. Slagen af Numismatiska föreningen i Stockholm, men först 1877 utkommen, är likväl den första af de medaljer denna förening fattat beslut om att utgifva. Beskrifven i Numism. Meddel. IV, pag. 77.

24.

BORIS SCHEREMETJEFF.

Född d. 25 april/5 maj 1652, son af Peter Wasiljevitsch Scheremetjeff. Grefve, fältmarskalk. Död d. 17/28 februari 1719.

Scheremetjeff, som tillhörde en bojarsläkt, tjänade först vid hofvet i Moskva och inträdde senare i krigstjänst under sin faders befäl. År 1681 anförde han en härafdelning emot krimska tatarerna och 1686 slöt han jämte Wasilij Wasiljevitsch Galitzin fred med Polen samt en förbundstraktat med polska konungen och romerska kejsaren. Efter att därpå hafva erhållit befälet öfver de trupper, som blifvit bestämda att skydda gränserna mot tatarerna, intog han under Peters första tåg till Azov alla strandfästningarna och uppförde en ny fästning på ön Taman. Sedan han sålunda förskaffat sig ett namn, anhöll han om tillåtelse att resa till främmande länder, en anhållan som bifölls, hvarpå han 1697 afreste till Tyskland och Italien. Till hemlandet återvände Scheremetjeff år 1699. Under det därefter följande kriget mellan Sverige och Ryssland deltog han i nästan alla slag; vid Narva, år 1700, kommenderade han rytteriet, men lämnade slagfältet redan vid drabbningens början. Han blef emellertid af Peter I utnämnd till fältmarskalk och honom anförtroddes ledningen af krigsoperationerna i Lifland. I detta krig besegrade han tvenne gånger den svenska generalen Schlippenbach och krigslyckan gynnade öfverhufvud hans vapen, hvarom bl. a. namnen Nöteborg, Nyenskans, Mitau och Riga bära vittne. När krigsrörelserna så småningom drogos in öfver finska gränsen, inföll Scheremetjeff med 4,000 man, hvilka löpte på skidor, i sydligaste delen af Kexholms län och nedgjorde därunder vid Lipola by så godt som fullständigt en afdelning af 600 man under major von Burghausens befäl. Ändamålet med ryssarnas operationer vid Nevan och norrut var Nyenskans eröfring; detta fäste föll ock slutligen i deras händer och ur gruset uppstod Rysslands nuvarande hufvudstad. Scheremetjeffs framgångar följdes likväl 1705 af ett nederlag vid byn Gemäuerhof, söder om Mitau, i hvilken träffning de finska trupperna utmärkte sig, och satte denna under Lewenhaupt vunna seger öfver den ryska hufvudstyrkan för några år en gräns för tsar Peters framsteg. Påföljande år blef Scheremetjeff för underkufvandet af de astrakanska strelitzerna upphöjd i grefligt stånd. I slaget vid Poltava kommenderade han härens center och efter fredsslutet vid Pruth förde Scheremetjeff de honom anförtrodda trupperna till Polen, Pommern och Mecklenburg men återvände 1717 på tsarens befallning till Ryssland. Hans hälsa började nu i märkbar grad försvagas, han kunde därför icke åtfölja tsaren till Petersburg utan kvarstannade i Moskva, där han afled.

I. *Åts.* CAROLVS · XII · D · G · REX · SVECIÆ · Bröstbilden, h. s., med bar hals och mantelveck kastade öfver axeln; nedanför: AK

Fråns. DE. SCHEREMETEFFIO. Segergudinnan, trampande med ena foten på en hjälm, upphänger på ett palmträd en sköld med ryska vapnet. I afskärningen: DVCTV · LEWENHAVPTI · | AD · GEMAVERTHOFF · | DIE · 16 · IVLII · | A · 1705 · på fyra rader.

Anm. Storlek: 51 mm. Graverad af A. Karlsteen. Slagen i Sverige till minne af segern öfver Scheremetjeff vid Gemäuerhoff; öfver hans bedrifter finnas i Ryssland slagna medaljer, men ingen af dessa upptager hans namn. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 39. Afbildad och beskrifven hos: Иверсенъ, DCLXVIII, pag. 331. Tafl. XXXIX N:o 1.

II. *Åts.* CAROLVS · XII · D · G · REX · SVECIAE · Bröstbilden, h. s., i peruk, harnesk och brämade mantelveck vikna öfver axeln, med omlindad halsduk; nedanför: *AK*

Fråns. Densamma, som till föregående.

Anm. Storlek: 51 mm. Åtsidan tagen från medaljen öfver freden i Traventhal, beskrifven hos Hildebrand: Sveriges o. Sv. konungahusets minnesp. I, pag. 497,33.

III. *Åts.* CAROLVS · XII · D · G · REX · SVECIAE · Bröstbilden, h. s., bar; nedanför: *AK*

Fråns. Densamma som till föregående.

Anm. Storlek: 51 mm. Åtsidan tagen från medaljen öfver segern vid Klissov, beskrifven hos Hildebrand: Sveriges och Sv. konungahusets minnesp. I, pag. 519,73.

IV. *Åts.* CAROLVS · XII · D · G · REX · SVECIAE · Bröstbilden, h. s., i harnesk, släta och smala mantelveck samt omlindad halsduk; under armen: *AK*

Fråns. Densamma som till föregående.

Anm. Storlek: 51 mm. Åtsidan tagen från medaljen öfver fri religionsöfning för protestanterna i Schlesien, beskrifven hos Hildebrand: Sveriges och Sv. konungahusets minnesp. I, pag. 549,118.

25.

JACOB BANCKS.

Född d. 28 oktober 1662, son af Laur. Bank. Officer i engelska marinen, parlamentsledamot. Död d. 22 december 1724.

Af fadern, som var packhusinspektor i Stockholm, sändes sonen 1678 till Åbo akademi, vid hvilken äfven fadern varit inskrifven som student. Men efter att 1680 hafva afhändt en kamrat böcker sändes den unge Bank, som han ännu hette, till en morbror i London och tog tjänst vid engelska marinen. Senare naturaliserad engelsman, valdes han till parlamentsledamot för Minnehead i Sommertshire.

I. *Åts.* IACOBVS.⁀BANCK[S] EQ[S] Hufvudet, h. s.

Fråns. TANDEM. Ett tremastadt skepp med gigade segel närmar sig en strand.

Anm. Storlek: 50 mm. Gjuten. Utkom i England i anledning af Bancks afskedstagande ur engelska flottan, eller måhända vid hans död. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 102.

26.

FEODOR APRAXIN.

Född d. $^{27\,\text{nov.}}/_{8\,\text{dec.}}$ 1661, son af kammarherren Matwei Wasiljewitsch. Grefve, medlem af riksrådet, generalamiral. Död d. $^{10}/_{22\,\text{nov.}}$ 1728.

Efter att tidigt hafva förlorat sin fader blef den unge Apraxin kammarjunkare, först hos tsar Feodor Alexejewitsch och senare hos Peter I samt var en ifrig deltagare i dennes ungdomslekar. Bivistade i likhet med Peter I det assowska fälttåget och blef 1707 amiral och president i amiralitetet samt skapare af den ryska flottan. Året därpå, medan den svenska flottan af motvind hindrades att utlöpa från Reval, seglade Apraxin till den nyländska kusten och landsteg den 12 maj vid Borgå. Efter det staden den 14 maj nödgats vika för öfvermakten plundrades och uppbrändes densamma, allt gammalt folk nedgjordes och de unga bortfördes i fångenskap. Senare på sommaren lyckades Apraxin, som nu under Peters frånvaro, i Polen fått sig ålagdt att försvara Petersburg, att genom list tillintetgöra Lybeckers mot den nya ryska hufvudstaden riktade anfall. Till belöning härför blef han utnämnd till verkligt geheimeråd och grefve. 1710 eröfrade han Viborg och under 1711, då krigsrörelserna i Finland lågo nere, deltog han i kriget mot turkarna samt förde befälet öfver den ryska flottan i Svarta hafvet. 1712 och 1713 var han åter i Finland; likaså 1714 då den ryska flottan vann sin första sjödrabbning under hans befäl å Bengtsorfjärden i närheten af Hangö, där schoutbynachten Ehrenskölds lilla flotilj, bestående af 1 skottpråm, 6 galerer och 2 skärbåtar efter en hårdnackad strid tillintetgjordes af den till 115 galerer, förutom skärbåtar, uppgående ryska flottan. Efter slaget vid Pälkäne hade han lämnat öfverbefälet vid trupperna åt furst Michael Galitzin, men kvarstod i högsta ledningen af den civila styrelsen, som han intill 1719 ledde från Petersburg. Samtidigt förblef han intill freden i Nystad chef för den ryska östersjöflottan, med hvilken han sommaren 1719 härjade Södermanlands och Östergötlands kuster. 1721 åtföljde han Peter under det persiska fälttåget. Vid riksrådets upprättande 1726 blef Apraxin dess andra ledamot, näst efter Menschikoff. Sedan Peter II uppstigit på tronen, tvangs Apraxin genom Dolgorukis stora inflytande att draga sig tillbaka till Moskva, hvarest han dog barnlös.

I. *Åts.* ЦРСКОГѡ ВЕЛИЧЕСТВА. АДМИРАЛЬ. ѲЕѾ : МАТ : АПРАѮИНЬ: Bröstbilden, h. s., i peruk, harnesk och mantelveck; i armsnittet: GOUIN F Nederst: 1708

Fråns. ХРАНЯЙ СІЕ НЕ СПИТЬ ЛȣТШЕ СМЕРТЬ А НЕ НЕВѢРНОСТЬ. Den ryska flottan bestående af fyra skepp under segel, däröfver — delande omskriften — två händer framsträckta ur skyn, hållande en lagerkrans; i fjärran till höger en ryttarfäktning. I afskärningen: 1708 därunder: HAUPT F

Anm. Storlek: 54 mm. Åtsidan graverad af Gouin, frånsidan af Haupt. (Troligen slagen af Apraxin själf eller hans vänner). Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 3 o. Tafl. I, N:o 1 och likaledes hos Иверсенъ, VII, pag. 7. Tafl. I, N:o 3. — Reichel 4443.

II. *Åts.* ЦАРСКОГО. ВЕЛИЧЕСТВА. АДМИРАЛЪ. ѲЕ. МА. АПРАКСИНЪ· Bröstbilden som på föregående; i armsnittet: ю Nederst: 1708

Fråns. ХРАНЯI · СИЕ · НЕ СПИТЬ · ЛѸЧШЕ · СМЕРТЬ · АНЕ НЕВѢРНОСТЬ I öfrigt lik föregående, endast att gravörens namn saknas.

Anm. Storlek: 54 mm. Stansarna omgjorda från föregående under Katarina II:s tid af Samuel Judin. Beskrifven hos Iversen, pag. 3 och afbildad i: Очерки медалей къ панорамѣ Санктпетербурга, N:o 6, där gravörens signatur: ю likväl är bortlämnad. Omnämnd hos Иверсенъ, VII, pag. 8.

III. *Åts.* Lika med åtsidan till I.

Fråns. Lika med frånsidan till II.

Anm. Storlek: 54 mm. Beskrifven hos Tiregale, Médailles de l'empire de Russie, p. 28, men porträttet är ej likt; gravörens namn på åtsidan är utelämnadt, m. fl. felaktigheter. Omnämnd hos Iversen, pag. 3, därifrån uppgiften är hämtad.

27.

JACOB FRESE.

Född d. 21 augusti (?) 1691, son af Joachim Frese och Barbara Hansdotter Ruuth. Kanslist vid kammarexpeditionen. Död d. 31 augusti 1729.

Frese sändes jämte tvenne sina bröder af fadern, som var rådman i Viborg, till Åbo och inskrefs som student den 26 mars 1703. Ännu i maj 1708 uppehöll han sig vid akademin, men 1712 befann han sig i Stockholm, dit han antagligen 1711 öfverflyttat. Han tjänstgjorde länge vid kongl. kansliet, till dess han 1724 blef kanslist i kammarexpeditionen. Hans tjänstgöring här afbröts dock ofta af en sjuklighet, som slutligen bröt hans krafter. Freses skaldskap, som han ännu på dödsbädden utöfvade, har först genom Sundéns upplaga af hans valda skrifter vunnit det erkännande de förtjäna; hos sina samtida skymdes han af Runius, hvars bullersamma sångmö bättre öfverensstämde med tidens smak, och efter sin död råkade Frese i glömska genom Dalins framträdande. Frese afled i Stockholm och begrofs i Maria kyrka den 2 september 1729.

I. *Åts.* FAMA NON FACIES POSTERIS MANET. Inom en krans af lager: JACOBUS FRESE | SVEC. på två rader.

Fråns. PRAESENTIA NUMINA SENTIT. En man i antik dräkt, sittande med blicken riktad uppåt, och spelande på en davidsharpa; vid kanten: L. A. I afskärningen: VOX CANDIDA | DESIIT | MDCCXXIX på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1866, som öfversände ett exemplar i guld, förutom flere i silfver, till Helsingfors universitet. Beskrifven i Numism. Meddel. II, pag. 42.

28.

MICHAEL GALITZIN D. Ä.

Född d. $^{21\ \mathrm{okt.}}/_{1\ \mathrm{nov.}}$ 1675, son af Michael Galitzin. Furste, generalfältmarskalk, president i krigskollegiet, senator Död d. $^{10}/_{21\ \mathrm{dec.}}$ 1730.

Son till „bojaren och kurska woivoden" furst Michael G., blef han vid tolf års ålder trumslagare i Semenoffska gardesregementet. Intog som öfverstelöjtnant i oktober 1702 Schlüsselburg samt deltog därefter i stormningen af Nyenskans, Narva och Mitau äfvensom i slaget vid Ljesna. Vid Poltava anförde han gardet. Han deltog vidare i intagningen af Viborg och var äfven med i sjöstriderna vid Hangöudd och Grönhamn (Ledsund). Under åren 1714—21 var han öfverbefälhafvare för de ryska trupperna i Finland, sedan han föregående år i oktober tillsammans med generalamiralen Apraxin vid Pälkäne tvungit Armfelt att retirera mot norden. Den 19 februari 1714 möttes Galitzin och Armfelt åter vid Napo by i Storkyro med den olyckliga utgång för Armfelt, att dennes hela kår blef upprifven. Den ryska segern följdes af ödeläggande våldsbragder, som den humane Galitzin icke alltid kunde förhindra, men efter hand intogo dock mera ordnade förhållanden det råa våldets plats, enär Galitzin med stränghet straffade hvarje öfvervåld af befäl eller manskap, som kom till hans kännedom. Honom tilldelades därför af hans egna underhafvande spenamnet: den finske guden. Ehuru Galitzin egentligen egde att inom sitt distrikt utöfva endast en militärbefälhafvares uppdrag, sträckte sig likväl hans omsorger äfven till de kyrkliga förhållandena och undervisningsangelägenheterna. 1723 utnämndes Galitzin till befälhafvare för trupperna i Lillryssland och Ukraine och befordrades 1725 af Katarina I till generalfältmarskalk. Följande år grundlade han i Charkoff ett läroverk, för hvars underhåll han skänkte byn Pesotschki med arrendegårdar. Af Peter II blef Galitzin utnämnd till president i krigskollegiet, senator och medlem af högsta hemliga rådet, men efter tsarens död invecklades han genom sin broder Dmitri i en plan för minskande af själfhärskarmakten i Ryssland, i följd hvaraf han efter kejsarinnan Annas tronbestigning vid hennes ankomst till Moskva 1730 blef jämte brodern förvisad från hofvet. Kort därefter föll han offer för en sinnessjukdom, hvarpå döden snart följde.

1\. *Åts.* MICHAEL PRINC · GALITZIN͡RUSS · MARESC · Bröstbilden, v. s., i harnesk och mantelveck, och med Andreas ordens kedja samt en annan orden; under bilden: ROETTIERS FILIUS F. Vid nedre kanten: NAT · 1 · NOV · 1675 · DENAT · 10 · DEC · 1730 ·

Fråns. OB | VICTORIAS | ET AMICITIÆ | FIDEM · OUAM | PRÆMIIS | POTIOREM | DUXIT · på sju rader.

Anm. Storlek: 46 mm. Graverad af Rottiers d. y. i Paris. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ, CXLII, pag. 162. Tafl. xv, N:o 1. — Reichel: N:o 4446.

29.

ARVID BERNHARD HORN.

Född d. 6 april 1664, son af Gustaf Horn och Anna Helena von Gertten. Grefve, kongl. råd, generallöjtnant, kanslipresident, kansler för Åbo universitet. Död d. 17 april 1742.

Horn, som var född på Vuorentaka i Halikko, tillhörde Kankasgrenen af ätten och måste, då fädernehemmet var obemedladt, söka sin utkomst på krigarbanan. Han blef musketerare vid lifgardet 1782 samt officer 1685. Kort därefter trädde han i utländsk krigstjänst och bivistade flere fältslag. När han återkom till Sverige, utnämndes han af Carl XI, tack vare medhafda rekommendationer, till kaptenlöjtnant vid drabanterna. Han vann konungens förtroende, som ock rekommenderade honom hos sin son, hvilken Horn fullt hängaf sig åt, äfven som deltagare i den unge konungens vågsamma idrotter. År 1700 blef Horn chef för lifdrabanterna, friherre och generalmajor. Nu öppnades för honom en bragdrik bana; med landstigningen på Själland, med Narva, Düna, Klissow är hans namn förknippadt, och efter tåget till Polen avancerade han till generallöjtnant. Men nu kastades han helt oförmodadt in på den diplomatiska banan, och hans definitiva öfvergång till det civila förvaltningsområdet inträffade, då han 1705 blef kongl. råd. Hans gunst hos konungen stod vid denna tid på sin höjdpunkt; grefve 1706, fick han betydande uppdrag att utföra och han var oftast den förmedlande länken mellan den på krigståget dröjande konungen och rådet. Efter det han 1710 blifvit beklädd med kanslipresidentvärdigheten, låg högsta ledningen af rikets inre angelägenheter så godt som uteslutande i hans händer. Det behöfdes ock Horns starka skuldror att bära den vägande bördan. Slitningarna mellan konungens ständigt ökade kraf och landets förmåga att bära de fordrade nya bördorna blefvo pröfvande, och mer än en gång framlade Horn för konungen den förtviflade ställningen samt yrkade på fred. Slutligen väckte han, liksom rådet i sin helhet, konungens misstroende, och vid dennes hemkomst ställdes Horn, trots sin obetingade lojalitet i regentskapsfrågan i skuggan, när den verkliga makten gled öfver i Görtz händer. Efter Carl XII:s död stod Horn ännu en tid utanför händelserna, men tog snart sitt parti och ehuru motvilligt erkännande Ulrika Eleonora, var Horn den, som i hufvudsak gaf form åt tingens nya ordning. Den forne förkämpens för enväldet konstitutionella ifver skulle dock stå honom dyrt. En drottningens själfrådiga handling medförde hans afgång från kanslipresidentämbetet och ur rådet. Hans popularitet växte dock härigenom och inom kort var han åter herre öfver situationen. Landtmarskalk vid 1720 års riksdag verkade han för kronans öfverflyttande på Fredrik I, och blef af den nye konungen åter inkallad i rådet samt ånyo kanslipresident. Nu inbröt Horns glansperiod och ingen finsk man har haft ett sådant inflytande på Sveriges och Finlands gemensamma öden som han; genom begåfning och sedlig renhet var han ock synnerligen danad för sin höga post. Han sökte nu genom allianser stärka Sveriges ställning, på samma gång han ville undanrödja hvarje anledning till inblandning från grannarnes, synnerligen den östra grannens sida i rikets inre angelägenheter. Den kloka försiktighet, hvarmed han lotsade statsskeppet fram, väckte emellertid opposition, hvilken efter hand växte upp för att efter några misslyckade försök slutligen kasta den grånade statsmannen och hans „gubbaktiga nattmössepolitik" ur sadeln. Hans makt ärfdes af hattarne, hvilkas politik närmast ledde till det olyckliga kriget 1741—43, hvars början Horn fick upplefva under det tillbakadragna lugn han sökt på Ekbyholm, där han midt under kriget afled. — Horn, som tidigare varit kansler för Uppsala universitet, innehade åren 1723—35 kanslersämbetet för Åbo universitet; han ligger begrafven i Tryserums kyrka i Kalmar län.

I. *Åts.* ARV · HORN · COM · REGN · SVEC · SEN · PRÆS · CANCEL · ET · COMIT · A · 1720 · MARESCH · Bröstbilden, h. s., i rikt sirad dräkt och mantelveck; nedanför: O · HEDLINGER · F.

Fråns. AMABILI VINCVLO IVNCTI · Ett altare, hvarpå regalierna ligga, framtill prydt med konung Fredriks krönta namnchiffer mellan palmkvistar; vid altarets fot på en vapenmantel en sköld med Horns hjärtvapen. Med detta altare äro genom tåg och valknutar förenade fyra mindre altaren bärande de fyra riksståndens symboler, främst adelns och prästaståndets, längre bort borgarenas och böndernas. I afskärningen: VIRO IMMVTABILI | OB RES PATRIÆ DEXTRE FIDELITER | FELICITERQVE GESTAS | ORDO EQVEST · R · S · IN · SEMPIT · | MEMORIAM CVDI FEC · | MDCCXX · på sex rader.

Anm. Storlek: 64 mm. Graverad af J. C. Hedlinger. Slagen af ridderskapet och adeln vid 1720 års riksdag, under hvilken Horn var landtmarskalk. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 123,2; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 67 och Tafl. VIII, N:o 5.

II. *Åts.* Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. Kring kanten en pärlrand.

Fråns. Saknas, men har någon gång ersatts med åtsidan till en dylik minnespenning öfver grefvinnan Horn.

Anm. Storlek: 11 mm hög oval. Graverad J. C. Hedlinger. Slagen för att insättas i ringar, hvilka skänktes åt Horns vänner. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 123,3; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 67 och Tafl. VIII, N:o 7.

III. *Åts.* ARV · HORN COM · R · SV · SEN · ET CANC · PR · Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck; nedanför: C · E · F · 1726

Fråns. COELESTIA · MVNERA · DONAT · Ett omvändt ymnighetshorn, hvarur ax och blommor nedfalla på ett segment prydt med tre kronor.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af J. C. Hedlinger. Slagen 1726 af denne såsom en hyllning åt den mäktige gynnaren. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 123,4; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 67 och Tafl. VIII, N:o 1.

IV. *Åts.* ARV · HORN · COMES · ET · SENATOR · REG · SVEC: Bröstbilden h. s., i harnesk under praktfull dräkt och mantelveck; nedanför: C · G · E ·

Fråns. INSIGNIA · SVNT · AD · VIRTVTEM · SIGNA · Horns grefliga vapensköld med tre hjälmar, och hästar som sköldhållare på ett prydligt underlag.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af C. G. Hartman. Slagen, enligt Hildebrand 1706 då Horn blef grefve, enligt Berch 1728. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 123,1 och beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 67 och Tafl. VIII, N:o 4.

V. *Åts.* COMES ARV. B. HORN SEN. REGNI SVEC. PRÆS. CANC. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck; nedanför: L. A. IMIT. MEDL.

Fråns. NOVUM PATRIÆ CONDIDIT ÆVUM. Frihetsgudinnan stående, hållande i högra handen frihetsmössan, i den vänstra en staf. I afskärningen: ARMIS ET CONSILIIS | ÆQUE INCLYTUS | OB. MDCCXLII. på tre rader. Vid högra kanten: LEA AHLB. F.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1878. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 3,5; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 67 och Tafl. XIV, N:o 8.

30.

CHARLES EMIL LEWENHAUPT.

Född d. 28 mars 1691, son af Carl Gustaf Lewenhaupt och Amalia Königsmarck. Grefve, general af kavalleriet, general en chef i kriget mot Ryssland. Död d. 4 augusti 1743.

Son af den i sachsisk tjänst öfvergångna Carl Gustaf Lewenhaupt uppfostrades han i utlandet af sin moder, och tjänade till först i utländska arméer, men inträdde 1710 som öfverstelöjtnant i svenska hären. Han kämpade med i slaget vid Gadebusch (1712), blef tillfångatagen vid Tönning (1713), men lösgafs och deltog sedan i Stralsunds försvar. Blef 1716 löjtnant vid Karl XII:s drabantkår och följde därefter konungen till dennes död. Generalmajor 1722, erhöll han 1729 befälet öfver södra skånska kavalleriregementet. Efter freden invecklades han i partistriderna och sträfvade att blifva partiledare. Härtill var han dock icke danad; medelmåttigt begåfvad och utan djupare kunskaper, blef han snart en lekboll i andras händer. Landtmarskalk vid 1734 års riksdag slöt han sig helt och hållet till hattpartiet. Vid 1738 års riksdag vek han för Tessin, som nu utsågs till landtmarskalk, men kvarstod som en af hattpartiets chefer och tog en verksam del i sekreta utskottets arbeten samt visade sig som en af de mest krigslystne, efter det frågan om ett krig mot Ryssland uppkommit. 1740 befordrades Lewenhaupt först till generallöjtnant och kort därpå till general af kavalleriet. Under urtima riksdagen 1740—41 ånyo landtmarskalk, utsågs han, sedan kriget den 28 juli 1741 blifvit förklaradt, till befälhafvande general, men kvarhölls vid riksdagen och anlände till Finland först efter slaget vid Willmanstrand den 23 augusti. Många vidrigheter mötte honom här, men han visade heller ingen härförartalang; detta i förening med hans bedrägliga hopp om framgång i de förda underhandlingarna med Ryssland, där en tronhvälfning egt rum, verkade förlamande på krigföringen, som ändades med härens instängande i Helsingfors. Samma dag, den 19 augusti 1742, som Lewenhaupt beslutit sig för strid, fråntogs honom befälet. Hemkallad arresterades han, lagfördes och dömdes af en ständernas kommission till döden. Domen, hård och i hvarje fall en hämnd, gick, efter ett misslyckadt flyktförsök, i verkställighet, och Lewenhaupt halshöggs i Stockholm utanför Skanstull.

I. *Åts.* C · AEM · LEWENHAVPT · COM · SVPR · VIG · PR · ET · CHIL · LEG · EQ · Bröstbilden, h. s., med långt böljande hår, i harnesk och mantelveck; nedanför: HEDLINGER.

Fråns. MARESCHALLO | COMITIORVM | ANNI MDCCXXXIV · | OB FIDEM ET PATR · AMOREM | BONIS OMNIBVS PROBATO | HONOREM NVMISMATIS | ORDO EQVESTRIS R · S · | DECREVIT · på 8 rader. Därunder: en sköld med Lewenhauptska vapnet, landtmarskalksstafven och en palmkvist, korslagda.

Anm. Storlek: 64 mm. Graverad af J. C. Hedlinger. Slagen af ridderskapet och adeln vid riksdagen 1734. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 125.

31.

NIKOLAI GOLOVIN.

Född 1695, son af Feodor Golovin. Grefve, amiral, president i amiralitetskollegium, senator, ambassadör. Död d. 15/26 juli 1745.

Fadern, som var generalamiral och fältmarskalk, sände sonen Nikolai 1706 till ett läroverk i Moskva och sedermera till utlandet för att uppfostras för sjöväsendet. Golovin ingick därpå först i holländsk, sedan i engelsk tjänst samt besökte, ombord på ett engelskt krigsfartyg, Portugal, Smyrna, Cypern och Egypten. Återkommen till London förde han ett slösande lif och blef i slutet af år 1714 fängslad för gäld, men kunde dock 1715 återvända till hemlandet. År 1720 blef han befordrad till kaptenlöjtnant och följande år, med anledning af freden i Nystad, till kapten af 3:dje rangen. År 1725 sände Katarina I honom som utomordentligt sändebud till Stockholm och utnämnde honom snart därefter till generaladjutant vid flottan. Då Golovin år 1732 återvände till Ryssland, blef han befordrad till viceamiral och utnämnd till generalinspektör för flottan samt påföljande år till amiral och president i riksamiralitetskollegiet. Kejsarinnan Elisabet gjorde honom till senator samt verkligt geheimeråd och gaf honom befälet öfver galèrhamnen och flottan. I kriget mot Sverige gafs åt Golovin år 1743 befälet öfver flottan, men trots att han därunder vid Hangö udd genom en skenmanöver räddade en del af den ryska skärgårdsflottan undan den svenska örlogsflottan, ansåg kejsarinnan att Golovin icke förde det med framgång, hvarför han blef tvungen att taga afsked 1744. Han lämnade Ryssland och valde till vistelseort Hamburg, där han jämväl afled.

I. *Åts.* NICOL · GOLOVIN S · R · IMP · ET RVSS · COM · ADMIRAL ET ABLEG · EXTR · AD AVL · SVEC ✻ Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck. I armsnittet: I · G · H · F · 1731 ·

Fråns. PRVDENTIA · ET · VIRTVTE · Hjälmprydd Minerva med spjut och sköld står på en klippstrand vid hafvet, på hvilket två skepp med svällande segel.

Anm. Storlek: 53 mm. Graverad af J. C. Hedlinger i Stockholm 1731 och torde vara slagen af denne. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ, CXLVI, pag. 166 Tafl. XIII, N:o 1. — Hauschild, Anh. N:o 330b.

32.

ANDREJ OSTERMAN.

Född 1686. Grefve, storamiral, vicekansler. Död 1747.

Osterman, hvars dopnamn voro Heinrich Johann Friedrich, var bördig från Bochum i Westfalen, där hans fader var kyrkoherde. Student i Jena; måste efter en duell fly till Amsterdam. Här upptogs han af ryska viceamiralen Cruys, rekommenderades hos Peter I, som anställde honom vid sitt kansli och snart fattade stort förtroende för honom. Han gjorde sig redan mycket gällande, då freden vid Pruth afslöts, och ledde fredsunderhandlingarna med Sverige 1718—19 på Åland samt besökte äfven Sverige, men måste återvända utan att hafva nått sitt mål. Sedermera var han den ena af de ryska fullmäktige, som afslöto freden i Nystad 1721 och emottog som belöning barontiteln samt medlemskap i höga hemliga rådet. Katarina I utnämnde honom till vicekansler och han bestämdes af henne att leda Peter II:s uppfostran samt blef medlem af regentskapet under denne furstes minderårighet. Osterman aflägsnades dock snart af ett mäktigt parti, af fruktan för det stora inflytande han kunde förskaffa sig hos sin discipel. Först efter Annas tronbestigning, då honom tilldelades grefvevärdigheten, framträdde Osterman ånyo och ledde nu Rysslands utrikes politik under hela hennes regeringstid. Äfven under regentinnan Anna af Braunschweig, som utnämnde honom till storamiral, fortfor hans inflytande, men efter Elisabets revolution 1741 förvisades Osterman till guvernementet Tobolsk, hvarest han ock afled.

I. *Åts.* H · I · F · COM · AB OSTERMAN S · I · M · R · A CONS · MIN · PRIM · IMP · PROCANC · S · AND · ET AL · EQ · Bröstbilden, h. s., i Alexander Nevski ordens stormästardräkt; i dräktens veck: I · G · H ·

Fråns. NEC SOL NEC FRIGORA MUTANT · På fältet ett palmträd.

Anm. Storlek: 65 mm. Graverad af J. C. Hedlinger under dennes uppehåll i Petersburg. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ, CCCCXXXIV, pag. 73. Tafl. XXXII, N:o 3. — Reichel 4447.

II. Samma medalj enligt af medaljören Alexejeff omgjorda stansar, och skiljer sig från den förra endast något genom bokstäfvernas form. Omnämnd hos Iversen, se föregående.

33.

GUSTAF BONDE.

Född d. 6 april 1682, son af Carl Bonde och Eleonora Margareta Brahe. Grefve, riksråd, kansliråd, kansler för Uppsala universitet. Död d. 5 december 1764.

Född i Stockholm synes han åtnjutit en god uppfostran, fulländad genom utrikes resor, hvarifrån han hemkom 1705. Han blef 1711 ledamot i kommersekollegium, 1718 landshöfding i Östergötland och 1721 president i bergskollegium. 1725 sändes han som president för „den östra af de kommissioner", hvilka tillsattes för att undersöka och om möjligt afhjälpa det i Finland under stora ofreden uppkomna betryckta tillståndet. Han började på sommaren sin räfst i Nyslott, öfvergick sedan till Kymmenegårds län samt slutförde sitt uppdrag sommaren 1726. Kraftfullt, men ej hänsynslöst, arbetade kommissionen, afskaffade många missförhållanden och gaf regeringen värdefulla upplysningar. Bonde, en anhängare af Arvid Horn, insattes i rådet 1727 och blef 1737 kansler för Uppsala universitet, hvars utveckling han nitiskt befrämjade. Afskedad under 1738—39 års riksdag af det segrande hattpartiet från sitt rådsämbete, drog han sig tillbaka till privatlifvet och sysselsatte sig med lärda forskningar. Mångsidigt begåfvad lutade han som historisk forskare åt den Rudbeckska skolan. Också återfinnes bland hans arbeten i Vetenskapsakademins handl. (1755) *„Försök att igenfinna den finska nationens och språkets härkomst"*, däri han söker härleda finskan från hebreiskan och tillika framhåller finskan såsom modersprået till flera i östra och norra Europa bosatta folks språk. Ånyo insatt i rådet 1761 kvarstannade han där till sin död.

I. *Åts.* GUST · BONDE COMES R · SVEC · SENATOR Bröstbilden, v. s., i rådsdräkt med serafimerkedjan; nedanför: M. F.

Fråns. CURAM POPULIS OTIA MUSIS En liggande sfinx omgifven af vetenskapliga symboler (glob, fackla, böcker, pergamentsrulle, kransar och en aloe växande i kruka). I afskärningen: NAT · MDCLXXXII | DEN · MDCCLXIV på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Svenska Akademin 1840. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 148.

34.

SAMUEL ÅKERHJELM.

Född d. 14 december 1684, son af Samuel Åkerhjelm och Chatarina Molsdorph. Friherre, riksråd, öfverstemarskalk, president i Åbo hofrätt. Död d. 11 mars 1768.

Åkerhjelm, som var född i Stockholm, blef student i Åbo 1698, i Uppsala 1702 samt i Oxford. Anställd 1706 i Kongl. kansliet, befordrades han snabbt, i synnerhet sedan han ingått äktenskap med en dotter till Carl XII:s gunstling Kasten Feif. Han var tjänstgörande hos konungen såväl i Bender som i Stralsund och Norge. Ifrig motståndare till Arvid Horn och anhängare af det holsteinska partiet, aflägsnades han ur kansliet genom utnämning till president i Åbo hofrätt, hvilket ämbete han i tio år förvaltade. Friherre blef han 1731. Fortfarande stående i motsats till Arvid Horn, var han en af krigspartiets främste målsmän vid riksdagarna 1734 och 1738—39. Under den sistnämnda uttalade han — som var bättre förtrogen med förhållandena i Finland än mången annan af frihetstidens statsmän — sig mot sekreta utskottets förslag i dess vidsträcktaste omfattning att finsk språkkunskap skulle gifva företräde vid erhållande af tjänster i Finland, ehuru förgäfves. Efter Horns fall inkallades han 1739 i rådet och blef 1741 öfvermarskalk. Nu inträdde likväl en förändring i hans hållning. Skiljande sig från sina partivänner, bekämpade han de åtgärder, som ledde till fredsbrottet. Under 1746—47 års riksdag stod han ej fri från förbindelser med det ryska sändebudet och torde haft sin andel i utdelandet af de ryska subsidierna bland mössorna. Sedan hattpartiet under riksdagens gång återkommit till makten, tvangs han att afgå från riksrådsämbetet utan att tilldelas pension; sådan tillades honom först vid 1751 års riksdag. Sin återstående lefnad tillbragte han på sin egendom Margretelund i Uppland och emottog icke de vid 1765 års riksdag segrande mössornas kallelse att återinträda i rådet. Ständerna hyllade honom dessutom genom präglingen af nedan beskrifna medalj, hvars frånsida syftar på Åkerhjelms förtjänst att i rådet hafva mottsatt sig planen om inställande af bankens utväxling af metalliskt mynt och i stället utgifva småsedlar. Detta hans motstånd togs till förevändning, då man uteslöt Åkerhjelm från rådsbordet.

I. *Åts.* SAMUEL ÅKERHIELM LIB · BARO REGNI SVEC · SEN · ET SUPR · AUL · PRAEF · ÆT · 82 · Bröstbilden, h. s., i peruk och med rådsmanteln; nederst: C · I · WIKMAN F ·

Fråns. VERITAS VISU ET MORA VALESCIT · Riksbankens hus i Stockholm, fasaden mot Järntorget, med Skepps- och Kastellholmen i fonden. I afskärningen: OB MERITA IN PATRIAM | HUNC NUMMUM CUDI FECER · | ORDD · REG · A · MDCCLXV · | D · XXII · OCT · på fyra rader.

Anm. Storlek: 63 mm. Graverad af C. J. Wikman. Slagen af ständerna vid 1765 års riksdag. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 156.

II. *Åts.* SAM. ÅKERHJELM L. B. SEN. REGN. Bröstbilden, h. s., kopierad efter N:o I; nederst: NAT. MDCLXXXIV.

Fråns. DIIS PLACUIT VICTRIX SED VICTA CATONI. Lyckan, sväfvande på ett klot, nedtynger den bredvid stående Rättvisans vågskål; vid kanten: P. L. I afskärningen: INTEGER ANIMI TENAX RECTI | REIPUBLICAE DEVOTUS | OB MDCCLXVIII · på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af P. H. Lundgren. Slagen af Svenska akademin 1851. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 157.

35.

GUSTAF FREDRIK VON ROSEN.

Född d. 6 augusti 1688, son af Johan Hans von Rosen och Brita Stenbock. Grefve, riksråd, generalguvernör i Finland. Död d. 17 juni 1769.

Rosens födelseort var Reval — hans fader var landtråd i Estland — och inträdde han som dragon vid Stenbocks regemente, deltog i dess strider och följde Carl XII till Bender. Under konungens berömda ridt till Stralsund 1714 följde han denne omedelbart i spåren samt var under följande års fälttåg i Pommern i tillfälle att rädda konungens lif. Följde så Carl XII till Norge, där han ånyo skall hafva räddat sin konung ur lifsfara. Efter Carl XII:s död synes Rosen behöft någon tids besinning, innan han kunde finna sig i de nya, förändrade förhållandena. Han slöt sig dock till konung Fredrik och befordrades till generalmajor 1722. Naturaliserades som svensk adelsman 1724, blef friherre 1731 och grefve 1751. Inkallad i rådet 1739 efter hattarnas seger — han hade emellertid öfvergått till dem — var han en af partiets ifrigaste krigspolitici före fredsbrottet 1741. Då senare nya politiska förvecklingar med Ryssland uppkommit, sändes Rosen 1747 till Finland såsom generalguvernör. Som sådan residerade han först i Åbo, sedan i Helsingfors. Några betydande spår af sin verksamhet efterlämnade han dock icke, när han, och med honom den sista svenska generalguvernören, i juli 1754 lämnade Finland för att återinträda i rådet. — Under Pommerska kriget mottog han öfverbefälet 1757, men nedlade detsamma redan följande år efter att hafva ådragit sig regeringens misshag. Vid hattarnas fall 1765 måste han utträda ur rådskammaren. Då rådsvärdigheten fyra år senare af segrarne ånyo erbjöds honom, vägrade han mottaga densamma. Rosen afled i Stockholm; han skall såväl till anletsdrag som lynne hafva liknat Carl XII, och åtnjöt såsom en af dennes „bussar" det största anseende.

I. *Åts.* GUST. FRIDER. A ROSEN COM. SEN. R. Bröstbilden, h. s., utan peruk och i enkel rock; vid nedre kanten: NATUS⁀MDCLXXXVIII. Under axeln: P. L.

Fråns. IBIMUS UTCUMQUE PRAECEDES COMITES PARATI. Stjärnbilden Carlavagnen (Stora Björn) med den efterföljande stjärnbilden Arcturus (Björnvaktaren). I afskärningen: REGIO DUCI INVITE SUPERSTES | VITAM PATRIAE IMPENSAM ED · | MDCCLXIX. på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af P. H. Lundberg. Slagen af Svenska akademin 1850. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 159; beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 125 och Tafl. v N:o 8.

36.

CARL GUSTAF TESSIN.

Född d. 5 september 1695, son af Nikodemus Tessin d. y. och Hedvig Eleonora Stenbock. Grefve, ambassadör, riksråd, kanslipresident, kansler för Åbo universitet. Död d. 7 januari 1770.

Begåfvad med särdeles lyckliga anlag, inhämtade Tessin tidigt goda kunskaper och visade ett lifligt intresse för de sköna konsterna, vetenskap och vitterhet. Understödd af konungahuset, sattes Tessin i tillfälle att genom vidsträckta resor vidare utbilda sig, och efter hans hemkomst tog sig Horn an den unge ädlingen, men denne drogs snart från mössornas försiktiga statskonst öfver till hattarne, hvilkas lysande ehuru äfventyrliga politik mera anslog hans sinne. Sin politiska bana begynte Tessin vid riksdagen 1723 och vid 1738 års riksdag stod han i spetsen för sitt parti; mellantiden utfylldes genom särskilda beskickningar till främmande hof, uppsikten öfver den nya slottsbyggnaden och framför allt genom riksdagsstrider. Den mest glänsande bana låg nu öppen för honom, och han nådde också efter hand statens högsta värdigheter. Men den lysande ytan motsvarades ej af inre värde; hans ihärdighet, arbetsförmåga och politiska mod fyllde icke det nödiga måttet. En af upphofsmännen till det olyckliga kriget 1741—43, gick han ännu oskadd ur den räfst han själf begärt, hans stjärna var t. o. m. i stigande och han nådde sin lyckas spets de år han innehade uppdraget att vara öfverstemarskalk vid det unga hofvet. Såsom ledare af Sveriges utrikespolitik under åren 1747—52 inlade Tessin ej obetydande förtjänster, men de tjänster han bevisade fäderneslandet kostade honom den hofgunst, som blifvit hans högsta lycka. I sin egenskap af guvernör för kronprinsen, sedermera konung Gustaf III, torde han på denna besläktade karaktär utöfvat ett stort, kanske icke alltid gagneligt inflytande. När Tessin den 30 januari 1754 nödtvunget lämnade denna guvernörspost, var hans offentliga bana i det närmaste ändad, och han framlefde sina återstående dagar i tillbakadragenhet under svåra ekonomiska bekymmer, sedan han gått förlustig den ena af sina pensioner efter den andra, medan han sökte lätta den skuldbörda han i följd af ett slösande lif ådragit sig genom realisation af sina dyrbara samlingar. Utnämndes till kansler för Åbo universitet 1745, men afgick därifrån 1761; hans verksamhet som sådan torde ej få anses betydande. Tessin, som innan sin död försonades med konungaparet, återfick väl genom Gustaf III:s bemedling af 1769 års riksdag större delen af de indragna pensionerna, men han afled kort därefter på sin gård Åkerö.

I. *Åts.* C · G · TESSIN COMES SUPR · AED · ET HORT · REGG · PRAEF · Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt med pälsbrämadt mantelveck; nedanför: I · C · HEDLINGER · F ·

Frånss. CONSCIUS RECTI · Ett vattenpass stående på en rutad plan. I afskärningen: MARESCH · COMIT · MDCCXXXIX · | ORDO EQVESTR · R · S · | DECREVIT · på tre rader.

Anm. Storlek: 64 mm. Graverad af J. C. Hedlinger. Slagen 1739 af Ridderskapet o. Adeln efter riksdagens slut den 23 april s. å. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,1.

II. *Åts.* CONSTANTER ET SINCERE på ett band under Tessinska stamvapnet i oval, ornerad sköld med två tranor som sköldhållare, allt på en vapenmantel under greflig krona.

Fråns. JETTON | DE M^R LE COMTE | DE TESSIN på tre rader inom en krans bildad af tvenne liljor.

Anm. Storlek: 30 mm. Graverad af Le Blanc eller Vivien i Paris. Slagen till spelpenning af Tessin 1742 under hans vistelse som svensk ambassadör vid franska hofvet. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,2.

III. *Åts.* CAROL · GUST · TESSIN COM · ET R · SVEC · SENATOR · Bröstbilden, h. s., iförd rådsmanteln, som döljer det mesta af den öfriga dräkten; på ett veck af manteln: H.

Fråns. CONSTANTER ET SINCERE Grefliga Tessinska vapenskölden, omgifven af Svarta Örns ordens kedja, med tranor som sköldhållare, stående på ett underlag, öfver hvilket ligger ett band med inskrift: SUUM CUIQUE

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad af J. C. Hedlinger. Slagen till spelpenning af Tessin 1745, som året förut erhållit Svarta örns orden af Fredrik II. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,4.

IV. *Åts.* Densamma som till N:o III.

Fråns. ARCTOS UBIQVE SCOPUS · En kompass stående på en rutad plan. I afskärningen: OB MERITA ET INST · | PIGT · ACAD · på två rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af J. C. Hedlinger 1745. Slagen med anledning af Målare- och Bildhuggare Akademins stiftelse den 10 mars 1735, hvartill Tessin var den egentliga upphofsmannen. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,5.

V. *Åts.* MVTARE | VEL | TIMERE | SPERNO · på fältet i fyra rader.

Fråns. JETTON | DE | M^R. LE COMTE | DE TESSIN · på fältet i fyra rader.

Anm. Storlek: 30 mm. Graverad af Dan. Fehrman. Präglad af Tessin 1746 som spelpenning. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,6.

VI. *Åts.* En bonde plöjande ett fält, öfver hvilket svääfvar en sky; på marken: D. F. I afskärningen: 1751 ·

Fråns. DEN | ÖKER SWEA | LAND | SOM ODLAR | SWEA IORD · på fältet i fem rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Dan. Fehrman 1751. Slagen på Tessins föranstaltande för att af staten utdelas åt förtjänta odlare, men förslaget godkändes icke. Hildebrand förutsätter dock, att Tessin med denna medalj velat uttrycka en afsikt att draga sig undan från hofvet, där han numera kände en viss kyla, och har därför upptagits här. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,9.

VII. *Åts.* Densamma som till N:o III.

Fråns. REQUIE REDIVIVUS · En fjäril krypande ur sin puppa; på marken D.F. I afskärningen: 1751 ·

Anm. Storlek: 34 mm. Frånsidan graverad af Dan. Fehrman. Slagen år 1751, efter det Tessin lämnat Öfverstemarskalksämbetet och begärt afsked från sina öfriga ämbeten. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,10.

VIII. *Åts.* CONCORDES EGIMUS ANNOS på ett band, därunder Tessin- och Sparrevapnen i två ovala sköldar inom en sirad omfattning under greflig krona, med en trana och en hjort som sköldhållare, stående på ett underlag med nedhängande blomslingor och två korslagda facklor.

Fråns. CAROL · GUST · | TESSIN | ET | ULRICA LUDOV · | SPARRE CONIUGES · | A · 1752 · | på fältet i sju rader.

Anm. Storlek: 32 mm. (åttkantig). Graverad af Dan. Fehrman. Slagen till Tessins silfverbröllop den 7 augusti 1752. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,11.

IX. *Åts.* Densamma som till N:o III.

Fråns. D · 5 · OCT. 1761. En nedlagd passare hvarmed en cirkel blifvit uppdragen.

Anm. Storlek: 34 mm. Frånsidan graverad af Dan. Fehrman. Slagen af Tessin, sedan han den angifna dagen (rätteligen d. 6 okt.) nedlagt sina ämbeten. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,12.

X. *Åts.* Densamma som till N:o III.

Fråns. SUPERIS GRATUS ET IMIS · En rykande urna på en plint med inskrift: AD VII IAN. | MDCCLXX. på två rader; på marken kryper en snigel (urnan och snigeln ur Tessins vapen). I afskärningen: ODOR VITAE | A · LXXIV · M · III · | D · XXI · på tre rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Frånsidan antagligen graverad af C. G. Fehrman. Slagen 1770 att utdelas bland begrafningsgästerna på Åkerö. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 162,13.

XI. *Åts.* CAR. G. TESSIN COMES R. SVEC. SENAT. Bröstbilden, h. s., i rådsdräkt; nedanför: L. A.

Fråns. PROSPERA ET ADVERSA ILLUSTRANT. De tre gracerna. I afskärningen: LITERAR. ET ARTIUM | PATRON. ET CULTOR | OB. MDCCLXX.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1863. Beskrifven i Numism. Meddel. II, pag. 43.

XII. *Åts.* CARL GUSTAF TESSIN FÖDD 1695 DÖD 1770 Bröstbilden, h. s., i rådsmantel; under axeln: A. LINDBERG

Fråns. SVENSKA | NUMISMATISKA | FÖRENINGENS | 9DE | ÅRSMÖTE | 1881 på sex rader inom en af två lagerkvistar bildad krans.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af A. Lindberg. Slagen af kammarherre M. Lagerberg 1882. Beskrifven i Numism. Meddel. X pag. 5

Några af Tessin präglade medaljer, dem Hildebrand upptagit, äro här uteslutna, då desamma icke kunna anses som annat än tillfälliga uttryck af Tessins skämtlynne i umgänget med närstående personer; icke heller har en af Cl. Ekeblad m. fl. slagen skådepenning öfver Carl v. Linné ehuru tillegnad Tessin här gifvits en plats, ej heller en af Tessin slagen minnespenning öfver Jonas Alströmer, å hvilken äfven Tessins initialer återfinnas. — Efter någon tvekan har likaså uteslutits en af Hedlinger påbörjad men ej fulländad medalj, hvaraf endast afdrag i bly af åtsidan äro kända.

37.

AUGUSTIN EHRENSVÄRD.

Född d. 25 september 1710, son af Johan Jacob Schäffer och Anna Margaretha Mannerheim. Grefve, fältmarskalk. Död d. 4 oktober 1772.

Ehrensvärds fader, en af Carl XII:s krigare, var född i Finland, adlades 1717 och antog då namnet Ehrensvärd. Sonen föddes på Fullerö i Västmanland, där modren då vistades hos en anförvant. Ehrensvärd fick en god uppfostran; han inskrefs väl 16 år gammal vid artilleriet, men fick fortsätta sina studier vid Uppsala universitet. Hans håg torde ej legat åt den militära banan, inpå hvilken han dock af omständigheterna fördes. Efter det han 1734 nått löjtnantsgraden, bereddes honom 1736 tillfälle till en två-årig vistelse utomlands för hans vidare förkofran. Hemkommen blef han chef för den nyinrättade artilleriskolan. I kriget 1741—43 tog han blott obetydlig del, likväl eröfrade han därunder ett på Broberget vid Helsingfors uppfördt ryskt batteri, hvarigenom det lyckades för Lewenhaupts här att oskadd inkomma i staden, för att dock sedan gå sitt sorgliga öde tillmötes. Men efter krigets slut öppnades för Ehrensvärd en verksamhet af största betydelse. Han utarbetade nu sina planer till Finlands försvar och fick dem godkända, hvarigenom Sveaborg, visserligen i en från Ehrensvärds ursprungliga förslag modifierad form, skapades. Sitt namn erhöll det nya fästet, på Ehrensvärds förslag, vid riksdagen 1750. Samtidigt härmed byggdes Svartholms fästning vid Lovisa under Ehrensvärds öfverinseende. År 1756 utsågs han till chef för finska strömrensningsverket och framlade vidlyftiga planer till det inre landets kanalisering och torrläggning. Nu återupptog han äfven ett tidigare af honom i sammanhang med frågan om Finlands försvar gjordt förslag om en galereskader, afsedd att operera i närmaste samband med landtarmén; den ena delen af denna flotta borde erhålla Sveaborg till stationsort. I genomförandet af alla hans planer vållades emellertid ett uppskof genom pommerska kriget, till hvilket Ehrensvärd beordrades 1757. Han deltog härunder i flere träffningar som chef för artilleriet och befordrades 1759 till generallöjtnant. Följande år svårt sårad, blef han 1761 general en chef och ledde som sådan operationerna till krigets slut, sökande bevara de vunna fördelarna, då krafterna ej medgåfvo tillkämpande af nya. Efter freden, och sedan han 1764 blifvit general af kavalleriet samt friherre, återvände han till Finland och upptog med förnyad ifver sitt afbrutna arbete. Till medhjälpare i sitt värf som skärgårdsflottans nydanare hade han förvärfvat Chapman och vid fästningsbyggnaderna ingenjören D. Thunberg. Men redan började missnöjet, närdt af hat och afund, låta sig förnimma, och vid riksdagen 1765, då makten frånrycktes hattarne, beröfvades Ehrensvärd, som tillhörde detta parti, först öfveruppsikten öfver fästningsbyggnaderna och därefter äfven öfver arméns flotta, som hans skapelse uppkallats; denna förlades under amiralitetet. En af mössorna anordnad granskning af Ehrensvärds förvaltning företogs, hvilken granskning han med största heder bestod och hvarvid såväl hans skicklighet som redbarhet erkändes. Vid följande riksdag, 1769, egde en omsvängning i maktställningen rum: det till väldet återkomna hattpartiet återgaf Ehrensvärd såväl ledningen af fästningsbyggnaderna (1769) som flottan påföljande år. Men Ehrensvärd, som sedan pommerska kriget led af sjuklighet, tog afsked redan 1771 och blef då grefve, härvid i sitt vapen upptagande orden: Arméns flotta, Sveaborg. Af Gustaf III, hvars oblodiga revolution den forne frihetstids-kämpen, nu mätt på dess yra, hälsade med tillfredsställelse, utnämndes han till fältmarskalk, men afled redan samma år, 1772, på Saaris öfversteboställe i Wirmo socken. Hans stoft fördes till Sveaborg, där han hvilar, enligt inskriften på den efter Gustaf III:s egen ritning uppresta minnesvården, „omgifven af sina verk". Hans „Anteckningar om en resa i Finland 1747" äro 1882 tryckta i Helsingfors.

I. *Åts.* COMES AUG. EHRENSVÄRD CAMPI MARESC. Halsbilden, v. s.; på halssnittet: L. A. Nederst: N. 1710. OB. 1772.

Fråns. ORAS PATRIÆ DEFENDIT. Ett större och ett mindre fäste på ur hafvet uppstigande klippor; på hafvet synas tvenne fartyg. I afskärmingen: SOCIO INGENIO | ET FACTIS CLARO | R. AC. SCIENT. SVEC. | MDCCCLXXVI. på fyra rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin 1876. Beskrifven i Numism. Meddel. III, pag. 93.

Följande tvenne medaljer upptagas af Hildebrand under Ehrensvärd, Aug., men hafva här uteslutits.

I. *Åts.* FÄDERNESLAND. På en klipphäll vid hafvet synes en stuga, en runsten, en grafhäll och två träd.

Fråns. DEN SÅRADE MEN EJ ÖFWERWUNDNE.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad i Stralsund af G. Ljungberger. Slagen af Ehrensvärd 1762 för att utdelas bland tappra soldater; indrogos och nedsmältes, då de styrande yttrat missnöje häröfver. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 175,1, hvars uppgift om dess tillkomst icke torde vara riktig.

II. *Åts.* HEDERLIGE SÅR.

Fråns. FÖR FÄDERNESLANDET. En runsten framför två granar; på marken vid stenens fot ligger ett svärd.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad i Stralsund af G. Ljungberger. Slagen af Ehrensvärd samtidigt med den förra och utdelades, att bäras på bröstet, åt svenska krigare, som blifvit sårade i striden d. 2 jan. 1762 vid Neukahlen samt åt några af dem, som vid Pasewalk delat samma öde men icke erhållit den förra medaljen; äfven denna indrogs och nedsmältes som den förra. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 175,2.

38.

JACOB FAGGOT.

Född d. 13 mars 1699, son af befallningsmannen Jacob Faggot och Helena Wendler. Öfverdirektör vid Landtmäteriet. Död d. 28 februari 1777.

Jacob Faggot föddes i Vendels socken i Uppland och ingick efter slutade studier vid Uppsala universitet 1721 i bergskollegium, men hade 1726 blifvit e. o. ingenjör vid landtmäterikontoret och blef 1747 direktör för landtmäteri- och justeringsverket. Här utvecklade han en rastlös verksamhet och ådagalade stor framsynthet; så föreslog han genomförandet af ett enhetligt system af mått, mål och vikt för hela riket och alla varor m. m. För Finland blef hans verksamhet särskildt betydelsefull. Insatt i en regeringskommission, som hade sig förelagdt att inkomma med förslag att bota de refvor stora ofreden och det sista ryska kriget (1741—43) lämnat efter sig, uttalade han sig för en grundlig undersökning, innan man skred att söka botemedlen. Ständerna fattade i enlighet härmed besluten att låta skrida till uppmätning, kartläggning och ekonomisk beskrifning af landet, att införa storskiftet och att uppmuntra och understödja allmogen i nybyggesanläggningar i det ödelagda landet. Arbetena härmed påbegyntes 1748 och drefvos med stor ifver. Redan 1760 förelågo kartor och texter från 64 församlingar. Men från denna tid togos arbetskrafterna alltmer i anspråk för storskiftesförrättningarna, hvarigenom den geografiska undersökningen afstannade. Faggots förslag om nybyggen och de förmåner dessa borde beviljas väckte på många håll ond blod, och han fick t. o. m. emottaga en officiell varning för sina, som det hette, „stora och vådeliga förändringar i jordabalken". — Faggot, som blifvit ledamot af Vetenskapsakademin vid dess stiftande 1739, var en produktiv vetenskaplig forskare och författare. Han afled i Stockholm, och hans dotter Hedvig blef farmor till Johan Ludvig Runeberg.

I. *Åts.* IAC · FAGGOT RER · GEODAET · PRAEFECTUS · Bröstbilden, h. s., i peruk, tidens dräkt och mantelveck.

Fråns. ACAD · R · SCIENT · | SVEC · SOCIUS ET | PER TRES ANN · SECRET · | MERITISSIMUS | NAT · 1699 | DENAT · 1777 på sex rader.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af C. G. Fehrman eller G. Ljungberger. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1778. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 184,1, som äfven uppger gravören som ofvan.

39.

HANS HENRIK VON LIEWEN D. Y.

Född 1704, son af Hans Henrik von Liewen d. ä. och Margareta Juliana v. Tiesenhuusen. Grefve, riksråd, riksmarskalk, generallöjtnant, generalguvernör i Pommern, kansler för Åbo universitet. Död d. 25 november 1781.

Egnande sig åt krigareyrket hade Liewen 1756 avancerat till generallöjtnant och härunder deltagit i finska kriget 1741—43. Äfven i det 1757 påbegynta pommerska fälttåget deltog han utan att likväl i någotdera skära några lagrar; i det senare torde han genom sina intriger beredt kommenderande generalen många bittra stunder; också bortkallades han och sändes i ett diplomatiskt uppdrag till Petersburg. Härefter återfinnes han inblandad i tidens politiska kabaler, än tillhörande den ena, än den andra fraktionen. Till riksråd utsågs han 1760, men aflägsnades 1766 från Stockholm som generalguvernör i Pommern, ett uppdrag som han med duglighet skötte. Han fick likväl 1772 vika från denna post, men efter Gustaf III:s revolution blef han riksmarskalk. Liewen fungerade under åren 1766—67 som kansler för Åbo universitet.

I. *Åts.* Tvenne *L* sammanbundna genom blomsterband, under greflig krona.

Fråns. L'AMOUR | POUR | MA | LIBERTÉ · 1756 · på fem rader.

Anm. Storlek: 33 mm., åttkantig spelpenning. Graverad af Dan. Fehrman. Slagen af enskild person och gifven som julklapp 1756 åt Liewen. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 201.

40.

CARL RUDENSCHÖLD.

Född d. 12 oktober 1698, son af Torsten Rudeen och Magdalena Wallvik. Grefve (ej introd.), riksråd, kansler för Uppsala universitet. Död d. 10 juni 1783.

Medan fadern var professor i Åbo, föddes sonen Carl. Denne studerade i Uppsala åren 1713—19 och blef jämte sina syskon sistnämnda år för faderns förtjänster — dåmera biskop i Linköping — adlad. Ingick efter slutade studier på ämbetsmannabanan och nådde 1761 riksrådsvärdigheten, men afskedades redan 1765 samt tillerkändes 1768 pension. Vid riksdagen 1769 insattes Rudenschöld ånyo i rådet, hvarpå han, som emellertid redan 1747 såsom statssekreterare vid utrikesexpeditionen tilldelats friherrlig värdighet, upphöjdes till grefve, utan att dock taga introduktion. Till kansler för Uppsala universitet valdes han 1771. För andra gången uteslöts Rudenschöld 1772 af mössorna ur rådet, men efter Gustaf III:s statshvälfning s. å. erbjöd konungen den åldriga mannen valet mellan att återinträda eller en pension; han valde det senare, men bibehöll kansleriatet. Åt Rudenschöld hade såväl af Fredrik II, hvars gunst han vunnit medan han var envoyé vid hofvet i Berlin, som af Frankrike vid särskilda tillfällen erbjudits dels en fristad, dels pension, men han hade afslagit hvardera. Han afled i Stockholm i torftiga omständigheter.

I. *Åts.* CAROLUS RUDENSCHÖLD COMES REG · SVEC · SENATOR · Bröstbilden, h. s., i peruk med rådsmantel och serafimerkedjan; nedanför: LJUNGBERGER

Fråns. QVIS MAGNO MELIUS SUCCEDAT ACHILLI På ett postament ett rundt altare med grefliga Rudenschöldska vapnet framtill och till en del höljdt af ett befransadt täcke, på altaret ett hyende hvarpå ligga tvenne kanslersspiror samt symboler af de fyra fakulteterna. I afskärningen: ACADEM · UPSAL · | CANCELLAR · | MDCCLXXIII · på tre rader.

Anm. Storlek: 52 mm. Graverad af G. Ljungberger. Slagen af Uppsala universitet 1773. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 203,1.

II. *Åts.* CAR · RUDENSCHÖLD COM · R · SV · SENAT · Bröstbilden som på I; nederst: M. F.

Fråns. HAERET SCOPULIS IMMOTAQUE MANSIT En ek växande på klippgrund. I afskärningen: NAT · MDCXCVIII | DEN · MDCCLXXXIII på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Svenska akademin 1841. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 203,2.

41.

HENRIK AF TROLLE.

Född d. 24 november 1730, son af Georg Herman af Trolle och Anna Margareta Grise. Generalamiral. Död d. 12 mars 1784.

Tidigt inne på sjömannabanan, hade Trolle avancerat till kaptenlöjtnant, då det pommerska kriget utbröt. Under fortgången af detsamma emottog han flerfaldiga uppdrag, dem alla han samvetsgrant fyllde. Major 1762 gjorde Trolle 1766 en studieresa till Frankrike och Holland, rustande sig nu till sin framtida kamp för den svenska flottans utveckling. År 1770, då arméns flotta återupprättades, blef Trolle som öfverstelöjtnant Ehrensvärds närmaste man vid nämnda flotta. Öfverste efter 1772 års revolution, som han i Finland kraftigt befrämjade, blef han denna flottas befälhafvare, ehuru först 1773 utnämnd till dess chef. Samma år emanerade en författning att i Finland vargeringen skulle uppställas till lika styrka med de indelta regementenas ordinarie manskap, men sedan det vid en 1776 anställd mönstring befunnits, att den reserv man härigenom velat vinna icke ernåtts, uppgjorde Trolle, som var en af mönsterherrarne, ett förslag till fullständig ombildning af vargeringen i Finland. Hans plan vann bifall och hann fullständigt genomföras till 1781. Som chef för Nylands regemente fungerade Trolle, som på egen begäran därtill utnämnts, åren 1775—80, likväl med bibehållande af chefskapet för arméns flotta. Generalmajor 1776. Nu vidtog för Trolle en svår men fruktbringande kamp. Understödd af U. Scheffer och C. Sparre lyckades Trolle slutligen tillkämpa sig segern och frukten blef att Sverige erhöll en stark, välrustad flotta. Utnämnd till general-amiral 1780, ett bevis på det stora förtroende han af Gustaf III åtnjöt, lämnade han en djup saknad efter sig, när han i Stockholm oförmodadt bortrycktes af döden.

I. *Åts.* TROLLE (vid nedre kanten). Hufvudet, h. s., framför synes en ordensstjärna (Svärdsorden). I halssnittet c. r. En pärlrand innanför den upphöjda kanten.

Fråns. 17⁀80 på ömse sidor om ett antikt styre, ställdt upprätt mellan tvenne delfiner. En pärlrand innanför den upphöjda kanten.

Randskrift. GIFVEN⁀1784⁀AF⁀AMIRALITETET

Anm. Storlek: 27 mm. Graverad af C. G. Fehrman. Slagen af Svenska amiralitetet och utdelad vid en minnesfest i Karlskrona den 30 december 1784. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 205.

II. *Åts.* Lik föregående, men utan upphöjd kant.

Fråns. Lik föregående, men utan upphöjd kant,

Anm. Storlek: 24 mm. En variant af föregående, men betydligt tunnare och utan randskrift. Omnämnd hos Hildebrand, pag. 206.

42.

GUSTAF PHILIP CREUTZ.

Född i maj 1731, son af Carl Creutz och Barbro Helena Wrede. Grefve, riksråd, kanslipresident, kansler för Uppsala universitet. Död d. 30 oktober 1785.

Föräldrarna, bosatta på Anjala gård i Nyland, där ock sonen föddes, föllo tidigt undan, och om den föräldralösa gossens uppfostran togo anhöriga vård. Student i Åbo blef Creutz 1748 och vistades tre år vid högskolan, inhämtande en grundlig bildning synnerligast i de klassiska språken. På ämbetsmannabanan inträdde han 1751, då han inskrefs som kanslist vid kongl. kansliet, och 1756 utsågs han af ständerna till kavaljer hos hertig Fredrik Adolf. Snart intim vän med G. F. Gyllenborg, hängaf han sig åt vittra idrotter, och då han 1761 utgaf sitt största poem „Atis och Camilla", förskaffade detsamma honom ett frejdadt namn och rykte som en af Sveriges största skalder. Dikten, numera så godt som helt förgäten, utmärkte sig genom ett då ovanligt välljudande språk, men betecknar ock höjdpunkten af Creutz' diktkonst. Ett försök att i Paris skrifva en opera lämnade han slutligen åsido, sedan Lidner, enligt Creutz' förmenande, tillegnat sig det märkligaste därur för sin opera „Medea". Från och med Creutz utnämning, 1763, till sändebud i Madrid förstummades i själfva verket hans lyra för alltid under tyngden af nya plikter och omsorger, hvilka togo hans krafter i anspråk, i synnerhet efter det han 1766 förflyttats till den betydelsefullare ambassadörsplatsen i Paris, på hvilken post han kvarstod till 1783, då han hemkallades såsom utnämnd till riksråd och kanslipresident. Under sin vistelse i Paris, där han med Benjamin Franklin afslöt en vänskaps- och handelstraktat mellan Förenta staterna och Sverige, knöt han förbindelser med Frankrikes förnämsta ledande och vittra personligheter, själf högt uppskattad för sitt snille och sin älskvärdhet. Ställd i spetsen för riksstyrelsen under Gustaf III:s utländska resa 1783—84 tillvann sig Creutz i hög grad allmänhetens gunst. Förstnämnda år, 1783, afböjde Creutz Åbo universitets kallelse till kansler, men emottog, då han därom af konungen anmodades, kansleriatet för Uppsala universitet under kronprinsens minderårighet. Med Gustaf III stod han på förtroligaste fot, och var en af de främsta platserna i den tillämnade akademin ämnad honom, men innan denna hann upprättas, afled Creutz ogift i Stockholm.

I. *Åts.* Grefve Creutz's vapen i en oval med greflig krona betäckt sköld, omgifven af nordstjärneordens kommendörskedja, hvilande på ordenskraschanen; kring kanten en ornerad rand.

Fråns. SANNING | OCH | TROHET på tre rader, inom en krans bildad af två nedtill hopbundna lagerkvistar; kring kanten en ornerad rand.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad 1773 af Adolf Robsahm i Paris. Åttkantig spelpenning, slagen af Creutz medan han var ambassadör vid franska hofvet. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 213,1.

II. *Åts.* Lik föregående, men vapnet med ordensdekorationerna hvilar på en prydlig omfattning med nedhängande blomsterband; kring kanten en ornerad rand.

Fråns. Lik föregående, men lagerkransen sluten med tätt packade blad; kring kanten en ornerad rand.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad 1775 af C. G. Fehrman i Paris. Åttkantig spelpenning, slagen för att utbytas mot den föregående mindre väl arbetade. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 213,2.

III. *Åts.* GUST · PHIL · CREUTZ COMES R · ET REGNI SV · SEN · CANC · AC · UPS · Bröstbilden, h. s., i rådsmantel med serafimerkedjan; nedanför: LJUNGBERGER

Fråns. SACRIS | PRAESTABITUR | UMBRIS på tre rader inom en krets af 16 stjärnor; vid nedre kanten: HONOS IMMORTALIS AB ACADEMIA UPSAL · MDCCLXXXVI ·

Anm. Storlek: 53 mm. Graverad af G. Ljungberger. Slagen 1786 af Uppsala universitet. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 213,3.

IV. *Åts.* GUST. PHIL. CREUTZ COMES R. R. S. Halsbilden h. s.; nedanför i en motböjd rad: C. MELLGREN F.

Fråns. MEDIO DE͡ FONTE LEPORUM De tre gracerna dansande kring ett lagerträd. I afskärningen: OB. 1785

Anm. Storlek 31 mm. Graverad af C. M. Mellgren. Slagen af Svenska akademin 1835. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 213,4.

43.

SAMUEL GREIGH.

Född d. 30 nov./11 dec. 1736. Amiral. Död d. 15/27 oktober 1788.

Tillhörande en släkt, hvaraf många med heder tjänat i den engelska marinen, föddes Greigh i Fifeshire i Skottland. Äfven han började på den engelska flottan sin bana och kommenderade 1758 ett skepp vid intagandet af ön Goree vid den afrikanska kusten, tog därefter del i slaget vid Qviberon och 1762 i Havannas eröfring. Trädde så 1764 i rysk tjänst som kapten af första rangen och befordrades till kontreamiral 1770 efter det den turkiska flottan blifvit, i enlighet med en af Greigh uppgjord plan, uppbränd i Tschesmeviken. Efter att 1775 hafva avancerat till viceamiral och utsetts till öfverkommendant öfver hamnen i Kronstadt, blef han full amiral 1782. Då kriget med Sverige 1788 utbröt, anförtroddes honom den ryska flottan, och han skar härunder nya lagrar i den förbittrade, men oafgjorda striden vid Hogland den 17 juli, hvarunder han förde befälet från sitt flaggskepp Rostislaw och sårades under den häftiga drabbningen. Blessyren var lätt, men hans krafter voro förut undergräfda genom en ansträngande verksamhet och Greigh afled ombord på amiralsskeppet i Revals hamn. Katarina II, som satte högt värde på Greigh, lät på hans graf i Reval uppsätta en minnesvård af marmor.

I. *Åts.* САМУИЛЪ КАРЛОВИЧЬ ГРЕЙГЪ РОССІЙСКОИ АДМИРАЛЪ. Bröstbilden, v. s., omsluten af en på en stång fästad flagga; därunder: C. LEBERECHT. F.

Fråns. En obelisk, smyckad med och omgifven af trofeer; Greighs på obelisken fästade vapensköld, ofvanför hvilken devisen: STRIKE SURE i bågformig rad, bekransas af en krönt kvinnlig gestalt (Ryssland). Under kvinnogestaltens fötter ligger en upp och nedvänd sköld med tre kronor. På obelisken i fem rader: ВЪ | ПАМЯТЬ | ТРУДОВЪ | И | СЛУЖБЫ; i bakgrunden hafvet och flottan. I afskärningen på två rader: СКОНЧАЛСЯ ОКТЯБРЯ 15. ДНЯ 1788. ГОДА. På afskärningslinjen: *inv. et fecit, Carl Leberecht 1791.*

Anm. Storlek: 80 mm. Graverad af Carl Leberecht. Slagen af kejsarinnan Katarina II efter krigets slut 1791. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 50 och Tafl. XIII, N:o 2; afbildad i: Собр. Русск. Мед., № 40, Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CLXIV pag. 183. Tafl. XVI, N:o 3. — Reichel N:o 4485.

44.

JOHAN HISINGER.

Född d. 31 januari 1727, son af Michael Hising och Margaretha Frodbom. Bergsråd, bruksidkare. Död d. 19 maj 1790.

Endast tio år gammal blef Hisinger student i Uppsala och inskrefs 1747 såsom auskultant i bergskollegium. Genom besök vid rikets förnämsta bergverk förvärfvade han sig en mångsidig erfarenhet i bergs- och bruksväsendet, förrättade ock 1754 som t. f. bergmästare bergstingen i Finland, men tog 1758 med assessors titel afsked från statens tjänst och öfverflyttade till Finland. Efter sin 1756 aflidne fader, den rika och i följd af sina stora likvider i plåtmynt under vedernamnet „plåtmickel" kända grossören i Stockholm, hade han ärft Fagervik, Billnäs och Skogby bruk. Å dessa genomförde nu Hisinger en följd af förbättringar, genom hvilka han i hög grad bidrog att höja brukshandteringen i landet. Hans sträfvanden gingo ock ut på upptäckandet af grufvor och malmstreck; en frukt af dessa hans sträfvanden var upptäckten af Orijärvi koppargrufva i Kisko. Nitisk omvårdnad egnade han äfven sitt omfattande jordbruk, särskildt genom för tiden storartade torrläggningar. Äfven väckte han trädgårdsskötseln till lif genom i stor stil anlagda fruktträdgårdar och kryddgårdar, hvarifrån ympkvistar och ungträd spriddes öfver hela landsdelen. På Fagervik uppförde han ett orangeri och ett slottslikt corps de logis, hvarest han 1775 emottog besök af Gustaf III. Till Åbo universitet gjorde han en föräring i syfte att befrämja undervisningen i de praktiska vetenskaperna och hans alltid öppna hand lisade under tider af nöd mången hjälpbehöfvande. En upplyst och välvillig husbonde för sina underhafvande, sörjde han på bästa sätt för dem äfven genom anordnandet af förädlande nöjen, men anspråkslöst undandrog sig den gästfrie och ädelt tänkande mannen så vidt möjligt all offentlig utmärkelse. Han adlades likväl 1770 med namnet Hisinger och blef bergsråd 1778, samt afled på Fagervik.

I. *Åts.* IOH · HISINGER BERGS RÅD RID · AF VASA ORD · Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt med vasaorden; nedanför: FEHRMAN ·

Fråns. KL · SV · PATR · SÄLLSK · Solen uppgående öfver ett berg bestrålar åtskilliga på en hafsstrand liggande sinnebilder af jordbruket, bergshandteringen, handeln och näringarna (plog, stångjärnshammare, städ, packbal, merkuriistaf, väfsked, skyttel, bok). På hafvet ett seglande skepp. I afskärningen en kartusch utan inskrift.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad af C. G. Fehrman. Slagen af Kongl. Patriotiska sällskapet 1791. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 225.

45.

CARL SPARRE.

Född d. 6 december 1723, son af Fredrik Henrik Sparre och Virginia Kristina Lilljehöök af Gällared och Kolbeck. Friherre, riksråd, generalmajor, öfverståthållare, kansler för Åbo universitet. Död d. 28 juni 1791.

Sparre. som i yngre år varit anställd i såväl fransk som tysk krigstjänst och därvid under Fredrik II deltagit i andra schlesiska kriget, hade jämväl bivistat finska kriget 1741—43 och det pommerska fälttåget. Sin militära bana slöt han 1773, då han befordrades till generalmajor. Redan tio år dessförinnan hade han blifvit utnämnd till landshöfding i Gäfleborgs län och som sådan visat prof på en ovanlig duglighet. Gustaf III skyndade ock att 1773 utse honom till öfverståthållare i Stockholm, som nu erhöll en styresman, sådan staden ej egt sedan Klas Flemings tid. I riksrådet inkallades Sparre 1775 och kvarstod däri till rådets upplösning 1789. Till kansler för Åbo universitet valdes han 1783, efter det Creutz undanbedt sig valet, och handhade uppdraget till sin död. Han afled i Stockholm, och har en marmorbyst af honom blifvit af borgerskapet uppsatt på Börsen.

I. *Åts.* C · SPARRE · L · B · SEN · R · A · ET U · STOCKH · PRAEF · AC · AB · CANC · O · O · R · R · E · ET C · Bröstbilden, h. s., i harnesk med serafimerbandet; nedanför: ENHÖRNING · F ·

Fråns. FACTIS | ANIMOQVE | MERERIS på tre rader inom en lagerkrans. I afskärningen: POST MORTEM MDCCXCI | URBIS AMOR · på två rader, en ring.

Anm. Storlek: 53 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen 1791 af Stockholms magistrat och borgerskap. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 228.

46.

BENGT LIDNER.

Född d. 16 mars 1757, son af Olof Liedner och Elisabet Margaretha Boethius. Hofsekreterare. Död d. 4 januari 1793.

Lidners fader, som var organist och lackfabrikör i Göteborg, afled då sonen Bengt var endast tre år gammal. Modern trädde i nytt äktenskap, men vid 14 års ålder förlorade han äfven henne och från denna tid visade sig såväl hans vittra anlag som början till den regellöshet, han allt framgent i sitt lif ådagalade. Blef student i Lund 1774 men relegerades påföljande år och försökte därefter sin lycka vid universiteten i Greifswald och Rostock, från hvilken senare ort han 1779 anlände till Stockholm, kallande sig „magister". Här fann han snart gynnare. Äfven Gustaf III intresserade sig för honom och beslöt sända den unge skalden till Creutz i Paris, dels på det han måtte stadga sitt lefnadssätt, dels för att han skulle utbilda sig under inflytande af den franska smaken till nytta för Gustaf III:s teaterplaner. Öfver Göttingen afreste ock Lidner 1781 och inträdde följande år som handsekreterare hos Creutz. Slitningar mellan tvenne så olika personligheter som Creutz och Lidner kunde likväl icke uteblifva, och då Creutz slutligen misstänkte Lidner för litterär stöld, hemsändes han. Utblottad ankom Lidner till Stockholm 1782, men upptogs och hyllades af Zibet m. fl. samt diktade nu sina mognaste verk, däribland „Grefvinnan Spastaras död" och operan „Medea". Denna tid stod han under inflytande af Thorild, som skattade Lidner högt, men strängt nagelfor med dennes diktalster. Var informator på Margretelund 1785 men lämnade snart denna plats till ömsesidig belåtenhet. Ur stånd att erhålla en annan plats, beslöt han öfverresa till Finland, dit han anlände 1787, närmast gästande en anförvant på Sveaborg. I Finland kvarstannade han till hösten 1789, hvarunder han tryckte i Åbo 1787 „Christi död" och „Yttersta domen" samt under kriget 1789 „Ode till finska soldaten". Han återvände nu, gift med en finska, fröken Hastfehr, till Stockholm. Efter det hennes lilla förmögenhet blifvit förstörd, synes han hafva uppehållit sig genom tillfällighetsdikter och — allmosor, hvilka han ofta omedelbart efter emottagandet själf utan all urskillning bortgaf. Sin åtrå att blifva kongl. handsekreterare fick han ej uppfylld, men hertig Carl utnämnde honom 1792 till hofsekreterare. Lidner afled i Stockholm i djupaste armod och begrofs på Adolf Fredriks kyrkogård; Svenska akademin reste 1860 en minnesvård på hans graf.

I. *Åts.* BENEDICTUS LIDNER. Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt.

Fråns. POSTERA LAUDE RECENS En svan simmande från en strand, där en grafvård står mellan cypresser och tårpilar. I afskärningen: NAT. MDCCLIX. | DEN. MDCCXCIII. på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af C. M. Mellgren. Slagen af Svenska akademin 1838. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 231.

47.

DIMITRI GALITZIN.

Född d. 15/26 maj 1721, son af Michael Galitzin d. ä. och Tatjana Kurakin. Furste, kammarherre, generallöjtnant, verkligt geheimeråd, ambassadör. Död d. 19/30 september 1793.

Medan fadern var militärbefafvare i västra Finland under den ryska ockupationen, föddes Dimitri Galitzin i Åbo. Han ingick först vid gardet och blef 1754 kammarherre vid ryska hofvet samt snart därefter generalmajor. År 1761 utsedd till ambassadör i Wien, utnämndes han 1762 till generallöjtnant och tio år senare till verkligt geheimeråd. Erhöll 1790 afsked och afled i Wien, där han äfven efter sin afgång från sändebudsposten kvarstannat. Han understödde lärda och konstnärer samt testamenterade 850,000 rubel till uppförande och underhåll i Moskva af ett sjukhus, som uppkallats efter honom. Hans stoft hvilar under hvalfven af ett praktfullt kapell i det Galitzinska sjukhuset. Han var gift med Katarina Kantemiroff.

I. *Åts.* DEMETR · PRINC · GALITZIN · CATH · II · RVSS · IMP · AD · AVL · CAES · ORATOR · Halsbilden, h. s.; i halssnittet BALDENBACH.

Fråns. AMICO · HVMANITATIS · Hjälmprydd Minerva med spjut och sköld, blickande upp mot ett lagerträds krona, vid foten af trädet attribut för vetenskap och konst: palett, lyra, kapitäl, pergamentsrulle, passare, byst. I afskärningen: NAT · ABOAE · MDCCXXI · | MORT · VINDOBONAE | MDCDXCIII · på tre rader.

Anm. Storlek: 50 mm. Graverad af P. Baldenbach i Wien och där slagen efter Galitzins död. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. CXLI, pag. 160. Tafl. xv, N:o 5. — Reichel: N:o 4487.

II. Lik föregående, men i armsnittet: T. K.

Anm. Storlek: 50 mm. Stansarna omgraverade af Timofej Ivanoff i Petersburg. Omnämnd på samma ställe i förenämnda arbete.

III. *Åts.* Mot en mantel under furstlig krona tvenne sköldar på en ornerad fotställning, den ena med Galitzins, den andra med Kantemiroffs vapen; under den förra en ordensstjärna, under den senare en nyckel.

Fråns. JETTON | DE | M. LE PRINCE | DE GALITZIN | 1757 ·

Anm. Storlek: 34 mm. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. CXLI pag. 160. Tafl. XIII, N:o 11.

48.

JOHAN HENRIK LIDÉN.

Född d. 6 januari 1741, son af Martin Lidén och Elisabet Rydelius. Lärd, donator, honorär professor. Död d. 23 november 1793.

Lidén var född i Linköping, där fadern var teologie lektor, blef student i Uppsala 1758 och aflade filos. kandidatexamen 1761. Han vistades därpå i Finland, dels som student i Åbo — han inskrefs som sådan den 11 juli 1761 — dels som informator på Jockis gård 1761—62. Återflyttade till Uppsala på hösten 1763 och promoverades 1764 till magister samt blef 1765 docent och amanuens vid biblioteket. I början af 1768 företog Lidén en utrikes resa, hvarifrån han 1770 återkom. Han utnämndes nu till adjunkt i Lund, en tjänst som han aldrig tillträdde, ty redan följande år angreps han af en giktåkomma, som höll honom fängslad vid sjukrummet under hans återstående lif. Men trots sjukdomen fortsatte Lidén, efter 1776 bosatt i Norrköping, sina forskningar och publicerade flere betydande arbeten. Vid sidan af denna sin verksamhet utöfvade Lidén en storartad frikostighet. Äfven Åbo akademi, med hvars lärare han stod i korrespondens, ihågkoms af honom med donationer, såväl i böcker som kapital (9,000 daler).

I. *Åts.* IOH · HENR · LIDEN PROFESSOR · Bröstbilden, h. s., med mantelveck; nedanför: G · L ·

Fråns. POPULARI | MUNIFICO | NATIO | O · GOTHICA | UPSALIAE | MDCCLXXXI på sex rader.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad af G. Ljungberger. Slagen 1781 af Östgöta nation vid Uppsala universitet af tacksamhet för gjorda föräringar. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 231.

49.

JOHAN HENRIK KELLGREN.

Född d. 1 december 1751, son af Jonas Kellgren och Kristina Elisabet Frisenheim. Kongl. bibliotekarie och handsekreterare. Död d. 20 april 1795.

Fadern, som tidigare varit kyrkoherde i Mörskom, hade efter många vidrigheter funnit en fristad i sin hembygd Wästergötland såsom kyrkoherde i Floby, och där föddes Johan Henrik, familjens yngsta son; modern hvars familjenamn är omtvistadt var antagligen född i Finland och hade tidigare varit förenad i äktenskap med en Frisenheim. Själf i tiden student i Åbo, sände fadern Johan Henrik till Åbo universitet 1768. Här promoverades han 1772 till fil. magister och kallades 1774 till docent i vitterhet. H. G. Porthans lärjunge som stilist, uppbars Kellgren inom Aurora förbundet och offentliggjorde i dess tidning sina första dikter. Under nio år vistades Kellgren i Åbo, vinnande sitt uppehälle genom informationer. Han längtade till Stockholm och fick denna sin längtan uppfylld 1777. Snart stadgades här hans rykte som skald. Utnämnd 1780 till Gustaf III:s bibliotekarie och 1785 befordrad till handsekreterare, bägge platserna så godt som endast aflönade sinekurer, kunde han med en ekonomiskt betryggad ställning helt hängifva sig åt sitt författarskap. Högt skattad af samtiden, var han en banbrytare af största betydelse för den svenska vitterheten. Då Svenska akademin stiftades 1786, var Kellgren bland de tretton af Gustaf III själf utsedda ledamöterna och blef genom lottning akademins första direktör. Kämpande mot en tilltagande ohälsa, som dock icke förmådde bryta, snarare skärpa, hans andliga spänstighet, afled Kellgren ogift i Stockholm och ligger begrafven på Jakobs kyrkogård.

I. *Åts.* I · H · KELLGREN. Hufvudet, h. s.; nedanför: C · E ·

Fråns. POËTAE | PHILOSOPHO | CIVI | AMICO | LUGENTES AMICI | MDCCXCV. på sex rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af C. Enhörning efter en medaljong af Sergel. Slagen hos Kapt. Mekan. Appelqvist af skaldens närmaste vänner att utdelas vid hans begrafning. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 237,1.

II. *Åts.* Utan inskrift. Hufvudet bildadt efter föregående, men mindre.

Fråns. Saknas.

Anm. Storlek: en fyrkantig platta af 24 mm höjd. Graverad af C. Enhörning. Slagen för att infattas i fingerringar. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 237,2.

III. *Åts.* JOH. HENR. KELLGREN Hufvudet, h. s.; nedanför: J. E. Närmast kanten en ornerad rand.

Fråns. LIQUIDAM · DONANT VOCEM CUM CITHARA. Skalden, iklädd gustaviansk dräkt, sittande på ett klippblock, emottager en lyra af gracerna; vid kanten: J. E. I afskärningen: DECUS ET DELICIÆ | ÆVI GUSTAV · på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af J. Ericsson. Slagen af Svenska akademin 1870. Beskrifven i Numism. Meddel. II, pag. 47, N:o 3.

IV. *Åts.* Lik föregående.

Fråns. I öfrigt lik föregående, men i afskärningen endast årtalet: MDCCXCV.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af J. Ericsson för att slås af Svenska akademin 1870, men denna frånsida kasserades, sedan likväl ett litet antal exemplar i silfver blifvit afprägladt. Beskrifven i Numism. Medd. II, pag. 47, N:o 3[a].

50.

ULRIK SCHEFFER.

Född d. 5 augusti 1716, son af Peter Scheffer och Helena Maria Ehrenstjerna. Grefve (ej introd.), riksråd, kanslipresident, kansler för Åbo universitet. Död d. 4 mars 1799.

Efter slutade studier vid Uppsala universitet ingick Scheffer på den civila tjänstemannabanan, men vid krigets utbrott 1741 blef han volontär vid armén i Finland, tjänstgjorde som adjutant hos Lewenhaupt och blef 1742 löjtnant vid Karelska dragonregementet. Efter kriget kvarstannade han i militärtjänsten och ingick äfven i fransk krigstjänst. En bemärkt partiman under riksdagstvisterna, utsågs han af ständerna 1752 till sändebud i Paris och stannade på denna post till 1764, då han åter ingick vid hären. Ånyo en af hattarnes ledare vid riksdagen 1769, blef han samma år riksråd och rikskansliråd samt 1771 grefve och 1772 kansler för Åbo universitet. Afsatt från sitt rådsämbete genom mössornas votum i april 1772, återinkallades han efter statshvälfningen i augusti af konungen i rådet och utnämndes till kanslipresident. I denna egenskap ledde han till 1783 med klokhet och fasthet utrikespolitiken, ett mönster af oegenytta, härvid stående i bjärt motsats till flere af dem, hvilka under frihetstiden af detta viktiga ämbete gjorde sig en god inkomstkälla. Som kansler för Åbo universitet har han icke lämnat djupare spår efter sig; han afträdde från kanslersämbetet på samma gång han nedlade sitt ämbete som kanslipresident.

I. *Åts.* NEC TEMERE NEC TIMIDE · Scheffers vapensköld, oval, under en friherrlig krona.

Fråns. JETTON | DE | M^r LE BARON | DE SCHEFFER på fyra rader inom en lagerkrans.

Anm. Storlek: 36 mm, åttkantig. Graverad af G. Ljungberger. Slagen af Scheffer i Paris till spelpenning. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 245.

II. *Åts.* ULR. SCHEFFER.⁀COMES. SENAT. PRÆS. CANC. Bröstbilden, h. s., i rådsmantel med serafimerkedjan, nedanför: LEA AHLBORN

Fråns. DUX FIDUS. CERTÆ STELLÆ. MARIA UNDIQUE⁀TUTA. Ett antikt fartyg styres af en lagerkransad man i fladdrande mantel, med den utsträckta vänstra handen visande på den tillryggalagda banan; ofvanom bakstammen: L. A. I afskärningen: VIR ÆQUA MENTE | SANO JUDICIO PRÆDITUS · | OB · MDCCXCIX · på tre rader.

Anm. Storlek 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1891.

51.

GABRIEL AHLMAN.

Född d. 9 augusti 1737, son af Mathias Ahlman och Kristina........ Kronofogde, assessor, donator. Död d. 5 oktober 1799.

Under den tid fadern var sockneadjunkt i Bjärnå föddes sonen Gabriel. Han blef 1754 student i Åbo och ingick efter slutade studier på tjänstemannabanan, på hvilken han nådde till kronofogde i Öfre Satakunta öfredels härad samt tilldelades assessorstitel. Egare till Hatanpää egendom invid Tammerfors, afled han därstädes och testamenterade större delen af sin efterlämnade förmögenhet, däribland nämnda lägenhet, till det året föut upprättade Finska Hushållningssällskapet att användas dels till folkbildningsändamål — att testator härvid gjorde ramen vidare än han först ämnat torde få tillskrifvas Porthans inflytande — dels till understödjande af företag, egnade att upphjälpa allmogens ekonomiska välstånd; understöden skola utgifvas till socknarna kring Tammerfors, de s. k. Ahlmanska socknarna. Ahlman ligger begrafven på Messuby kyrkogård under en vård, bärande en från Hushållningssällskapet stammande pompös inskrift.

I. *Åts.* GABRIEL AHLMAN ASSESSOR· Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt; å armsnittet: C.E. Krusad rand.

Fråns. USQVE BENEFICUS· En ström, nedstörtande från ett berg, flyter i flere grenar genom en inhägnad odlad mark. I afskärningen: IN MEMORIAM SOCII | MUNIFICI R·SOCIET· | OECON· FENN· | 1801. på fyra rader. Krusad rand.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af F. H. på Porthans förslag att utdelas till dem som befordra sällskapets ändamål genom inlämnade uppsatser öfver nyttiga rön eller på annat sätt göra sig af sällskapets erkänsla förtjänta; har senare, på förslag af sekreteraren Arnell, jämväl utdelats åt förtjänta elever i de Ahlmanska skolorna. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 245 och afbildad samt beskrifven hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. VI, pag. 6. Tafl. I, N:o 4.

II. *Åts.* GABRIEL AHLMAN ASSESSOR. Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt; å armsnittet: C.E. Krusad rand innanför en upphöjd kant.

Fråns. ÜSQVE BENEFICUS. En ström, nedstörtande från ett berg, flyter i flere grenar genom en inhägnad odlad mark. I afskärningen: IN MEMORIAM SOCII | MUNIFICI R·SOCIET· | OECON·FENN· | 1801· på fyra rader. Krusad rand innanför en upphöjd kant.

Anm. Storlek: 37 mm. Omarbetning af stansarna till föregående med bibehållande af medaljörens signatur. Slagen (i Petersburg?) för samma ändamål som föregående af Finska Hushållningssällskapet. Omnämnd hos Иверсенъ: Медили въ честь дѣят. VI, pag. 6—7.

52.

CARL AUGUST EHRENSVÄRD.

Född d. 5 maj 1745, son af Augustin Ehrensvärd och Catharina Elisabet Adlerheim. Grefve, generalamiral. Död d. 21 maj 1800.

Närmast under uppsikt af sin frejdade fader erhöll Ehrensvärd en vårdad uppfostran. Redan vid 8 års ålder kadett, blef han 1754 student vid Åbo högskola. Sju år senare inträdde han som fänrik vid Åbo läns infanteriregemente, vardt samtidigt löjtnant vid arméns flotta och deltog åren 1761—62 under sin faders öfverbefäl i det pommerska kriget. Efter fredsslutet var Ehrensvärd några år anställd vid nybyggnaderna på Sveaborg samt tjänstgjorde äfven vid öfningsexpeditioner i finska skärgården. I H. af Trolles sällskap företog han 1768 en studieresa till några franska hamnar; avancerade 1770 till kapten och 1777 till öfverste vid arméns flotta. Under denna tid, och särskildt under en 1780 företagen resa till Frankrike, Italien och Tyskland, idkade han ifrigt konststudier, och utgaf efter hemkomsten 1782 tvenne skrifter, hvilka måhända påverkade Gustaf III i hans afsikt, att utse Ehrensvärd till öfverintendent, ett erbjudande som Ehrensvärd likväl afböjde. Däremot arbetade han med nit och ifver som Trolles medhjälpare vid den svenska örlogsflottans nydaning, och då Trolle afled, blef Ehrensvärd hans efterträdare med titel af öfveramiral. Ehrensvärd fortsatte sin företrädares verk och då kriget 1788 bröt ut, förfogade Sverige öfver en imponerande flotta. I april 1789 erhöll Ehrensvärd befälet öfver arméns flotta, en plats som han begärt för att komma ur sin svåra situation vid den pågående riksdagen, där han slets mellan sympatier och sin ställning. Han befann sig emellertid härunder i en vansklig belägenhet, synnerligast sedan konungen börjat personligen deltaga i krigets ledning. Mot sin vilja tvangs han sålunda att i augusti genom ett utfall oroa den ryska flottan, ett företag utan nytta. Kort därefter den 24 augusti inträffade det första slaget vid Svensksund, som trots Ehrensvärds tapperhet och skicklighet, i följd af Gustaf III:s envishet, lyktades därmed att skärgårdsflottan så godt som fullständigt upprefs. Ehrensvärds rapport: „E. M. har ingen skärgårdsflotta mer", besvarades af konungen med segrarens hederstecken, svärdsordens stora kors. Men Gustaf III önskade likväl Ehrensvärds aflägsnande, och denne begärde, underkunnig härom, samt erhöll tillstånd att återgå till sin verksamhet i Karlskrona; på begäran erhöll han 1790 afsked. Ur privatlifvets lugn trädde likväl Ehrensvärd ännu en gång in på ämbetsmannabanan, då han i september 1792 under förmyndarstyrelsen blef generalamiral. De obehag, detta ämbete emellertid medförde, och ett fullkomligen omöjligt förhållande till Reuterholm förmådde honom i november 1794 att definitivt draga sig tillbaka från det offentliga lifvet. Ifrigt sysselsatt med studier, var Ehrensvärd en flitig brefskrifvare och strödde kring sig sina eftersökta teckningar. Han afled i Örebro under resan till riksdagen i Norrköping.

I. *Åts.* Utan inskrift. Hufvudet, h. s., kring kanten en pärlrand.

Fråns. Saknas.

Anm. Storlek: 20 mm. Graverad af C. Enhörning. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 247,1.

II. *Åts.* CAROL · AUG · EHRENSVÄRD COMES PRÆF · CLASS · SUPR · Hufvudet, h. s.; i halssnittet: *e*

Frånas. CONDITO MITIS PLACIDUSQUE TELO. Apollo, med lyran på vänstra armen, fällande den lagervirade bågen. I afskärningen: NAT · MDCCXLV · | DEN · MDCCC · på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af G. A. Enegren. Slagen af Svenska akademin 1833. Beskrifven hos Hildebrand pag. 247,2.

53.

HENRIK GABRIEL PORTHAN.

Född d. 9 november 1739, son af Sigfrid Porthan och Kristina Juslenius. Professor vid Åbo universitet, kansliråd. Död d. 16 mars 1804.

Utgången från ett prästhem i Wiitasaari, där fadern var kyrkoherde, blef Porthan redan i späda år, i följd af faderns iråkade sinnessjukdom, för sin uppfostran hänvisad till släktingars understöd. Student i Åbo 1754, blef han 1760 fil. magister, docent 1762 och amanuens vid universitetsbiblioteket 1769. Då 1772 bibliotekarietjänsten blef ledig, ansökte han och erhöll densamma, som han skötte till 1777, då han blef eloquentieprofessor. Men äfven härefter bestridde han som oftast bibliotekarietjänsten och kan sägas hafva ända till sin död fungerat som ett slags öfverbibliotekarie. Besökte Sverige flere gånger, men endast en gång utlandet, Tyskland och Danmark. För österbottniska afdelningen var han kurator 1771—77 och dess inspektor efter 1780; äfven för den borealiska nationen var han inspektor sedan 1777.

Porthans mångsidiga och fruktbringande verksamhet såsom akademisk lärare är känd genom hans elevers meddelanden. Såsom författare egnade Porthan sig uteslutande åt studiet af Finlands historia, språk, litteratur och geografi, och oaflåtligt var han sysselsatt med att insamla nya upplysningar och med bearbetande af det samlade materialet. Hans intresse sträckte sig äfven till den komparativa finskugriska forskningen; till en finsk ordbok samlade han material och äfven för svensk lingvistik stod han ej främmande, men såsom lingvist och filolog måste Porthan åtnöja sig med att taga initiativ, lämnande arbetets fullföljande åt andra, medan han själf utförde mera afslutade arbeten på den finska historiska forskningens fält. På detta område var han banbrytande. Han skingrade en mängd gamla fördomar och bildade en historisk skola, som in på medlet af det nittonde seklet vidhöll de från honom ärfda traditionerna. Äfven Finlands geografi lämnade han ej ovidrörd, utan ingrep också här, ledande och rättande. Icke heller hans omfattande publicistiska verksamhet får förgätas, likaså litet som det intresserade arbete han nedlade för sträfvanden, som i praktisk riktning afsågo Finlands väl. Men hans så att säga provinsiella patriotism stod icke i någon motsats till hans ställning som lojal svensk undersåte, och han älskade Sverige och dess gamla samhällsskick. Därför såg han ock, anande en skilsmässa, med vemod framtiden an, och fördömde strängt en Sprengtportens tilltag.

Porthan tilldelades kanslirådstitel 1802. Han var medlem af flere lärda sällskap. Porthan dog i Åbo ogift, sedan hans trolofvade, Kristina Margareta Juslin, redan 1772 aflidit. Sin lilla förmögenhet testamenterade han till universitetet. — Den 9 november 1864 aftäcktes i Åbo en genom nationalsubskription åstadkommen minnesstod öfver honom.

I. *Åts.* HENRICUS GABRIEL PORTHAN PROFESSOR ABOËNSIS· Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt; nedanför: C·E·

Fråns. · | STUDIORUM | MORUMQUE | MODERATORI | PIETAS NATIONIS | FENNIÆ BOREALIS | MDCCXCIX· på sju rader inom en lagerkrans.

Anm. Storlek: 43 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af borealiska nationen vid Åbo universitet 1799. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 254,1. Afbildad och beskrifven hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. II, pag. 108. Tafl. xxxiv, N:o 5.

II. *Åts.* H · G · PORTHAN R · CANC · CONSIL · ELOQV · PROF · AB EQV · AUR · Bröstbilden, v. s., i tidens dräkt med nordstjärneorden; nedanför: M. F.

Fråns. UNO SUB PECTORE CUNCTA VETUSTAS En man i romersk dräkt, sittande på en antik stol, med en pergamentrulle i vänstra handen och den högra utsträckt med en talares åtbörd. I afskärningen: DEN · A · MDCCCIV ·

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Svenska akademin 1839. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 254,2. Afbildad och beskrifven hos: Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. II, pag. 109. Tafl. XXXIV, N:o 6.

III. *Åts.* ÆTERNÆ MEMORIÆ VIRO H. G. PORTHAN PATRIA MEMOR. Porthanstatyn i Åbo från högra sidan; nedanför: C. HANEMANN.

Fråns. Suomen maan | ja Suomen kanſan | Arwohon aſettajalle | Tähän kaikki Suomen | kanſa | Muisto=patſahan | panetti. på sju rader inom en lagerkrans.

Anm. Storlek: 39 mm. Graverad genom stilgjutar C. Hanemanns försorg och slagen af denne vid tiden för Porthanstodens aftäckning; försåldes bland allmänheten. Afbildad och beskrifven hos: Иверсенъ: Медали честь русск. дѣят. II, pag. 109. Tafl. XXXIV, N:o 7.

54.

MICHAEL CHORAEUS.

Född d. 15 mars 1774, son af Michael Choræus och Anna Margaretha Hammar. Kongl. hofpredikant. Död d. 3 juni 1806.

Fadern, som vid sonens födelse var pastorsadjunkt i Vörå och vid sin död komminister i Kristinestad, nödgades på sin dödsbädd uppmana den unge sonen att för sin vidare utkomst vända sig till en aflägsen släkting. Denne, domprosten Fant i Västerås, upptog den betryckta anförvanten i sitt hus. Michael Choræus blef student i Uppsala 1772 och magister 1797. Därefter hänvisad till sig själf, sökte han sin utkomst i hemlandet som informator och vistades därunder, efter att hafva besökt sin hemtrakt Österbotten, längre tid på Jockis och senare på Tervik gods i Pernå. Blef docent vid Åbo universitet 1799, men återvände 1802 till Sverige som teologie-adjunkt vid krigsakademin på Karlberg och avancerade där till kongl. hofpredikant och regementspastor. Längtande tillbaka till fosterbygden och lärdomssätet i Åbo, där han tillvunnit sig Porthans och Franzéns synnerliga bevågenhet, som han återgäldade med en oförställd beundran, sökte han en professur i Åbo, speciminerade och erhöll äfven tredje förlagsrummet, men afled, tärd af lungsot, innan tjänsten hann besättas. Chroræus ligger begrafven på Solna kyrkogård. Redan tidigt vida känd och t. o. m. fruktad för sin kvickhet, blef han senare en berömd predikant: Som diktare var han flere gånger akademisk pristagare. Hans smärre, för det mesta elegiska dikter flögo öfver hela landet, sjöngos allmänt och tillvunno honom en stor popularitet.

I. *Åts.* MICHAËL CHORÆUS. Bröstbilden, v. s., i prästdräkt med krage; nedanför: LEA AHLBORN

Fråns. APPOSUIT CALAMOS SIGNO CRUCIS ET PIA SERTA. Från en kulle reser sig ett kors, vid foten af detsamma en blomsterkrans och en panflöjt. I afskärningen: POETA AMOENO CARMINE GRATUS | OB · MDCCCVI · på två rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1894.

55.

ANDERS WILHELM RAMSAY.

Född d. 28 oktober 1777, son af Otto Wilhelm Ramsay och Sofia Lovisa Ramsay. Major, adjutant vid generalstaben. Stupade d. 20 juni 1808.

CARL GUSTAF RAMSAY.

Född d. 17 februari 1783, den förres yngre broder. Löjtnant, Brigad-adjutant. Stupade d. 14 juli 1808.

Bröderna Ramsay voro bägge födda på Jackarby gård i Borgå socken. Den äldre, Anders Wilhelm, begynte 1791 sina studier vid Haapaniemi krigsskola och fortsatte dem vid Karlbergs krigsakademi. Efter aflagd officersexamen inträdde han 1797 i Svea lifgarde och erhöll 1800 tillstånd att ingå i utländsk tjänst. Blef antagen i neapolitansk krigstjänst, men måste snart återvända hem. Han sökte nu transport till Tavastehus infanteriregemente och gjorde sig känd som en intresserad militär. Under kriget 1808 adjutant vid generalstaben, utmärkte han sig vid Haistila den 17 mars, likaså en månad senare under en rekognosering. Med icke mindre bravur deltog han i slaget vid Siikajoki, och de troféer, som tagits vid Revolaks, beordrades han att öfverföra till Stockholm. Han återvände, nu major i armén, som konungens budbärare till v. Vegesack på Åland. Anställd som dennes öfveradjutant, var han med om landstigningen vid Lemo, och då Vegesack nödgades åter inskeppa sina trupper stupade Ramsay under försök att bringa ordning bland landtvärnstrupperna.

Den yngre Ramsay hade 1795 blifvit kadett vid krigsakademin på Karlberg. Utexaminerad därifrån, inskrefs han 1799 som fänrik vid änkedrottningens lifregemente. Men mera intresserad för kavalleritjänsten, sökte och erhöll han 1801 transport som kornett till Nylands dragoner, där han avancerade till löjtnant 1805. Under kriget 1808 tjänstgjorde han som adjutant vid 2:dra brigaden, som under namnet „Björneborgarne" vunnit ryktbarhet. Han deltog i flere smärre sammanstötningar med fienden, städse erhållande vitsord, om mod och intelligens. Den 18 april vid Siikajoki var Ramsay hela dagen i elden, och hans tapperhet omnämndes särskildt i den officiella rapporten. Var åter med vid Nykarleby och deltog i striden vid Lappo den 14 Juli, den sista under hans korta krigarbana; han stupade vid stormningen af bron vid sidan af Blume. Efter krigets slut flyttades brödernas stoft från Houtskär och Lappo till familjegrafven vid Borgå.

I. *Åts.* AND · WILH · RAMSAIJ ✡ CARL GUST · RAMSAIJ Brödernas bröstbilder, v. s., i infanteriuniform med svärdsorden. I armsnittet: O · L · En ornerad rand innanför kanten.

Fråns. FÖLLO STRIDANDE FÖR FÄDERNESLANDET ÅR 1808 · Två täckta urnor med inskrift på den ena: LEMO, på den andra: LAPPO, ställda på en grafhög, omgifven af troféer (fanor, vapen, trumma, trumpet, en lagerkransad kask) samt

till höger en lyra och en målarpalett, till vänster en pergamentrulle och en lagerkvist. I afskärningen: AF EN SÖRJANDE MODER. En ornerad rand innanför kanten.

Anm. Storlek: 58 mm. Graverad af C. Enhörning, stansen till åtsidan sprängd, den andra på kongl. myntet i Stockholm. Slagen af friherrinnan Sofia Lovisa Ramsay 1811. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 261,1.

II. *Åts.* I öfrigt lik föregående, men bröstbilderna något ändrade. C. G. Ramsay bär dragonuniform. Gravörens signatur nu nedanför bilderna, ej i armsnittet.

Fråns. Lik föregående.

Anm. Storlek: 58 mm. Åtsidan omgraverad af C. Enhörning, frånsidan från föregående. Slagen i st. för den förra, sedan stampen till dess åtsida blifvit sprängd. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 261,2.

56.

FREDRIK HENRIK AF CHAPMAN.

Född d. 9 september 1721, son af Thomas Chapman och Susen Colsen. Viceamiral, skeppskonstruktör. Död d. 19 augusti 1808.

Den Chapmanska familjen leder sin härstamning från Yorkshire i England, men Chapmans fader var sedan 1715 anställd i svensk tjänst samt bosatt i Göteborg, då sonen föddes. Tidigt röjande anlag för skeppsbyggeri, begaf sig den unga Chapman 1741 till London, arbetade på varfven därstädes och upprättade vid sin återkomst till Göteborg 1744 ett skeppsbyggeri. Men från 1750 till 1756 var han åter i utlandet, ifrigt fortsättande sina studier vid de förnämsta skeppsvarfven. Återkommen till hemlandet blef han som underbyggmästare anställd vid flottan samt erhöll närmast i uppdrag att öfverse skogarna i Norrland och Finland och däröfver afgifva berättelse samtidigt med det Augustin Ehrensvärd med förnyad kraft upptog idén om en lämplig skärgårdsflotta. Medan pommerska kriget pågick, fick Chapman, som i Stralsund blifvit känd af Ehrensvärd, efter egna idéer bygga tvenne fartyg af de nya certer, som blifvit bestämda för Finlands försvar. När Ehrensvärd efter kriget återvändt till Finland och sin verksamhet där, tillkallade han Chapman, som nu blef skeppsbyggmästare vid den finska eskadern. Chapman, flyttade 1760 till Sveaborg, och nu följde i rask följd fartyg af nya certer, „hemema" och „pojama" till de tidigare, „turuma" och „udema", därjämte uppgjorde han ritningar till flere byggnader och inrättningar för den finska flottans arsenal. Efter att hafva blifvit öfverskeppsbyggmästare, bosatte han sig 1764 i Stockholm, där fortfarande utöfvande en mycket omfattande verksamhet som skeppsbyggare. Härunder avancerade han till öfverste och blef ledamot af amiralitetskollegium. Förflyttad 1781 till Karlskrona, utnämndes han 1783 till kontreamiral och varfschef. Under tio år utvecklade han på denna plats en storartad verksamhet, som ock 1791 erhöll sitt erkännande genom hans befordran till viceamiral. Ännu efter sitt afskedstagande 1793 var han sysselsatt med konstruktioner för flottan och fortsatte därmed ända till sin i Karlskrona timade död. Bland hans många arbeten som författare må nämnas en afhandling om *„Sättet att föra krig i finska skärgården, med beskrifning på de fartyg, som därtill borde nyttjas"*.

I. *Åts.* FREDR · HENR · AB CHAPMAN VICE AMIRALIS EQV · TORQV · O · VAS · Hufvudet, h. s.; nederst: M · FRUMERIE ·

Fråns. FAMAM FERET PER ORBEM Ett spantrest skepp, efter Chapmans konstruktion. I afskärningen: SOCIO ACAD · R · SC · STOCKH · | MDCCCVIII · på två rader.

Anm. Storlek: 39 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Vetenskapsakademin 1808, kort före Chapmans död. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 263,1.

II. *Åts.* FRIDERICUS HENR · A CHAPMAN VICE AMIRALIS · Bröstbilden h. s., i amiralsuniform med vasaordens band och stora kors på kappan; under axeln: G · A · E ·

Fråns. QUO TUTIOR OMINE En fregatt under fulla segel på hafvet, med namnet CHAPMAN på akterspegeln. I afskärningen: CONSTRUCTIONE NAV. | EMENDATA OB. | MDCCCVIII. på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af G. A. Enegren. Slagen af Svenska akademin 1817. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 263,2.

III. *Åts.* FREDRIK HENRIK AF CHAPMAN FÖDD 1721 DÖD 1808. Hufvudet, h. s.

Fråns. MED FÖRSTÅND OCH STYRKA. På en klippig strand vid hafvet ett skepp-spel, omgifvet af ankare, kanon, roder och kulor; på hafvet synas tvenne fartyg, på fästet skyar. I afskärningen: KONGL. ÖRLOGSMANNA | SÄLLSKAPETS HUNDRA | ÅRS FEST D. 15 NOV. | 1871. på fyra rader.

Anm. Storlek: 38 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Beskrifven i Numism. Meddel. II, pag. 48 N:o 3.

57.

CARL JOHAN GYLLENBORG.

Född d. 10 mars 1741, son af Henning Adolf Gyllenborg och Maria Sofia Stjernkrona. Grefve, president i Vasa hofrätt och i kammarrätten, ledamot i konungens högsta domstol. Död d. 5 april 1811.

På den civila tjänstemannabanan inträdde Gyllenborg som e. o. kanslist i kanslikollegium 1755 och som auskultant i kommersekollegium 1758. Blef kammarherre vid hofvet 1763 samt lagman i Södermanland. Till president i Vasa hofrätt utnämndes han 1788 och innehade detta ämbete till 1791, då han undfick afsked. Härefter inkallad till ledamot i högsta domstolen blef han slutligen president i kammarrätten. Han afled i Stockholm, men ligger begrafven i Strängnäs.

I. *Åts.* GREFVE CARL JOH · GYLLENBORG PRESIDENT. Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt med tvenne ordensdekorationer. I armsnittet C. E. En pärlrand innanför kanten.

Fråns. ÅT | EN NITISK | OCH ÄLSKAD | STYRESMAN | AF K · SÄLLSKAPET | PRO PATRIA | 1804. på sju rader. En pärlrand innanför kanten.

Anm. Storlek: 40 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af det anförda sällskapet 1804. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 270.

58.

FRIEDRICH WILHELM BUXHOEWDEN.

Född d. 3/14 sept. 1750, son af baron Otto Friedrich von Buxhoewden och Helena Charlotta von Weijman. Grefve, generalguvernör, general-en-chef. Död d. 11/23 augusti 1811.

På slottet Magnusthal å ön Mohn invid Ösel föddes Buxhoewden, hvars familj tillhörde en af Liflands äldsta, s. k. härmästerliga ätter, och uppfostrades i en kadettkår i Petersburg. Vid fjorton års ålder anställd i krigstjänst, utmärkte han sig redan i det turkiska fälttåget 1769—70 och deltog som brigadier vid flottan i det första slaget vid Svensksund 1789. Blef s. å. generalmajor och innehade under krigets fortgång särskilda befäl; så anförde han undsättningstrupperna till Björkö, Viborg och Fredrikshamn, men svingade sig härunder icke upp till någon betydenhet. Åren 1792—94 var han som divisionsbefälhafvare verksam i polska kriget, avancerade till generallöjtnant samt insattes efter Warschaus fall till guvernör i staden och utmärkte sig härvid genom rättrådighet och humanitet. Den 18 december 1795 upphöjdes han af Fredrik Wilhelm — dåmera styresman i det preussiskt blefna Polen — i grefligt stånd, en utmärkelse som den 16 april 1797 följdes af hans erkännande som rysk grefve, sedan han vid Paul I:s tronbestigning utnämnts till militär-generalguvernör i Petersburg. Snart nog fallen i onåd, drog han sig tillbaka till Tyskland, men återkallades af Alexander I, som utnämnde honom till generalguvernör i de Baltiska provinserna och öfverbefälhafvare för trupperna därsammastädes. I kriget mot Napoleon deltog Buxhoewden och anförde i slaget vid Austerlitz den förenade ryskösterrikiska vänstra flygeln, som blef fullständigt slagen, och har Buxhoewden för sina operationer under slaget blifvit strängt klandrad. Följande år förlorade han som rysk öfvergeneral slaget vid Pultusk, hvarefter han erhöll afsked. Att han vid fredsbrottet 1808 utsågs till öfverbefälhafvare i Finland får väl tagas som bevis för att man i Petersburg icke ansåg kriget fordra större militära krafter, men så mycket heldre ansåg sig behöfva en human styresman i det land man nu gick att eröfra för att snarast möjligt pacificera detsamma. Buxhoewden tog heller icke någon alltför verksam del i krigsoperationerna, hvilka sköttes af underbefälhafvarena, utan uppehöll sig merendels som ett slags ståthållare i Åbo. Härunder utgaf han från Helsingfors den 2 april 1808 sin bekanta proklamation, hvilken uppkallade lifliga protester, bl. a. den bestämda och värdiga som landshöfding Wibelius nedlade. Buxhoewden, som insåg att han misstagit sig, återtog sina hotelser. Först efter slaget vid Oravais afreste Buxhoewden till hären och godkände stilleståndet i Lohteå, hvarpå följde konventionen i Olkijoki den 19 november. Detta väckte dock i Petersburg sådan förbittring, att Buxhoewdens inlämnade, men ej allvarligt menade afskedsansökan på ett för honom sårande sätt bifölls. Buxhoewden lämnade i december 1808 Finland samt drog sig, utan att erhålla vidare offentliga uppdrag, undan till sitt slott Lode i Estland, där han ock afled. I Finland kvarlämnade han ett godt minne, som bl. a. fått sitt uttryck i Åbo hofrätts afskedsskrifvelse till honom, hvari säges att han ägde „i ett tacksamt folks erkänsla en belöning, som, skönare än själfva äran, tillhörde honom med lika rätt som den“.

I. *Åts.* F. A BUXHÖVDEN, RUSS: IMP: SUPR: EXCUB: PRÆFECT: ADI: CASTR: PLUR: ORDIN: EQUES Bröstbilden, v. s., i uniform med ett ordensband öfver skuldran och flere ordensstjärnor. I armsnittet: F. J. REGULSKI

Fråns. CUSTODI, | ADMINISTRATORI, | VARSAVIÆ, NEC NON | PROVINCIARUM, QUAS | PRÆSIDIA OBSIDENT | RUSSICA, REGNI POLONIÆ, | OPTIMO, | GRATA VARSAVIA. | MDCCXCV. | på nio rader.

Anm. Storlek: 60 mm. Graverad af F. J. Regulski. Slagen af staden Warschau 1795. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 29—30 och Tafl. IV, N:o 6; Tyszkiewicz: Samlung von Medaillen etc. Tafl. III, N:o 9; Hutten-Czapski, II, N:o 154 och Иверсенъ, LIX, pag. 71. Tafl. VIII, N:o 8. — Reichel: N:o 952.

II. *Åts.* Buxhoewdens familjevapen, omgifvet af ett ordensband och vidhängande ordnar samt hållet af tvenne upprättstående, tillbakaseende lejon. Kanten sirad med listverk.

Fråns. BUXHÖVDEN | 1795 | på två rader under en kask, hvilande på en lager- och en palmkvist; allt omgifvet af en lagerkrans. Kanten sirad som åtsidans.

Anm. Storlek: 38 mm. Slagen af Buxhoewden själf i enlighet med tidens sed. Åttkantig. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 30 och Tafl. VI, N:o 5; Иверсенъ, LIX, pag. 72. Tafl. VIII, N:o 5. — Reichel: N:o 953. — Katalog Rolas de Rosery, pag. 368.

59.

GUSTAF MAURITZ ARMFELT.

Född d. 1 april 1757, son af Magnus Wilhelm Armfelt och Maria Catharina Wennerstedt. Grefve, general af infanteriet, t. f. generalguvernör i Finland, ordförande i kommittén för finska ärenden i Petersburg, kansler för Åbo universitet. Död d. 19 augusti 1814.

Då Armfelt, den äldsta af fyra bröder, å Juva kaptensboställe i Eura såg dagens ljus, kunde helt visst ingen förutse den växlingsrika bana, de mångskiftande öden, som voro honom förbehållna. Konungagunstling, beklädd med rikets högsta värdigheter, dömd till vanärande straff och drifven i landsflykt, ånyo uppstigen till maktens tinnar och slutande sitt lif under förhållanden, dem han väl själf likaså litet som någon annan kunnat tänka sig, har han icke undgått att mycket olika bedömas. Sin krigarbana begynte han 1771 som underofficer vid Åbo läns lifdragoner. Sedan han 1780 vunnit Gustaf III:s gunst låg en glänsande framtid framför honom. Kapten 1781 och kavaljer hos kronprinsen samt två år därefter öfverstekammarjunkare och 1786 direktör vid kongl. teatern, blef han generaladjutant 1787 äfvensom öfverste för Nylands dragoner 1788. Under kriget 1788—90 visade han flere prof på mannamod och sårades den 4 juni 1790 vid Savitaipale. Befordrad till generalmajor, var han ett af Sveriges ombud vid afslutandet af freden i Werelä, därvid utvecklande stor fyndighet. Efter Gustaf III:s död skickades Armfelt af förmyndarstyrelsen som sändebud till Neapel. Under denna maskerade förvisning inlät sig Armfelt i stämplingar, som medförde hans egen skymfliga dödsdom och de bittraste lidanden för hans medsammansvurne. Själf undkom Armfelt med nöd till Ryssland, där han, kyligt emottagen, vistades åren 1794—97 i Kaluga under namnet Brandt. Domen öfver Armfelt upphäfdes emellertid 1799, och 1801 återvände han till Sverige. Följande år utnämnd till sändebud i Wien återkallades han 1804 för att mottaga öfverbefälet i Pommern; detta förde han i början framgångsrikt, men möttes senare af motgångar och nödgades nedlägga befälet i maj 1807. Vid utbrottet af 1808—09 års krig ifrågasatt till öfverbefälhafvare i Finland uppdrogs honom dock i stället befälet på västra gränsen. Medveten om, men ej medverkande vid 1809 års revolution, sökte han under de nu inträdda förhållandena bibehålla kronan åt prins Gustaf, men utsådde endast så småningom ett allt större misstroende mot sig och måste slutligen på Carl Johans befallning lämna Sverige, hvarefter Armfelt, som emellertid svurit kejsar Alexander trohetsed inför ryska ministern i Stockholm, afreste till Finland. Snart stod han i hög gunst hos sin nye monark och på Finlands öden fick han ett afgörande inflytande, i synnerhet sedan han den 6 november 1811 blifvit ordförande i den för de finska ärendenas behandling inrättade kommittén. På Armfelts tillskyndan skedde ock „Gamla Finlands“ införlifvande med det öfriga storfurstendömet. Upphöjd i finskt grefligt stånd 1812 och för andra gången kansler för Åbo universitet, var han jämväl en kortare tid t. f. generalguvernör i Finland. Armfelt deltog sommaren 1812 i fälttåget mot Napoleon, dock utan att ega något större inflytande på operationerna. Han drog sig därför tillbaka och återvände till Petersburg. Invid denna stad, i Zarskoje Selo, afled han efter någon tids sjuklighet och är begrafven i Halikko kyrka. — Tvenne gånger innehade Armfelt en stol i Svenska akademin.

I. *Åts.* GVSTAV · MAVRIT · ARMFELT · SVEC · AET · ANN · IN · XLIIII · Halsbilden, h. s.; nedanför: A · GUILLEMARD.

Fråns. INTAMINATIS · FVLGET · HONORIBVS · Tre i hvarandra fästade kransar af lager, ek och palm (den senare med in-

flätade blommor) samt en kvist af oliv slingrande sig genom de två förstnämnda. I afskärningen: NAT · CAL · APRIL · | MDCCLVII · på två rader.

Anm. Storlek: 41 mm. Graverad af A. Guillemard i Tyskland. Slagen till Armfelts 44:de födelsedag 1800. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 278; afbildad och beskrifven hos Иверсенъ, X, pag. 10. Tafl. I, N:o 7, som påpekar att Guillemard var bosatt i Prag samt att inskriften på medaljen angifver att den slagits till minne af Armfelts återupprättande under hans 44:de lefnadsår.

60.

FRIEDRICH WILHELM KARL AF WÜRTTEMBERG-STUTTGART.

Född d. 6 november 1754, son af hertig Fredrik Eugen och Dorothea af Preussen. Generallöjtnant, generalguvernör öfver ryska delen af Finland, (senare konung af Württemberg). Död d. 30 oktober 1816.

Efter att i preussisk tjänst hafva avancerat till generalmajor, erhöll han 1782 på grund af sin släktskap med tronföljaren Paul — denne var gift med hans syster Maria — anställning i rysk tjänst som generalmajor. Följande år utsågs han till generalguvernör öfver den ryska delen af Finland och residerade som sådan i Viborg. Hans verksamhet här, af kort varaktighet och afbruten af täta resor, torde icke hafva tillfredsställt honom själf oeh har gått tämligen spårlöst förbi. Snart på spänd fot med såväl kejsarinnan som tronföljaren, afgick han 1787 ur rysk tjänst. Han tillträdde 1797 regeringen i sitt eget hertigdöme, blef 1802 kurfurste och 1806 konung (Fredrik I). Listig och förslagen manövrerade han med stor skicklighet mellan politikens blindskär, men var ej älskad af sitt folk i följd af sin despotism. Han afled i Stuttgart.

I. *Åts.* FRIDERICUS WÜRTTEMBERGIAE REX Hufvudet, h. s.; nedanför: I. L. W.

Fråns. DURCH BEHARRLICHKEIT En kunglig krona. I afskärningen: DEN 1. IAN. 1806

Anm. Storlek: 46 mm. Graverad af I. L. Wagner. Slagen 1806 med anledning af Württembergs upphöjande till konungarike.

För att i denna förteckning icke skulle saknas namnet på en man som varit verksam, åtminstone inom en del af landet, har denna men ej andra till den württembergska monarkens ära slagna medaljer här upptagits.

61.

PER AF BJERKÉN.

Född d. 2 januari 1765, son af Per af Bjerkén och Margaretha Christiernin. Med. doktor, brigadläkare, öfverkirurg. Död d. 24 februari 1818.

Med afbrytande af sina studier sändes Bjerkén 1789 till armén i Finland, som led brist på läkare och fältskärer. Efter kriget återvände han till Uppsala, afslutade studierna och utbildade sig vidare i utlandet. Då 1808—09 års krig förestod, begärde den i Finland sammandragna armén Bjerkén till läkare. Han förordnades ock den 20 februari 1808 till förste fältläkare vid den norra finska armén. Här var han synnerligen verksam, verkställde, själf blottställd för den fientliga elden, operationer på själfva slagfältet, och vann såväl befälets erkännande som soldatens förtroende under sin nästan hopplösa kamp mot döden i de otillräckliga, öfverfyllda och illa försedda fältlasaretten, som vunno sin bästa förstärkning genom krigsbyte från fienden. Bjerkén lämnade Finland i februari 1809 för att mottaga öfverkirurgbefattningen vid Serafimerlasarettet i Stockholm. På en resa till Göteborg, för att där förrätta en operation, afled han i Jönköping.

I. *Åts.* PETR. A BJERKÉN MED. REG. ET CASTR. PRIMAR. Hufvudet, h. s.; därunder: L. A. och nedanför: N. 1765 O. 1818

Fråns. CÆCIS REDDIDIT VISUM LÆSIS VIGOREM En eskulapistaf, omsluten af en lagerkrans. I afskärningen: SOCIO CHIRURGO CELEBERRIMO | R. ACAD. SC. SUEC. | MDCCCLXXVIII

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1878. Beskrifven i Numism. Meddel. V, pag. 77.

62.

MICHAEL BARCLAY DE TOLLY.

Född 1761, son af Gottlieb (Bogdan) Barclay de Tolly och hans hustru född von Vermeulen. Furste, fältmarskalk, generalguvernör öfver Finland, krigsminister. Död d. 26 maj 1818.

Barclay, som var född i Dorpat, uppfostrades af en anförvant på mödernet, brigadieren von Vermeulen, som lät inskrifva gossen i Novo-Troizki kyrassierregementet som underofficer. Till kornett befordrades Barclay 1778, bivistade som kapten belägringen af Otschakow, tog 1790 del i fälttåget i Finland, därunder han utmärkte sig vid Partakoski, samt 1794 mot den polska konfederationen; öfverste 1798, generalmajor 1799. Efter att under åren 1805 och 1807 hafva utmärkt sig i kriget mot Frankrike avancerade han till generallöjtnant samt chef för 6:te infanteridivisionen. Med denna kår, 7 à 8,000 man stark, sändes han 1808 om våren till Finland emot Sandels. Första sammandrabbningen egde rum vid Jorois kyrka den 13 juni, där Sandels måste vika för den tredubbla öfvermakten och draga sig norrut. Ett försök af Sandels att den 22 juni från Toivola landsätta trupper till Kuopio afslogs, men det lyckades icke heller Barclay, trots upprepade försök, att drifva Sandels ur hans ställning. Lika så litet krföntes Barclays försök att kringgå Sandels position med framgång. Härigenom uppehölls Barclays styrka, som bort skynda Rajewskis kår till förstärkning, hela sommaren i Savolax och befälet fråntogs Barclay, hvilken icke vidare deltog i krigshändelserna, innan han i mars 1809 erhöll befallning att med 8 bataljoner infanteri, 300 kosacker och 8 kanoner tåga öfver Kvarken till Sverige. Mycket mot sin vilja företog Barclay marschen, som utfördes den 17—22 mars under stark köld. Han intog Umeå, som han dock snart på befallning, i följd af det på Åland ingångna stilleståndet, utrymde; det svåra återtåget räckte fem dygn. För denna bragd befordrades Barclay till general af infanteriet, men deltog ej vidare i krigsoperationerna, som äfven snart afbrötos och definitivt ändades genom fredsslutet i Fredrikshamn den 17 september 1809. Redan tvenne månader därförinnan eller den 17 juni utnämndes Barclay till generalguvernör i Finland. Med befattningen som ordförande i regeringskonseljen vidtog han den 2 oktober, då densamma i Åbo begynte sina sessioner. Länge kvarstod han dock icke i denna verksamhet, ty redan den 1 februari 1810 utnämndes han till krigsminister i kejsardömet och fick snart öfverbefälet öfver första väst-armén i det utbrutna kriget mot Napoleon. Detta befäl afträdde han likväl efter den förlorade drabbningen vid Smolensk, som Kutusoff emot Barclays vilja inledt. Barclay, som dock fortfarande kvarstod i krigstjänsten, blef inom kort öfverbefälhafvare för tredje väst-armén, intog Thorn, kommenderade därpå de allierades högra flygel och efter slaget vid Bautzen hela den förenade rysk-preussiska hären. Efter slaget vid Leipzig 1813, upphöjdes han i grefligt stånd och utnämndes följande år efter intagandet af Paris till fältmarskalk med befäl öfver den i Warschau förlagda första armén samt förlänades slutligen 1815 efter slaget vid Waterloo med ryskt riksfurstestånd. Härpå afträdde han från befälet. Under en resa till en tysk badort afled han i Insterburg. Hans lik öfverfördes till Lifland och begrofs å godset Beckhof. — Alexander I hedrade hans minne genom att gifva befallning om en minnesstod, som under Nikolai I restes utanför Kasanska kyrkan i Petersburg. I Dorpat på Barclayplatsen hafva tjänstekamrater rest en byst af honom.

I. *Åts.* Utan omskrift. Bröstbilden, v. s., i uniform med ordnar; i armsnittet: ɪᴏᴏɪ

Fråns. WARSZAWA WDZIECZNA IW: HR: BARCLAY DE TOLLI FELDMARSZ: W: R: 1815. Warschaus vapen, en sirén,

hållande en blottad sabel i den högra, en blank sköld i den vänstra handen.

Anm. Storlek: 49 mm. Graverad af Dan. Friedr. Loos. Slagen och öfverbragt till Barclay af innevånare i Warschau, under den tid han med 1:sta armén hade sitt ståndkvarter därstädes. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 8 och Tafl. II, N:o 1 samt i samma författares: Медали въ чест русск. дѣят. XXI, pag. 22. Tafl. I, N:o 4.

II. *Åts.* BARCLAY DE TOLLI innanför en lagerkrans. Halsbilden, v. s.; under kransen: LOOS

Fråns. Barclay de Tollys vapensköld med Andreasordens kedja på en mantel med furstekrona.

Anm. Storlek: 39 mm. Graverad af Dan. Friedr. Loos och utgifven af denne. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 8 och Tafl. I, N:o 3 samt i samma författares: Медали въ чест русск. дѣят. XXI, pag. 22. Tafl. I, N:o 10.

III. *Åts.* ALEXANDER KAISER V RUSSLAND Bröstbilden, v. s., i uniform med ett ordensband öfver skuldran; därunder L

Fråns. GENERAL. GR. BARCLAY D. TOLY Generalen till häst, h. s., hållande i den utsträckta högra handen ett blottadt svärd. I afskärningen: IETTON

Anm. Storlek: 25 mm. Graverad hos Lauer i Nürnberg, som ock under kriget utgaf jettonen. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 8 och Tafl. II, N:o 5 samt i samma författares: Медали въ чест русск. дѣят. XXI, pag. 22. Tafl. I, N:o 11.

IV. *Åts.* Lika med III.

Fråns. GENERAL. GR. BARCLAY D: TOLLY Generalen till häst, h. s., hållande i högra handen ett blottadt svärd mot skuldran. I afskärningen: IETTON

Anm. Storlek: 25 mm. Samma ursprung som III. Beskrifven hos Iversen, pag. 8 och enligt densamme afbildad i Собр. русск. Мед. № 317. Omnämnd hos Иверсенъ: Медали въ чест. русск. дѣят. XXI, pag. 22.

V. *Åts.* ALEXANDER KAISER V. RUSSLAND Bröstbilden, v. s., i uniform med ett ordensband öfver skuldran och en ordensstjärna på bröstet; därunder: L

Fråns. GENERAL GR: BARCLAY D: TOLLY Generalen till häst, h. s., hållande i högra handen ett blottadt svärd mot skuldran. I afskärningen: IETTON

Anm. Storlek: 25 mm. Samma ursprung som de två föregående. Omnämnd hos Iversen, pag. 8 och i samma författares: Медали въ чест русск. дѣят. XXI, pag. 22.

VI. *Åts.* BLÜCHER, BARCLAY DE TOLLY | WELLINGTON, SCHWARZENBERG. på två rader i moln öfver Brandenburger Thor i Berlin, däröfver 11 stjärnor, allt omgifvet af en lagerkrans. I afskärningen: DAS BRANDENBURGER THOR ZU BERLIN. därunder troféer med den preussiska örnen i midten, på hvars bröst: F. W.; nederst: 18͡14

Fråns. Inom en krans af lager- och ekblad ett kors (Culmer) af svart sammet med silfver infattning i strålar, sträckande sig öfver hela fältet; allt omslutet af en lagerkrans, som på åtsidan.

Anm. Storlek: 70 mm. Synes vara sammansatt af flere särskildt präglade stycken, efteråt sammanfogade. Har ögla för att bäras. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 9. Tafl. II, N:o 3 och i samma författares: Медали въ честь русск. дѣят. LVIII. Tafl. II.

Utöfver förestående finnes följande prägling:

Åts. Alexander I, Frans I och Fredrik Wilhelms halsbilder, lagerkransade, på en piedestal, å hvars framsida en afbildning af slaget vid Leipzig, omkring piedestalen fanor och troféer. Öfver de tre monarkernas bilder svätvar en örn med en lagerkrans i näbben och en i hvardera tassen. Emellan örnen och troféerna, på hvardera sidan, trenne smärre porträttmedaljonger, försedda med följande inskrifter: ГРАФЪ М. И͡ПЛАТОВЪ — ГРАФЪ П. Х. ВИТГЕНШТЕЙН — КНЯЗЬ М. Б͡БАРКЛАЙ ДЕ Т. — КНЯЗЬ БЛЮХЕРЪ — КНЯЗЬ КАРЛ͡ШВАРЦЕНБ. — КНЯЗЬ ВЕЛИНГТОНЪ

Anm. Storlek: 58 mm. Ensidig medaljon. Möjligen afsedd, tror Iv., till utsiring af snusdosor och dylikt. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 8. Tafl. II. N:o 2 och i samma författares: Медали въ честь русск. дѣят. Tafl. II, N:o 7.

63.

GEORG CARL VON DÖBELN.

Född d. 29 april 1758, son af Johan Jacob von Döbeln och Anna Maria Lindgren. Friherre, generallöjtnant. Död d. 16 februari 1820.

På Stora Torpa sätesgård i Segerstads socken af Skaraborgs län föddes Georg Carl v. Döbeln. Han blef faderlös vid åtta års ålder, och sedan modern trädt i nytt gifte året därpå, vårdslösades hans uppfostran i hög grad. Sliten mellan olika, af andra uppgjorda förslag vid valet af lefnadsbana, sökte den unga Döbeln sig myndig, tog sitt öde i egen hand, valde militärbanan och inträdde som fänrik i armén 1778. För sin utbildning ämnade han först deltaga i det nordamerikanska frihetskriget, men hunnen till Paris, ändrade han plan och ingick vid ett franskt infanteriregemente, som afgick till Ostindien. Här utmärkte han sig och vann befordran till kapten. Återkommen till Frankrike tjänstgjorde han fyra år vid garnisonen i Strassburg; här nåddes han af budskapet om sjöslaget vid Hogland 1788. Han ilade nu hem och inträdde som kapten vid Savolaks lätta infanteriregemente samt blef öfveradjutant hos brigadchefen v. Stedingk. I denna egenskap bivistade han striden vid Porrassalmi den 13 maj 1789 och sårades svårt af en muskötkula i pannan samt tillfångatogs på sjukbädden, men tilläts begifva sig till Stockholm för att läka sin blessyr. För tapperhet och skicklighet befordrad till major, transporterades han först till Wästgöta-Dals, och därpå som öfverstelöjtnant till Skaraborgs regemente. Öfverste i armén och sekundchef vid Nylands infanteriregemente 1805, innehade han såsom sådan Friggesby boställe i Kyrkslätt socken. Hans fredliga värf som intresserad jordbrukare afbröts af krigsförklaringen 1808. Under det nu utbrutna kriget höljde sig von Döbeln med en ovansklig ära. Vid dess början kommenderande en bataljon af Nylands inf. reg., blef han snart chef för den brigad, som utgjordes af „björneborgarne“, och med hvars bragder v. Döbelns namn är oskiljaktigt förbundet. Nu följde hjältedaterna vid Siikajoki, Lappo, Kauhajoki och Jutas m. fl. Bruten af ohälsa måste väl v. Döbeln tidtals intaga sjukbädden, men spänstig, djärf och förslagen, uppgjorde han efter slaget vid Jutas en fälttågsplan, hvarigenom han trodde att den ryska hären skulle kunna krossas. Adlercreutz kunde emellertid under Klingspors frånvaro från hären ej på eget bevåg företaga en så fullständig omkastning, som v. Döbelns plan innebar, oaktadt han erkände den vara „väl grundad“ ehuru „något djärf“, och projektet fick — falla. Kallad att i oktober taga befälet på Åland omintetgjorde han ett ryskt infall i Sverige, och senare räddade han i Umeå genom konventionen af den 26 maj återstoden af hären, sedan Furumark dagtingat i Skellefteå. Efter fredsslutet ålåg det v. Döbeln, som numera var öfverbefälhafvare, att hemförlofva trupperna. Hans afskedstal den 8 september 1809 i Umeå till de finska trupperna har ytterligare beseglat hans ära. Under kriget befordrad till generalmajor, förlänades han med friherrlig värdighet 1809. Vidare utnämningar följde under den därpå följande fredliga tiden, och som generallöjtnant förde v. Döbeln befälet öfver den tredje svenska divisionen, då Sverige 1813 gick att deltaga i fälttåget mot Napoleon. För ett disciplinfel dömdes han af krigsrätt den 1 juni 1813 till döden, men straffet förbyttes till ett års fängelse å fästning, med bibehållande af alla förmåner, och nedsattes efter en tid ytterligare till ett halft år. Efter fredsslutet erhöll han en pommersk dotation och utsågs 1818 till ständig medlem af krigshofrätten. v. Döbeln afled i Stockholm, och på hans graf å Johannes kyrkogård har 1861 genom insamlingar i Sverige och Finland ett minnesmärke blifvit rest.

I. *Åts.* GEORG. CAROL. VON DÖBELN LIB. BARO SVEC. Bröstbilden, v. s., i uniform med svärdsorden; under axeln: LEA AHLBORN

Fråns. INSIGNIS FAMA ET FELICIBUS ARMIS. En krigare med lyftad sabel, rider i galopp mellan två kanoner vid stranden af en flod, på hvars andra sida ses flyende fiender; på marken L. A. I afskärningen: DEFENSOR STRENUUS | FINLANDIÆ | OB. MDCCCXX. på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1883. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 10.

64.

ABRAHAM NIKLAS EDELCRANTZ.

Född d. 29 juli 1754, son af Carl Abraham Clewberg och Charlotta Agatha Falenius. Friherre, öfverintendent, president, chef för svenska telegrafverket. Död d. 15 mars 1821.

Son till en af Åbo universitets mest ansedda professorer, blef han student i sin hemstad 1766. Ehuru hans studier gingo i en annan riktning — inom det fysiskt-matematiska vetandet — drogs han till den vittra odling, som nu uppspirade vid universitetet. Promoverad till magister 1772, blef han 1773 docent i fysik och litteraturhistoria, e. o. adjunkt 1778 och bibliotekarie 1780. Jämte Kellgren var han en af Auraförbundets verksammaste medlemmar, och genom ett promotionspoem samt ett akademiskt tal drogos Gustaf III blickar till honom. Han erhöll till först uppdraget att ordna konungens bibliotek och utnämndes 1783 till meddirektör vid kongl. teatern. Han lämnade nu Finland och gick en ny bana till mötes; efter hand blef han ledamot af generaltulldirektionen, förste direktör vid teatern, öfverintendent vid kongl. museum, president i kommersekollegium — i hvilken befattning han torde varit bäst på sin plats — samt direktör för landtbruksakademin. Adlad 1789 med namnet Edelcrantz, blef han kansliråd 1793 och 1815 friherre. I Svenska akademin hade han inträdt 1786. Ännu i Sverige strängade han sin lyra, men sin berömdhet vann Edelcrantz genom sina uppfinningar, af hvilka den optiska telegrafen var den viktigaste och ställde honom under 16 års tid som chef för det dåtida svenska telegrafverket. Edelcrantz afled i Stockholm ogift.

I. *Åts.* A · N · EDELCRANTZ L · B · R · COLL · COMM · PRAES · C · O · ST · P·· Hufvudet, h. s.; å halssnittet: M. F.

Fråns. ILLO LAUDABIMUR AMBO Apollo med lyran och Merkurius med kaduceen fästa en lagerkrans på en urna, ställd på en piedestal. I afskärningen: SOCIO MERITISS · | DEF · MDCCCXXI | R · AC · SC · SV · på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1827. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 295.

65.

ERIK AF WETTERSTEDT.

Född d. 12 augusti 1736, son af Joachim Wetterstedt och Emerentia Sjöman. Friherre, president, öfverdirektör vid landtmäteriet, landshöfding. Död d. 15 december 1822.

Anställd 1757 vid landtmäterikontoret, erhöll han anställning som förste ingenjör i Finland och befordrades 1771 till direktör öfver landtmäteriet därstädes samt blef 1777 öfverdirektör vid landtmäterikontoret. Med bibehållande af denna tjänst, utnämndes han 1779 till kammarråd, och blef 1794 landshöfding i Uppsala, hvilken befattning han bibehöll till 1812. Under 1790-talet var han samtidigt ledamot af Rikets ärendens allm. beredning. Det var under Gustaf III:s eriksgata 1775, som konungens uppmärksamhet fästes på Wetterstedt, hvilken under resan var monarken följaktig och framkastade planerna till landets administrativa indelning och för odlingens befrämjande. Senare som ledamot af Landtbruks- och Vetenskapsakademierna, uttalade han sig i särskilda skrifter om Finlands belägenhet, om ödemarkernas uppodling m. m. Hugnad med presidenttitel 1817, hade han redan 1772 blifvit adlad och erhöll 1806 friherrlig värdighet. Han afled i Stockholm.

I. *Åts.* E · AF WETTERSTEDT L · B · PRAES · C · O · ST · P · Hufvudet, h. s.; nedanför: M · FRUMERIE ·

Fråns. DESIGNAT JUSTA COLONIS Ett råmärke af fem resta stenar (s. k. femstenarör) i midten af en genom skogen upphuggen rågång. I afskärningen: SOCIO DE RURIB · PATRIAE | DEFINIEND · MERITISS · | R · ACAD · SC · på tre rader.

Anm. Storlek: 40 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1820. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 298.

66.

NILS VON ROSENSTEIN.

Född d. 12 december 1752, son af Nils Rosén von Rosenstein och Anna Kristina v. Hermanson. Jur. doktor, t. f. statssekreterare för eklesiastikärendena, landshöfding. Död d. 7 augusti 1824.

I. *Åts.* N · v · ROSENSTEIN MAANHERRA K · P · T · O · Hufvudet, h. s.; nedanför: C. E.

Fråns. SÄRJETTYNELDÄ SÄYLYTETYLDÄ afskildt från fältet genom en pärlrand. Ett antikt fartyg med bruten mast, inlöpande i en hafsvik mot land. I afskärningen: SUOM · SEURAK · | STOCKH · 1814 på två rader.

Anm. Storlek: 39 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Finska församlingen i Stockholm 1814, af tacksamhet för Rosensteins, i egenskap af statssekreterare för eklesiastikärenden, ådagalagda omsorg att bibehålla församlingen, som hotats med upplösning efter Finlands afskiljande från Sverige. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 301,2. Öfver Rosenstein finnas äfven andra medaljer slagna, hvilka dock icke här upptagits.

67.

ILJA ALEXEJEFF.

Född 1773, son af Ivan Alexejeff. Generallöjtnant. Död d. 3/15 sept. 1830.

Alexejeff, hvars fader var godsegare i Moskowska guvernementet, inskrefs 1782 som korpral vid lifgardets preobraschenska regemente samt hade befordrats till sergeant, då hans regemente 1790 sändes i fält till Finland. Under detta fälttåg sårades han i axeln vid stormningen af Partakoski och Kärnäkoski, men kvarstod likväl i ledet och sårades kort därefter ånyo. Efter fredsslutet afreste han som volontär till Potemkins armé och öfvervarade Ismails intagning. Återkommen till Petersburg 1791, blef Alexejeff af general en chef, grefve Ivan Soltikoff, utnämnd till dennes ständiga ordonans. Han följde nu Soltikoff under fälttåget mot polska konfederationen, och då Soltikoff blef generalguvernör i Kiew samt senare militärguvernör i Moskva, förblef Alexejeff hos honom som adjutant. I februari 1800 blef Alexejeff, som nått öfverstegraden, afskedad ur tjänsten, men utnämndes snart genom Soltikoffs ansträngningar till polismästare i Moskva. Han återinträdde likväl redan år 1802 på den militära banan och då det första kriget mot Napoleon utbröt deltog Alexejeff däri som chef för Mitauska dragonregementet, i hvilken befattning han sedermera kvarstod till september 1814. — I finska kriget 1808 - 09 kommenderade Alexejeff, som 1806 befordrats till generalmajor, till först den afdelta Sordavala fördelningen, men Alexander I, missnöjd med det återtåg, som Alexejeff nödgades företaga efter det han vid Pelkjärvi kyrka blifvit slagen af Malm och partigängaren Tiainen, ställde denna fördelning under furst Michael Dolgorukis befäl, medan Alexejeff måste åtnöja sig med befälet öfver avantgardet. I början af 1809 kommenderades Alexejeff till grefve Schuvaloffs kår, som var bestämd att öfver Torneå inrycka i Sverige. Alexejeff erhöll nu till en början befälet öfver avantgardet, senare öfver en afdelt kolonn, men då Schuvaloff nedlade befälet öfvertog han detta för den tid af två månader, som åtgick innan den nyutnämnda kårchefen, grefve Kamenski, hann anlända. Vid slutet af kampanjen i Västerbotten blef Alexejeff sårad i foten under träffningen vid Säfvar och var tvungen lämna stridsfältet. Efter freden i Fredrikshamn blef Alexejeff brigadchef och kvarstannade i Finland. Vid början af kriget mot Napoleon 1812 sändes Alexejeff med sitt Mitauska regemente till Wittgensteins kår, i hvars alla företag han deltog. Under fälttåget befordrades Alexejeff till generallöjtnant och tillhörde efter fredsslutet den i Frankrike kvarstannande ockupationskåren. Hemkommen i januari 1819, utnämndes Alexejeff till befälhafvare för första dragondivisionen, men öfverfördes redan två veckor därefter till kavallerireserven. Han afled i Moskva efter en längre tids sjuklighet och försänkt i fattigdom.

I. *Åts.* LOUIS XVIII ROI DE FRANCE ET DE NAVARRE. Hufvudet, h. s.; i halssnittet: ANDRIEU F. Nedanför: PUYMAURIN D.

Fråns. LES ARRONDISSEM: DE RETHEL ET DE VOUZIERS EN TÉMOIGNAGE D'ESTIME ET DE RECONNOISSANCE På fältet: OFFERT A | S. EX. LE LIEUT^{NT} | GENERAL ALEXEEFF | PAR M. M. DE FOURMENT | ET DE WILDERMETH | SOUS-PRÉFETS | — | 1 NOVEMBRE 1818 på åtta rader inom en sluten lagerkrans.

Anm. Storlek: 40 mm. Slagen till minne af vistelsen i Frankrike och öfverräckt till Alexejeff af de å medaljen namngifna funktionärerna. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. IV, pag. 3. Tafl. 1, N:o 5.

68.

JOHAN AUGUST SANDELS.

Född d. 31 augusti 1764, son af Samuel Sandels och Katarina Elisabet Brandt. Grefve, fältmarskalk, riksståthållare i Norge, kansler för Kristiania universitet. Död d. 22 januari 1831.

Tillhörande den ansedda prästsläkten Sandel i Roslagen, var fadern, bergsrådet Sandels som 1772 blifvit adlad och då antagit detta namn, bosatt i Stockholm, där sonen föddes. Denne blef kadett vid artilleriet 1775, avancerade 1777 till underlöjtnant och utnämndes 1782 till adjutant vid samma kår. Men 1785 transporterades Sandels, i följd af en obehaglig tvist med kamraterna, till Finland såsom stabsryttmästare vid finska kompaniet af adelsfanan. Befordrad till major vid karelska dragonerna, deltog Sandels i kriget 1788—90, bivistade därunder blokaden af Nyslott och förde från 1789 till krigets slut befälet öfver en värfvad infanteribataljon, som han på konungens befallning uppsatt och öfverfört till Finland. Efter fredsslutet blef han öfverstelöjtnant och sekundchef för karelska dragonregementet. År 1793 oskyldigt inblandad i den Armfeltska högmålssaken, satt han en kortare tid fängslad. Han utnämndes 1805 till chef för Savolaks jägarregemente, som han ock vid krigets utbrott 1808 ledde, men redan i april s. å. utsågs han till chef för den nybildade femte brigaden och med denna trupp var det han förvärfvade sitt hjälterykte. Hans operationer i Savolaks, särskildt det mästerliga försvaret af Toivolapasset, gjorde honom till en fruktad motståndare. Genom konventionen i Lochteå tvangs han att draga sig norrut, längre än han ämnat, men då stilleståndet uppsades af ryssarne, tillkämpade han sig den blodiga segern vid Virta bro i Idensalmi, för hvilken bragd han belönades med generalmajors fullmakt. Följderna af denna Sandels seger blefvo dock ej andra än den vanliga reträtten, och i slutet af februari 1809 nedlade han sitt befäl samt afreste till Stockholm. I juni återvände han till krigsteatern, nu förlagd till svenska Västerbotten, där han led en motgång vid Hörnefors, men som icke hindrade honom att kort därpå intaga det af ryssarne besatta Umeå. Efter fredsslutet blef det fråga om Sandels kvarstannande i finsk tjänst, för hvilket ändamål inflytelserika ansträngningar gjordes. Sandels tvekade länge, men gjorde slutligen sitt val, stannade i Sverige och gick här en lysande bana till mötes. Upphöjd i friherrligt stånd 1809, avancerade han snabbt och beklädde efter hand de mest ansvarsfulla befattningar. Vid tyska krigets utbrott erhöll han befälet öfver en armékår och vann en ärofull seger vid Rosslau den 29 september 1813 samt kämpade med i flertalet af de minnesvärdaste fältslagen under detta krig. Äfven i fälttåget mot Norge tog han del; det blef hans sista. År 1815 erhöll han grefvediplom och blef 1818 general af infanteriet. Sistnämnda år sändes han som riksståthållare till Norge, på denna fordrande post tillvann han sig norrmännens förtroende och erkännande samt kvarstod till 1827, då han för en obetydlig underlåtenhet återkallades. Kanslersämbetet för Kristiania universitet, som han mottagit samtidigt med riksståthållarskapet, hade han redan 1824 nedlagt; sistnämnda år tilldelades honom fältmarskalkvärdigheten. Sandels afled i Stockholm och ligger begrafven i Klara kyrka, där ett monument utvisar hans hvilostad.

I. *Åts.* GOTT SEGNETE DIE VEREINIGTEN HEERE En flygande Victoria med ett flammande svärd i högra och en lagerkrans i vänstra handen. Ytterst en pärlrand.

Fråns. BEI | ROSLAU | DURCH | SANDELS | D. 29 SEPT. | 1813 på sex rader. Ytterst en pärlrand.

Anm. Storlek: 15 mm. Med ögla. Graverad och slagen med anledning af Sandels seger öfver fransmännen vid Rosslau. Dylika små minnespenningar, uppgående till mer än ett femtiotal, präglades i Berlin öfver hvarje viktigare tilldragelse under befrielsekriget mot Napoleon att bäras af personer, som i dessa tilldragelser deltagit. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 315 och hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. (under Hertig Alex. af Württemberg) LXXXI, pag. 93 som N:o 10 i noten, men endast den af dessa minnespenningar, som återfinnes under Sayn-Wittgenstein, är därstädes afbildad å Tafl. XIII, N:o 8, då åtsidan för alla är gemensam och på frånsidorna icke finnes någon framställning i bild.

69.

ALEXEI ARAKTSCHEJEFF.

Född d. $^{23\ \text{sept.}}/_{4\ \text{okt.}}$ 1769, son af Andrej Araktschejeff. Grefve, krigsminister, generalinspektör. Död d. $^{21\ \text{april}}/_{3\ \text{maj}}$ 1834.

Araktschejeff härstammade från en i Novgorodska guvernementet hemmahörande adelssläkt; fadern var major och sände sonen Alexei till artilleri- och ingenjörkadettkåren för att uppfostras. Vorden chef för Gatschinska artilleriet, fäste han storfursten Pauls uppmärksamhet på sig, blef befordrad till premiermajor vid armén och kapten vid artilleriet med ständigt tillträde till tronföljarens taffel. Efter Pauls tronbestigning blef Araktschejeff öfverhopad med tecken på förtroende och gunst samt upphöjdes på kröningsdagen till baron. År 1799 blef han utnämnd till inspektör för artilleriet och fick någon tid därefter till evärdlig besittning byn Grusino med 2,000 lifegna samt blef den 5 maj s. å. upphöjd i grefligt stånd, men i oktober afskedades han ur tjänsten och lefde nu som privat person. Af Alexander I inkallades han 1803 ånyo i tjänst som inspektör för artilleriet och 1808 utnämndes han till krigsminister och generalinspektör för infanteriet och kavalleriet. Från krigsministerposten afgick han 1810 och blef nu departementsordförande i det återupprättade riksrådet. Efter 1812 års krig anförtroddes Araktschejeff inrättandet af militära kolonier, och med en af honom gjord donation grundlades i Novgorod en kadettkår, uppkallad efter honom. Alexander I:s död gjorde slut på Araktschejeffs tjänsteverksamhet och han bosatte sig som privatman på sitt gods Grusino, där han jämväl afled. Under den tid Araktschejeff var krigsminister inföll 1808—09 års finska krig. Ehuru general en chef Buxhoewden var utrustad med de mest vidsträckta fullmakter, erhöll han dock tidt och ofta påminnelser och eggande bref från krigsministern, och då Buxhoewden rapporterat om konventionen i Lohteå mottog han befallning om uppsägning af stilleståndet samt snart därefter sitt afsked. Den nye öfverbefälhafvaren, v. Knorring, blef inom kort lika misshaglig för krigsledningen i Petersburg och Araktschejeff afreste själf till Finland. Han ankom i februari 1809 till Åbo, och en vecka därefter voro redan de ryska trupperna på väg till Åland. Under förberedelserna härtill ankom från Barclay de Tolly, som skulle öfvergå Kvarken, rapport om omöjligheten att fullgöra befallningen, men för Araktschejeff funnos inga omöjligheter; några penndrag och Barclay måste företaga den äfventyrliga färden. Äfven Schuvaloff, som öfver Torneå skulle infalla i Sverige, androg skäl mot detta företag. Araktschejeff svarade att kejsarens befallning måste efterkommas och tåget vidtog. Själf deltog Araktschejeff, numera den egentliga generalen en chef, i operationerna på Åland; han återvände härifrån för att åtfölja Alexander till landtdagen i Borgå.

I. *Åts.* Araktschejeffs vapen under greflig krona med tvenne grenadierer som sköldhållare och devisen: БЕЗЪ ЛЕСТИ ПРЕДАНЪ

Fråns. Familjen Wolkonskis vapen, lagdt på en mantel under furstlig krona.

Anm. Storlek: 28 mm hög, 22 mm bred, åttkantig. Okändt när och af hvad anledning denna jetton blifvit slagen, men den har antagligen tillkommit efter det ett regemente erhållit benämningen Grefve Araktschejeffs grenadierregemente, emedan sköldhållarena i dennes vapen — en krigare i harnesk och en enhörning —

först därefter kunde utbytas mot de å jettonen befintliga; vidare är det bekant att den sista af ätten Wolkonski, generalmajoren Michael Wolkonski, var en vän till Araktschejeff. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. VIII, pag. 8. Tafl. 1, N:o 8.

70.

JOHAN PETER VAN SUCHTELEN.

Född d. 2 augusti 1751, son af Cornelius van Suchtelen och Theodora Emilia von Cattenburgh. Grefve, generalkvartermästare, ryskt sändebud i Stockholm. Död d. 18 januari 1836.

Suchtelen härstammade från Brabant och föddes i Graves. Han erhöll en vårdad uppfostran, blef nederländsk officer samt t. f. professor vid universitetet i Leyden, kallades 1783 af Katarina II till Ryssland och anställdes vid genitruppema. Han deltog i kriget 1788—90 i Finland och blef härunder sårad. Därefter, intill dess 1805 års fälttåg vidtog, utfylldes hans tid genom särskilda uppdrag; bland annat ledde han utförandet af Katarinakanalen mellan Dvinas och Volgas vattensystem. Sitt inträde på den diplomatiska banan gjorde han 1807 i en beskickning till Peussen. Som generalkvartermästare i ryska hären deltog han i det år 1808 öppnade fälttåget i Finland och ledde härunder Sveaborgs belägring; fästningens kapitulation var hans verk. Efter krigets slut sändes han till Stockholm och kvarstannade, med ett helt kort afbrott, som Rysslands sändebud vid det svenska hofvet till sin död. Efter mötet i Åbo 1812 förlänad friherrlig värdighet upphöjdes han 1822 i grefligt stånd och introducerades på finska riddarhuset 1824. Trots de bittra minnen, som voro förknippade med hans namn, tillvann han sig småningom stora sympatier inom vida kretsar i den svenska hufvudstaden och gjorde sig känd som en frikostig mecenat samt varm vän af konst och vetenskap. Redan under krigets fortgång hade han knutit förbindelser äfven med det finska universitetet och riktade dess samlingar, myntkabinettet och biblioteket genom generösa gåfvor eller fördelaktiga byten. Efter hans död skänkte kejsar Nikolai ur hans rika samlingar en synnerligen värdefull, till c. 30,000 nummer uppgående kollektion akademiskt tryck till universitetsbiblioteket. I sin sons namn har v. Suchtelen utgifvit ett arbete om 1808—09 års krig.

I. *Åts.* Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i mantelveck; under axeln: LUNDGREN F.

Fråns. TESSERA | AMICITIAE. på två rader.

Anm. Storlek: 51 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen af v. Suchtelens svenska vänner 1822 (?). Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DLXXVI, pag. 229 och Tafl. XLI, N:o 5. — Reichel N:o 4501.

II. Hans namn ГР. СУХТЕЛЕНЪ I. återfinnes på en medalj slagen 1872 i anledning af militärtopografkårens 50-års jubileum; denna medalj upptager på åtsidan Alexander II:s bild, h. s., samt på frånsidan en medaljong med Alexander I, Nikolai I och Alexander II:s krönta namnchiffer; fältet i öfrigt utfyllt med namn på ett antal topografofficerare.

Anm. Storlek: 87 mm. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали выбитыя въ царствованіе Императора Александра II, pag. 36 och Tafl. VI, fig. 3.

71.

CARL PETER HÄLLSTRÖM.

Född d. 27 februari 1774, son af Carl Hällström och Anna Rein. Öfverstelöjtnant, chef för norra kanaldistriktet i Sverige och för sjökartearkivet. Död d. 13 mars 1836.

Hällström var född i Ilmola, blef student i Åbo 1792 och magister 1795. Ingick därpå vid bergsstyrelsen i Stockholm och blef känd af dess president, friherre S. G. Hermelin, som anförtrodde Hällström samlande af material för det stora kartverk Hermelin förberedde, och af hvars 29 blad 20 utarbetades af Hällström, hvilken särskildt, på Porthans begäran, fick sig de finska bladens affattande uppdraget. Hällström förflyttades 1801 som ingenjör till landtmäterikontoret och insattes 1809 i strömrensningskommittén samt befordrades till chef för sjökartearkivet och slutligen efter en sträfsam och värdefull verksamhet inom de af honom behärskade områdena 1827 till chef för Sveriges norra kanaldistrikt äfvensom 1830 för landtmäteriverkets expeditioner. Han afled i Stockholm. En yngre broder till Hällström var den berömde fysikern G. G. Hällström.

I. *Åts.* C · P · HÄLLSTRÖM SUB CHILIARCHA EQV · AUR · Hufvudet, h. s., nedanför: M · F ·

Fråns. MARIS ET TERRAE MENSORI på ett band lindadt om två eklöfskvistar som uppstiga från och omsluta en grupp af instrument (glob, mätkedja, diopterlinjal, kvadrant, passare, penna) och kartor. I afskärningen: SOCIO MERITISS · | R · ACAD · SCIENT · HOLM · | MDCCCXLI på tre rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1841. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 322.

72.

GUSTAF AF WETTERSTEDT.

Född d. 29 december 1776, son af Erik af Wetterstedt och Anna Kristina Bladh. Grefve, statsminister. Död d. 15 maj 1837.

Under den tid fadern ännu var landtmäteridirektör föddes sonen Gustaf i Vasa och inskrefs redan vid sex års ålder som kornett vid lifdragonerna samt blef vid 18 års ålder fänrik vid Nylands infanteriregemente, men saknande håg för den militära banan, tog han, 20 år gammal, kansliexamen i Uppsala och anställdes därefter i utrikesexpeditionen af kongl. kansliet. Hans duglighet och begåfning gjorde sig snart gällande och befordringar uteblefvo icke. Efter revolutionen 1809, i hvilken han icke tog någon del, utnämndes han till hofkansler och tillhörde dem, som beledsagade kronprins Carl Johan till Åbo 1812. Äfven under fälttåget 1813—14 var han Carl Johan följaktig och tillvann sig dennes förtroende i så hög grad, att han redan från denna tid var Sveriges verkliga utrikesminister, ehuru han först efter v. Engeströms afgång erhöll statsministerämbetet. Han omfattade i allt Carl Johans statskonst och erhöll ofta det emellanåt rätt kinkiga uppdraget att vid riksdagarna försvara regeringens åtgärder. Alltför smidig, men skicklig och nitisk, åtnjöt han som diplomat och världsman ett mycket stort anseende äfven i utlandet, men värjde sig mången gång endast med möda mot angreppen från oppositionen inom eget land. Endast döden — han afled i Stockholm — räddade honom undan en allvarsam efterräkning vid 1840—41 års riksdag med anledning af den bristande omtanke, hvarmed kabinettskassans affärer under en längre tid handhafts.

I. *Åts.* COMES G·A WETTERSTEDT MIN·REG· Bröstbilden, h. s., i serafimerdräkt med fyra ordenskedjor; vid ena kanten: L·A·

Fråns. CONSILIA HUIC SUA COMMITTENS NON FALLITUR HEROS· Wetterstedt i tidens dräkt, sittande vid ett bord, stödjande kinden mot högra handen samt hållande i vänstra en handling, hvari han läser; på bordet dokument och skrifdon, bakom honom på en piedestal Carl XIV Johans bröstbild. Mot högra kanten: L·A· I afskärningen: VIR IN REBUS ADMINISTRANDIS | PERITUS | OB · MDCCCXXXVII· på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1888.

73.

BERNHARD HENRIK CRUSELL.

Född d. 15 oktober 1775, son af Jacob Crusell och Margareta Elisabet Messman. Musikdirektör. Död d. 28 juli 1838.

Utgången ur ett fattigt handtverkarhem i Nystad, där fadern var bokbindare saknade Crusell tillgång att erhålla någon skolundervisning; endast de första grunderna bibragtes honom i hemmet. Då familjen 1784 flyttade till Nurmijärvi, gjorde han här bekantskap med sonen till en klarinettblåsare, som blef Crusells första musiklärare. Den ovanliga fallenhet för musik Crusell visade, väckte en löjtnant Armfelts uppmärksamhet, och genom dennes förmedling kom Crusell till Sveaborg och ingick såsom volontär vid Änkedrottningens lifregemente. Här upptogs han nu i major Wallenstjernas hus och åtnjöt en länge saknad undervisning. Då Wallenstjerna transporterades till Stockholm, följde Crusell med och blef redan vid sexton års ålder föreståndare för regementsmusiken. Sedan Crusell beredts tillfälle till en utrikes studieresa och därunder jämväl konserterat, gaf han konserter i Helsingfors och Åbo 1801, dokumenterande sig därvid som en synnerligen framstående klarinettist. Därefter besökte Crusell ännu särskilda gånger utlandet, men hans verksamhet förblef numera uteslutande förlagd till Sverige. År 1818 tillträdde han befattningen som musikdirektör vid båda lifregementena samt utöfvade en omfattande verksamhet som kompositör, högt uppburen och uppmärksammad. Bland hans kompositioner hafva längst bevarats „Tolf sånger ur Fritjofs saga„ och „Hell dig, du höga nord". Hans för fädernebygden bibehållna sympatier hafva fått ett uttryck i den musik han satte till tre af Runebergs sånger. Han afled i Stockholm.

I. *Åts.* BERNHARD. HENRIC. CRUSELL. Hufvudet, v. s., därunder: C. M. M. och nedanför: NAT. XV. OCT. MDCCLXXV.

Fråns. TU CALAMOS INFLARE LEVES TU DICERE VERSUS En lyra och en klarinett, omgifna af lager, samt en upprullad notskrift på en kubisk fotställning.

Anm. Storlek: 52 mm. Graverad af C. M. Mellgren i Stockholm och slagen 1837 af densamma för hans serie af minnespenningar öfver utmärkta vetenskapsmän, skalder och konstnärer. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 324.

74.

MICHAEL SPERANSKI.

Född d. 1/12 jan. 1771, son af Michael Wasiljevitsch och Praskovja Feodorovna. Grefve, statssekreterare, rikssekreterare, kansler för Åbo universitet. Död d. 11/23 februari 1839.

Son till en bypräst i Tjerkutino i Vladimirska guvernementet, sattes den unga Michael i ett andligt seminarium, där honom tilldelades namnet Speranski (af Spero). 1788 förflyttades han till Newski klostrets seminarium i Petersburg. Där kvarstannade han efter 1792 som lärare och prefekt, till dess han 1796 öfvergick till den administrativa tjänstemannabanan. Efter Alexander I:s tronbestigning började Speranski alltmer träda i förgrunden, men hölls likväl i andra planet intill freden i Tilsit 1807, då han, som egde grundliga insikter i Frankrikes litteratur och språk samt hyste en stor beundran för Napoleon, svingade sig upp till den mest inflytelserika platsen vid monarkens sida. Denne, som vid tiden äfven han var besjälad af en frihetsvänlig reformifver, sanktionerade väl icke alla Speranskis planer, men biträdde likväl i många väsentliga punkter desamma. Efter Fredrikshamns-freden fick Speranski äfven inflytande på Finlands öde, dock hade han redan dessförinnan kontrasignerat de akter, genom hvilka Finlands statsskick fastställdes, ty redan i början af 1809 hade han utsetts att inför regenten föredraga Finlands angelägenheter och var Alexander följaktig till landtdagen i Borgå. Ännu samma år utsågs han till kansler för Åbo universitet och bidrog till besluten om detta lärdomssätes förkofran och utvidgning. Uppslaget till den finska kommittén i Petersburg stammade från honom, likasom ock förslaget om gamla Finlands återförening med det öfriga landet. Emellertid hade i Ryssland en opinion efter hand uppvuxit mot Speranski, och då politiken fjärmade Alexander från Napoleon, lät kejsaren det mest synliga bandet mellan denne och sig falla. Speranski kallades en natt på våren 1812 till Alexander, ett långt samtal följde, och hemkommen omhändertogs den nyss så mäktige mannen af polisen, som förde den förvisade till Nischnij-Nowgorod. Denna uppehållsort utbyttes senare, först mot Perm, därefter mot ett gods invid Nowgorod. 1816 blef han likväl åter använd, nu som civilguvernör i Pensa och från 1819 som generalguvernör i Sibirien. Härifrån återvände han 1821 till Petersburg, där han togs i anspråk af Alexander, mest likväl i kommittéer. Sedan Nikolai I uppstigit på tronen, blef det för Speranski något ljusare, och kejsaren utsåg honom t. o. m. till en af tronföljarens lärare. Med Finland hade han numera ingen annan beröring än att en 1835 nedsatt kommitté för kodifiering af Finlands lagar var hänvisad att med honom samråda. Själf hade han ledt den omfattande kodifiering af Rysslands lagar, som 1826 vidtagit. Kort före sin död blef han upphöjd i grefligt stånd.

I. *Åts.* Utan omskrift. Hufvudet, h. s. Nedanför: А. СЕМЕНОВЪ РѢЗ.

Fråns. ПАМЯТИ | ГРАФА | МИХАИЛА МИХАИЛОВИЧА | СПЕРАНСКАГО | 1 ЯНВАРЯ 1872 ГОДА. | —·— | РОДИЛСЯ ВЪ СЕЛѢ ЧЕРКУТИНѢ | 1 ЯНВАРЯ 1772 ГОДА. | СКОНЧАЛСЯ ВЪ С. ПЕТЕРБУРГѢ | 11 ФЕВРАЛЯ 1839 ГОДА. på tio rader.

Anm. Storlek: 62 mm. Graverad af A. Semenoff i Petersburg. Slagen 1872 till hundrade årsdagen af Speranskis födelse(!). Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DXLII, pag. 195. Tafl. XLV, N:o 1.

II. *Åts.* SPERAT IN͡ADVERSIS Bröstbilden, v. s. nästan framvänd, i tidens dräkt. Nedanför: på högra sidan: А. А. Г.

Fråns. Inom en krans af lager och ek; ПРЕМІЯ | ГРАФА | М. М. СПЕРАНСКАГО. | СОЧИНИТЕЛЮ på fyra rader. På kransens band: 1880 г. Vid nedre kanten: А. ЩТЕИНМАНЪ. РѢЗ.

Anm. Storlek: 48 mm. Graverad, åtsidan af Abraham Griliches, frånsidan af A. Steinmann, bägge i Petersburg. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DXLII, pag. 195. Tafl. LIV, N:o 6. Exemplar skola förekomma med felgraveradt: СОЧННNТЕЛЮ

III. *Åts.* SPERAT IN͡ADVERSIS Bröstbilden, v. s., nästan framvänd, i tidens dräkt. Nedanför på högra sidan: С. ВАЖЕН.

Fråns. Inom en krans af lager och ek: ПРЕМІЯ | ГРАФА | М. М. СПЕРАНСКАГО. | РЕЦЕНЗЕНТУ på fyra rader. På kransens band: 1880 г. Vid nedre kanten: А. ЩТЕИНМАНЪ РѢЗ.

Anm. Storlek: 66 mm. Graverad, åtsidan af Sergej Waschenin och frånsidan af A. Steinmann, bägge i Petersburg. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DXLII, pag. 195. Tafl. LIV, N:o 4.

75.

GUSTAF AF KLINT.

Född d. 31 maj 1771, son af Erik af Klint och Katarina Charlotta Gyllenstam. Viceamiral, ordförande i sjöförsäkringsrätten. Död d. 30 april 1840.

Gustaf af Klint, hvars fader var en framstående sjöofficer, föddes i Karlskrona och visade tidigt en synnerlig lust för sjömätningsarbeten, ritade redan som yngling en del sjökort och blef vid 16 års ålder biträdande lärare vid sjökrigsskolan i sin hemstad. Under kriget åren 1788—90 tjänstgjorde Klint som flaggadjutant, bivistade därunder alla sjödrabbningarna och hans kännedom af farvattnen samt hans förutseende bidrog vid flere tillfällen att rädda afdelningar af flottan från förluster eller undergång. Som erkännande därför fick han emottaga sin kaptensfullmakt. Anställd 1792 som lärare vid Karlberg, nådde han härunder öfverstelöjtnantsgraden. Ett 1808 af honom inlämnadt förslag till inrättande af sjöminor kom icke till utförande. Delande sin tid mellan sin tjänstgöring och ett af honom utarbetadt storartadt verk, „Sveriges sjöatlas", hade han 1825 utnämnts till viceamiral och blef 1837 ordförande i sjöförsäkringsrätten. Han afled i Stockholm.

I. *Åts.* GUST. A KLINT CLASSIS SV. PRAEF. NAT. MDCCLXXI DEN. MDCCCXL Hufvudet, h. s.; nedanför: LUNDGREN F.

Fråns. APERIT SYRTES En strålande stjärna öfver en del af jordklotet, på hvilket synas de delar, som äro upptagna i Klints sjöatlas; resten af jorden döljes af moln. I afskärningen: REI BELLICAE NAVAL. | REG. SOCIETAS | MDCCCXLI | på tre rader.

Anm. Storlek: 43 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen af Örlogsmannasällskapet i Karlskrona 1841. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 327.

II. *Åts.* GUST. A KLINT CLASSIS SVEC. PRÆFECTUS. Hufvudet, h. s.; nedanför: L. A. och därunder: N. 1840 O. 1771.

Fråns. EXPLORAT VIAS ET DESIGNAT. En seglare med en stående man vid rodret går fram mellan klippor, på den yttersta ett sjömärke. I afskärningen: SOCIO DE RE NAUTICA | OPTIME MERITO | REG. ACAD. SC. SVEC. | MDCCCLXXXIV. på fyra rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin 1884. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 13.

76.

WILLIAM SIDNEY SMITH.

Född d. 21 juni 1764, son af John Smith och Mary Wilkinson. Amiral i engelska marinen. Död d. 26 maj 1840.

Sir Sidney Smith, som var född i London, inträdde vid unga år i den engelska marinen och hade redan vid aderton års ålder, under deltagande i det amerikanska frihetskriget, avancerat till fregattkapten. År 1790 inträdde han i svensk örlogstjänst, däri han kvarstod till 1792 och hvarunder han med stor utmärkelse deltog i det andra sjöslaget vid Svensksund 1790. Kort efter sin afgång från svensk tjänst ingick han vid den turkiska flottan, men vid utbrottet af kriget mellan England och Frankrike 1793 återinträdde han i den engelska marinen. Han deltog nu i blokaden af Toulon, gjorde en djärf rekognosceringsfärd till Brest, blef tillfångatagen vid Havre, men undkom. År 1799 ånyo befälhafvare till sjöss, gjorde han fransmännen stort afbräck i deras operationer vid den Syriska kusten och i Egypten. Utnämndes 1805 till kontreamiral, men föll snart i onåd. Befordrades likväl 1821 till amiral, men framlefde sin mesta tid som privatman i Paris, där han ock afled.

I. *Åts.* ADMIRAL SIR⁀S SMITH Bröstbilden, v. s., i uniform med ordensdekorationer; nedanför: MUDIE D.⁀MILLS F.

Fråns. Lejon, tiger och kamel i ett bergigt landskap. I afskärningen: ACRE DEFENDED · | BUONAPARTE REPULSED | SYRIA SAVED · | XX.TH MAY | MDCCLXXXXIX | på fem rader. Vid kanten, till höger: BRENET. F., till vänster MUDIE. D.

Anm. Storlek: 41 mm. Graverad af Mills och Brenet. Slagen med anledning af engelsmännens seger öfver Bonaparte vid Acca i Syrien.

II. *Åts.* GVLIELMVS SIDNEY SMITH ·⁀MDCCCV ·⁀ Hufvudet, h. s.; nedanför i flack, knappt synlig skrift: T WEBB F

Fråns. COEUR | DE | LION. på tre rader inom en eklöfskrans.

Anm. Storlek: 54 mm. Graverad af T. Webb. Slagen 1805 af?

III. *Åts.* WILLIAM SIDNEY SMITH · Hufvudet, h. s.

Fråns. PRESIDENT | OF THE REUNION | OF THE KNIGHTS | OF THE WHITE SLAVES | IN AFRICA. på fem rader inom en eklöfskrans.

Anm. Storlek: 54 mm. Gravören ej namngifven, men hufvudet och eklöfskransen fullkomligt lika de på den föregående.

77.

ROBERT HENRIK REHBINDER.

Född d. 15 juli 1777, son af Johan Reinhold Rehbinder och Kristina Margareta af Palén. Grefve, verkligt geheimeråd, ministerstatssekreterare. Död d. 8 mars 1841.

Rehbinder var född på Viksbergs sätesgård i Pemar och inskrefs visserligen 1787 vid lifdragonregementet, men hans militära bana afslutades redan 1795. Han egnade sig nu i stället åt den civila ämbetsmannabanan, sedan han, som 1791 blifvit student i Åbo och studerat under Porthans ledning, ingått som auskultant i Åbo hofrätt 1795. Han förflyttades 1797 till justitierevisionen i Stockholm, men återvände till hemlandet 1801 och inträdde ånyo vid hofrätten, där han blef assessor 1807. Utsedd till hofrättens representant i 1809 års deputation till Petersburg, hindrades han genom ett benbrott att deltaga i deputationens gemensamma uppträdande, men enskildt fann han gehör hos kejsar Alexander och tillvann sig efter en erhållen audiens dennes välvilja, som närmast föranledde Rehbinders utnämning till adjoint hos Speranski i dennes egenskap af statssekreterare för de finska ärendena. Med Rehbinder rådgjorde härefter Alexander ständigt i frågor rörande Finland, och vid landtdagen i Borgå, där friherrliga ätten Rehbinder representerades af fadern, utvecklade Rehbinder en omfattande verksamhet, men tjänstgjorde ock som Speranskis organ vid dennes sträfvanden att reglera ständernas hållning. Under år 1810 utnämnd till prokuratorssubstitut och 1811 till hofrättsråd i Åbo hofrätt, tjänstgjorde Rehbinder någon kortare tid i hemlandet, men återvände snart till Petersburg såsom statssekreterare i kommittén för de finska ärendena. Ordförandeskapet i denna handhades af Armfelt, men Rehbinder bar den egentliga arbetsbördan och konflikter mellan dessa två så olika naturer uteblefvo icke. Efter Armfelts död, 1814, växte Rehbinders inflytande under den nye ordföranden, v. Troil, och sedan denne 1818 afgått, blef Rehbinder själf kommitténs ordförande. Under år 1819 beledsagade han, som äfven åtföljt Alexander till Åbo 1812, kejsaren på dennes finska resa. Vid denna tidpunkt hade hans försök att förmå kejsaren att sammankalla ständerna väl först af monarken upptagits gynnsamt, men senare definitivt afböjts. Rehbinder synes för öfrigt städse bemödat sig om att anpassa sig efter Alexanders skiftande uppfattning och därefter rättat sina förslag. Äfven som kanslerssekreterare gingo hans sträfvanden ut på att undvika allt som kunde stöta, äfven om härvid ej full rättvisa öfvades. — Kunde Rehbinder icke fullt sammangå med Armfelt, blef detta ännu svårare med Zakrewski, och vid Nikolai I:s tronbestigning hade Rehbinder att bestå en hård kamp för Finlands rätt, en kamp som likväl lyktades med seger för Rehbinder, tack vare den nye kejsarens rättrådighet, hvars bevågenhet härefter äfven i hög grad tillföll Rehbinder, som vid kröningen upphöjdes i finskt grefligt stånd. Slitningarna med Zakrewski fortforo likväl äfven sedan denne blifvit inrikesminister; också klagade Rehbinder ofta häröfver, medan förhållandet till den nye generalguvernören, Menschikoff, var betydligt bättre. 1834 utnämndes Rehbinder till verkligt geheimeråd och fick samma år sin ämbetstitel förändrad till „ministerstatssekreterare". Under tronföljarens, sedermera Alexander II:s, minderårighet var Rehbinder intill början af 1841 t. f. kansler för universitetet, och promoverades vid jubelfesten 1840 till honorär filosofie doktor. Rehbinder afled i Petersburg och ligger begrafven i Pemar.

I. *Åts.* ROBERTUS HENRICUS REHBINDER COMES. Hufvudet, v. s., i halssnittet: [illegible] Vid nedre kanten: NAT. D. 15 JUL. A. 1777. MORT. D. 8. MART. A. 1841.

Fråns. VIRO | MERITIS DE PATRIA | INCLYTO | PIETAS CIVIUM på fyra rader under en femuddig stjärna och inom en eklöfskrans.

Anm. Storlek: 50 mm. Graverad af P. Utkin i Petersburg. Slagen genom försorg af subskribenter i hemlandet. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 328. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CCCCLXXXIX, pag. 138. Tafl. XXXIX, N:o 5.

78.

LUDVIG ADOLF PETER VON SAYN-WITTGENSTEIN.

Född d. 6 januari 1769, son af grefve Ludvig Wittgenstein. Furste, fältmarskalk. Död d. 11 juni 1843.

Wittgensteins fader hade under Elisabet I:s tid invandrat till Ryssland, trädt i rysk statstjänst, och avancerat till generallöjtnant. Sonens krigarbana begynte under Tolstois befäl i Polen 1795, och kämpade han därunder med utmärkelse i särskilda träffningar. Deltog därefter i striderna i Kaukasus, där han åter utmärkte sig vid Derbent. När de Napoleonska krigen utbröto, följde Wittgenstein Tolstoi till Tyskland och stridde med vid Austerlitz. Följande år var han i Turkiet, men 1807 åter i Tyskland. Efter freden i Tilsit och sedan 1808—09 års krig i Finland uppflammat, tilldelades honom, som numera avancerat till generallöjtnant, befälet öfver den c. 9,000 man starka kår, som sändes till och förlades i de södra delarna af landet för att ersätta den styrka, som Buxhoewden efter de svensk-finska framgångarna i Österbotten sommaren 1808 måste draga till sig för att skydda de mest blottställda punkterna. Wittgensteins roll blef dock i enlighet med uppdragets natur endast passiv, hvarför ock hans namn endast framskymtar i skildringarna af detta krig. Under 1812 års krig anförtroddes Wittgenstein befälet öfver första kåren af västra armén, som hade till uppgift att skydda Petersburg. Vid Napoleons återtåg från Moskva framryckte Wittgenstein och var nära att afskära honom från Beresina. Wittgenstein blef nu högsta befälhafvare öfver den förenade preussisk-ryska armén samt inryckte i Berlin den 10 mars 1813, som han genom segern vid Möckern skyddade för ett planlagdt anfall af Murat. Men efter slaget vid Bautzen miste han sitt befäl samt anställdes vid bömiska arméns högkvarter. Vid de allierades infall i Frankrike förde han den sjätte armékåren, men sårades svårt vid Bar sur Aube och måste lämna armén. Till medlem af riksrådet utsågs han 1818 och blef fältmarskalk 1826. Efter fredsbrottet med Turkiet 1828 anförtroddes öfverbefälet åt Wittgenstein, men han ansågs icke nog handlingskraftig och nödgades därför 1829 träda tillbaka. Af konungen i Preussen tilldelades honom 1834, som erkännande för Berlins skyddande 1813, furstetiteln med ättenamnet von Sayn-Wittgenstein.

I. *Åts.* TREBBIN. 23. AUG. 1813. KATZBACH. 26. AUG. 1813. KULM. 30. AUG. 1813. DENNEWITZ. 6. SEPT. 1313. NOLLENDORF. 17. SEPT. 1813. LEIPZIG. 16_19. OCT. 1813. Därinnnanför följande fjortòn lagerkrönta bröstbilder: (v. s.) KAIS. ALEXANDER. I. HER. V. WEIMAR F. SCHWARZENBERG F. WREDE GR. BÜLOW GR. YORK KR. V. SCHWEDEN, (h. s.) KAI. FRANZ. II. KÖ. WILHELM II. KR. V. WÜRTEMBERG F. BLÜCHER HER. WELLINGTON F. WITTGENSTEIN GR. PLATOW På fältet segergudinnan sväfvande öfver jordklotet och hållande i högra handen en krans, i den vänstra en palmkvist.

Fråns. HANAU. 30. OCT. 1813. BRIENNE. 1. FEBR. 1814. ORTEZ. 28. FEBR. 1814. TOURNAI. 7. MAERZ. 1814. LAON. 9. MAERZ. 1814. ARCIS S. AUBE. 21. MAERZ. 1814 ✚ LA FERE CHAMPENOISE. 25. MAERZ. 1814. MONTMARTRE.

30. MÆRZ 1814. TOULOUSE. 10. APR. 1814 ✡ HAVNAU. 19. AUG. 1813. GOLDBERG. 23. AUG. 1813 ✡ LÖWENBERG. 29. AUG. 1813. MÖCKERN. 27. AUG. 1813. PIRNA. 7. SEPT. 1813. WEISSENFELS. 13. SEPT. 1813. DÖMITZ. 16. SEPT. 1813. KASSEL. 30. SEPT. 1813 ◦ FREIBURG. 20. OCT. 1813. FRIESENHEIM. 1. IAN. 1814. ST. M. AUX MINES. 10 IAN. 1814. CHARMES. 12. IAN. 1814 ◦ HOCHSTRAATEN. 12. IAN. 1814. BARS. AUBE. 24 IAN. 1814. LA FERE CHAMPENOISE. 5. FEBR. 1814 ◦ DANZIG. ZAMOSK. MODLIN. STETTIN. GENF. NYMWEGEN. WITTENBERG. TORGAU. DRESDEN. LION. TOUL. BREDA. NANCY. BRÜSSEL. PARIS ◦ på sex koncentriska rader. På fältet en triumfbåge och därunder på tre rader: SIEGS UND FRIEDENS MÜNZE | ZUM WIENER CONGRESS | OCTOBER. 1814.

Anm. Storlek: 77 mm. Slagen af tenngjutar Stammer i Hildburghausen med anledning af Wienerkongressen 1814. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101. Tafl. XII, N:o 3.

II. *Åts.* ALEXANDER KAI: V. RUSSLAND. Bröstbilden, h. s., i uniform med ordensband öfver vänstra axeln; nedanför: L

Fråns. GENERAL⁀GRAF V: WITTGENSTEIN Generalen till häst, v. s., med draget svärd i högra handen, framsträckt. I afskärningen: IETTON

Anm. Storlek: 27 mm. Graverad hos Lauer i Nürnberg, som ock under befrielsekriget mot Napoleon utgaf jettonen. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медили въ честь русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101. Tafl. XII, N:o 7.

III. *Åts.* NICOLAUS. KAIS: VON. RUSSLAND. Bröstbilden, h. s., i uniform med ordensband öfver vänstra axeln; nedanför: L

Fråns. Samma som till N:o III.

Anm. Storlek: 27 mm. Graverad hos Lauer i Nürnberg, som ock under kriget mot Turkiet 1828 utgaf jettonen. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101. Tafl. XII, N:o 6.

IV. *Åts.* GOTT SEGNETE DIE VEREINIGTEN HEERE inom en pärlrand. En sväfvande Victoria med ett svärd i den högra och en krans i den vänstra handen.

Fråns. Inom en pärlrand BEI | TROYES | DURCH | WITTGENSTEIN | UND | WREDE | D. 3. FEBR. | 1814 på åtta rader.

Anm. Storlek: 15 mm. Med ögla. Slagen med anledning af Wittgensteins och Wredes seger öfver fransmännen vid Troyes. Dylika små minnespenningar präglades i Berlin öfver hvarje viktigare tilldragelse under befrielsekriget mot Napoleon, att bäras af dem, som i dessa tilldragelser deltagit. Beskrifven hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101. Tafl. XIII, N:o 8.

Förutom förestående finnas ännu följande ensidiga medaljonger, men i tillgängliga beskrifningar upptages ej, om de äro gjutna eller präglade:

Åts. КНЯЗЬ СМОЛЕНСКІЙ ✡ ГРАФЪ ВИТГЕНЩТЕЙНЪ Kutusoffs och Wittgensteins bröstbilder, den förres h. s. den senares v. s., i uniform med ordensband och ordenstecken.

Anm. Ensidig medaljong, storlek: 57 mm. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101. Tafl. XXV, N:o 26.

Åts. ГРАФЪ П. Х.⌒ВИТГЕНЩТЕИНЪ Bröstbilden, v. s., i uniform med ordensband öfver högra axeln och ordenstecken; i armsnittet: П.

Anm. Ensidig medaljong, storlek: 53 mm. Beskrifven hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101 och afbildad i samma författares: Неизданныя и рѣдкія русскія медали, № 27.

Åts. Lik föregående, men utan П. i armsnittet.

Anm. Ensidig medaljong, storlek: 49 mm. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ чест русск. дѣят. LXXXIII, pag. 101. Tafl. XII, N:o 5.

samt den i noten under Barclay de Tolly upptagna ensidiga prägling.

79.

PER VON AFZELIUS.

Född d. 14 december 1760, son af Arvid Persson Afzelius och Katarina Brisman. Med. doktor, förste archiater, professor vid Uppsala universitet. Död d. 2 december 1843.

Född på Larfs prästgård i Västergötland, bestämdes han af fadern för den prästerliga banan. Men blefven student, drogs Afzelius af sin håg till naturvetenskaperna och bestämde sig för läkarekallet. Efter slutförda studier företog han en färd till utlandet, blef därunder adjunkt vid Uppsala universitet och förordnades 1788 att vara kirurg vid akademiska sjukhuset. Såsom sådan erhöll Afzelius fullmakt den 27 maj s. å. som regementsfältskär vid lifgardet samt befallning att åtfölja detsamma till Finland. Här begynte för honom en ny verksamhet, den organiserande, och blef han i september 1789 öfverdirektör vid arméns medicinalverk. Efter krigets slut återgick han till universitetet och blef 1801 professor i teoretisk och praktisk medicin samt inspektor för Finska nationen vid Uppsala högskola från 1804 till dess han 16 år senare afgick såsom emeritus från sin profession. Han adlades 1815 och afled i Uppsala.

I. *Åts.* PETRUS VON AFZELIUS ARCHIATER. Hufvudet, h. s.: nedanför: nordstjärneordens riddarkors. I halssnittet: LPL

Fråns. PRUDENTI⌒AUDACIA. En bevingad genius (Läkekonsten) står på en krokodil, stödjande sin staf på dess hufvud. I afskärningen: INSPECTORI MERITISSIMO | STUD. JUVENT. FENNICA | UPS. MDCCCXXI. på tre rader.

Anm. Storlek: 33 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen af Finska nationens studerande i Uppsala 1821. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 332,1.

II. *Åts.* PRUDENTI⌒AUDACIA. Hufvudet, h. s., med kalott; nedanför en eskulapistaf. På bröstkanten: LP. L.

Fråns. PETRO V. AFZELIO | PER L ANNOS | DOCTORI MERITISSIMO | SOC. MEDICOR. SVEC. | MDCCCXXXV. på fem rader inom en krans af lager och ek.

Anm. Storlek: 59 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen af Svenska läkaresällskapet och öfverlämnad till Afzelius vid 1835 års promotion i Uppsala, då han blef jubeldoktor. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 333,2.

III. *Åts.* PETR. V. AFZELIUS PR. ARCHIAT. REG. MED. PROF. UPS. Hufvudet, h. s., med kalott (kopia efter II); nedanför: NAT. 1760. DEN. 1843.

Fråns. ABIIT VATES ORACULA MANENT. En eskulapipräst vid vid ett lågande altare, omslingradt af en orm. I afskärningen: SOCIO MERITISS. | REG. AC. SC. SVEC. | MDCCCLVII.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1857. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 333,3.

80.

FRANS MICHAEL FRANZÉN.

Född d. 9 oktober 1772, son af Zacharias Franzén och Helena Schulin. Theol. doktor, professor i Åbo, biskop i Hernösand. Död d. 14 augusti 1847.

Efter åtnjuten skolundervisning i sin födelsestad Uleåborg blef Franzén student i Åbo 1785, fortsatte sina studier under Porthans ledning samt promoverades 1789 till magister och doktor. Efter att under ett läseår hafva uppehållit sig i Uppsala, disputerade han 1791 för docentur och blef följande år docent i vältaligheten. Under 1794 fick han åtfölja Porthan på en dennes forskningsresa i hemlandet, och bereddes 1775 tillfälle till en resa i utlandet. Hemkommen 1776 öfvertog han universitetsbibliotekarietjänsten, hvartill han 1795 utnämnts och blef hufvudredaktör för Åbo Tidningar 1797, i hvilken befattning han kvarstod i tio år. Sin 1798 erhållna professur i litteraturhistoria utbytte han 1801 mot professuren i historia och moral. Efter Finlands skilsmässa från Sverige öfverflyttade Franzén, som härmed öfvergaf den akademiska lärareverksamheten för själasörjarens, till sistnämnda land som kyrkoherde i Kumla. Från denna plats flyttade han 1824 till Stockholm, sedan han blifvit utsedd till kyrkoherde i Klara församling. Han utsågs nu äfven till ständig sekreterare i Svenska akademin, i hvilken han invalts 1808. Utnämnd till biskop i Hernösands stift 1831, ditflyttade han 1834 samt slutade där sin lefnad. Sin diktarverksamhet begynte han som ung student och fortsatte därmed ännu på sin dödsbädd, då hans yngsta dotter upptecknade de toner som ej ens plågorna kunde undertrycka. Alstren af Franzéns sångmö blefvo snart kända i vida kretsar och förskaffade den blida skalden såväl akademiska pris som den stora allmänhetens synnerliga bevågenhet. Tvenne gånger efter afflyttningen från hemlandet, åren 1830 och 1840, besökte Franzén detta, den senare gången för att vid den promotion, som egde rum i samband med universitetets 200 års fest emottaga lagerkransen som jubelmagister.

I. *Åts.* FRANS. MICHAEL. FRANZEN. Hufvudet, v. s.; nedanför: C M M. Vid nedre kanten: NAT. IX. FEBR. MDCCLXXII.

Fråns. HIS AMOR UNUS. Religionen, en beslöjad kvinna, sittande med kors i högra handen, hvilar den vänstra på en bok liggande på ett altare; Skaldekonsten, en lagerkransad kvinna, stående med ett plectrum i vänstra handen, stöder sin lyra på samma altare. På marken: M

Anm. Storlek: 42 mm. Graverad af C. M. Mellgren i Stockholm och slagen 1836 af densamme för hans serie af minnespenningar öfver utmärkta svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. Födelsedagen är i enlighet med äldre, felaktiga uppgifter oriktigt angifven. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 341. Afbildad och beskrifven hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DCXXIX, pag. 293. Tafl. LVII, N:o 5.

II. *Åts.* FR · MICH · FRANZÉN EPISC · Bröstbilden, h. s., i prästdräkt med krage och biskopskors samt en ordensdekoration; nedanför: LEA AHLBORN F ·

Fråns. CASTA PLACENT͡ SUPERIS · En lagerkransad kvinna i antik dräkt, spelande på en harpa, stöder sig mot ett altare, uppbärande ett kors; vid högra kanten: L · A · I afskärningen: CANDIDUS ET SUAVIS · | OB · MDCCCXLVII · på två rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Svenska akademin 1887.

81.

CHRISTOFFER CARLANDER.

Född d. 30 juli 1759, son af Asmund Carlander och Kristina Rydell. Med. doktor, assessor i sundhetskollegium. Död d. 8 maj 1848.

I Yllestad socken af Skaraborgs län föddes Carlander. Student i Uppsala 1778, tog han 1786 med. licentiatexamen och blef 1787 fattigläkare i Stockholm; flyttade dock följande år till Göteborg efter det han hemkommit från en sjöresa till Västindien, men sändes redan 1789 som fältmedikus till Sveaborg. Där tjänstgjorde han till 1791, då han återvände till Sverige. Härefter verkade han i tjugu år som läkare i Göteborg och förvärfvade sig ett stort anseende, men nedlade sin vidlyftiga praktik och återflyttade till Stockholm, där han icke åtog sig någon enskild praktik, utan sysselsatte sig med allmänna uppdrag inom facket; dock rådfrågades han af sina kolleger i allvarsamma fall, och han blef sålunda ett slags öfverinstans, hvilket tillskyndade honom binamnet „dödsdoktorn".

I. *Åts.* CHRISTOPH. CARLANDER PER X LUSTRA MED. DOCTOR MERITISS. Hufvudet, h. s.; nedanför: L. P. LUNDGREN F.

Fråns. SODALIUM | ET AMICORUM | PIETAS | — ✡ — | DIE XIII JUNII | MDCCCXXXVIII på sex rader inom en krans af eklöf.

Anm. Storlek: 50 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen af Svenska läkaresällskapet och öfverlämnad till Carlander den 13 juni 1838, då 50 år förflutit sedan C. promoverades till med. doktor. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 344.

II. *Åts.* CHR. CARLANDER MED. D:R R. COLL. MED. ASS. Hufvudet, v. s.; i axelsnittet: L. A. Nederst: N. 1759 O. 1848.

Fråns. ARBITER VITÆ ET MORTIS CREATUS. En urna på en hög fotställning, å hvars framsida synas en uppslagen bok samt en eskulapistaf, omgifna af en lagerkrans. I afskärningen: SOCIO MEDICO | SAGACISSIMO | R. AC. SCIENT. SVEC. | MDCCCLXXVII. på fyra rader.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1877. Beskrifven i Numism. Meddel. IV, pag. 78.

82.

LUDVIG SIGISMUND GUSTAV VON HEIDEN.

Född d. $^{26\ \text{aug.}}/_{6\ \text{sept.}}$ 1772. Grefve, amiral. Död d. $^{8}/_{20\ \text{oktober}}$ 1850.

Son till hofmarskalken hos öfverståthållaren i Nederländerna, var Heiden född i Haag och erhöll sin uppfostran tillsammans med prins Wilhelm af Oranien, senare konung af Nederländerna. I sitt 11:te lefnadsår ingick Heiden i sjötjänst och tillbragte de första fem åren af aktiv tjänst i de ostindiska vattnen, hvarest han ock erhöll löjtnantsgrad. I januari 1795 var han amiral Vaillant behjälplig att i fiskarbåtar öfverföra den undan fransmännen flyktande arfståthållaren och dennes familj till England. Skäligen starkt misstänkt härför, arresterades han och insattes i fängelse. Genom Pichegrus förmedling återfick han likväl efter tre månader friheten, flydde förklädd till bonde öfver holländska gränsen och nådde lyckligt Petersburg, där hans forne chef, amiral Vaillant, redan inträdt i rysk tjänst. Den $^{10}/_{22}$ november 1795 upptogs äfven Heiden i den ryska marinen som kaptenlöjtnant vid galérflottan i Svarta hafvet. Under 1808—09 års krig mot Sverige kommenderade han 3:dje och 4:de afdelningarna af galérflottan, blef 1812 hamnkommendant i Åbo, öfvertog följande år kommandot öfver kanonbåtsflottiljen och deltog i blokaden af Danzig. Sin flottilj återförde han 1814 till Sveaborg, där han, befordrad till kontreamiral, kvarstod som hamnkommendant intill 1823, då han kallades till Petersburg, anklagad att hafva låtit kontraband inkomma i landet, samt uppgaf sin plats i Finland. Efter Nikolai I:s tronbestigning blef han af krigsrätt frikänd och utnämndes nu till chef för 3:dje divisionen af östersjöflottan. År 1827 afseglade han med sin af 9 fartyg bestående flotta till Medelhafvet, förenade sig där med de engelska och franska flottafdelningarna, hvilka gemensamt den 20 oktober slogo den turkiska flottan vid Navarino. Efter sin hemkomst tilldelades honom kommandot öfver 1:sta flottdivisionen och 1833 utnämndes han till amiral samt krigsguvernör i Reval och dog på denna post.

I. *Åts.* LA FLOTTE ANGLO FRANCO RUSSE VAINQUIT LES TURCS A NAVARIN LE 20 OCTO^{RE} 1827: Minervahufvud, h. s., med hjälm; därunder: BOYARD · E ·

Fråns. Tre kronor, en kejsare- och två kungliga, ställda i trekant med bottnen riktade mot hvarandra, ofvan desamma: HEIDEN⁀DE RIGNY⁀CODRINGTON Emellan kronorna trenne kors, från hvilka strålar utgå, som träffa en ofvan hvarje kors liggande halfmåne.

Anm. Storlek: 34 mm. Graverad af Boyard. Slagen i England till minne af slaget vid Navarino.

II. *Åts.* Lik föregående, men i omskriften: OCTOB^{RE}

Fråns. Lik föregående.

Anm. Storlek m. m. se föregående. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 60 och Tafl. VI, N:o 1 (å afbildningen står likväl: OCTOB ·) och hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CXIX, pag. 137 och Tafl. XVII, N:o 10.

III. *Åts.* Lik föregåendes, men i omskriften: OCTO^{B} och ofvanom Minervas hjälm: BOYARD. EDIDIT

Fråns. Lik föregående.

Anm. Se föregående, men endast omnämnd hos Иверсенъ, pag. 138.

83.

GABRIEL POPPIUS.

Född d. 12 december 1770, son af Henrik Poppius och Katarina Nylander. Jur. doktor, statsråd, president i kommersekollegium, direktör i Landtbruksakademin. Död d. 3 januari 1856.

Född i Jokkas socken, blef Poppius student i Åbo 1786, studerade under Calonius och inskrefs 1792 i Åbo hofrätt samt egnade sig härefter med framgång åt domarevärf, dels som ordförande i egodelningsrätter, vald därtill i icke mindre än sjutton socknar i Savolaks, dels som domhafvande i Öfre Satakunta domsaga. Kallad 1801 att i justitierevisionen föredraga de finska egodelningsmålen, åtföljde han justitiekanslern på en inspektionsresa i Finland, och tilldelades honom lagmanstitel samma år. Medlem af särskilda kommittéer, förflyttades han till en svensk domsaga, då hans under kriget besattes af fienden. 1809 var han på Åland sysselsatt med ordnandet af denna landsdels styrelse efter bondeupploppet. Härefter tillhörde hans verksamhet uteslutande Sverige; flitigt använd, nådde han 1826 presidentskapet i kommersekollegium och utvecklade en kraftig och framgångsrik verksamhet. Bland annat utkommo under hans tid nya lifgifvande näringsförfattningar. Inkallad i statsrådet 1833 lämnade han dock redan efter tre år rådskammaren, där han aldrig erhöll något större inflytande, i följd af den svårighet han hade att uttrycka sig på franska, har man påstått. Sedan han emellertid tillträdt sitt sista ämbete, direktörsplatsen i landtbruksakademin, blef han den rätta mannen på den rätta platsen och har lämnat djupa spår efter sig i det svenska landtbrukets historia. Honorär jurisdoktor 1818, blef han 1843 den första serafimerriddare af ofrälse börd, en banbrytare i sitt slag. Sitt fosterland ihågkom han alltid, och säges hafva uttalat ånger öfver att han lämnat detsamma. Han dog i Stockholm, ända till det sista skötande med fulla krafter chefskapet i landtbruksakademin.

I. *Åts.* GABR. POPPIUS F. D. STATS RÅD K. LANDTBR. AKAD. DIR. Hufvudet, v. s., därunder: LEA AHLBORN F.

Fråns. VIDGAD ODLING FÖRÄDLADE NÄRINGAR. Triptolemus, stående med handen på sin plog, och Pan, sittande på en kulle, med sin flöjt och sin staf, vid hans fötter får. I afskärningen: AF K. LANDTBD. AKAD. | 1856 på två rader. Nederst: C. QVARNSTRÖM. INV. LEA AHLBORN. FEC.

Anm. Storlek: 51 mm. Graverad af Lea Ahlborn efter professor C. G. Qvarnströms modell. Slagen af Landtbruksakademin i Stockholm 1856. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 350.

84.

CARL DAVID SKOGMAN.

Född d. 26 oktober 1786, son af Jakob Skogman och Maria Magdalena Starck. Friherre, president i kommersekollegium. Död d. 20 februari 1856.

Hans fader, utgången ur en nyländsk bondesläkt, var kyrkoherde i Pernå pastorat, när sonen föddes i Lovisa. Den unga Skogman genomgick Borgå gymnasium och blef 1801 student i Åbo samt 1804 auskultant i Åbo hofrätt, men öfverflyttade redan 1806 till Stockholm som kopist i civilexpeditionen och avancerade 1811 till expeditionssekreterare i finansexpeditionen. Efter en längre utrikes resa 1812—15, hvarunder enligt uppdrag äfven Västindien besöktes, användes han på olika platser inom förvaltningen, till dess han slutligen blef ordinarie innehafvare af presidentskapet i kommersekollegium, en plats som han bibehöll till sin i Stockholm inträffade död. Allmänt erkänd som en af Sveriges „skickligaste, erfarnaste och kunnigaste" ämbetsmän, särskildt på finansområdet, upphöjdes han 1826 i adligt och 1854 i friherrligt stånd, men hade ock missödet att i sin f. d. egenskap af statssekreterare för en därunder på trettiotalet gjord kontrasignation ställas inför riksrätt, hvars dom dock var frikännande, samt att under orotiden 1838 få sina fönster inkastade, emedan han ansågs hafva bidragit till Crusenstolpes fällande.

I. *Åts.* CARL DAVID SKOGMAN Hufvudet, v. s., nedanför: M · FRUMERIE 1838 ·

Fråns. MINNE|AF|HANDELS OCH FINANCE|EXPEDITIONENS|ERKÄNSLA|FÖR|SJUTTONÅRIG|ÄLSKAD OCH AKTAD|STYRELSE på nio rader.

Anm. Storlek: 44 mm. Graverad af M. Frumerie. Slagen, då Skogman 1838 lämnade statssekreterarebefattningen i handels- och finansexpeditionen, af dess ämbets- och tjänstemän. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 351.

II. *Åts.* CAROLUS DAV. SKOGMAN L. B. COLL. COMM. PRÆSES Hufvudet, h. s.; under axeln: L. A. och därunder: N. 1786 O. 1856 ·

Fråns. CONSILIO ET SAPIENTIA⁀CORONAM MERUIT Svea, stående framför ett hvilande lejon, hvars högra framtass hålles på en sköld med tre kronor, framräcker en eklöfskrans. I afskärningen: SOCIO MERITISSIMO | R. ACAD. SCIENT. SUEC. MDCCCXCV på tre rader. Vid ena kanten: L. A.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1895.

85.

ISRAEL HVASSER.

Född d. 17 september 1790, son af Lars Adolf Hvasser och Margareta Katarina Djurman. Med. doktor, filos. doktor, professor i Åbo, Helsingfors och Uppsala. Död d. 11 maj 1860.

Efter åtnjuten undervisning i hemmet, å Elfkarleby kyrkoherdebol, blef Hvasser student i Uppsala 1804, med. kandidat 1810, licentiat 1812 och doktor 1813, tjänstgjorde 1813—14 som militärläkare under tyska och norska fälttågen samt utnämndes 1817 till professor i praktisk kemi i Åbo. Här blef han tillika ledamot af collegium medicum, till hvars vice ordförande han 1824 utsågs. Inspektor för svenska nationen vid Åbo universitet var han åren 1822—27. Efter Åbo stads brand medföljde Hvasser universitetet till Helsingfors, men i maj 1830 öfverflyttade han efter erhållet afsked från Finland till Uppsala, där han mottog lärostolen i teoretisk och praktisk medicin, från hvilken befattning han afgick 1855. Sin återstående lefnad tillbragte Hvasser, under studier och litterära arbeten, i den nordsvenska universitetsstaden. Det anseende han äfven efter sin bortflyttning åtnjöt i Finland sökte sig uttryck i den honom vid jubelfesten 1840 tilldelade fil. doktorsvärdigheten samt genom det 1846 skedda invalet i Finska vetenskapssocieteten. I sitt hemland hedrades han med talrika liknande kallelser af akademier och lärda sällskap. Hvassers ideella anläggning förnekade sig aldrig, vare sig att han rörde sig inom sitt fack eller upptog andra frågor till behandling, t. ex. Finlands ställning efter 1809 års händelser.

I. *Åts.* ISR. HVASSER MED. THEOR. ET PR. PROF. UPS. Bröstbilden v. s., i akademisk uniform, i armsnittet: L. A. Vid nedre kanten: NAT. 1790. DEN. 1860.

Fråns. ARDET ET DIRIGIT. Ett fyrtorn med en strålande lanternin, stående på en klippig strand vid hafvet; i fjärran ett seglande fartyg. I afkärningen: SOCIO INGENIOSISS. | REG. ACAD. SCIENT. SVEC. | MDCCCLXXIII. på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1873. Beskrifven i Numism. Meddel. II, pag. 55.

86.

OTTO GUSTAF NORDENSKÖLD.

Född d. 9 december 1780, son af Adolf Gustaf Nordensköld och Hedvig Eleonora Lilliehök. Friherre, amiral. Död d. 6 december 1861.

Ehuru född på Frugård i Mäntsälä tillhör han med sin lifsgärning Sverige, icke Finland. Han inträdde vid flottan 1795 och en kortare tid anställd i engelska marinen deltog han återkommen hem som flaggadjutant under kriget 1808—09 samt utmärkte sig under undsättningsexpeditionen till Västerbotten ombord på hemema Styrbjörn, då ett äntringsförsök afslogs. Deltog ock i kriget mot Norge 1814 och hann 1820 kontre-amiralsgraden. Var därefter varfsamiral i Karlskrona och blef 1837 chef för svenska sjöförvaltningen. Återvände 1841 som befälhafvande amiral till Karlskrona. Befordrad till viceamiral 1840, blef han amiral 1845 och hade 1841 upphöjts i friherrligt stånd. Efter taget afsked 1846 kvarstannade han i Karlskrona till sin död.

I. *Åts.* FRIH. O. G. NORDENSKÖLD AMIRAL K. M. ST. K. S. O. Bröstbilden, h. s., med mantelveck; nedanför: LUNDGREN SC.

Fråns. TRYGG I EGEN KRAFT. Ett linjeskepp under segel på hafvet. I afskärningen: AF KONGL. | ÖRLOGSMANNA SÄLLSKA-PET | ÅR 1847. på tre rader.

Anm. Storlek: 43 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen efter det Nordensköld föregående år tagit afsked ur flottan. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 357.

87.

JOHAN PETER LEFRÉN.

Född d. 17 februari 1784, son af Lars Olofsson Lefrén och Johanna Sofia Leijonanckar. General af infanteriet, guvernör för Karlbergs krigsakademi, president i krigskollegium. Död d. 9 januari 1862.

Lefréns från Sverige bördiga fader var professor i Åbo, då sonen Johan Peter föddes därstädes. Denne fick sin utbildning vid Karlberg och blef 1802 fänrik vid lifregementets värfvade infanteri, men transporterades till fältmätningskåren och tjänstgjorde under kriget 1808—09 dels som adjutant hos generaladjutanten för armén af Tibell, dels som fältmätningsofficer, nu befordrad till kapten, under v. Döbeln såväl under dennes operationer mot Kamenski som i Jämtland. Efter freden egnade sig Lefrén med förkärlek åt lärareverksamhet och utgaf mycket ansedda „Föreläsningar i krigsvetenskapen". Guvernör vid krigsakademin på Karlberg 1824, där han genomförde förtjänstfulla reformer, innehade han denna befattning till 1839, då han öfvertog chefskapet för ingenjörkåren. President i krigskollegium 1844 till sin död; jämsides härmed anförtroddes honom befälet i fjärde militärdistriktet 1847—56 samt öfver de trupper, hvilka 1848 sammandrogos i Skåne, ämnade att hjälpa Danmark under det då pågående Schleswig-Holsteinska kriget. Utöfver dessa värf togos Lefréns krafter och kunskaper i anspråk på många andra håll; äfven som riksdagsman — han hade 1818 blifvit adlad — arbetade han med ifver i utvecklingens och framåtskridandets tjänst.

I. *Åts.* J. P. LEFRÉN EXCUB. ET SUMM. MUNIM. PRAEF. GENERALIS R. O. ENS. COM. Hufvudet, h. s.; nedanför: LUNDGREN F.

Fråns. GUBERNATORI | ABEUNTI | CIVIT. REG. ACAD. | MILITARIS | MDCCCXXXIX på fem rader inom en krans af lager och ek.

Anm. Storlek: 48 mm. Graverad af L. P. Lundgren. Slagen af befäl, stab och lärare vid Karlberg 1839 efter Lefréns afgång från guvernörsbefattningen därstädes. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 359.

II. *Åts.* JOH. PETR. LEFRÉN PRÆF. EXERCITUS PED.–N. 1784 OB. 1862. Bröstbilden, h. s., i generalsuniform med serafimerband och ordnar; i armsnittet: LEA AHLBORN Närmast kanten en pärlrand.

Fråns. ✡ IDEM PACIS BELLIQUE MEDIUS ✡ Lefréns adliga vapensköld. Nedanför: SOCIO MERITISSIMO R. ACAD.‿SCIENT. SUEC. MDCCCLXXXVII på en rad längs kanten, närmast denna en pärlrand.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1887. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 14.

88.

GUSTAF ADOLF SILFVERHJELM.

Född d. 23 februari 1799, son af Carl Göran Silfverhjelm och Ulrika Gustafva Lovisin. Generalmajor, chef för landtmäteriet i västra Sibirien. Död i december 1864.

Efter åtnjuten undervisning först på Haapaniemi och därefter i Fredrikshamns kadettkår, blef Silfverhjelm fänrik vid generalstaben 1820 samt efter det han 1832 hunnit kaptensgraden kvartermästare vid 29:de inf. divisionen påföljande år; hvarefter han, sedan han erhållit transport till Sibirien, småningom avancerade, till dess han 1851 blef generalmajor. Till chef för landtmäteriet i västra Sibirien utnämndes han 1859.

I. Hans namn ВАР. СИЛЬВЕРГЕЛЬМЪ. återfinnes på en medalj, slagen 1872 i anledning af militärtopografkårens 50-års jubileum; öfver denna medalj ingår beskrifning under: van Suchtelen.

89.

CARL AXEL STJERNSCHANTZ.

Född d. 10 oktober 1801, son af Johan Gustaf Stjernschantz och Sofia Maria De Frese. Generallöjtnant, chef för topografiska mätningarna i Polen. Död i september 1865.

Utgången från kadettkåren i Fredrikshamn, dit han sändts från föräldrahemmet på Sköldvik gård i Borgå socken, blef Stjernschantz fänrik vid generalstaben 1823. Bivistade som subalternofficer turkiska och polska fälttågen, åren 1828—29 och 1831—32, och hugnades därför med utmärkelser. Kapten 1832, divisions kvartermästare vid andra inf. divisionen 1833 samt 1844 öfverste med transport till topografiska kåren, öfverfördes han 1847 till generalstaben. Generalmajor 1852, utnämndes han 1860 till chef för topografiska mätningarna i Polen samt erhöll 1863 generallöjtnantsgraden. Han afled i Warschau.

I. Hans namn СТIЕРНСКАНЦЪ, återfinnes på en medalj, slagen 1872 i anledning af militärtopografkårens i Petersburg 50-års jubileum; öfver denna medalj ingår närmare beskrifning under van Suchtelen.

90.

FREDRIKA BREMER.

Född d. 17 augusti 1801, dotter af Carl Fredrik Bremer och Brigitta Charlotta Hollström. Författarinna. Död d. 31 december 1865.

Endast tre år efter det Fredrika Bremer föddes på Tuorla gård nära Åbo, öfverflyttade familjen till Sverige. Därefter var den om vintrarna bosatt i Stockholm, om somrarna för det mesta på Årsta gård i Södermanland. Fredrika Bremer åtnjöt likasom systrarna en efter tidens sätt att se vårdad uppfostran, och redan tidigt röjde hon författaranlag, men dessa, där de icke användes för obetydligheter till firande af familjehögtidligheter, måste omsorgsfullt döljas såsom stridande mot „det passande". Detta, jämte det tvång hon äfven i andra förhållanden i likhet med sina medsystrar fick underkasta sig, medförde för henne lidanden, som fyllde henne med sorg och en viss bitterhet. Med vintern 1826—27 grydde en något bättre tid; hon fick denna vinter, befriad från den stränga föräldrauppsikten, vistas på Årsta och här, sysslande med filantropisk verksamhet, grep hon för att skaffa sig medel härför till pennan. Hennes första, år 1828, anonymt utgifna arbete mottogs välvilligt af kritiken, och hon egnade sig snart helt åt författareverksamheten, sedan den unga kvinnan lyckats vinna en ryktbarhet, hvarom den exalterade flickan drömt sina djärfva drömmar. Arbete efter arbete såg efter hand dagen, och 1856 slog hon med „Hertha" sitt stora slag för kvinnofrigörelsen. En häftig, ofta orättvis, kritik följde, och hon inveckladès i en pröfvande litterär fejd, men trots allt gladde hon sig städse — ännu kort före sin död uttalade hon sig härom — öfver att hon vågat slaget. En obetvinglig lust för resor förde henne ut på hennes första långfärd, företagen 1849—51 med Amerika som mål, hvarunder hon äfven uppträdde som föreläsarinna. Uttröttad af den kamp, „Hertha" föranledde, lämnade hon 1856 ånyo hemmet och utsträckte denna gång färden till Schweiz, Italien, Grekland och Palestina. Hon återvände först 1861 och utgaf nu sina under färden gjorda dagboksanteckningar samt flyttade sommaren 1865 ut till Årsta för att ostörd få egna sig åt ett arbete af religiös natur, som hon planlagt. En resa till Finland och Ryssland beramades äfven, men en på julaftonen ådragen lunginflammation släckte på årets sista dag hennes lifslåga. Hon begrofs på Österhanninge kyrkogård, där en minnessten utvisar hennes grift, och Sveriges kvinnor hafva genom det af dem bildade Fredrika-Bremerförbundet rest henne en bestående minnesvård.

I. *Åts.* FREDERICA BREMER Bröstbilden, v. s., i tidens dräkt med spetskantad mössa knuten under hakan; vid nedre kanten: A · LINDBERG

Fråns. MORES · DOMESTICOS · DIGNITATEM · MULIERIS · CELEBRAVIT En sittande vestal sträcker med högra handen ut sin slöja, skyddande den fladdrande offerlågan, som flammar på en trefot. I afskärmingen: LAUDES · ANTIQUI · ORBIS | ET · NOVI · ASSECUTA | OB · MDCCCLXV på tre rader.

Anm. Storlek: 32 mm. Graverad af Adolf Lindberg. Slagen af Svenska akademin 1901.

91.

FREDRIK WILHELM PIPPING.

Född d. 14 december 1783, son af Jost Joachim Pipping och Magdalena Christina Lexell. Professor i Åbo och Helsingfors, universitetsbibliotekarie, senator. Död d. 23 januari 1868.

Student 1799 i sin födelsestad Åbo, där hans fader var köpman, promoverades han till fil. magister 1805 och blef docent i grekiska litteraturen följande år. Sina studier fortsatte han läseåret 1806—07 i Uppsala. Återkommen till Åbo, vidtog han med en framgångsrik lärareverksamhet och blef 1814 professor i lärdomshistorien, med hvilken tjänst universitetsbibliotekariebefattningen var förenad. Efter universitetets flyttning till Helsingfors var han med aldrig tröttnande nit verksam för bibliotekets återupprättande, och danade han bibliotekets s. k. Fennica-afdelning. Från professionen afgick han 1837, men bibehöll bibliotekarietjänsten till 1845, ehuru han redan 1841 inkallats i senaten som chef för eklesiastikexpeditionen. Från nämnda chefsplats afträdde han 1853, men förblef ledamot i senaten till 1855, då han undfick afsked. Under sin universitetstid, var han först kurator, åren 1809—15, och senare, 1828—41, inspektor för borealiska nationen, och universitetets rektor, enligt tur 1823—24, och 1833—39 efter val, men stötte sig som sådan med den studerande ungdomen genom petighet och ovist nit. Vid sin afgång från rektoratet 1839 adlades han. Ända till sin i Helsingfors inträffade död var han träget sysselsatt med forskningar och publicerade flere värdefulla arbeten, mest inom den bibliografiska litteraturen. Särskildt har Pipping skapat sig ett namn genom det monumentala verket *„Förteckning öfver i tryck utgifna skrifter på finska"*.

I. *Åts.* F. W. PIPPING PROF. RECT. UN. ALEX. COLL. CONS. EQV. B. FENNOR. INSPECTOR Bröstbilden, v. s., i akademisk uniform med en ordenstjärna och rektorskåpa; nedanför: LUNDGREN F.

Fråns. MODERATORI|OPTIMO|JUVENUM PIETAS|MDCCCXXXVII på fyra rader inom en lagerkrans.

Anm. Storlek: 38 mm. Graverad af L. P. Lundgren, stansarna i universitetets i Helsingfors myntkabinett, dit de öfverlämnats af Borealiska afdelningen jämte två exemplar af medaljen, som torde utgifvits i endast ett fåtal exemplar, hvilka slagits 1837. Uppkomna misshälligheter mellan rektor och nämnda afdelning torde hafva föranledt den redan färdiga medaljens indragning. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 358. Afbildad och beskrifven hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CCCCL pag. 93. Tafl. XXXVI, N:o 7.

92.

ADOLPHE NIEL.

Född d. 2 oktober 1802. Marskalk af Frankrike, krigsminister. Död d. 13 augusti 1869.

Vid tjugutre års ålder blefven officer, kämpade Niel i Algier och avancerade härunder till öfverste. Deltog 1849 i Roms belägring och utnämndes s. å. till brigadgeneral. Då västmakterna under krimkriget sände en expedition till Östersjön blef Niel genibefälhafvare och medverkade till Bomarsunds intagande. Därefter sändes han till Sevastopol och blef 1855 befälhafvare för ingenjörtrupperna vid belägringshären. Under det italienska fälttåget utmärkte Niel sig synnerligen vid Solferino och belönades härför med marskalksstafven. I januari 1867 kallades han till krigsminister och utarbetade nu ett nytt härordningsförslag, som dock först efter många stridigheter och i förändrad form blef antaget, men döden hindrade Niel att genomföra sin organisation. En staty öfver honom är rest i hans födelsestad, Muret.

I. *Åts.* ADOLPHE NIEL MARECHAL DE FRANCE Hufvudet, v. s.; nedanför: BORREL 1870

Fråns. NÉ A MURET LE 2 OCTOBRE 1802. MORT A PARIS LE 13 AOÛT 1869 (en rosett). Innanför en lagerkrans: CONS^{ER} D'ÉTAT | 1852—1857. | AIDE DE C^{P} DE L'EMPEREUR | C^{T} EN C^{F} LE GÉNIE EN CRIMÉE | G^{D} CROIX DE LA LÉGION D'HONN | 1855. | SÉNATEUR 1857. | C^{T} EN C^{F} LE 4ME C^{S} A L'ARMÉE D'ITALIE | 1859. | MARÉCHAL DE FRANCE 1859. | MINISTRE DE LA GUERRE | 1867. | CONSTANTINE. ROME | SÉBASTOPOL | SOLFÉRINO | 1837 —1859. på sexton rader.

Anm. Storlek: 69 mm. Graverad af Borrel. Slagen af Franska staten 1870.

93.

NILS ERICSON.

Född d. 31 januari 1802, son af Olof Eriksson och Sofia Yngström. Friherre, öfverste, chef för Svenska statens järnvägsbyggnader. Död d. 8 september 1870.

Son till en af Värmlands bergsmän egnade sig Nils Ericson åt ingenjörvetenskaperna. Han ingick 1823 som underlöjtnant vid ingenjörkåren och avancerade här 1830 till öfvermekanikus vid Göta kanalverk. År 1837 erhöll Ericson förtroendet att efter sin egen plan ombygga Trollhättekanal, hvilket arbete slutfördes 1844. Därefter följde ombyggandet af slussen i Stockholm, som blef färdig 1850, då han utnämndes till öfverste. Ericson förvärfvade sig synnerligast genom sistnämnda arbete, ett stort anseende för välgrundade beräkningar och stor administrativ förmåga. Han mottog nu af Finlands styrelse uppdraget att bygga Saima kanal, som utfördes under åren 1849—55 och torde vara hans förnämsta verk. Den 60 km långa kanalen, vid hvars byggande Ericson hade sig anförtrodd den högsta ledningen både i tekniskt och ekonomiskt afseende, fullbordades inom utsatt tid och för beräknad kostnad, något öfver 12 milj. mark. Återkommen hem mötte Ericson ett lika viktigt som för honom nytt uppdrag; honom anförtroddes nämligen högsta ledningen af de nyss beslutna järnvägsanläggningarna. Han hade härvid många hårda strider att utkämpa, men gick som segrare ur dem, i det hans planer slutligen godkändes. Ericson fann sig likväl föranlåten att 1862 draga sig tillbaka från sin framskjutna ställning, men deltog ännu därefter i byggandet af Dalslands kanal. Adlad 1854, erhöll han vid Carl XV:s kröning friherrevärdighet. Han afled i Stockholm.

I. *Åts.* NILS ERICSON CHEF FÖR STATENS JERNVÄGSBYGGNADER 1855—1862. Hufvudet, h. s.; nedanför: LEA AHLBORN F.

Fråns. FÖRBINDELSE. Svea, sittande på en varubal, omgifven af järnvägsbyggnadsverktyg, betraktar en järnvägskarta öfver Sverige, i högra handen håller hon en stylus. Bakom henne en bro med ett däröfver framilande bantåg. I afskärningen: AF STATENS JERNVÄGSTJÄNSTEMÄN | DEN 1 JANUARI 1863. på två rader.

Anm. Storlek: 48 mm. Graverad af Lea Ahlborn efter P. Molins utkast. Slagen af järnvägstjänstemännen i Sverige och öfverlämnad till Ericson den 23 april 1864. Beskrifven i Numism. Meddel. II, pag. 58. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CCXV, pag. 231. Tafl. XXI, N:o 7.

II. *Åts.* NICOL. ERICSON PRÆF. VIIS FERRAT. MUNIENDIS. Hufvudet, h. s.; nedanför: LEA AHLBORN Vid nedre kanten: N. 1802.⁀O. 1870.

Fråns. CURSU VELOCI UT IUNGAT DISIUNCTA. Merkurius, med ena foten upplyftad på en sten, fastbinder sina vingar till flykt. I afskärningen: SOCIO MERITISSIMO | CANAL. ET VIAR. FERR. ARTIFICI | R. AC. SCIENT. SUEC. | MDCCCLXXXV. på fyra rader. Vid högra kanten: L. A.

Anm. Storlek: 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm 1885. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 15.

94.

FRIEDRICH WILHELM REMBERT BERG.

Född d. $^{16}/_{27}$ maj 1794, son af Fr. Georg von Berg och Gertrud Wilhelmina von Ermes. Grefve, generalfältmarskalk, generalguvernör öfver Finland, ståthållare i Polen. Död d. $^{6}/_{18}$ januari 1874.

Berg föddes på slottet Sagnitz i Lifland, blef student i Dorpat 1810, inträdde 1812 i armén och deltog i fälttågen mot Napoleon. Avancerade 1816 till kapten vid generalstaben och till öfverste 1820. En tid anställd i civil statstjänst, återinträdde Berg i armén, och deltog som generalmajor i turkiska fälttåget 1828—29 samt i Polen 1831 och bedref härunder den underhandling, som ledde till Warschaus kapitulation. Till general af infanteriet och general-kvartermästare utnämndes han 1843. De följande åren tillbragte han i Polen, med afbrott endast af några diplomatiska uppdrag, eller ända till dess han den 18 december 1854 förordnades till t. f. generalguvernör i Finland; till ordinarie innehafvare af generalguvernörsämbetet utnämndes han den 8 mars följande år. Vid Alexander II:s kröning 1856 upphöjd i finskt grefligt stånd erhöll han, själf barnlös, tillåtelse att adoptera sina brorsöner och introducerades under N:o 11 bland grefvar å finska Riddarhuset den 8 oktober 1857. Förklarades 1859 berättigad att räknas ibland Lifg. finska skarpsk. bataljons befäl. Utnämndes s. å. den 24 april till chef för 1:sta Åbo finska indelta skarpskyttebataljonen. Under de sju år Berg bestridde generalguvernörsämbetet ådagalade han en betydande organisatorisk talang samt visade sig mäktig af initiativ. Så tillkommo under hans tid icke mindre än sju jordbruksskolor, och Finlands första järnväg — Helsinfors—Tavastehusbanan — hade väsentligen honom att tacka för sin tillkomst. Han sökte äfven egga affärsvärlden till ny lifaktighet, sträckande därvid sina omsorger också till rederirörelsen. Och då krafvet på en ökad folkbildning allt mer och mer gjorde sig gällande, intresserade han sig äfven härför. Men de goda egenskaperna undanskymdes af hans själfrådighet och hans förakt för lagbundna former. Allt häftigare och häftigare blef det kraftiga motstånd han rönte, och trots att Berg lyckades genomdrifva införandet af den strängaste censur kunde missnöjets röster ej förkväfvas. Slutligen inträdde jämväl konflikt mellan Berg och ministerstatssekreteraren grefve Armfelt, en konflikt som ändades med Bergs förafskedande från generalguvernörsämbetet den 20 november 1861, likväl på egen begäran. Hans verksamhet förflyttades nu tillbaka till Polen, och härunder förlänades honom värdigheten af generalfältmarskalk. I slutet af år 1873 återkommen till Petersburg, sjuknade han och afled därsammastädes. Hans lik bisattes i lutherska St. Petrikyrkan och fördes därefter till fädernegodset i Lifland, där det begrofs.

I. *Åts.* THEODORO COMITI DE BERG SUMMO IMPERIALIS RUSSICI EXERCITUS DUCI VICES GERENTI IN REG· POL ✻ Bröstbilden, v. s.; därunder: J. MINHEYMER F.

Fråns. MEMORIAE | SOLLEMNITATIS | ANNORUM | SEXAGINTA | IN SUPERIORI | GRADU MILITARI | MERITORUM | GRATI URBIS VARSOVIAE | CIVES. på nio rader (de två sista med lägre stil); därunder på två böjda rader: DIE XXVI JUL: (VII AUG:) | A: MDCCCLXXII. Allt inneslutet i en krans af ek och lager. Under kransen: J. M.

Anm. Storlek: 70 mm. Graverad af Johann Minheymer. Slagen af innevånare i Warschau och öfverräckt till Berg med anledning af hans den $^{28\ \text{juli}}/_{7\ \text{aug.}}$ 1872 firade 60-års jubileum som officer. Beskrifven och afbildad hos Iversen, pag. 11 och Tafl. II, N:o 4 samt hos Hutten-Czapski, II, pag. 499 och Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. XXIX, pag. 29. Tafl. VI, N:o 1.

II. Han namn ГР. БЕРГЪ 1. återfinnes på en medalj, slagen 1872, i anledning af militärtopografkårens 50-års jubileum; öfver denna medalj ingår närmare beskrifning under van Suchtelen.

95.

JOHAN LUDVIG RUNEBERG.

Född d. 5 februari 1804, son af Lorens Ulrik Runeberg och Anna Maria Malm. Lektor vid Borgå gymnasium, professor. Död d. 6 maj 1877.

Från det torftiga hemmet i Jakobstad, där till och med armodet blef en gäst trädde Runeberg efter åtnjuten skolundervisning dels i hemstaden, dels i Uleåborg och Vasa, ut i lifvet som student 1822. Efter några på försakelser rika år, hvarunder han genom konditioner i Pargas, Saarijärvi m. fl. orter ej allenast uppehöll sig själf utan äfven bidrog till hemmets bärgning, blef han fil. kandidat och promoverades till magister vid den sista promotionen i Åbo, kort före stadens brand 1827. Med universitetet flyttade Runeberg till Helsingfors, vann utom några smärre befattningar en docentur och egnade sig därjämte åt publicistiken. Här utkom ock hans första häfte „Dikter" i april 1830; till julen s. å. följde „Serviska folksånger". Hans första episka dikt, „Elgskyttarne", såg dagen i september 1832 och i Helsingfors Morgonblad ingingo nu icke allenast öfversättningar och bearbetningar utan äfven „Idyll och epigram" samt smärre berättelser, uppsatser och recensioner af hans hand. I december 1836 utkom „Hanna", och under 1841 „Nadeschda" i Helsingfors samt „Julkvällen" i Borgå, dit Runeberg emellertid afflyttat som lektor vid gymnasiet, sedan han af universitetets konsistorium blifvit förbigången vid besättandet af adjunkturen i grekisk och romersk litteratur och varit för stolt att mottaga ett erbjudet vederlag i annan form. Hela den återstående delen af sin lefnad tillbragte han här och härifrån utgingo fortfarande och efter hand de diktverk som gjort Runeberg till vårt lands odödliga sångarfurste; närmast följde „Kung Fjalar" 1844, de båda delarna af „Fänrik Ståls Sägner", 1848 och 1860, samt „Psalmer", „Kan ej", och slutligen 1863 „Kungarne på Salamis". Samtidigt med att detta diktverk trycktes lade ett slaganfall Runeberg på sjukbädden och här tillbragte han tretton och ett halft år, innan döden bortryckte honom. På skaldens graf å Borgå kyrkogård har Finlands folk rest en minnesvård; i Helsingfors och Borgå äro dessutom statyer öfver honom resta och platsen framför stadshuset i Jakobstad prydes af en kolossalbyst af honom.

I. *Åts.* JOHAN LUDVIG RUNEBERG Hufvudet med långt skägg, v. s.; därunder: HUGO EKVALL

Fråns. SÖRJD OCH SAKNAD AF NORDENS FOLK Inom en lagerkrans: FÖDD | 1804 | DÖD | 1877 på fyra rader.

Anm. Storlek: 45 mm. Graverad af Hugo Ekvall. Slagen och försåld af gravören 1877. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 20 och beskrifven samt afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DLX, pag. 164 och Tafl. LV, N:o 2. Omnämnd i „Joh. Ludv. Runebergs Hundraårsminne. Festskrift 5 februari 1904", pag. 190.

II. *Åts.* JOHAN · LUDVIG | RUNEBERG | 1804—1904 på tre rader; därofvanför, emellan en lyra och ett altare med inskriften: PATRIA, bröstbilden, h. s., i en rund medaljong lagd på lagerkvistar. Vid medaljongens nedre kant till vänster: W · RUNEBERG Till vänster om inskriften i monogram ☧.

Fråns. FINLAND · STOD · FÖR · HANS⁀SJÄL⁀DET · KULNA · HANS · TORFTIGA · GÖMDA | HELIGA · FÄDERNESLAND i två omgångar. Finland, en kvinnogestalt i antik dräkt stående med högra armen lindad omkring en furustam, räcker med vänstra handen lyran åt sångmön, som knäböjande mottager densamma; i bakgrunden till vänster ett klippblock med Finlands vapen inristadt, till höger ett insjölandskap med en simmande svan, allt belyst af den uppgående solens strålar; till vänster på marken: W.R. I afskärningen: AF MEDBORGARE OCH | MEDBORGARINNOR på två rader å en sirad tafla, omgifven af liljekonvaljer.

Anm. Storlek: 60 mm. Graverad af Erik Lindberg i Stockholm efter W. Runebergs modeller till skaldens porträtt och till frånsidan. Åstadkommen genom allmän subskription och slagen till den 5 februari 1904, då den utgafs. Beskrifven i „Joh. Ludv. Runebergs Hundraårsminne. Festskrift 5 februari 1904“, pag. 191. Afbildad i „Ord och Bild“, andra häftet 1904, pag. 80.

96.

ROBERT FREDRIK VON KRÆMER.

Född d. 20 augusti 1791, son af Carl Gustaf v. Kræmer och Christina Lovisa Stjernvall. Friherre, kammarherre, landshöfding. Död d. 25 maj 1880.

Härstammande från en släkt med krigaranor — hans fader utmärkte sig under 1788—90 års krig — föddes han på Gammelgård i Lampis och var 1808 fänrik vid lifgrenadiererna. Efter kriget öfvergick han i svensk tjänst, tog afsked ur krigstjänsten som major 1822, blef kammarherre 1824 samt landshöfding i Uppsala 1830, hvilken befattning han lämnade 1862. På denna post utvecklade han en allmänt erkänd verksamhet, tog många betydande initiativ, bl. a. är uppkomsten af Ultuna landtbruksinstitut hans verk likasom ock Sveriges allmänna landtbruksmöten hafva honom att tacka för sin tillkomst. Friherrligt stånd förlänades honom 1837; vid sin död var han, ehuru icke mera i tjänst, ännu bosatt i Uppsala.

I. *Åts.* FRIH. ROB. FR. v. KRÆMER LANDSHÖFDING I UPSALA LÄN. Bröstbilden, h. s., med mantelveck uppfästade på axeln med en knapp, nedanför: LEA AHLBORN

Fråns. TJUGOFEM ÅRS | NITFULL OCH GAGNERIK | VERKSAMHET | TACKSAMT ERKÄND | —— | AF | LÄNETS INBYGGARE D. 1. JULI 1855 |—☆—| på inalles nio rader inom en eklöfskrans.

Anm. Storlek: 51 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Uppsala läns innevånare och lämnad frih. v. Kræmer på 25:te årsdagen, den 1 juli 1855, af hans tillträde till landshöfdingetjänsten i Uppsala. Beskrifven hos Hildebrand, pag. 360.

97.

JOHAN VILHELM SNELLMAN.

Född d. 12 maj 1806, son af Kristian Henrik Snellman och Maria Magdalena Röring. Professor i Helsingfors, senator, verkst. direktör i Finlands hypoteksförening. Död d. 4 juli 1881.

Snellmans föräldrar, bägge bördiga från Finland, hade vid sitt giftermål bosatt sig i Stockholm och här föddes deras näst äldste son Johan Vilhelm. Familjen återflyttade till hemlandet 1813 och bosatte sig i Gamlakarleby. Den unge Johan Vilhelm sändes 1816 till Uleåborg, där han genomgick trivialskolan och blef student i Åbo 1822. Här idkade han någon tid teologiska studier i afsikt att ingå på prästabanan, men hans inneboende håg för rent vetenskapliga studier tog ut sin rätt, och, jämväl därtill manad af några vänner, ändrade han sin studieplan samt nådde parnassen 1832. Docent i filosofi 1835 och kurator för österbottniska afdelningen åren 1834—1836 vann han ett stort inflytande på den studerande ungdomen, men råkade efter hand i ett alltmera spändt förhållande till de öfverordnade myndigheterna. Han företog nu en utrikes resa och vistades från senhösten 1839 till slutet af 1842 dels i Tyskland, dels i Sverige. Härunder publicerade han bl. a. sitt förnämsta vetenskapliga arbete *Läran om staten*, hvilket verk haft ett betydande inflytande på tänkesätten inom vida kretsar i vårt land. Hemkommen möttes han åter af motgångar och nödgades antaga en lärarebefattning i Kuopio. Det var under sin vistelse där, som han, kämpande mot svårigheter af alla slag, lade grunden till den betydelse, pressen numera äfven hos oss eger. Censuren gjorde dock slutligen den ojämna kampen omöjlig äfven för en så seg natur som Snellmans. Sedan han förgäfves sökt den ledigblifna professuren i filosofi, och då han ej ville öfverflytta till Uppsala, där han hade utsikt att vinna en ledig kateder, samt ett läroverk för hvilket Snellman skulle antagas till föreståndare af denna anledning undandrogs statsunderstöd, inträdde han som kontorist hos en firma i Helsingfors. Efter tronskiftet 1856 ljusnade det också för Snellman och professuren i filosofi tilldelades honom, hvarjämte han samtidigt kunde upptaga sin publicistiska verksamhet. Som universitetslärare kvarstod han till 1863, då han såsom finanschef inträdde i senaten. Under hans tid slutfördes myntreformen 1865, och språkförordningen af 1863 tillkom på hans initiativ. Den kortlifvade, frisinnade pressförordningen af 1865 var äfven i hufvudsak hans verk. Ur regeringen afgick Snellman 1868 och inträdde 1869 som verkställande direktör i Finlands hypoteksförening, egnande sig dessutom åt en omfattande skriftställarverksamhet. Adlad 1866 deltog han i ridderskapets och adelns förhandlingar under landtdagarna 1867, 1872 och 1877—78. Vid den sistnämnda var han en varm och ifrig förespråkare för värnepliktslagen. Snellman afled på Danskarby i Kyrkslätt och begrofs i Helsingfors; på hans graf reste Finlands bondestånd såsom tacksamhetsgärd för Snellmans rika lifsgärning en minnesvård. I Kuopio är hans byst i brons upprest.

I. *Åts.* · JOH · VILH · SNELLMAN · Bröstbilden i tidens dräkt, h. s. nästan framvänd, på sidorna därom; · 1806 ·⌒· 1906 · till vänster vid nedre kanten: *Wikström 1906.*

Fråns. ✡KANSALLINEN✡SIVISTYS⌒SUOMEN✡AINOA✡TURVA✡ En sittande kvinnogestalt bland skyar, ur hvilka en bevingad genius låter basunerna ljuda öfver det därunder liggande landskapet, öfverst Finlands krönta vapensköld; till höger vid nedre kanten: *Wikström 1906.*

Anm. Storlek: 56 mm. Efter Emil Wikströms modell graverad af E. Lindberg i Stockholm. Slagen enligt Finska litteratursällskapets år 1905 fattade beslut att utgifvas till 100-års dagen af Snellmans födelse.

98.

ALEXANDER BARANTZOFF.

Född i maj 1810. General af infanteriet, generaladjutant. Död 1882.

Sin militära bana begynte Barantzoff som junkare och inträdde 1828 vid gardesartilleriet samtidigt med det han blef lärare vid artilleriskolan. Han deltog 1835 i expeditionen mot de kaukasiska bergsstammarna och blef 1847, då han nått öfversterang, adjutant hos H. K. H. generalfälttygmästaren och 1849 befordrad till generalmajor vid H. K. M:s svit. I orientaliska kriget 1854—56 var Barantzoff chef för artilleriet i Finland och närvar i denna egenskap på Sveaborg under denna fästnings bombardemang 1855. Efter kriget utnämndes han till generaladjutant och chef för generalfälttygmästarens stab. År 1862, då alla grenar af artilleristyrelsen koncentrerades i generalfälttygmästarens hand, utsågs Barantzoff till dennes medhjälpare och öfvertog 1863, då generalfälttygmästaren afreste till Kaukasien, styrelsen öfver artilleriväsendet.

I. *Åts.* АЛЕКСАНДРЪ АЛЕКСѢЕВИЧЪ БАРАНЦОВЪ En ek- och en palmkvist sammanbundna, allt på en upphöjd kantram. Bröstbilden, v. s., nästan framvänd i full uniform; nedanför: Л. ЩТЕЙНМАНЪ Р.

Fråns. En krans af ek och lager med insatta artilleriemblem: därinom: ВЪ ПАМЯТЬ | ПЯТИДЕСЯТИЛѢТНИХЪ | ТРУДОВЪ НА ПОЛЬЗУ | АРТИЛЛЕРІИ. | 1827—1877. på fem rader. Under kransen: АВЕНИРЪ ГРИЛИХЕСЪ РѢЗ.

Anm. Storlek: 73 mm. Graverad af L. Steinmann och A. Griliches. Slagen af tjänstekamrater till den 11 februari 1877, då Barantzoff firade sitt femtioårs jubileum som officer. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. XX, pag. 21. Tafl. III, N:o 1.

99.

DAVID GIDEON ÅBERG.

Född d. 6 mars 1806, son af D. Åberg och Ebba Nicander. Generalmajor. Död d. 29 maj 1883.

Fadern, som var skollärare, insatte sonen 1821 i Finska kadettkåren, hvarifrån han utdimitterades 1826 som fänrik till Willmanstrandska infanteriregementet. Transporterad 1831 som underlöjtnant till topografiska kåren, deltog han under åren 1831—33 i dess rekognosceringsarbeten inom Moskowska guvernementet samt under åren 1833—38 i Finland. Löjtnant 1832 och stabskapten 1835, blef han 1838 chef för triangelmätningarna i Transkaukasien samt 1849 i guvernementen Kaluga och Tula. Öfverste 1853, undfick han generalmajorsafsked i april 1865 samt bosatte sig på sin egendom Lill Tavistila i Kymmene socken; där han äfven afled.

I. Hans namn ОБЕРГЪ I återfinnes på en medalj, slagen 1872 i anledning af militärtopografkårens 50-års jubileum; öfver denna medalj ingår närmare beskrifning under van Suchtelen.

100.

ELIAS LÖNNROT.

Född d. 9 april 1802, son af Fredrik Johan Lönnrot och Ulrika Andersdotter Wahlberg. Med. doktor, fil. doktor, provinsialläkare, professor i Helsingfors, kanslifråd. Död d. 19 mars 1884.

Från Paikkari torp i Sammatti kapell, där den fattige sockenskräddarens son första gången såg dagens ljus, bröt han med en allt besegrande järnhård flit sig en bana, hvilken förde honom upp till och ställde honom bland männen i främsta ledet. Men denna väg gick fram genom brist och försakelser; mer än en gång afbröts den kunskapstörstande gossens skolgång och han fick återvända till skräddarbordet i det hem, som i saknad af bröd, ej af bristande kärlek, sände honom ut i lifvet den första gången i en tiggares skepnad. Han nådde likväl den gyllene lyran 1820 och uppehöll sig nu genom informationer samt kunde 1827 aflägga kandidatexamen, hvarefter han slog in på läkarebanan, blef med. kandidat 1830 och med. doktor 1832. Hans verksamhet som läkare förlades till norra Finland, sist som provinsialläkare i Kajana. Men det var icke som läkare Lönnrots namn skulle gå till eftervärlden. Hans modersmål var finskan och detta språk skänkte han redan som ung en hängifven kärlek; sin länge dröjande mannaålders kraft egnade han åt studiet af detta sitt barndomsspråk, utvecklade och styrkte dess växt genom insiktsfull ans och vård. Sin uppmärksamhet hade han redan tidigt fäst vid den rika finska sångarskatt, som höll på att dö bort i ödemarkernas djup; den grep han fatt med starka men kärleksfulla händer och under upprepade mödosamma vandringar samlade han i sångkunniga allmogehem de spridda dragen och fogade dem samman till ett helt, det epos han gaf namnet Kaleva, hvilket i sin slutliga redaktion låg färdigt 1849. Vid sidan häraf egnade Lönnrot sin tid åt lexikografiska arbeten, öfversättningar till finskan, publicistik m. m. och på enträgen uppmaning sökte och mottog Lönnrot professuren i finska språket. Som universitetslärare vinnlade han sig särskildt om att lära ungdomen skrifva ledig, enkel och god finska. Men hans krafter togos utöfver lärarekallet jämväl i anspråk bl. a. för afhjälpande af bristen på facklitteratur i finsk dräkt. För sina vetenskapliga förtjänster blef Lönnrot honorär fil. doktor 1860. Emeritus 1862, härvid tilldelad kanslirådstitel, bosatte sig Lönnrot i Sammatti och utgaf sitt omfattande „Finskt-Svenskt Lexikon“ samt var en ifrigt verksam medlem i den finska psalmbokskommittén. Äfven den stora samlingen af finska trollsånger såg under denna tid dagen och den åldriges flit domnade först i döden. Han afled i Sammatti och ligger begrafven på kapellets kyrkogård under en af Finska litteratursällskapet uppsatt minnesvård. Sedan 1902 är en ärestod, hopbragt genom allmän subskription, rest öfver Lönnrot i Helsingfors.

I. *Åts.* ELIAS LÖNNROT 1802 ✡ ✡ 1902 Bröstbilden i tidens dräkt; på axeln: s.

Fråns. SAIT | SANAT på två rader ofvanom en kantele lagd på några tallkvistar, därunder på två rader SALASTA | ILMI.

Anm. Storlek: 26 mm. Graverad af Karl Sundström i Helsingfors. Slagen af denne och guldsmeden K. Liljeström samt försåld åt allmänheten vid tiden för Lönnrotstodens framträdande 1902. Frånsidans stans omgjord med obetydliga skiljaktigheter.

En mindre, gjuten medaljong, tillkommen vid tiden för Lönnrotsstatyns aftäckande finnes, men har ej här upptagits.

101.

AUGUST ALEXANDER JÄRNEFELT.

Född d. 2 april 1833, son af Gustaf Adolf Järnefelt och Aurora Fredrika Molander. Generallöjtnant, guvernör, senator. Död d. 15 april 1896.

Järnefelt, som var född i Tohmajärvi, åtnjöt skolundervisning i Nyslott och blef därpå kadett i Fredrikshamn. Officer 1853, fortsatte han sin utbildning vid artilleriakademin i Petersburg och senare, intill 1859, vid ryska generalstabsakademins geodetiska afdelning. Följande år tillkommenderades han den ryska topografiska kåren i Finland och utbildade sig härunder till en framstående geodet. Han utnämndes ock 1870 till chef för nämnda kår, och under hans ledning kartlades en stor del af södra Finland. När kriget mellan Ryssland och Turkiet 1877 utbröt, förlades hans verksamhet till Balkanhalfön, och kartlades här intill år 1879 det af ryssarne besatta området. För detta arbete befordrades han 1878 till generalmajor vid generalstaben och erhöll 1882 Lütke-medaljen. Därefter återvände Järnefelt till hemlandet och trädde i finsk statstjänst som guvernör i St. Michels län 1883, transporterad härifrån till Kuopio län redan påföljande år, förflyttades han, numera generallöjtnant, 1888 till Vasa län samt inkallades 1894 som chef för militieexpeditionen i senaten, en post som han innehade vid sitt frånfälle. I landtdagsarbetet har Järnefelt deltagit under flere landtdagar.

I. Hans namn ЕРНЕФЕЛЬДЪ, återfinnes på en medalj, slagen 1872, i anledning af militärtopografkårens 50-års jubileum; öfver denna medalj ingår närmare beskrifning under van Suchtelen.

102.

ATANASII BITSCHKOFF.

Född d. 15/27 dec. 1812, son af Feodor Nikolajevitsch Bitschkoff. Direktor vid kejs. biblioteket i Petersburg, medlem af riksrådet, verkl. geheimeråd. Död d. 2/14 april 1899.

Bitschkoff, hvars fader var generallöjtnant vid artilleriet, föddes i Fredrikshamn. Sedan han åtnjutit undervisning i Jaroslawska gymnasiet, blef han student i Moskva 1836 och filosofiekandidat 1840. Efter afslutade studier, erbjöds åt honom af upplysningsministern en plats vid riksarkivet. Han utgaf nu några band af „Fullständig samling af ryska rikets häfder" äfvensom andra historiska arbeten. År 1844 öfvertog han vården om handskrifterna i kejs. biblioteket, hvars direktor han efter 1882 blef. Sin hufvudsakliga verksamhet egnade han nu åt „Fosterländska biblioteket", under hvilket namn af honom utgifvits många bibliografiska och historiska arbeten. År 1850 blef han anställd vid andra afdelningen af H. M. kansli och 1862 utsågs han till medlem i den kommission, som egde utarbeta förordningar för reorganisation af rättskipningen i kejsardömet; i denna kommission var han verksam vid utarbetandet af författning för den civila rättskipningen. Bitschkoffs lärda arbeten förskaffade honom ett berömdt namn i Ryssland och i utlandet, och många lärda samfund invalde honom till medlem eller hedersledamot. Vid sin död tillhörde han riksrådet och honom hade tilldelats verkl. geheimerådstitel.

I. *Åts.* АѲАНАСІЯ ѲЕДОРОВИЧА БЫЧКОВА И АННУ НИКОЛАЕВНУ рожд. ОВРУЧЕВУ ✡ På ett orneradt underlag tvenne med en blomstergirland sirade sköldar under en krona, på sköldarna i monogram: АѲБ och АНБ

Fråns. ДРУЗЬЯ И ПОЧИТАТЕЛИ ПОЗДРАВЛЯЮТЪ På fältet: СЪДНЕМЪ | 25-ЛѢТНЯГО | СЧАСТЛИВАГО | СУПРУЖЕСТВА | 18/30 ЯНВАРЯ | 1881 ГОДА. på sex rader.

Anm. Storlek: 39 mm. Denna medalj öfverräcktes af vänner till Bitschkoff och hans hustru, Anna Nikolajevna f. Obrutscheff, då de firade sitt silfverbröllop den 18/30 januari 1881. Beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. DCCIX, pag. 374. Tafl. LIV, N:o 2.

103.

FEODOR LOGGINOVITSCH HEIDEN.

Född d. 15/27 sept. 1820, son af Ludvig Sigismund Gustav von Heiden. Grefve, generaladjutant, general af infanteriet, generalguvernör öfver Finland. Död d. 31 augusti 1900.

Medan fadern ännu kvarstod i sin befattning på Sveaborg, föddes här sonen Feodor. Sin uppfostran erhöll denne vid pagekåren och blef vid 19 års ålder officer vid Preobraschenska regementet. Öfverförd 1843 till generalstaben efter genomgången kurs vid krigsakademin, kommenderades han 1845 till tjänstgöring i Kaukasien, deltog i krigshändelserna till 1848, då han för vårdande af sina blessyrer nödgades återvända och ånyo ingick vid generalstaben. Utnämnd 1849 till flygeladjutant, tog Heiden under furst Paskevitsch del i den ungerska kampanjen samt var under orientaliska kriget chef för Östersjöarmekårens stab och avancerade 1855 till generalmajor. Generallöjtnant och kort därpå generaladjutant, mottog han chefskapet för hufvudstaben, på hvilken plats han kvarstod till den 2 juni 1881, då han jämte utnämning till general af infanteriet och medlem af riksrådet, utsågs till generalguvernör i Finland, hvilken post han beklädde till den 13 januari 1897, då han på ansökan erhöll afsked. Likaså delade meningarna voro om honom under den förra delen af hans ämbetsutöfning i Finland, då han visste förskaffa sig inom vida kretsar en ganska stor popularitet, likaså enhälligt var vid hans afträdande från skådeplatsen bedömandet, särskildt skärpt genom hans „förslag till reglemente för styrelsen af storfurstendömet Finlands län". Återflyttad till Petersburg stod han icke främmande för en del af de åtgärder, hvilka under den nye generalguvernörens egid riktades mot Finlands lagliga styrelsesätt. Han afled i Zarskoje Selo.

I. Hans namn ГР. ГЕЙДЕНЪ, återfinnes på en medalj, slagen 1872 i anledning af militärtopografkårens 50-års jubileum; öfver denna medalj ingår närmare beskrifning under van Suchtelen.

104.

ADOLF ERIK NORDENSKIÖLD.

Född d. 18 november 1832, son af Nils Gustaf Nordenskiöld och Margareta Sofia von Haartman. Friherre, fil. doktor, professor, intendent vid svenska riksmuseet. Död d. 12 augusti 1901.

Nordenskiöld, hvars födelsestad var Helsingfors, uppväxte på Frugård, där hans håg tidigt väcktes för naturens studium. Från Borgå gymnasium afgick han 1848, blef student i Helsingfors följande år, aflade 1853 kandidatexamen samt promoverades 1857, efter att 1855 hafva speciminerat, ej mindre till magister som primus, än till doktor som ultimus. En uppseendeväckande händelse föranledde Nordenskiöld att kort efter promotionen lämna Finland. Han begaf sig till Sverige, där han fattade fast fot, sedan han 1858 blifvit intendent för riksmuseets mineralogiska afdelning samt professor vid vetenskapsakademin. Nu vidtog en period af rastlös vetenskaplig verksamhet, som bar rika frukter. Redan som student och kandidat, hade han egnat mineralogin ett hängifvet studium, nu vidgades hans verksamhetsområde och genom ofta upprepade expeditioner till höga norden, i hvilka han först deltog som en af staben, senare som ledare, grundlades hans anseende som en skarpsinnig vetenskapsman. De erfarenheter, han under sina föregående resor vunnit, föranledde Nordenskiöld att planlägga en kringsegling af Asien. Understödd af frikostiga mecenater, fick han 1878—80 företaga färden, allmänt känd under benämningen „Nordostpassagen". Hemfärden efter det expeditionen nått sitt mål, blef ett de fredliga bragdernas triumftåg, och det var nu Sveriges konung smyckade Nordenskiölds ärfda vapensköld med friherrekronan. En senare färd till Grönland medförde, om ej annat, att Nordenskiöld nödgades öfvergifva sin teori om ett isfritt inland på denna ännu outforskade kontinent. Härefter sysselsatte han sig speciellt med den geografiska forskningens och kartografins historia samt publicerade värdefulla arbeten härom. Hans hypotes om jordens och öfriga himlakroppars daning, hvartill han kommit genom studium af meteoriter, har upptagits och försvarats äfven af yngre geologer. Nordenskiöld, som 1867 på uppmaning sökte en profession i Helsingfors, men ej erhöll densamma, besökte upprepade gånger sitt hemland och var 1899 en af de sex vetenskapsmän, hvilka försökte att till Finlands monark få öfverlämnad en adress till förmån för Finland. Han afled i Stockholm och hans stoft hvilar å Västerljungs kyrkogård.

I. *Åts.* En reliefkarta öfver Europa och norra delen af Asien samt Grönland och en liten del af Amerika. Vid polen, som synes nära medaljens öfre kant, ett cirkelrundt fält. Detta och det som betecknas som land, är belagdt med guld, det öfriga är silfver. Två rader japanesiska bokstäfver, anbragta på medaljens nedre del framställa Nordenskiölds namn. Ytterst en hög uppstående kant.

Fråns. En inristad japanesisk skrift i 11 rader, som skall öfversatt till svenska lyda sålunda: Den svenska expeditionen med Vega, hvilken kommit från Norra Ishafvet till Yokohama den 2 september i Meisis 12:te år, är en hittills oerhörd tilldragelse, som kommer att förläna stora fördelar åt den geografiska vetenskapen. Vi äro glada öfver att hafva äran inbjuda de

herrar, hvilka deltagit i nämnda expedition, till dagens middag. Vi öfverlämna åt Vegas amiral, Herr Nordenskiöld, detta föremål såsom ett minne af denna dag, den 15 september i Meisis 12:te år. Japanska vetenskapsakademin i Tokio. Ytterst en hög uppstående kant.

Anm. Storlek: 97 mm. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 38,1 och afbildad i „Vegas färd kring Asien och Europa", del 2, pag. 307.

II. *Åts.* VILLE DE PARIS. Staden Paris vapen i en ornerad omfattning under murkrona. Vid sidorna två kvinnor i antik dräkt, Industrin och Konsten, den förra hållande i högra handen en mot marken stödd hammare, i den vänstra en eklöfskvist, den senare, med palett och penslar i vänstra handen, håller i den högra en lagerkvist. Bakom syns ett städ, antik lampa m. m. Öfver kronan en femuddig stjärna. I afskärningen: FLVCTVAT NEC MERGITVR på ett fladdrande band. Vid sidan: CHAPLAIN Kring kanten pärlring.

Frånss. REPUBLIQUE ✡ FRANCAICE På fältet: AU | PROFESSEUR | E · A · NORDENSKIÖLD | LA | VILLE · DE · PARIS | 1880 | på sex rader inom en krans, bildad af en tvågrenig lagerkvist. Kring kanten en pärlring.

Anm. Storlek: 72 mm. Graverad af Chaplain i Paris. Slagen af Paris municipalråd å stadens vägnar och öfverlämnad i guld till Nordenskiöld vid hans besök i Paris 1880. Ett annat exemplar förvaras i franska statens samlingar; stamparna blefvo efter dessa båda afdrag förstörda. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 38,2.

III. *Åts.* Utan omskrift. Ett minervahufvud.

Frånss. LA COLONIE BELGE A PARIS vid öfre kanten, vid den nedre: ✡ AVRIL 1880 ✡ Inom en pärlrand: Á | A. E. NORDENSKÏOLD | CÉLÉBRE EXPLORATEUR | SUÉDOIS | NÉ Á HELSINGFORS | (FINLANDE) | LE 18 NOVEMBRE 1832 — på sju rader; nedanför: A. BRICHAUT D^T

Anm. Storlek: 38 mm. Slagen af den belgiska kolonin i Paris genom A. Brichaut 1880. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 38,3.

IV. *Åts.* Utan omskrift. En jordglob, uppställd i ett stativ, står bland sinnebilder af vetenskap och sjöfart (bok, cirkel, tub m. m.) samt en lagerkvist.

Fråns. A | A. E. NORDENSKIÖLD | — | SES ADMIRATEURS | — | BRUXELLES | 1880 på sju rader inom en krans af hälften lager, hälften ek.

Anm. Storlek: 40 mm. Slagen på bekostnad af M:r Buswal i Brüssel för att lämnas till Nordenskiöld vid hans genomresa till Vlissingen 1880, men blef ej färdig till utsatt tid och blef sedan aldrig öfverlämnad, emedan M:r B. kort därefter afled. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 38,6.

V. *Åts.* ADOLF ERIK NORDENSKIÖLD Hufvudet, v. s.; nedanför: LINDBERG Ytterst en pärlrand.

Fråns. NORDOST- | PASSAGEN | FULLBORDAD | 1878-79 | — på fem rader inom en krans af lagerkvistar; öfverst en strålande femuddig stjärna. Ytterst en pärlrand.

Anm. Storlek: 28 mm. Graverad af A. Lindberg. Slagen hos M. Pettersson i Stockholm för att säljas vid Vegas ankomst till hufvudstaden. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 38,4, beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CCCCXVII, pag. 53 och Tafl. LIII, N:o 6.

VI. Samma medalj, men gravörens namn framom bilden.

VII. *Åts.* A. E. NORDENSKIÖLD. A. A. L. PALANDER. ✿ Nordenskiölds och Palanders hufvuden; under Palanders: LEA AHLBORN

Fråns. INVIA TENACI NULLA EST VIA. Ångaren Vega brytande väg genom drifis. I afskärningen: ORAS ASIÆ BOREALES | PRIMUM | CIRCUMNAVIGANTIBUS | REG. ACAD. SCIENT. SVEC. | MDCCCLXXIX. på fem rader. Till vänster på afskäningslinjen: L. A.

Anm. Storlek: 48 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen af Vetenskapsakademin i Stockholm. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 36,1.

VIII. *Åts.* CLAUSUM HACTENUS MARE APERUIT | AD · ER · NORDENSKIÖLD | XX JULII MDCCCLXXIX i tre omgångar vid öfre kanten. En del af norra halfgloben, med första meridianen dragen så, att Kap. Tjeljuschkin ligger på 90:de meridianen och Berings sund synes ofvantill. I afskärningen: PERSEVERANTIA INGENIO | VIRTUTE på två rader. Nederst: A · LINDBERG

Fråns. Vid öfre kanten: ✱ GESTA LOQUUNTUR ✱ och vid nedre: REG · SOC · SCIENT · ET LITT · GOTOB · EXC · JUSSIT på en upphöjd kantram. På fältet: LUDOV · PALANDER | E · BRUSEWITZ

F · KJELLMAN | E · ALMQVIST G · BOVE A · HOVGAARD | O · NORDQVIST A · STUXBERG | F · PETTERSSON R · NILSSON O · NORDSTRÖM | C O CARLSTRÖM O · INGELSON | S · ANDERSSON G · CARLSSON O · ÖMAN | O · HANSSON G · LUNDGREN D · ASPLUND | C · LEWIN P · LUSTIG C · LJUNGSTRÖM | C · J · SMÅLÄNNING P · LIND P · FÄSTE | J · HAUGAN P · JOHNSSEN | P · SIEVERTSEN A · BOSTRÖM på tolf rader mellan Vegas stjärnbild och ett ankare omgifvet af fyra flaggor.

Anm. Storlek: 58 mm. Graverad af A. Lindberg. Slagen af Vetensk. och Vitterh.-samhället i Göteborg 1880. Den 20 juli 1879 passerade Vega Asiens östra udde. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 36,2.

IX. *Åts.* NORDOST-PASSAGEN FULLBORDAD UNDER KONUNG OSCAR II:S REGERINGSTID. i två omgångar. Ångaren Vega med hissade flaggor, passerar under salut Ostkap. I afskärningen: UNDER LEDNING AF A. E. NORDENSKIÖLD MED SVENSKA SKEPPET VEGA FÖRDT AF L. PALANDER 1878—1879 Vid kanten: LEA AHLBORN

Fråns. Utan omskrift. Den nordasiatiska kusten utlagd på jordgloben, upplyst af norrsken. I afskärningen: AF OFFICERARE OCH CIVILE TJÄNSTEMÄN VID KONGL. FLOTTAN.

Anm. Storlek: 43 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen efter Vegas återkomst. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 36,3.

X. *Åts.* ADOLPHUS ERICUS NORDENSKIÖLD Hufvudet, h. s.; nedanför: W. RUNEBERG C. JAHN SC.

Fråns. ASIA CIRCUM=NA=VIGATA En lagerkransad kvinna, stående, belyser med en antik lampa jordgloben, från hvars norra pol hon med vänstra handen borttager ett täckelse. Bakom henne en grupp af nautiska redskap (ankare, logg, tub och sextant omkring ett nakterhus); vid sidorna, till vänster: W. RUNEBERG C. JAHN SC. till höger: J. AHRENBERG DEL. I afskärningen: IN HONOR. POPULARIS SUI | SOC. SCIENT. FENNICA | CUD CUR. på tre rader.

Anm. Storlek: 56 mm. Modellerad af W. Runeberg och graverad af Carl Jahn i Helsingfors. Slagen af Finska Vetenskapssocieteten. Beskrifven i Numism. Meddel. X, pag. 38,5; beskrifven och afbildad hos Иверсенъ: Медали въ честь русск. дѣят. CCCCXVII, pag. 414 och Tafl. LVI, N:o 8.

105.

CARL GUSTAF ESTLANDER.

Född d. 31 januari 1834, son af Jacob Jonas Estlander och Maria Elisabet Rislachius. Professor, statsråd.

I likhet med så många i Finlands odlingshistoria bemärkta män är Estlander född i Österbotten. Från Vasa gymnasium kom han 1850 som student till Helsingfors och egnade sig åt historiska, filologiska och estetiska studier; fil. kandidat 1856 promoverades han som primus 1857. Aflade 1859 licentiatexamen och blef 1860 docent samt förestod professuren i estetik och modern litteratur åren 1861—62. Estlander som redan åren 1859—60 företagit en studieresa till utlandet, förnyade 1863 färden och utgaf efter hemkomsten i Stockholm 1867 sitt högt skattade verk „De bildande konsternas historia" samt utnämndes den 11 juli 1868 till professor efter Cygnæus. Från denna professur afgick han som emeritus 1898, hvaremot han fortfarande kvarstod som konsultativ ledamot i skolöfverstyrelsen, hvartill han utsetts 1879, till inpå året 1902. Utom sin stora betydelse som vetenskapsman, har Estlander varit en af de mest bemärkta kämparne för den svenska odlingens värnande i vårt land samt har därutöfver på det kraftigaste stått den finska konsten och konstindustrin bi i deras kamp för tillvaron. Estlander har äfven förtjänsten af Finsk Tidskrifts uppkomst (1876), som hvars utgifvare han kvarstod till slutet af år 1886, och hvilken därunder förvärfvade sig anseende som en af de bäst redigerade tidskrifter på svenskt tungomål. Han tog äfven initiativet till grundläggande af Svenska Litteratursällskapet i Finland, som hvars förste ordförande han fungerade. Estlander tilldelades adlig värdighet 1898.

I. *Åts.* CARL · GUSTAF · ESTLANDER · DEN · 31 · JAN · 1904 · ⁀ · ÅT · VÄXTEN · ANS · OCH · VÅRD · på en upphöjd kantram. Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt; till höger: ÆT · | · LXX · på två rader; till vänster inristadt: C · JAHN · SC · 1903

Fråns. · FINSK · TIDSKRIFT · (ornament) · 1876—1901 · (ornament) på en upphöjd kantram. Bröstbilden af en ung kvinna, som plockar frukt från ett träd; till höger inristadt vid kanten: C · JAHN · SC ·

Anm. Storlek: 56 mm. Graverad af Adolf Lindberg i Stockholm efter C. Jahns modellering och Jac. Ahrenbergs utkast. Slagen af landsmän och Finsk Tidskrift nära stående personer, till Estlanders 70:de födelsedag. Beskrifven och afbildad i februarihäftet af Finsk Tidskrift 1904, pag. 3.

106.

LEOPOLD HENRIK STANISLAUS MECHELIN.

Född d. 24 november 1839, son af Gustaf Johan Mechelin och Amanda Gustafva Sagulin. Jur. doktor, fil. doktor, bankdirektör, professor, senator.

Född i Fredrikshamn, blef Mechelin student i Helsingfors 1856, promoverades till magister 1860, och blef juriskandidat 1864. En kortare tid inne på tjänstemannabanan, lämnade han denna för att 1867 blifva direktör i Föreningsbanken. I denna befattning kvarstod han till 1872, blef jur. licentiat 1873 och specimineråde s. å. för professionen i statsrätt, hvartill han 1874 utnämndes. Åtta år senare inträdde han i senaten som biträdande chef för finansexpeditionen och blef 1888, då handels- och industriexpeditionen inrättades dess första chef. Men redan 1890 öfvergick den spänning, i hvilken han stått till d. v. generalguvernören, i öppen brytning och Mechelins anhållan om afsked beviljades den 20 juni. Han planlade nu det stora arbetet „Finland i XIX seklet", som utkom 1893, och samma år tilldelade Uppsala universitet honom fil. doktorsvärdighet. Jämväl ingick han nu för andra gången i Föreningsbankens direktion, som han likväl åter lämnade 1896. I folkrepresentanternas led inträdde Mechelin — som dock redan vid 1867 års landtdag varit utskottssekreterare — 1872 då han af Helsingfors stad insattes i borgareståndet. Redan följande landtdag tog han, som 1876 tilldelats adlig sköld, säte och stämma på riddarhuset, och har sedan dess ej saknats vid någon af de följande landtdagarna, städse en af de mest bemärkta männen. Men härutöfver hafva Mechelins krafter och insikter tagits i anspråk som bankfullmäktig, stadsfullmäktig, ledamot i ett flertal kommittéer m. m. Mechelins ihärdiga, af den varmaste fosterlandskärlek förädlade kamp för Finlands statsrättsliga ställning, som akademisk lärare, statsman, folkrepresentant och skriftställare skymmer väl i någon mån men fördunklar ej hans öfriga gagnande verksamhet. Under ett tillfälligt uppehåll i Sverige 1903 emottog Mechelin genom ryska sändebudet i Stockholm ett förbud att återvända till hemlandet. Landsförvisningen häfdes när han infann sig för att deltaga i den till december 1904 sammankallade landtdagen. Efter det den lagliga ordningen i landet genom manifestet af den 4 november 1905 blifvit återställd inkallades Mechelin i senaten såsom ekonomiedepartementets v. ordförande.

I. *Åts.* 1839 L. MECHELIN 1899 Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt, i snittet: *Ville Vallgren*

Fråns. JUS | PATRIÆ på två rader SANCTUM | SERVAT | SOLLERTIA | CONSTANS på fyra rader. En kvinna, stödjande högra handen på Finlands vapensköld och hållande i den vänstra en bok med påskrift PRO | LE | GE, står på hafsstranden, hvarifrån uppskjuter en fura, med ett böljande sädesfält till höger och till vänster böcker, däribland „Finland i XIX seklet": längst bort, bakom hafsklipporna solen stigande vid horisonten. Under vapenskölden: *V. Vallgren*

Anm. Storlek: 56 mm. Modellerad af Ville Vallgren i Paris och graverad därstädes. Slagen till Mechelins 60:de födelsedag, då ett exemplar i guld tillställdes honom; åstadkommen genom allmän subskription inom landet. På randen är inslagen benämningen på den metall, hvaraf exemplaret är prägladt, t. ex. ARGENT

107.

BERNDT LINDHOLM.

Född d. 20 augusti 1841, son af Otto Berndt Lindholm och Betty Edberg. Artist, intendent.

Lindholm, hvars fader var magistratssekreterare i Lovisa vid sonens födelse men 1856 flyttade till Åbo, bereddes härigenom tillfälle att under Ekmans ledning förkofra sig i teckning, hvari han redan åtnjutit undervisning af Knutsson i Borgå. Ekman rådde Lindholm att egna sig åt konstnärsbanan. Lindholm genomgick emellertid Åbo gymnasium och blef student 1862. Under upprepade studieresor och uppehåll vid olika konsthärdar arbetade han med energi och framgång; hemsände eller försålde i utlandet det ena mer betydande arbetet efter det andra, vann jämväl erkännande å alla de utställningar, vid hvilka han var representerad, och är en mycket produktiv konstnär af erkänd rang, som fortfarande ihågkommer hemlandets utställningar med de ypperliga alstren af sin pensel. Hans konst, manlig och realistisk, har nått sin nuvarande höjdpunkt efter det han brutit med sin tidigare, med det tyska uppfattningssättet samgående riktning och småningom öfvergått från det franska valörmåleriet till ett självständigt detaljeradt naturåtergifvande. Lindholm är sedan 1875 bosatt i Göteborg såsom intendent vid stadens konstgalleri.

I. *Åts.* OSCAR II SVERIGES OCH NORGES KONUNG Bröstbilden, v. s., lagerkransad; vid nedre kanten: A · LINDBERG

Fråns. MINNE AF KONSTSLÖJDUTSTÄLLNINGEN I GÖTEBORG 1880 och nederst en sexbladig ros. Å fältet öfverst en strålande sexuddig stjärna, därunder: WILHELM BERG | JAMES FR · DICKSON | BERNDT LINDHOLM | MAGNUS LAGERBERG | REINHOLD CALLMANDER | PONTUS FÜRSTENBERG | MAURITZ RUBENSON | J · G · SILJESTRÖM | KARL WARBURG på nio rader, nederst en kort linje; allt omslutet af en smal rand, som nedtill bildar ett ornament. Kring kanten en pärlrand och en slät rand på båda sidor.

Anm. Storlek: 40 mm. Graverad af Adolf Lindberg. Slagen af kammarherre M. Lagerberg. Beskrifven i Numism. Meddel. XIII, pag. 105,29.

108.

OSCAR FRITHIOF NORDQVIST.

Född d. 20 maj 1858, son af Arvid Frithiof Nordqvist och Sofia Grubbe. Fil. doktor, löjtnant, fiskeriinspektör.

Nordqvist, som är född i Viborg, utgick 1878 från kadettkåren i Fredrikshamn och blef då fänrik vid en rysk gardestrupp, transporterades till finska gardet 1880 och blef 1881 löjtnant vid Kuopio skarpskyttebataljon samt 1884 adjutant hos generalguvernören. Hans intresse för zoologin jämte hans ryska språkkännedom förskaffade honom en plats som deltagare i Vegaexpeditionen. Efter hemkomsten fortsatte han sina vetenskapliga studier, blef fil. kandidat 1883, fil. doktor 1886 och har upprepade gånger företagit utländska studieresor samt publicerat flere uppsatser i ämnen hörande till hans vetenskap. Till inspektör för fiskeriema i Finland utnämndes han 1889 och är en af stiftarena af den år 1891 bildade fiskeriföreningen. Från sin fiskeriinspektörstjänst aflägsnades Nordqvist 1902, och öfverflyttade 1904 till Sverige.

I. Hans namn O. NORDQVIST återfinnes på N:o VIII af de under A. E. Nordenskiöld beskrifna medaljerna.

———————

SKRIFTER

Rättelser:

Sid. I (företalet), 11:e rad. nedifr. står npptagits, bör vara: upptagits
„ 5, 5:e rad. uppifr. insättes : efter ordet pärlrand
„ 44, 7:e „ nedifr. står nögra, bör vara: högra
„ 103, 12:e „ uppifr. „ Peussen, bör vara: Preussen
„ 138, 6:e „ „ „ vänster, bör vara: höger
„ „ 7:e „ „ „ höger, bör vara: vänster
„ 146, 3:e „ nedifr. „ Гр. Гейденъ, bör vara: Гр. Гейденъ.

Då uppgift ingår att en minnespenning är slagen af Vetenskapsakademin afses alltid Vetenskapsakademin i Stockholm; likaså afses med militärtopografkåren denna institution i Petersburg.

HELSINGFORS
MERCATORS TRYCKERI-AKTIEBOLAG
1923

MINNESPENNINGAR

ÖFVER

ENSKILDA PERSONER

FÖDDA ELLER VERKSAMMA

I

FINLAND

BESKRIFNA AF

MAURITZ HALLBERG

II

HELSINGFORS 1923

REGISTER.

ALFABETISKT NAMNREGISTER.

Inom våra samlarekretsar har då och då den önskan uttalats, att en fortsättning, resp. komplettering, af den år 1906 utkomna beskrifvande förteckningen: „Minnespenningar öfver personer födda eller verksamma i Finland" måtte föranstaltas. Dessa önskningar hafva tilltvingat sig ett större beaktande, sedan de obeskrifna minnespenningarna, som äro att hänföra till det område den anförda titeln angifver, numera stigit till ett halft hundradetal, dels nya präglingar, dels äldre dylika, hvilka af en eller annan anledning icke funnit en plats i den nyss anförda, tidigare publikationen. Det vida öfvervägande flertalet af de nytillkomna minnespenningarna har finländskt initiativ att tacka för sin tillkomst. Af de tidigare — 1906 beskrifna — voro icke ens ett fullt tiotal till sitt ursprung finländska, utan det öfvervägande flertalet svenska, hvartill slöto sig några ryska och ett ringa fåtal från det öfriga utlandet. I detta hänseende föreligger en betydande åtskillnad mellan förr och nu, ty af de minnespenningar, som möta på efterföljande sidor, äro ej mindre än trettiosju af finländskt, elfva af svenskt, en af ryskt och två af engelskt ursprung. I begreppet ursprung inrymmes då endast initiativet, men därmed är ännu ingenting sagt om hvar det konstnärliga eller det tekniska' arbetet blifvit utfördt. Hvad det senare vidkommer, har detsamma i följd af rådande nödtvång oftast blifvit utfördt i utlandet, däremot har endast i få fall det konstnärliga skapandet anförtrotts utländsk man. Den förskjutning beträffande ursprunget vi alltså kunnat konstatera innebär en utveckling i glädjande riktning, men huru långt stå vi ej ännu tillbaka på detta område vid en jämförelse med andra länder, t. ex. Sverige? Men härvid må ihågkommas, att förutsättningarna för denna konstforms lifsbetingelser där varit oändligt mycket gynsammare än hos oss. Där har icke allenast funnits fasta institutioner, i hvilkas program ingå årligen återkommande präglingar, utan ha jämväl enskilda föreningar, bolag och andra — äfven tillfälliga — sammanslutningar, t. o. m. enskilda personer, med förkärlek anlitat medaljkonsten, när de velat gifva ett synligt och talande uttryck för sin tacksamhet, vördnad eller saknad. Hos oss

har endast sporadiskt, då och då, en prägling sett dagen och någon institution med årliga medaljpräglingar på programmet ega vi som bekant icke. Kanhända våga vi se ett uppslag till någonting ditåt i Numismatiska Föreningens under år 1921 väckta och kort därefter tillkännagifna afsikt att utgifva en fortlöpande serie minnespenningar öfver männen från 1808—1809 års krig. Af denna serie har tillsvidare en grupp om tre medaljer utkommit, och en annan lika stor grupp är under förberedelse för att i sin tur senare, om allmänhetens intresse för företaget ej sviker, fortsättas. Vi skulle då kunna påvisa, att medvetandet om vår outplånliga skuld till de behjärtade och plikttrogna männen från „våra segrars, våra sorgers och vår äras gyllne tid" fortlefver i tacksamma hjärtan.

Men med detta uppslag är endast en signal gifven, som dock manar till efterföljd. Vi må hoppas, att efterhand en sed att anlita den vackra medaljkonsten, när en hyllningsgärd förestår, utvecklar och sprider sig i allt vidare kretsar. Vi äro lyckliga nog att ega betydelsefulla minnen, värda att pietetsfullt tillvaratagas och omhuldas; ej blott sekelärfda, redan långt i fjärran skymtande sådana, hvilka dock ännu påkalla ans och vård, om de ej engång skola helt förgätas, utan det finnes även oss mycket närmare i tiden liggande män och gerningar, som glömska och förgätenhet redan girigt gripa efter som sitt säkra rof. Att Sverige, och där särskildt Svenska Akademien, hugfäst minnet av några av de våra, vi erinra oss Freese, Franzén och helt nyligen Topelius, frikallar ej oss från våra förpliktelser, helst en dylik främmande, om ock kärleksfull, omvårdnad aldrig kan komma att utsträckas till de söner af vårt land, hvilkas lifsgärning, låt vara med väckelse ur den svenska kulturen, likväl omfattat densamma mer fjärran liggande verksamhetsfält. Men det är icke blott till de störste vi stå i tacksamhetsskuld, till deras skara sluta sig många, än lättare förgätna, som på en mindre framskjuten, men likväl betydelsefull post kämpat med, för att tillvinna oss den plats i kulturfolkens led, hvilken vi med glad stolthet tagit i arf. Lynneströghet och brist på eggande väckelse från gynnsamt formade yttre förhållanden må gälla hvad de kunna som undskyllan för de försummelser vi onekligen gjort oss saker till; i hvarje fall kunna vi påvisa, att våra konstnärer först sent egnat medaljkonsten någon uppmärksamhet, och om ingen af dem kan sägas, att han odlat densamma, än mindre gifvit sig så helt, att han äfven fullt behärskar dess teknik. Denna konstgren är fortfarande tillbakasatt och de alster af densamma, som emellanåt framträda, äro knappast annat än spånor, fallna under hvila från utöfvandet af den stora konsten. Den tekniska färdighet, som gravörkonsten betingar, förefinnes icke, någon

öfvad och känslig hand för icke grafstickeln, skänkande en prägling dess sista fulländning. Onämnd må ej heller lämnas vår stora efterblifvenhet på det rent maskinella hithörande området. Allt förenadt gör, att mot oss stirrar ett mycket tröstlöst perspektiv, som nästan beröfvar oss t. o. m. hoppet om att engång få bevittna denna vackra konstgrens popularisering i ordets bästa bemärkelse. Den intresserade initiativtagaren möter på hvarje steg svårigheter och omgångar, föranledande tidsutdräkt och betydande kostnader. Göra sig dessa motigheter kännbart gällande vid åvägabringandet af en minnespenning af allmännare natur, verka de än kraftigare i retarderande riktning om det framträdande initiativet växt upp ur tilldragelser inom en sluten familjekrets. Dessa initiativ, om de funnits, hafva hittills ej förmått öfvervinna den påpekade kraftiga motströmmen, och därför hafva vi tillsvidare ingen representant bland våra minnespenningar för den rent enskilda (familje-)medaljen, och när ännu ej ens det första steget är taget, hafva vi svårt att tänka oss fram mot en tid, bärande ett uppsving i sitt sköte.

Den plan hvarefter den tidigare — år 1906 — utkomna delen af denna beskrifvande förteckning utarbetats, har vid nu föreliggande fortsättning i all hufvudsak bibehållits, och äro således bl. a. alla ensidiga medaljer (medaljonger), äfven om de äro försedda med någon omskrift, icke upptagna, i all synnerhet om frånsidan ej är plan. Det nu anförda gäller de präglade minnespenningarna. Vidkommande de gjutna har på sätt och vis ett än strängare urval egt rum. Sakna dessa hvarje inskrift, eller äro de ensidiga och frånsidan ej plan, och de således ej ens till den yttre formen närma sig den präglade medaljen, hafva de uteslutits, helst om de tillika utgifvits i endast ett enstaka eller ett ytterst fåtal exemplar, lämnande härigenom om sig ett sannolikt vittnesbörd, att de ej hafva bakom sig någon vidare fond än ett sympatiaftal mellan konstnären och modellen. På intet villkor får denna uteslutning anses som ett bedömande af den ifrågavarande skulpturens konstnärliga nivå. Af dubbelsidiga gjutna medaljer hafva medtagits sju stycken, ehuru äfven dessa på enskildt initiativ tillkomna konstverk åtminstone tillsvidare hafva utkommit endast i ett fåtal exemplar och således om desamma delvis kan sägas, att de blott äro en yttring af den modellerande handens sympati och intresse, utan fond af ett gifvet uppdrag. Bland de beskrifna minnespenningarna ingå denna gång trenne plaketter. Af dessa äro tvenne, såsom ofta är fallet med plaketten, med plan frånsida, medan den tredje har såväl åtsidan som frånsidan präglad. Ännu må i detta sammanhang nämnas, att den till Elias Lönnrots hundraårsdag privat och anonymt utgifna gjutna, ensidiga medaljongen ej

heller nu medtagits, enär densamma, tyvärr, måste anses sakna konstnärligt värde. En mycket sällsynt ensidig medaljong af c. 40 mm. diam., gjuten i bly och utan omskrift, men med J. L. Runebergs bröstbild h. s., modellerad efter skaldens bild på jubileumsmedaljen, har ej heller ansetts böra upptagas, ehuruväl densamma eger ett visst intresse, om uppgiften är riktig, att den utgått från en man tillhörande de djupa leden. Slutligen må anmälas, att det finnes en medalj, ej här upptagen såsom liggande väl mycket på sidan om arbetets plan, slagen år 1784 öfver den berömde vetenskapsmannen, prof. Thorbern Bergman af Finska Nationens studerande i Uppsala, för hvilka prof. B. var inspektor. Medaljen är, jämte några andra öfver honom slagna minnespenningar, upptagen hos Hildebrand, „Minnesp. öfver ensk. Svenske män och kvinnor", pag. 208: 1.

Att personhistoriska notiser äfven denna gång intagits, ehuru de personer, som här framträda, i flere fall äro kända samtida, hvarför en t. o. m. rätt ingående kännedom om dem med fog kan förutsättas — i hvarje fall oftare än när det tidigare gällde länge sedan ur tiden gångna män — finner sin förklaring i en önskan att tillmöteskomma uttalanden från samlarehåll, inom hvilka rätt ofta specialsamlingar uppläggas. Till ledning vid en sådan uppläggning vill man gerna i en handbok återfinna upplysningar, som underlätta bestämmandet af de personer, hvilka i det ena eller det andra fallet böra ifrågakomma. Dylika specialsamlingar kunna omfatta vidsträcktare grupper, såsom: statsmän, krigare, konstnärer, lärda o. s. v., eller ock trängre t. ex. läkare, arkitekter, understundom tages ock som grund för urvalet födelseorten eller personens verksamhetsort (land). Som ett ytterligare skäl har man framhållit den lättnad notiserna kunna skänka utländska samlare, hvilka intressera sig för personer inom ett visst fack, oberoende af mannens nationalitet. Vid notismaterialets sammanbringande har utg. haft förmånen af värdefull hjälp. Detta har särskildt varit fallet vid de bedömanden, som understundom påkallats, då för vinnande af behöflig begränsning ett urval i ett eller annat afseende varit nödvändigt, t. ex. vid angifvandet af litterär produktion. En af biografierna, som sträcker sig långt utanför de råmärken, inom hvilka förf. kan söka sig fram, har helt och hållet, med stor välvilja, ställts till förf:s förfogande af en med ämnet väl förtrogen hand. För allt sålunda i detta som i andra fall lämnadt värdefullt bistånd frambäres till vederbörande ett vördsamt tack.

De i den tidigare utkomna delen af denna beskrifning gjorda hänvisningarna till förut offentliggjorda beskrifningar ha nu utelämnats med undantag för de få fall (i registret förtecknade med *), då minnespenningens beskrifning i afsaknad af ett för utgifv. till-

gängligt originalexemplar helt eller delvis lånats från den åberopade publikationen. Någon nämnvärd olägenhet torde ej häraf uppstå, helst endast ett fåtal af de här ingående minnespenningarna tidigare varit föremål för en mer ingående beskrifning än en kortfattad notis i dagspressen.

Emot den ordningsföljd, i hvilken de till N:ris 19, 23, 27, 59, 63, 68 och 76 hörande kompletteringarna intagits, kan måhända anmärkas, att dessa såsom ej varande fristående, utan utgörande endast tillägg, rätteligen bort insättas sist. Men det torde böra medgifvas, att desamma, ställda främst, bättre ansluta sig till sina samtida, om ock de tillsammans öfverspänna en så lång tidrymd, från 1717—1840, att de långtifrån kunna betraktas som sinsemellan sammanhörande och ej heller kunnat fullt inpassas i tidsföljden; en uppgift, som af lätt insedda skäl varit omöjlig att genomföra, om man velat bibehålla en fortgående, oafbruten nummerföljd, alltid önskvärd vid ett arbete af denna art.

Onekligen hade denna beskrifvande förteckning betydligt vunnit i användbarhet, om afbildningar af här beskrifna minnespenningar och plaketter kunnat ingå, men de hinder, som rest sig häremot, hafva tyvärr ej nu kunnat öfvervinnas. Men samlaren kan icke undertrycka den önskan, att i en icke alltför aflägsen framtid såväl de tidigare som de nu beskrivna minnespenningarna kunde i afbildningar framläggas. Likväl tör denna önskan knappast kunna förverkligas innan de kostnader, som härmed äro förknippade, återgå till rimliga, ändamålet något så när motsvarande gränser.

Helsingfors i mars 1923.

M. H.

19 a.
(forts.)

CLAS RÅLAMB.

Född d. 8 maj 1622, son af Broder Andersson Rålamb och Anna Tott. Friherre, riksråd, hofrättsråd i Åbo hofrätt, rikskammarråd, öfverståthållare, president i Göta hofrätt. Död d. 14 mars 1698.*)

III. *Åts.* CLAS RÅLAMB FÖDD 1622 DÖD 1698 Bröstbilden, h. s. kopierad efter N:o I. Framför densamma •S•KULLE• Ytterst en perlrand.

Fråns. SVENSKA | NUMISMATISKA | FÖRENINGENS | ÅRSMÖTE | 1915 på fem rader inom en lagerkrans. Utmed nedre kanten C•W•BURMESTER DIR. •SK• Ytterst en perlrand.

Anm. Storlek 31 mm. Graverad af S. Kulle. På randen inslaget SILFVER, resp. BRONS och årt. 1918. Besluten af Svenska Numism. föreningen vid årsmötet 1915 och bekostad af Herr C. W. Burmester.

*) Ytterligare biografiska notiser om Rålamb, Brenner, Galitzin, G. M. Armfelt, v. Döbeln, Sandels och Smith återfinnas under resp. nr i: Minnespenningar öfver personer födda eller verksamma i Finland, Tom LXXIV af Sv. Litt. Sällsk. i Finland skrifter, 1906.

23 a.
(forts.)

ELIAS BRENNER.

Född d. 18 april 1647, son af Isak Brenner och Susanna Wernberg. Hofminiatyrmålare, assessor i antikvitetsarkivet. Död d. 16 januari 1717.*)

V. *Åts.* 1717 ELIAS BRENNER 1917 Bröstbilden, v. s., med långt, lockigt hår och spetskrås. Ytterst en fin, upphöjd kant. Vid denna, nedtill på bröstet, inristadt: J. Munsterhjelm Till venster om bilden, nedtill: korslagda ovaler (gravyr- och präglingsanstaltens signum).

Fråns. VERKEN PRISA MÄSTAREN En äldre man i antik dräkt på sin hvilobädd dikterar för en ung man sittande på densamma historiens lärdomar, dem denne upptecknar på en tafla, som han omfattar med venstra armen; på marken vid bädden särskilda attribut: mynt, böcker — en med titeln: THESAURUS — samt en lagerkvist. I afskärningen på tre rader: AF NUMISMATISKA FÖR-|ENINGEN I FINLAND| 1917 På fältet nedtill till höger: OERTEL BERLIN.

Anm. Storlek 60 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad i brons hos Oertel i Berlin. St. förvaras hos Numism. Fören. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af nämnda förening och ämnad att utgivas på 200-årsdagen af B:s frånfälle, men kunde utdelas först 1920. Ett mindre antal (20) exx. i silfver äro 1922 präglade på Myntverket i Helsingfors; af förbiseende ingå äfven på dessa: OERTEL BERLIN.

*) Om ytterligare biografiska notiser, se not. på sid. 1.

47 a.
(forts.)

DIMITRI GALITZIN.

Född d. 15/26 maj 1721, son af Michael Galitzin d. ä. och Tatjana Kurakin. Furste, kammarherre, generallöjtnant, verkligt geheimeråd, ambassadör. Död d. 19/30 september 1793.*)

IV. *Åts.* ✠ КНЯЗЬ ДИМИТРІЙ МИХАЙЛОВИЧЪ ГОЛИЦЫНЪ• upptill, och nedtill ОСНОВАТЕЛЬ ГОЛИЦЫНСКОЙ БОЛЬНИЦЫ Bröstbilden, v. s., med mantelveck; framför denna: 1721 och bakom densamma: 1793 I afsnittet: п. стадницкій. Inskriften omgifven af en yttre och inre fin linje.

Fråns. ВБ ПАМЯТЬ СТОЛѢТІЯ ГОЛИЦЫНСКОЙ БОЛЬНИЦЫ. upptill, och nedtill: 1802 :: VII 1902 allt inom en yttre och en inre linje som på åtsidan. På fältet fasaden af en byggnad (Galitzinska hospitalet); därunder på fyra rader, den sista böjd: ОСНОВАНА и СУЩЕСТВУЕТЪ | ИЖДИВЕНІЕМЪ РОДА | КНЯЗЕЙ | ГОЛИЦЫНЫХЪ

Anm. Storlek 68 mm. Endast åtsidan signerad, slagen till åminnelse af 100-årsdagen för anstaltens grundande.

---

*) Om ytterligare biografiska notiser, se not. på sid. 1.

59 a.
(forts.)

GUSTAF MAURITZ ARMFELT.

Född d. 1 april 1757, son af Magnus Wilhelm Armfelt och Maria Catharina Wennerstedt. Grefve, general af infanteriet, t. f. generalguvernör i Finland, ordförande i Kommittén för finska ärenden i Petersburg, Kansler för Åbo universitet.*) Död d. 19 augusti 1814.

II. *Åts.* GUSTAF • MAURITZ • ARMFELT Halsbilden, h. s., med långt utslaget hår, fallande ned under bilden. På fältet, framför denna, på fyra rader: * | 1757 | † | 1814 Under bilden på tre rader: ERIK | LINDBERG | 1914

Fråns. TROGEN • OCH • STÅNDAKTIG Armfelts grefliga vapensköld med sköldhållare, lagd på en lagerkrans. Till venster invid sköldhållaren ꟻL· Under vapnets fotställning på två rader: AF • MEDBORGARE | I • FINLAND • 1914

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad och graverad af Erik Lindberg i Stockholm och präglad på K. Myntverket därstädes. På randen inslaget resp. SILVER 1920, eller BRONS 1920. St. förvaras hos Num. fören. i F. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af Hofrättsrådet G. Granfelt m. fl.; afsikten var att utgifva densamma till 100-årsdagen af grefve Armfelts död, men tanken kunde ej förverkligas tidigare än under år 1920, då exx. såväl i silfver som i brons utdelades efter en förnyad subskription, ombesörjd af Num. fören. i Finland.

*) Om ytterligare biografiska notiser, se not. på sid. 1.

63 a.
(forts.)

GEORG CARL VON DÖBELN.

Född d. 29 april 1758, son af Johan Jacob von Döbeln och Anna Maria Lindgren. Friherre, generallöjtnant. Död d. 16 februari 1820*).

II. *Åts.* • GEORG CARL VON DÖBELN • * • 1758 • † • 1820 • Bröstbilden, v. s., i uniform med svärdsorden. I afskärningen inristadt: J. Munsterhjelm

Fråns. • VÅLAN • TILL • STRID • TILL • SLAG • VÅR • KAMP • BLIR • SKÖN • I • DAG • BLIR • DÖBELNS • DAG • Från skyn, hvarur flammar en blixtstråle, sönderhugger en med sabel väpnad arm en sluten ring af kroksablar. Nedanom i båge: 1808—1809 samt därunder på en rad • OUTPLÅNLIGT • ÄR • HANS • NAMN • I • FINLANDS • HÄFDER • RISTADT • Utmed yttre kanten en lagerkrans, öppen nedtill och däri • NUM. F. i F. — MCMXXI • Till venster under en af kroksablarna inristadt: J M

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad i såväl silfver som i brons hos Oertel i Berlin (1923). På randen inslaget: OERTEL och på silfverexemplaren dessutom: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Oertel. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af Num. Fören. i Finland.

---

*) Om ytterligare biografiska notiser, se not. på sid. 1.

68 a.
(forts.)

JOHAN AUGUST SANDELS.

Född d. 31 augusti 1764, son af Samuel Sandels och Katarina Elisabet Brandt. Grefve, en af rikets herrar, fältmarskalk, riksståthållare i Norge. Kansler för Kristiania universitet. Död d. 22 januari 1831.*)

II. *Åts.* •JOHAN AUGUST SANDELS• Bröstbilden nästan helt framvänd, blickande åt höger, i uniform med epåletter och ordnar samt ett bredt ordensband över högra axeln. Under bilden i en böjd rad: * 1764• † 1831 På bildens nedre kant inristadt: J. Munsterhjelm

Fråns. • STIGANDE • DJÄRFT • SOM • DEN • HVILADE • ÖRN • På en klippa, höjande sig ur en solbelyst sjö, trenne hjälmprydda basunblåsande genier; ofvan dem bland seglande moln stiger en örn mot höjden. På fältets sidokanter • 1808 — — 1809 • I afskärningen på två rader • TACKSAMT • AF • DET • LAND • HAN • | VÅRNAT • MED • SITT • SVÅRD • och därunder på två rader — • — | • NUM. F. i F.—MCMXXI • Till höger på klippan mot afskärningslinjen inristadt: J. Munsterhjelm

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad i såväl silfver som brons hos Oertel i Berlin (1923). På randen inslaget: OERTEL och på silfverexemplaren dessutom: 990 (silfverhalten). Stansarna hos Oertel. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af Num. Fören. i Finland.

---

*) Om ytterligare biografiska notiser, se not. på sid. 1.

76 a.
(forts.)

WILLIAM SIDNEY SMITH.

Född d. 21 juni 1764, son af John Smith och Mary Wilkinson. Amiral i engelska marinen. Död d. 26 maj 1840.*)

IV. *Åts.* SIR WILLIAM SIDNEY SMITH K • S • OF SWEDEN. Bröstbilden, v. s., med stångpiska och i uniform. I snittet: HANCOCK. Ytterst en upphöjd kant.

Fråns. Utan omskrift. Ett österländskt landskap med fästningsvy; i förgrunden framför en palm en gossgestalt med några mantelflikar, hållande i venstra handen en lagerkvist och hvilande den högra på en hjärtformig sköld. I afskärningen på fyra rader: BONAPARTE REPULSED AND | SIEGE OF ACRE RAISED | 20 MAY 1799 | — | Ytterst en upphöjd kant.

Anm. Storlek 49 mm. Graverad af Hancock och slagen i England till minne af Napoleons fruktlösa försök att intaga den af Sir Sidney Smith försvarade St. Jean S'Acre på Syriens kust.

V. *Åts.* S^R W. SYDNEY SMITH. Bröstbilden, framvänd åt höger, med lockig peruk och i uniform med bredt ordensband öfver högra axeln. Under bilden i en båglinje utmed kanten: CAPTAIN OF THE TIGRE OF 74 GUNS. Ytterst en upphöjd kant.

Fråns. Utan omskrift. En befäst hamn vid hafvet med bergspetsar i fonden, på stranden trupper, i sjön två fregatter och några mindre fartyg. I afskärningen på fyra rader REPULSED BUONAPARTE | IN 11 ATTACKS, MADE | BY HIM, ON ACRE | 1799 Ytterst en upphöjd kant.

Anm. Storlek 38 mm. Ej signerad, men fästningsvyn och bokstäfverna tyda på samma hand som utfört näst föregående; å ordet MADE spår af ändringar i stansen. Möjligen på privat väg tillkommen för att hedra ortens tappre försvarare.

---

*) Om ytterligare biografiska notiser, se not. på sid. 1.

109.

MICHAEL AGRICOLA.

Född omkring 1508, son af Olof Simonsson eller Larsson. Reformator, biskop. Död d. 9 april 1557.

Agricolas fader var hemmansegare i Torsby invid Pernå kyrka; där föddes ock sonen Michael. Sin skolundervisning åtnjöt han i Wiborgs skola under Johannes Erasmi ledning. Antagligen var det under denna tid Agricola inhemtade grunderna till och utvecklade sina förvärfvade insikter i finska språket och jämväl lärde känna den fornfinska gudaläran sådan han återgifvit densamma med rent karelska inslag. Då Erasmus öfverflyttade till Åbo såsom biskop Martin Skyttes kansler, medföljde Agricola och blef biskopens sekreterare. Påverkad af Peder Särkilaks, som på 1520-talet utöfvade en nitisk verksamhet i Åbo för reformationens bekantgörande, och jämväl drifven af en liflig önskan att kunna bidraga till ett höjande af den låga bildningsnivå församlingslärarna ännu intogo, greps Agricola af åtrå att få besöka Wittenbergs lärdomssäte. Detta mål nådde han, genom biskop Skyttes frikostighet, år 1535 (möjligen 1536) samt åtnjöt här undervisning af Luther och Melanchton under de närmast följande åren till 1539, då han efter vunnen magistergrad återvände till hemlandet, medförande de bästa vitsord af Luther. Från hans studietid i Wittenberg finnas bevarade tvenne bref till K. Gustaf, ur hvilka framgår, att han redan nu lade handen vid det nya testamentets öfversättning till finska språket, men i hvilka han tillika klagar öfver sitt ekonomiska betryck och anropar konungens gifmildhet. Återkommen till Åbo blef han samma år rektor för katedralskolan, egnande sig samtidigt åt en flitig skriftställar- och öfversättarverksamhet. Men därjämte tog han en verksam del i de kyrkliga förhållandenas omgestaltning, sedan han 1548 blifvit, med frånträdandet af rektoratet, den åldrige biskopens medhjälpare. Helt visst öppnade sig nu för honom efterlängtade möjligheter att kraftigt verka på ett område, som stod hans hjärta nära, prästerskapets utbildning. Det är ock en mörk skildring Agricola ger af sina samtida inom det andliga ståndet. Han klandrar skarpt deras grofva okunnighet, frånkänner dem omsorg och ifver samt, kanske värst af allt, beskyller dem för oredlighet, parad med lust att fika efter snöd vinning. Här förelåg således ett fält för omfattande rensning och upplysning, innan reformationen kunde blifva på rätt sätt genomförd och en verklig vinning för landet. Då Skytte 1550 afled, öfverlämnades biskopsgöromålen helt åt Agricola, men ordinarie innehafvare af biskopsstolen blef han först fyra år senare, efter det konungen under mellantiden i betydlig mån minskat stiftets omfång. Att Agricola fortfarande var i åtnjutande af konungens förtroende framgår bl. a. däraf, att han år 1557 deltog i fredsbeskickningen till Moskva. På återvägen därifrån afled han plötsligt i Kyröniemi by af Nykyrka socken den 9 april s. å. och begrofs i Wiborgs domkyrka. Tidigare har anförts, att Agricola var en flitig skriftställare och öfversättare. Af hans arbeten må nämnas hans första bok, den troligen 1542 tryckta finska abc-boken. Den öfversättning af Nya testamentet, som han påbörjade redan i Wittenberg, utkom af brist på medel först år 1548. Sedan följde en rad såväl religiösa som ock profana verk, dels originalarbeten, dels öfversättningar. Särskildt må nämnas valda stycken ur Moseböckerna och Profeterna, däribland Haggai, Zakarias och Malakias äfvensom Psaltaren. I företalet till denna ingår hans redan omnämnda framställning av den finska mytologien. Agricolas skrifter äro af största vikt för den vetenskapliga utforskningen af det finska språket, och hans stora bragd att skapa ett finskt skriftspråk har för alltid tryggat honom en hög plats i vårt lands häfder.

I. *Åts.* • PRO • FIDE • REFORMATA • ET • IN • FENNIA • PROPAGATA • upptill på en fältet inneslutande, upphöjd rand; och nedtill • MDXVII • d • XXXI • Oct • MCMXVII • på en dylik

rand. På fältets midt tvenne runda medaljonger, den högra med omskrift • MARTINVS • LVTHER • och hans bröstbild, h. s., den venstra med omskrift • MICHAEL • AGRICOLA • och dennes bröstbild, v. s., båda med betäckt hufvud. Ofvan medaljongerna ett vingadt serafhufvud och under detsamma, på ett kors af strålar, den fembladiga rosen med ett kors i kalken och uddar mellan blombladen. Under venstra medaljongen på en rad inristadt: Wikström 1917 Ytterst en bred kantram.

Fråns. • • JVSTVS • EX • FIDE • SVA • VIVET • • En manlig gestalt, reformationen, böjande ett knä, håller med högra handen en tafla, på hvilken läses • • EP • | ROM • | CAP • I • | V • XVII • på fyra rader, och pekar med venstra handen mot höjden. I den öfver fältets yta sig höjande afskärningen på tre rader SOCIETAS • HISTORIÆ | ECCLESIASTICÆ | FENNICA • På marken som bildas af afskärningen inristadt på två rader: Wikström | 1917 På fältet till venster om en mantelflik: OERTEL BERLIN Ytterst en bred kantram, som uppgår i afskärningen.

Anm. Storlek 60 mm. Modellerad af E. Wikström. Graverad och präglad såväl i silfver som i brons hos Oertel i Berlin (1921 o. 1922). På randen af silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna hos Oertel. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af Finska kyrkohistoriska samfundet.

110.

JACOB BAGGE.

Född d. 1 maj 1502, son af Thord Olofsson Bagge och Ingeborg Jacobsdotter. Amiral, slottslofven. Död d. 14 januari 1577.

Tillhörande en släkt, som skref sig: "till Boo", var Bagge född antingen i Holland eller Norge. Fadern, af norsk börd, gick i svensk tjänst 1522, likaså sonen. Denne gjorde sig bemärkt under grefvefejden, då han var med om Halmstads intagande och sedermera såsom fältöfverste i Halland ledde den eröfrade stadens försvar. Enär man denna tid ej gjorde någon bestämdare åtskilnad mellan landthären och flottan, finna vi honom 1541 som Gustaf I:s »underamiral», och påföljande år bidrager han verksamt med ett regemente knektar till Dackefejdens kufvande. Konungen belönade Bagges tjänster med betydande förläningar samt utnämnde honom 1538 till den viktiga befattningen som slottslofven på Stockholms slott och i staden. Under Gustaf Wasas ryska krig blef han i juli 1555 i spetsen för flottan sänd till Wiborg med order att infalla i Ryssland för att hämnas tidigare gränskränkningar från rysk sida. Hans nu företagna anfall på Nöteborg misslyckades, men ryssarnas belägring af Wiborg, efter det Bagge där blifvit innesluten, rönte ej bättre framgång; dessa voro de hufvudsakliga krigsoperationerna, hvartill anslöto sig endast smärre infall på grannens område. K. Gustaf blef slutligen trött på den fruktlösa kampen och böjd för fred, öppnade han underhandlingar därom. De fördes med all den konst tidens diplomati var mäktig — förhandlingarna bestodo till stor del af utkastade ömsesidiga beskyllningar — och då konungen sökte bekräfta Bagges påstående att han, konungen, ej afvetat Bagges tilltag att infalla öfver gränsen, ja ej ens visste, hvar denne uppehöll sig, förundrade sig ryssarna häröfver, då de hade bref från konungen och från Bagge, skrifna af samma sekreterare! Fred slöts omsider i april 1557. — Sina mest lysande bragder utförde Bagge senare under Erik XIV:s regering, då han upprepade gånger sammandrabbade såväl med den danska flottan allena den 30 maj 1563 vid Bornholm, hvarvid Bagge vann en afgörande seger, som senare på året och under påföljande år med den förenade dansk-lübeckska flottiljen vid Öland. Den första striden blef oafgjord, den andra slutade med att Bagges amiralskepp sprang i luften. Bagge hamnade i tysk fångenskap, men utlämnades till danskarna, som kvarhöllo honom sju år, innan han blef utvexlad. Vid sin hemkomst 1571 återinsattes han som slottslofven i Stockholm och afled jämväl på Stockholms slott.

I. *Åts.* JAC• BAGGE THALASSIARCHA• Ätten Bagge af Boo's vapensköld med hjälm och löfverk.

Fråns. TESTIS ERIT MAGNIS VIRTUTIBUS UNDA• Segergudinnan, med en lagerkrans i den framsträckta högra handen och ett skeppsroder i den venstra i fören af ett antikt fartyg; bakom henne en grupp troféer, bestående af fanor och sköldar. I afskärningen, på två rader: AD BORN HOLMIAM | 1563• Kanten på båda sidor strierad.

Anm. Storlek 32 mm. Graverad af G. A. Enegren, präglad på K. Myntverket i Stockholm, där ock stansarna förvaras. Slagen af Svenska Akademien 1819.

III.

ANDERS CELSIUS.

Född d. 27 november 1701, son af Nils Celsius och Gunilla Maria Spole. Matematiker, astronom, professor. Död d. 25 april 1744.

Celsius, som redan i barndomen aflade bevis på sin stora matematiska begåfning, tog den filosofiska graden 1728, kallades till docent i matematik 1729 och utnämndes 1730 till astronomie professor. Företog kort därpå en utländsk resa och vistades nu fem år utom fäderneslandet, hvarunder han hos främmande lärde väckte stor uppmärksamhet, till en början genom sina offentliggjorda iakttagelser öfver norrskenet. I öfrigt sysslade han med optiska experiment, och utrönte bl. a. styrkan af solens ljus jämfördt med månens. Han indrogs ock i den tvist, som då lifligt sysselsatte den lärda verlden, nämligen frågan om jordens form. Enligt hans råd anordnades tvenne gradmätningsexpeditioner, den ena till Peru, den andra — till hvilken Celsius slöt sig — stod under Maupertuis ledning och hade sin verksamhet förlagd till Lappmarken, hufvudsakligen inom Finlands n. o. gräns. Mätningarna gåfvo till resultat, att jorden hvarken var ett klot eller en vid polerna förlängd sfer, en åsikt som hade förfäktats af Cassini, utan en afplattad rotationsellipsoid, således hade den form den enligt Newtons teori borde ega. — En direkt påföljd af Celsii deltagande i detta förehafvande var upprättandet af det astronomiska observatoriet i Uppsala på 1740 talet. Härigenom blef det möjligt för C. att fortsätta och utvidga sina observationer, genom hvilka han spridde nytt ljus öfver läran om planeternas gång, ljusets brytningsförmåga, magnetens missvisning, norrskenets inverkan därpå o. s. v. Den s. k. landhöjningen påvisades äfven af honom, och sitt namn har han bundit vid den 100-gradiga skalan på termometern. Till medlem af svenska Vetenskapsakademien utsågs han 1739 och från 1725—1744 var han sekreterare i Vetenskapssocieteten i Uppsala. Härtill fogade han en omfattande vetenskaplig produktion, hvarförutom han utgaf almanackor för åren 1728—37, 1740—41 och 1743—45. Han afled i Uppsala i lungsot, som han ådragit sig under sina nattliga, i det fria fullgjorda observationer.

*I. *Ensid.* ANDREAS CELSIUS ASTRON • PROF • UPSAL • Bröstbilden, h. s., i rock, krås och mantelveck. Af rockens knappar synas endast två, och dessa sitta ett stycke från kanten på rocken. Af manteln synes på venstra sidan endast en liten del längst ned. Kanten strierad.

Anm. Storlek 34 mm. Graverad förmodl. af Dan. Fehrman. Anses unik? Beskrifven i Sv. Num. Medd. XVII, del I, pag. 172; afbildad pl. 34 n:o 6.

II. *Åts.* Kopia af nr I, men fyra knappar synas, alla sittande vid kanten af rocken, och af manteln synes en smal rand äfven vid sidan af kråset. Efter nedre kanten D • F •

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARVM • begynnande uppe till höger. Sveavapnets tre kronor i strålarna omkring nord-

stjernan. Öfverst en kunglig krona. Ett långt strålknippe går i riktning mot EN i SCIENTIARVM• Kanten på båda sidor strierad.

Anm. Storlek 34 à 36 mm. Åfven fråns. graverad af Dan. Fehrman. Slagen 1767 af Svenska Vetenskapsakademien. Frånsidan använd till flere medaljer.

III. *Åts.* Dylik, som föregående.

Fråns. Dylik, som föregående, men stjernan större, de tre kronorna mindre, strålknippet går i riktning mot första I i SCIENTIARVM•

Anm. Storlek, se föreg.

*IV. *Åts.* *ANDREAS CELSIUS ASTRON•PROF•UPSAL• Bröstbilden, h. s., i tidens dräkt. På armafskärningen: C•E•

Fråns. NEC TANTI ABOLESCET GRATIA FACTI• En stående man uppmäter med en passare graderna på en jordglob vid norra polcirkeln; i venstra handen, som han stöder på en tafla innehållande triangelritningar, håller han ett sänklod. I afskärningen FORMA TELLURIS INVESTIG•| •1736•|•REGE IUBENTE DENUO|EXAMINATA 1801• på fyra rader. Nederst ett rundt ornament.

Anm. Storlek omkr. 32 mm. Graverad af C. Enhörning. Slagen af Sv. Akademien 1802. Beskr. i Sv. Num. Medd. XVII, del 1., pag. 173, afbildad pl. 34 n:r 7 samt hos Hildebrand, pag. 127,2.

112.

PETTER FORSKÅL.

Född d. 11 januari 1732, son af Johan Forskål och Margareta Kolbeck. Fil. doktor, filosof, naturforskare. Död d. 11 juli 1763.

Under den tid fadern var kyrkoherde i Helsingfors, föddes sonen Petter därsammastädes. Familjen öfverflyttade efter det fadern tagit afsked från sin kyrkoherdebeställning 1740 till Sverige. Här blef Forskål student i Uppsala 1742 och egnade sig åt teologiska studier, men påverkad af Olof Celsius d. ä. och Linné lämnade han dessa och öfvergick till studiet af österländska språk och naturvetenskaperna; Celsii arbete om orientens och den Heliga skrifts flora gaf honom det första uppslaget härtill. För sin vidare utbildning begaf sig Forskål år 1753 till Göttingen, där han stiftade bekantskap med den Wolffska filosofien, gentemot hvilken han dock snart trädde i opposition och underkastade i sin doktorsdisputation (1756) densamma en kritik, som på sin tid väckte mycken uppmärksamhet och invecklade honom i liflig polemik. Han erhöll likväl i Göttingen sin doktorsgrad samt kallades till korresponderande ledamot af vetenskapssocieteten i nämnda universitetsstad. Till Sverige återvände han år 1756, och blef ekonomiedocent i Uppsala. För ernående af rätt att jämväl föreläsa i filosofi och politik utgaf han 1759 ett specimen, men erhöll ej nödigt imprimatur, då hans uppträdande mot den Wolffska filosofien hade förskaffat honom vedersakare äfven i Uppsala. Mot konsistoriets af kansler fastställda, för honom ogynnsamma domslut nödgades Forskål vädja till allmänheten och utgaf 1759 en skrift: *Tankar om borgerliga friheten.* Denna väckte ett ofantligt uppseende, då där i direkt strid mot rådande system med skärpa förfäktades vikten af tryck- och näringsfrihet. Också föranledde skriften åtal mot författaren och genom en K. förordning af 1780 blef densamma vid 1,000 dalers vite förbjuden och inbragte dessutom Forskål en »alvarlig föreställning», som konsistorium ålades gifva F. Men allmänhetens och den studerande ungdomens sympatier tillföllo den dömde, och hans skrift hade nog sin dryga andel i den tryckfrihetsförordning, som 1766 såg dagen. Men en än större upprättelse väntade Forskål. På rekommendation af prof. Michaelis i Göttingen kallades nämligen Forskål att med professors fullmakt deltaga i en af danska regeringen utrustad vetenskaplig expedition till Lyckliga Arabien. Förgäfves sökte de svenska myndigheterna bl. a. genom passvägran lägga hinder i vägen för Forskåls deltagande i expeditionen. Han öfverreste 1760 till Köpenhamn, och påföljande år afreste expeditionen till Alexandria i Egypten, där ett årslångt nödtvunget uppehåll gjordes. I augusti 1762 anträddes färden härifrån till Arabien. Redan hunnen till södra Arabien, insjuknade Forskål plötsligen, antagligen bruten af resans strapatser och öfveransträngning, samt afled i staden Ierim. Det var den naturvetenskapliga delen af expeditionens program, som tilldelats Forskål, och oaktadt en i förtid afbruten verksamhet, kunde han öfversända rika samlingar, som kommo den lärda verlden till godo. Utom sin dagbok och de talrika observationer han under färden utförde, hann han författa trenne betydande arbeten, hvilka utkommo i Köpenhamn efter hans död, och ehuru de »i följd af bristen på slutlig redaktion lida af några oegentligheter, hade de dock vunnit stort erkännande som epokgörande i synnerhet på växtgeografins område». Linné skattade Forskål mycket högt, men äfven i utlandet var hans namn frejdadt, och hans reskamrat, Niebuhr, har yttrat, att om »ödet hade unnat honom att komma tillbaka, hade han måhända bland alla tiders vetenskapsmän intagit den främsta platsen».

I. *Åts.* PETRUS • FORSSKÅL͡ NAT • MDCCXXXII Bröstbilden, helt framvänd, i tidens dräkt med allongeperuk. På fältet till venster om bilden: LIBERTATE | LIBERTAS | TUENDA

på tre rader, till höger: $\frac{\text{EL.}}{1922}$ Den upphöjda kantlinjen afbrytes nedtill af bilden.

Fråns. En korsprydd grafkulle vid foten af en palm. På fältet till höger om denna: INVESTIGATOR | ARABIÆ | IUVENIS | MORTE•ABREPTUS | MDCCLXIII på fem rader. Den upphöjda kantlinjen afbrytes af den palmbärande marken.

Anm. Storlek 45 mm. Modellerad och graverad af Erik Lindberg i Stockholm samt präglad såväl i silfver som i brons på K. Myntverket därsammastädes. På randen är inslaget: SILVER (resp. BRONS) samt årtalet: 1922. Slagen af Svenska Akademien 1922.

113.

FREDRIK AXEL VON FERSEN.

Född d. 5 april 1719, son af Hans v. Fersen och Eleonora Margareta Wachtmeister. Grefve, fältmarskalk, riksråd. Död d. 24 april 1794.

Tillhörande en till Sverige inflyttad, urgammal skotsk släkt, Mac Pherson föddes v. F. — vanligen känd under namnet Axel v. Fersen d. ä. — i Stockholm och studerade vid akademierna i Uppsala och Lund. År 1738 ingick han som ryttare vid lifregimentet till häst och erhöll följande år tillstånd att besöka främmande länder. Begagnande tillåtelsen uppehöll han sig i Tyskland, England och Frankrike samt blef i maj 1740 kapten i fransk tjänst. Under det nu utbrutna kriget mellan Frankrike och Österrike begynte han sin egentliga krigarbana och utmärkte sig vid flera tillfällen. Samtidigt avancerade han vid lifregementet och blef som kornett vid nämnda regemente kommenderad till Finland efter det kriget mellan Sverige och Ryssland år 1741 utbrutit. Han reste hem och nådde krigsskådeplatsen i april följande år samt bivistade hela detta års kampanj. För sitt välförhållande härunder, särskildt vid Pyttis, befordrades han till löjtnant och inskrefs påföljande februari i konungens drabantkår; i mars erhöll han tillstånd att som frivillig deltaga i undsättningsexpeditionen till Åland och undgick härigenom att vara med om den nesliga kapitulationen vid Helsingfors. Sedan tog F. del i Dalaupprorets kufvande samt återvände i juli 1743 till Frankrike och deltog i ett flertal träffningar och kräfvande operationer. Efterhand befordrad till öfverste och generalmajor såsom belöning för de viktiga tjänster han gjort, kvarstannade v. Fersen, sedan fred slutits mellan Frankrike och Österrike i maj 1744, ännu någon tid i fransk tjänst, hvarunder han ock engång besökte hemlandet, men år 1753 erhöll v. Fersen på egen begäran afsked från franska arméen. Genom en hofintrig hade han ock, trots ett häftigt motstånd, redan år 1750 blifvit svensk generalmajor och efter sin hemkomst förordnades han 1754 att såsom ledamot i lagkommissionen biträda vid krigsartiklarnes öfverseende. År 1756 blifven öfverste för lifgardet och general-mönsterherre för Sveriges infanteritrupper, utnämndes han påföljande år till generallöjtnant. I denna egenskap deltog han på ett hedrande sätt i det sjuåriga krigets första skede. Hans militära bana var härmed afslutad, ehuru långt senare, år 1770, fältmarskalksstafven lades i hans hand. — Redan vid 1755/56 års riksdag indragen i det politiska lifvet var han vid denna likasom vid den följande riksdagen, 1760/62 och ännu engång längre fram landtmarskalk samt blef under hela sin riksdagstid en af förgrundsfigurerna. Att hattarnas välde så länge kunde upprätthållas, t. o. m. trots att de understundom tillhörde riksdagens mindretal, torde till stor del varit v. Fersens förtjänst; hans lugn, självsnärvaro och politiska mod räddade mer än engång situationen. Under en öfvergångsperiod närmade sig v. Fersen hofvet, men differenserna voro för stora för en bestående utjämning, och trots Gustaf III:s bemödanden att binda den gamla partichefen, bl. a. med kallelse till riksråd och en plats i Svenska Akademien, kunde klyftan ej utjämnas, än mindre kunde hot, som ock användes, bidraga härtill. Men efter 1789 års riksdag drog sig v. Fersen undan det offentliga lifvet. Han dog i Stockholm, men hans stoft hvilar i Ljungs kyrka i Östergötland.

•1. *Åts.* NEC CITRA NEC ULTRA• Fersenska vapnet i en oval sköld under greflig krona med två gripar som sköldhållare och under detsamma svärdsordens riddarkors, allt hvilande på ett orneradt underlag med två hängande blomstergirlander. Kanten strierad.

Fråns. JETTON | DE | MR LECOMTE | FREDERIC AXEL | v. FERSEN • | 1756 • på sex rader. Kanten strierad.

Anm. Storlek 30 mm. hög, åttkantig. Graverad af Dan. Fehrman. Spelpenning, slagen 1756. Åtsidans inskrift var v. F:s valspråk. Beskriven hos Hildebrand, Minnesp. öfver ensk. svenska män o. kvinnor, pag. 233,1 samt i NM. XVII pag. 314,1 där ock åtsidan är afbildad, pl. 55, nr 6.

II. *Åts.* AXEL V • FERSEN COM • ET MARESC • COMIT • A • MDCCLVI • Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck. I armafskärningen: D • F • Ytterst en profilerad kantram.

Fråns. EX DEFFICILI • Herkules, sittande på en med lejonhuden betäckt sten, håller med högra handen sin mot marken stödda klubba och med den venstra en lagerkrans; under venstra foten ligger en mindre sten, släthuggen och rätvinklig. I afskärningen: ORDINES REGNI SVEC • | CUDI IUSSER • på två rader. Nedtill på den större stenen: DF i monogram. Ytterst en dylik kantram, som på åtsidan.

Anm. Storlek 64 mm. Graverad af Dan. Fehrman. Slagen af Rikets Ständer efter 1755/56 års riksdag. Båda sidorna skadade, frånsidans omgjord.

114.

CARL JOHAN ADLERCREUTZ.

Född d. 27 april 1757, son af Tomas Adlercreutz och Hedvig Catharina Bartheels. Grefve, härförare, en af rikets herrar. Död d. 21 augusti 1815.

På familjegodset Kiala invid Borgå föddes Carl Johan Adlercreutz, äldst af tio syskon. Enligt tidens sed som barn, eller redan1770, blifven v. korporal vid lätta dragonerna, åtföljde han Sprengtporten på dennes tåg till Stockholm i augusti 1772. Här kvarstannade han öfver vintern, begagnade tiden till flitiga studier och kunde 1773 aflägga examen i fortifikation och artillerivetenskap samt befordrades till korporal. Han blef löjtnant 1779 och stabskapten 1781. Med savolaksbrigaden deltog han i 1788/90 års krig och utmärkte sig vid Porrassalmi och Pirttimäki. Han avancerade 1789 till major i armén, 1792 till öfverstelöjtnant och chef för Nyl. lätta dragoner samt 1796 till öfverste. På Parola malm blef han 1802 af Gustaf IV Adolf, som anslogs af hans truppers utseende och hållning, utnämnd till generaladjutant. Chef 1804 för ett nybildadt regemente, hvilket uppkallades efter honom, blef han brigadchef, när kriget 1808 bröt ut. Delande det i armén rådande dofva missnöjet öfver den af Klingspor anbefallda reträtten — i krigsrådet i Tavastehus yrkade han på strid — tillträdde han den 16 april, sedan Löwenhjelm blifvit tillfångatagen, stabschefsbefattningen, och redan två dagar därefter, den 18 april, lät han trupperna skrida till attack, och genom den nu vunna segern vid Siikajoki ändrades, för en tid, krigets gång. Den 27 april levererade han ryssarna en ny batalj, den vid Revolax; segraren belönades med generalsmajorsgraden. Nu följde träffningarna vid Lappo, Kuortane och Alavo, efter hvilken sistnämnda seger A. upphöjdes i friherrligt stånd. Den olyckliga utgången af slaget vid Oravais och konventionen i Olkijoki ändade årets fälttåg och A., öfveransträngd och sjuk, öfverreste till Stockholm för att söka hvila. Här mötte honom dock snart nya uppgifter. Rikets nöd var stor, en regentförändring oundviklig om ej det hela skulle falla i spillror. Djärf och beslutsam fråntog Adlercreutz konungen i dennes eget rum hans värja, och oblodigt blef revolutionen, som beröfvade Gustaf IV Adolf kronan, genomförd. Tacksamheten mot A. var stor, han inkallades i den nye konungens råd, erhöll af ständerna en dotation samt nådde efterhand rikets högsta värdigheter. Efter fälttågen i Tyskland och Norge, i hvilka han deltog som generalstabschef, upphöjdes han den 31 aug. 1814 till grefve. Men redan följande år ändades hans lefnad genom ett slaganfall; han begrofs med stora ceremonier d. 18 april 1816, på årsdagen af slaget vid Siikajoki, i Riddarholmskyrkan, där han hvilar vid sidan af Sveriges konungar. Adlercreutz är den af 1808/09 års krigare, som oftast framträder i Fänrik Ståls Sägner, och ett stoltare krigarminne ega vi ej: »här glöms han aldrig, här har för sitt folk han blödt, här skall han lefva, om ock där begrafven».

I. *Åts.* • * 1757 • CARL JOHAN ADLERCREUTZ • † 1815 • Bröstbilden, h. s., men nästan helt framvänd, i uniform och med plymagerad hatt. Under axeln inristadt: J. Munsterhjelm

Fråns. • HAN • ÄGDE • KRAFT • OCH • MOD • ATT • RÄDDA • FINLANDS • ÄRA • Adlercreutz, stående på stranden af Siikajoki å och blickande ut öfver slagfältet, ger med sin halsduk de redan aftågande trupperna signal till samling. Nedtill i båge: 1808—1809 Framför och efter dessa årtal

tvenne korslagda lagerkvistar. I afskärningen på två rader • MED • STOLTHET • AF • DET • LAND • | SOM • HONOM • FÖDT • Under ett —•—, på en böjd rad: • NUM.F. i F. — MCMXXI • På marken till venster inristadt: J. Munsterhjelm Till höger ofvan lagerkvistarna: OERTEL BERLIN

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm, graverad och präglad såväl i silfver som i brons hos Oertel i Berlin (1923). På randen å silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Oertel i Berlin. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af Numism. Föreningen i Finland.

115.

FREDRIK BOGISLAUS von SCHWERIN.

Född d. 7 okt. 1764, son af Jakob Filip von Schwerin och Charlotta Sofia Margareta von Bohlen. Grefve, hon. teol. d:r, kyrkoherde, fält- och kontraktsprost, riksdagsman, fullmäktig i Rikets Ständers bank. Död d. 9 april 1834.

v. Schwerin tillhörde en från svenska Pommern härstammande ätt, som naturaliserats på svenska riddarhuset såsom friherrlig, och hvaraf en yngre gren 1766 upphöjdes i grefligt stånd. Född i Stralsund, medan fadern var president i Wismarska tribunalet, och bestämd för det militära ståndet, blef han redan 1777 kornett vid Vestgöta kavalleriregimente samt åtnjöt fackutbildning intill 1780 vid krigsakademien i Berlin. Då hans förmögenhetsförhållanden likväl voro begränsade, lämnade han 1784 militärståndet, begaf sig till Uppsala och aflade där 1786 sin teologiska examen samt prästvigdes i Linköping, hvarpå han omedelbart utnämndes till hofpredikant. Sedan han följande år, 1787, i Göttingen blifvit promoverad till fil. mag., utnämndes han 1788 utom förslaget till kyrkoherde i Sala. Denna privilegiekränkning följdes af en befallning att åtfölja K. Gustaf III under finska kriget 1788—90 såsom fältprost, men någon vidare fortkomst på den presterliga banan, annat än uppdraget att vara kontraktsprost, följde icke; dock tillades honom efter statshvälfningen 1809 teologiedoktorsvärdigheten. Sina ämbetsåligganden skötte han oförvitligt och vid sidan af dem egnade han sig ifrigt åt landthushållning och trädgårdsskötsel. För sina stora förtjänster på dessa områden kallades han till ledamot af Vetenskaps- och Landtbruksakademierna samt af Kungl. Finska Hushållningssällskapet. Han bedref under denna tid äfven omfattande historiska studier och utgaf 1811/13 »Grundlinier till staternas historia». Men ännu intog han likväl blott en undanskymd ställning. Efter att 1812 hafva bivistat sin första riksdag, ja t. o. m. under förloppet af densamma, begynte han väcka en viss uppmärksamhet, och vid den följande riksdagen, 1815, blef han skapare af den första egentliga riksdagsoppositionen. Redan genom yttre betingelser egnande sig för ledarekallet — en imponerande gestalt och välljudande stämma samt lysande talaregåfvor — blef han denna oppositions erkända ledare. Såsom sådan fordrade han en blind lydnad och öfverhufvud var han i allt mera imponerande än vinnande. Då ett vid 1815 års riksdag fattadt beslut, i hvilket v. S. hade sin betydande anpart, endast följdes af kraftlösa åtgärder, fann han sig högeligen förorättad och drog sig tillbaka från det offentliga lifvet. Den mångfrestande mannen slog sig nu på musik och kastade sig jämväl in i tidens litterära fejder, men länge fann han sig ej härmed tillfreds. Redan 1817 är han åter inne på sitt rätta område och nu utkom hans bok »Bidrag till kännedom om fäderneslandet», en liten, men instruktiv skrift, och vid riksdagen 1818 stod han åter i främsta kamplinjen. Men hans ideal, engelsk parlamentarism under adelns ledning, kunde ej sammangå med den demokratiska strömning, som gjorde sig gällande vid 1823 års riksdag, då oppositionen sökte stöd hos de ofrälse stånden, hvarför han, öfvergifvande sin redan rubbade ledarställning, närmade sig regeringen och egnade sig med all ifver åt myntrealisationen, hvilken genomdrefs 1830, hufvudsakligen tack vare hans insiktsfulla medverkan; dess genomförande fick han dock ej upplefva, bankens silfverutvexling vidtog nämligen den 1 okt. 1834. Äfven i öfrigt var han fortfarande nitiskt verksam i det offentligas tjänst. Rikets finansiella förhållanden hade alltid att påräkna i honom en kunskapsrik och vältalig målsman. Och sin erkända förmåga som finansman kunde han särskildt göra gällande efter sitt val till ordförande i Rikets Ständers bankfullmäktige. Hans penna hvilade ej heller; från denna stamma nämligen flere betydande inlägg i för tiden brännande frågor. Han afled i Stockholm och gafs honom som eftermäle det erkännande, att hans

åsikter alltid voro genialiska, hans blick ljus och skarp, samt att han talade med eld och med lyckliga val af uttryck, hvarjämte kraft och tankestyrka voro hufvudegenskaperna såväl i hans tal som i hans skrifter. — En af hans söner var den unge hjälten från 1808—09 års krig, Wilhelm von Schwerin.

Åts. FREDER • BOGISL • A SCHWERIN COMES **Bröstbilden,** h. s. i enkel dräkt med nedvikt krage. Utmed nedre kanten: D • I OCT • MDCCCXXXIV Under bilden: M • FRUMERIE

Fråns. JUSTO ET TENACI. Ett ymnighetshorn öfverfullt af mynt. Däromkring en eklöfskrans med symmetriskt ordnade blad och ollon och med nedtill hopbundna stjälkar. Utmed nedre kanten: COLLEGAE ET AMICI

Anm. Storlek 44 mm. Graverad af M. Frumerie och slagen 1834 af fullmäktige i Rikets Ständers bank med anledning af det svenska myntväsendets ordnande. Stansen förvaras på K. Myntverket i Stockholm.

116.

JOHAN CARL LUDWIG ENGEL.

Född d. 3 juli 1778. Arkitekt, intendent vid byggnadsstyrelsen. Död d. 14 maj 1840.

JOHAN ALBREKT EHRENSTRÖM.

Född d. 28 augusti 1762, son af Nils Albrekt Ehrenström och Christina Catharina Sederholm. Senator, verkl. statsråd. Död d. 15 april 1847.

Engels tidigare öden äro ej närmare kända, man vet endast att han samtidigt med Schinkel var elev vid Konstakademien i Berlin. Han afslutade sina studier där 1804 och synes blifvit starkt påverkad af J. J. Winckelmann, som sträfvade för en återgång till de ursprungligt skapande grekerna. Hellenismen gjorde sig vid denna tid gällande, särskildt inom konstens områden. En af Engels lärare, arkitekten F. Gilly, tillhörde dem som företrädde denna riktning, och hans mantel upptogs af Schinkel i Berlin och Engel i Helsingfors. De förvecklingar de napoleonska krigen medförde tvungo Engel att lämna Berlin. Han sökte sig en fortkomst i Ryssland, där han 1809 hamnade som stadsarkitekt i Reval. Denna ort utbytte han 1814 mot Petersburg. Men snart skulle för honom öppnas en mycket betydelsefull verksamhet, Helsingfors, som nedbrunnit 1808, hade 1812 upphöjts till landets hufvudstad och där pågingo stora nydaningsarbeten under ledning af en särskildt tillsatt kommitté. Denna sökte sig en arkitekt och genom grefve Steven-Steinheils förmedling blef Engel 1816 vunnen för platsen, först temporärt, men från 1820 som fast anställd. Han skapade nu i rask följd sina storstilade byggnadsverk, allt fortfarande fäst vid nybyggnadskommittén till dess densamma 1825 upplöstes. Han hade dock redan 1824 efterträtt Bassi som intendent vid byggnadsstyrelsen. Universitetets flyttning till Helsingfors vidgade ytterligare Engels verksamhetsområde. Engels sista mer betydande verk blef Nikolaikyrkan, som han dock aldrig fick se fullbordad, hans krafter voro innan dess brutna och kyrkobyggnadens slutliga utformning och konstruktiva tillägg gjordes af Lohmann. Men icke allenast Helsingfors har att uppvisa alster af hans konst, äfven landsorten bevarar vackra minnen däraf. — Vid sidan af sin egentliga uppgift var Engel en god akvarellist och ifrig geolog samt lämnade som sådan talrika bidrag till den utländska fackpressen. Han afled i Helsingfors och är begrafven på Nya kyrkogården. Engel, som vid sitt frånfälle var enkling, efterlämnade barn, af hvilka dock det sista, en son, afled 1849. I senatshusets, nu statsrådets, vestibul är en af V. Vallgren modellerad byst af E. uppställd.

I det obemedlade hemmet erhöll Ehrenström, i likhet med sina bröder, sin undervisning af fadern; sönerna skulle bibringas insikter, hvilka kunde bereda dem inträde och fortkomst på den militära banan. E. anställdes ock redan 1778 vid militära kartläggningsarbeten och kom nu i beröring med de politiska strömningar, som upprörde tiden, och såsom ifrig beundrare af den moderna upplysningsliteraturen blef han uppfylld af antikonungska tänkesätt. Missnöjd med den militära banan, begaf sig E. 1785 till Stockholm för att söka inträde på den diplomatiska och erhöll äfven en anspråkslös plats. Efter att nu hafva stiftat bekantskap med G. M. Sprengtporten, öfvertalades han att åtfölja denne på en resa till Ryssland, men snart upptäckande dennes dubbelspel, skiljde E. sig från honom och återvände till Stockholm, där Gustaf III:s uppmärksamhet länkades vid den unge

mannen. E:s fortkomst var nu betryggad och han drogs allt närmare och närmare konungens person under sin tjänstgöring i utrikeskabinettet. Härunder förvandlades E. till en entusiastisk beundrare af konungen. Men efter Gustaf III:s död förändrades E:s öde. Han inblandades i den Armfeltska högmålsprocessen, dömdes till lifvets förlust, men benådades med lifstidsfängelse, hvilket straff eftergafs först år 1800. Åter använd i diplomatiska värf, ansåg han sig dock ej ega en betryggad tillvaro i Sverige, utan följande sin vän Armfelts föredöme, öfverflyttade han 1811 till Finland. Här uppgjorde han nu ett project till återuppbyggande af sin år 1809 afbrunna födelsestad Helsingfors, och insattes 1812 som ordförande i den kommitté, som fick sig stadens uppbyggande anförtrodt, ett kräfvande uppdrag, som på ett öfverlägset sätt fullgjordes. Härförutom hade han 1820 inkallats i Senatens ekon. dep., där han kvarstod till 1825. Samma år upplöstes äfven nybyggnadskommittén. E. lefde härefter som privatman, sysselsatt med utarbetandet af sina memoarer. Han afled i Helsingfors och öfverlefdes af en son, som vid sin död 1863 slöt ätten.

I. *Åts.* JOH • ALB • EHRENSTRÖM • CARL • LUDWIG • ENGEL Bådas bröstbilder, bredvid hvarandra, v. s., i tidens dräkt. På högra sidan af fältet, nedtill: F • NYLUND

Fråns. PVLCHRIORA • VSQVE • POSTERIS • PROPOSVERE • EXPETENDA. Öfre delen af en jonisk kolonn, uppbärande en antik offerlampa med uppstigande dubbelflamma; till höger om offerlampan: MDCCCXII till venster: MCMXII Här omkring en tät lagerkrans med öppning upptill för flamman. I en kedja hänger på kolonnens framsida Helsingfors stads vapen. Å det något upphöjda afskärningsplanet: HELSINGFORS På fältet till venster, nedtill: J • A •

Anm. Storlek 55 mm. Åtsidan modellerad av Felix Nylund och fråns. af Johannes Haapasalo. Graverad af Erik Lindberg i Stockholm. Präglad såväl i silfver som i brons på K. Myntverket i Stockholm, där ock stansarna förvaras. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af Jac. Ahrenberg m. fl. till 100 års minnet af beslutet om Helsingfors återuppbyggande och arbetets igångsättande genom den tillförordnade kommittén.

117.

JÖNS SVANBERG.

Född d. 6 juli 1771. Fil. magister, hon. teologie doktor, matematiker, professor. Död d. 15 januari 1851.

Af allmogebörd, var Svanberg född i Neder Kalix socken af Norrbottens län, men upptagen af en i Torneå bosatt anförvandt, genomgick han — numera bärande sin fosterfaders slägtnamn — elementarläroverket i denna stad och kom 1787 till Uppsala, där han s. å. blef student. Till fil. magister promoverades han 1794 och innehade då andra hedersrummet. Men redan 1789 anställdes han såsom amanuens vid astronomiska observatoriet, och förordnades samma år han promoverades till docent i matematik. Han öfverflyttade likväl 1796 såsom vicesekreterare till Vetenskapsakademien i Stockholm, och hade 1809 avancerat till akademiens sekreterare. Under tiden hade en expedition med Svanberg som ledare blifvit utrustad för att åren 1801—03 genom nyföretagna gradmätningar i Lappmarken kontrollera de af Maupertuis år 1736 gjorda, om hvilkas tillförlitlighet tvifvelsmål uttalats. De nu företagna mätningarna bekräftade dock i hufvudsak de af M. funna talen, och frågan om jordens form var sålunda fastslagen — afplattad rotationssferoid — ehuru vissa felaktigheter, dock för hufvudfrågan mindre väsentliga, påvisades. Vid sidan af detta mer praktiska resultat af expeditionen är Svanbergs arbetsinlägg i rent teoretiskt hänseende af stort intresse genom hans beräkningsmetoder. Svanberg, som sedan 1806 tjänstgjort såsom professor vid fältmätningskåren, utnämndes 1811 till professor i matematik vid Uppsala universitet, från hvilken befattning han som emeritus afgick 1841. Genom sina andra vetenskapliga arbeten tillvann han sig jämväl stor uppmärksamhet. Så utförde han 1825 intressanta pendelförsök, och 1832—34 åtskilliga meteorologiska experiment. Äfven sysselsatte han sig med problemet om verldsrymdens temperatur, hvilken han angaf till — 50°. Flitig som författare, har han efterlämnat arbeten af astronomiskt, fysiskt, mekaniskt och rent matematiskt innehåll. Att han ställdes högt bland sin samtids lärde, därom vittna hans utnämning till teologie doktor samt de ledamotskap i Svenska Vetenskapsakademien, Franska institutet, Finska Vetenskapssocieteten m. fl., hvarmed han hedrades. Han afled i Uppsala.

I. *Åts.* J. SVANBERG TH. D. MATH. PROF. UPS. EQV. AUR. Bröstbilden, v. s., i tidens dräkt med prästkrage och nordstjerneorden. Vid nedre kanten: NAT. 1771. DEN. 1851. Under axeln: L.A.

Fråns. UTRAMQUE PLAGAM SEDULO LUSTRANS på en upphöjd kantram. Öfver en del af jordklotets norra hälft syns Karlavagnen med nordstjärnan och andra stjärnbilder mellan moln. I afskärningen: SOCIO MERITISSIMO | R. ACAD. SC. SVEC. | MDCCCLVI. på tre rader.

Anm. Storlek 31 mm. Graverad af Lea Ahlborn. Slagen 1856 af Svenska Vetenskapsakademien. Beskrifven i Sv. Num. Medd. XVII, del 2, pag. 133, afb. pl. 75, nr 7.

118.

ALEXANDER ARMFELT.

Född d. 18 april 1794, son af Gustaf Mauritz Armfelt och Hedvig Ulrika de la Gardie. Grefve, hon. fil. doktor, verkl. geheimeråd, ministerstatssekreterare, t. f. universitetskansler. Död d. 8 januari 1876.

Under föräldrarnas flykt till Ryssland undan förmyndareregeringens förföljelseåtgärder, föddes A. i Riga. Blifven student i Uppsala 1808, fortsatte han studierna först i Edinburgh och slutligen (1813) i Åbo, där han blef auskultant i hofrätten 1814, men egnade sig snart åt den militära banan och deltog nu i kriget mot fransmännen samt blef officer 1815. Som sådan avancerade han till stabskapten vid lifg. preobraschenska regemente, men tog 1827 afsked med kaptens grad och inträdde i civil tjänst samt blef 1831 ordin. direktör i Finlands bank. Föregående år hade han blivit kammarherre vid kejs. hofvet. Redan 1832 kallades han till Petersburg såsom Rehbinders biträde och anställdes tvenne år senare såsom dennes adjoint. Efter R:s död 1841 tillförordnad och 1842 ordinarie ministerstatssekreterare för Finland, på denna kräfvande och ansvarsfulla post kvarstod han till sin död. Efter att 1841 äfven hafva efterträtt Rehbinder som föredragande för finländska universitetsärenden, handhade han från 1855 under d. v. kanslers minderårighet kanslersvården och förordnades jämväl 1866 att biträda dåvarande kansler, den myndige tronföljaren Alexander. Universitetet belönade hans omvårdnad med hon. fil. doktorsgrad, som tilldelades honom 1869. A., som åtnjöt det största förtroende af de tvenne monarker, under hvilkas tid han tjenstgjorde som ministerstatssekreterare, tillvann sig ock sina medborgares varma erkännande, hvilket särskildt kom till uttryck på hans 80:nde födelsedag, för den takt och klokhet hvarmed han inför tronen företrädde sitt fädernesland, äfven vid mycket brydsamma tillfällen, ej minst under konflikter med generalguvernörer, af hvilka den med gen. guv. Berg uppkomna slutade med dennes afgång, hvarefter Armfelts inflytande var obestritt. Under fortgången af sin embetsmannabana öfverhöljdes A. med nådebevis. Han blef verkl. geheimeråd samt riddare af Andreasorden och inkallades jämväl som ledamot af rikskonseljen. Till sina i Petersburg bosatta landsmän stod han i nära förhållande och hedrades af dem med särskilda förtroendeuppdrag. Han afled i Petersburg och är begrafven i familjegrafven i Halikko.

I. *Åts.* GREVE ALEXANDER ARMFELT Halsbilden, h. s. Därunder på en böjd rad • MINISTERSTATSSEKRETERARE • FÖR • STORFURSTENDÖMET • FINLAND • 1841—1876 • I halssnittet inristadt: J. Munsterhjelm

Fråns. Ingen omskrift, på fältet Finlands heraldiska lejon med vapnets nio rosor i svag relief; på detsamma i tre sinsemellan något förskjutna rader • FIDE • | • ET • | • AMORE • allt inom en sluten (romersk) lagerkrans. Nedtill utmed undre kanten: PRÄGLAD AF DOTTERSONEN C • A • A • 1921 och på venstra sidan: OERTEL BERLIN Under lejonets venstra baktass inristadt: J M. Ytterst en dubbel kantlist.

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad i såväl silfver som i

brons hos Oertel i Berlin (1923). På randen af silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Oertel. Tillkommen på initiativ af förre t. f. ministerstatssekreterareadjointen Carl Alex. Armfelt.

119.

FREDRIK CYGNÆUS.

Född d. 1 april 1807, son af Zacharias Cygnæus d. y. och Margareta Karolina Aeimeleus. Professor, statsråd. Död d. 7 februari 1881.

Cygnæi vagga stod i Tavastehus, där fadern var präst. Under uppväxtåren en tid bosatt i Hollola, åtnjöt han — utom ett års skolgång i Tavastehus — hemundervisning och därmed fortsattes äfven sedan familjen 1820 afflyttat till Petersburg, där fadern nu verkade som biskop, men en tid åtnjöt den unge C. jämväl undervisning vid en fransk undervisningsanstalt därstädes. Blifven student 1823, knöt han i Åbo fasta vänskapsband med Runeberg och andra begåfvade unge män, hvilka sedermera blefvo vårt lands mest framstående personligheter. Efter att 1832 hafva blifvit promoverad, knöts han för åren 1833—37 såsom lärare vid finska kadettkåren. Sistnämnda år afgick han likväl för att återvända till universitetet. Han blef nu skolrektor och docent samt anträdde 1843, efter att hafva erhållit stipendium, en längre vetenskaplig resa, som afslöts först 1847. Förestod därpå professuren i historia 1848—53 samt företog för andra gången 1850 en ny studieresa. År 1854 utnämndes han till förste innehafvare af lärostolen i estetik och modern litteratur. Som hist. filol. fakultetens dekanus fungerade han från 1855 till 1867, då han tog afsked som emeritus och erhöll statsråds värdighet. Redan tidigt gjorde han sig känd som diktare, men har som sådan icke kunnat anslå nationens känslosträngar och han saknar den lätthet i formen, som skapar popularitet. Däremot har han som akademisk lärare verkat väckande, äfven på historiens område. Ett lågande intresse för de sköna konsterna besjälade honom jämväl, och han blef snart den ledande själen i Finska Konstföreningen, som hvars ordf. han fungerade åren 1863—78. Såsom vältalare har Cygnæus blifvit ansedd som den yppersta vårt land egt. Efter hans frånfälle tillföllo hans konstskatter på grund af testamente Finlands folk, och sammanhållas de som en samling kallad »Cygnæi galleri». Död i Helsingfors, ligger han begrafven på Nya kyrkogården därstädes med en i klippan inhuggen af honom själf affattad grafskrift.

I. *Åts.* FRIDERICUS CYGNÆUS NATUS MDCCCVII DENATUS MDCCCLXXXI • inom två, en yttre och en inre, upphöjda ränder. Bröstbilden, nästan helt framvänd, h. s., i tidens dräkt. Under bilden: FELIX NYLUND.

Fråns. En lagerkvist liggande på fältets högra sida; till venster om denna på sex rader, under en femuddig stjärna: ARTIUM | FAVTORI ET CVSTODI | QVONDAM PRÆSIDI SVO | SOCIETAS ARTIVM | FINLANDIÆ | MCMVIII. Nedtill vid kvisten: CJ i monogram. Ytterst en upphöjd kant som på åtsidan.

Anm. Storlek 57 mm. Åtsidan modellerad af Felix Nylund, frånsidan af Carl Jahn, som äfven graverat stansarna. Präglad såväl i silfver som i brons på Myntverket i Helsingfors. Slagen som en hyllningsgärd åt Fr. Cygnæus efter ett år 1908 fattat beslut af Finska Konstföreningen och utkom 1909. Stansarna förvaras hos nämnda förening.

120.

ANNA CHARLOTTA ELISABETH BLOMQVIST.

Född d. 17 februari 1827, dotter af Alexander Blomqvist och Christina Charlotta Harring. Skolföreståndarinna. Död d. 9 juni 1891.

Påverkad af i föräldrahemmet härskande konstnärliga strömningar, egnade sig Elisabeth Blomqvist under sina tidigare år åt målarekonsten. Men en än starkare kallelse drog henne snart öfver till uppfostrarinnans ansvarsfulla värf. Hon inträdde nu som lärarinna i en af hennes moder grundad och af hennes systrar fortsatt läroanstalt för flickor, som småningom utvecklades till ett läroverk med sjuårig kurs och som egde bestånd till 1869. Men då hon 1864 blifvit utnämnd till föreståndarinna för landets första publika (sv. spr.) kvinnobildningsanstalt, afgick hon 1865 från den privata anstalten. Med åtnjutande af ett pedagogiskt resestipendium företog hon 1873 en resa till Sverige, Danmark, Tyskland och Schweiz. Ett resultat häraf var ett förslag till byggnad för den af henne ledda läroanstalten. Förslaget godkändes, skolans n. v. hus uppfördes samt invigdes 1885. En betydelsefull uppgift påkallade ännu hennes ingripande: den försummade lärarinneutbildningen. Sträfvandena att motverka denna brist föranledde henne att 1868 öppna en härför egnad privat läroanstalt, den hon, som uppoffrande nog drog den tyngsta delen af bördan, slutligen 1886 fick se i utvidgat skick öfvertagen af staten. Hon delade härefter sin tid mellan de två läroanstalterna till stor fromma för dem båda, ända till dess hon af tilltagande ohälsa tvangs att taga tjänstledighet 1895, hvarpå 3 år senare hennes afgång följde. Hon afled i Helsingfors och med henne bortgick en personlighet fylld af vinnande älskvärdhet och efterlämnande ett bestående minne af sin vackra kamp för spridande af kunskapens skatter äfven bland den kvinnliga ungdomen, oafsedt om deras ställning i lifvet gifvit dem förhandsrätt till en plats i solen eller ställt dem i dalens djup, där de täta skuggorna falla.

1\. *Åts.* ANNA CHARLOTTA ELISABETH BLOMQVIST samt utmed nedre kanten: —1827—1901— Bröstbilden, h. s., med långa lockar. Under bilden inristadt: Munsterhjelm 1912

Fråns. En ung flicka med hängande fläta smyckar med en rosengirland ingången till kunskapens tempel, som öppnats för henne. På fältet till höger i tio rader: NU | GRO | DE FRÖN, | SOM DET | FÖRGÅNGNA | SÅTT: FRÅN | ANDENS ÖGA | TÄCKELSET | BORTVİ- | KER. och på fältet till venster i elfva rader: OCH | DEN | FÖRGÄTNA | KVINNAN | ÅTERFÅTT | MEDBORGAR- | RÄTT İ TAN- | KENS RE- | PUBLİ- | KER. | Z•T•

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad samt präglad såväl i silfver som i brons hos Oertel i Berlin. På randen å silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förstörda. Subskriberad medalj, utgafs 1912.

121.

ZACHARIAS TOPELIUS.

Född d. 14 januari 1818, son af Zacharias Topelius d. ä. och Katarina Sofia Calamnius. Fil. doktor, publicist, skald, professor, statsråd. Död 12 mars 1898.

Den blifvande skalden, som var född på Kuddnäs gård invid Nykarleby, åtnjöt sin första undervisning i hemmet; vid sidan af det exakta vetande han inhemtade, väcktes hans fantasi af sagor, visor och diktverk, som tidigt blefvo en del af hans själaspis. Efter en tids skolgång i Uleåborg, från det elfte året, sändes han af modern till Helsingfors, där han upptogs i Runebergs hem. Redan 1833 vann han den gyllene lyran och efter någon tvekan och sökande — läkarekallet hägrade för honom — fann han sin uppgift i historien, aflade kandidatexamen samt promoverades vid jubelfesten 1840. Fil. doktorsvärdigheten följde vid 1847 års promotion. Men 1842 hade han blifvit redaktör för Helsingfors Tidningar och var därmed inne på en bana, som han lämnade först 1860. Samtidigt var han dock äfven på annat sätt verksam, sekreterare i Societas pro Flora et Fauna Fennica (1842—46), biblioteksamanuens (1846—51) och afdelningskurator. Han mottog under denna tid många väckelser äfven i religiöst hänseende, och hans diktareverksamhet växte fram. Promotionsskald vid 1844 års promotion (och vid trenne senare), utgaf han första häftet »Ljungblommor» påföljande år. På prosadiktningens område framträdde hans första novell i bokform 1849 och snart var han äfven inne på dramatikens område: Efter femtio år, Kung Carls Jakt och Regina v. Emmeritz följde tätt på hvarandra, medan han under åren 1847—52 genom sina 'Sagor', senare följda af 'Läsning för barn' eröfrade sin af ingen bestridda rangplats som barnens diktare. — Utnämnd 1852 till lektor i Wasa, hann han ej tillträda tjänsten, innan han blef e. o. professor i Finlands hist. vid Helsingfors universitet. Vid detta var han sedan knuten som ord. prof. (en tid ock som rektor) ända till 1878, då han afgick som emeritus och erhöll statsrådsvärdighet. Under sin professorstid representerade han Universitetet vid jubelfesterna i Lund 1863 och i Uppsala 1877. Af ett stort antal såväl inhemska som utländska lärda och andra sällskap hade han efterhand emottagit kallelse till hedersledamot och Svenska Akademien tilldelade honom sin stora guldmedalj vid jubelfesten 1886. — Under hela denna tid och ännu lång tid framåt var han flitigt verksam som skald och prosadiktare, och om hans framställningssätt har med full rätt sagts, att det utmärkte sig genom hög idealitet i bredd med starkt sinne för verkligheten, realism i bredd med symbolik och romantik. Också vann han insteg och popularitet som få äfven utanför vårt lands gränser, isynnerhet i Sverige. Dock har han ej helt undgått klandret. Understundom ljödo toner från hans lyra, eller framträdde i prosans dräkt klädda tankar, dem samtiden ej ville kännas vid och ej heller en senare tid kunnat skänka sitt gillande. Men oafsedt detta, är vår tid kanske ej fullt danad att tillägna sig den stämning Topelii sångmö fordrar. Måhända randas engång, skola vi hoppas, solljusare dagar, då den siste representanten för vår literära storhetstid framstår bättre förstådd och erkänd än hvad nu är fallet midt under svallet af de tunga dyningarna från det brutala våldets och det hårda trycket från råa lidelsers dystra tid. — De bildande konsterna hade i honom en varm och stödjande vän, som Konstföreningens sekreterare fungerade han 1847—69 samt ledde Konstnärsgillets förhandlingar 1864—89. Alla kulturella och humanitära sträfvanden öfverhufvud omhuldades af honom och behöfde aldrig förgäfves vädja till hans direkta medverkan eller protektion. Efter sin afgång från Universitetet flyttade Topelius till Björkudden i Östersundom, gästade likväl som oftast hufvudstaden, där han bl. a. mottog jubelmagisterkransen 1890, och vardt jubeldoktor sju år senare. Han afled på Björkudden och begrofs under stort deltagande från allmänhetens sida på Nya kyrkogården i Helsingfors. Insamling pågår för åstadkommande af ett minnesmärke öfver honom, afsedt att resas i hufvudstaden; i Wasa finnes en byst af honom uppställd.

I. *Åts.* Z. TOPELIUS Halsbilden, v. s., med synlig halsduk och rockkrage. Ytterst en skarpt framträdande kant.

Fråns. 1818—1898 En lyra, vid hvilken är bunden en pergamentrulle och ligger en fjäderpenna samt en till venster uppstigande lagerkvist. Kanten som på åtsidan.

Anm. Storlek 25 mm. Osignerad jeton, försedd med ögla och ring för att bäras som berlock; finnes i silfver och i brons.

II. *Åts.* ZACHARIAS • TOPELIUS • POETA⁀DUOBUS • POPULIS • DULCIS Bröstbilden, v. s., i tidens dräkt. På fältet under bildens haka på två rader: N • MDCCC | XVIII Bakom huvudet på tre rader: OB • | MDCCC | XCVIII Utmed nedre kanten på bilden: ERIK • LINDBERG

Fråns. Utan omskrift. En ung spelande kvinna i allmogedräkt sitter på en mosskläddt häll i ett landskap med björkar; på planet under hennes fötter tvenne tvärskurna sköldar, den ena med Sveriges tre kronor, den andra med Finlands lejon och nio rosor. Emellan sköldarna på tre rader: LITORA | CARMINE | IUNGIT Till venster på hällen inristadt: ꟻL. 1918

Anm. Storlek 45 mm. Modellerad och graverad af Erik Lindberg i Stockholm samt präglad såväl i silfver som i brons på K. Myntverket därsammastädes. På randen är inslaget: SILVER (resp. BRONS) samt prägl.året. Utgifven af Svenska Akademien med anledning af 100-årsdagen af skaldens födelse.

III. *Åts.* • ZACHRIS TOPELIUS—1818—1898 • Bröstbilden, v. s., med synlig halsduk och rockkrage. I snittet: QVIST Ytterst en smal rand.

Fråns. SAGA OCH SÅNG tvärs öfver öfre delen af fältet med nedfallande ornering från begynnelsebokstafven S och slutbokstafven G. Därunder två knäböjande barngestalter, omslingrade af en blomstergirland och höjande en. Ned till venster inristadt: G. Q Ytterst en smal rand som på åtsidan.

Anm. Storlek 74 mm. Modellerad af Gerda Qvist och gjuten i Tyskland.

122.

MAGNUS HJALMAR MUNSTERHJELM.

Född d. 19 oktober 1840, son af Gustaf Riggert Munsterhjelm och Mathilda Charlotta Eleonora von Essen. Artist, målare. Död d. 2 april 1905.

Från fädernegodset Toivoniemi i Tuulois och dess omgifningar emottog Munsterhjelm sina första, djuptgående intryck af inlandsnaturen, af hvars veka och stämningsfulla karaktär hans känsliga och färgrika pensel skulle blifva en högtskattad tolk. Efter slutförd hemundervisning, drogs han, den borne inlandsbon likväl till hafvet, och gjorde 1858 och 1859 tvenne sjöresor till Spanien. Men på grund af moderns motvilja mot sjömansyrket och på tillrådan af fadern, som hyste stort intresse för konst, beslöt sig M. att, följande sina anlag, slå in på konstnärsbanan. Frånsedt några korta besök i hemlandet, studerade M. under tio år i Düsseldorf, först under V. Holmbergs ledning, senare handledd af Gude och Achenbach. När Gude öfverflyttade till Karlsruhe, förlade M. sina studier till denna ort, där han dröjde till 1870, då det utbrutna kriget manade till hemfärd. Men åren 1873—74 var han åter ute. Denna gång slog han ned sina bopålar i München, dit han ännu engång (1875) återvände för att stanna inpå följande år. Efter denna tid bofast i Finland gjorde han likväl 1881—82 en studieresa till Düsseldorf, som utsträcktes till Paris, och 1900, då han som Hovingsk stipendiat företog en kortare resa till Wien, Italien och Tyskland. Hemma var han under vintrarna bosatt i Helsingfors och tillbringade somrarna i Tuulois. Åren 1871—73 och 1877—78 var M. fäst som vikarierande lärare vid Kontföreningens ritskola, tillhörde Föreningens direktion 1877—79 samt var en tid jämväl inspektor för skolan. Af utmärkelser som tillfallit Munsterhjelm må nämnas att han kallats till medl. af Konstakademierna i Petersburg (1874) och Stockholm (1897); förutom erhållna pris vid flere utställningar i utlandet tilldelades honom vid konstutställningen i Helsingfors (1885) guldmedalj och gång på gång tillföll honom täflingspris, bl. a. statspriset 1874; vid sin död var han hedersledamot af Konstnärsgillet. Under sin mer än fyratioåriga konstnärsbana har M. utvecklat en mycket stor produktivitet, och hans konst har blifvit uppskattad samt förstådd i de vidaste kretsar så mästerligt som han på duken fångat och återgifvit den skönhet han i så rikt mått såg företrädd i sitt hemlands natur. Munsterhjelm afled i Helsingfors och ligger begrafven i Tuulois.

I. *Ens.* HJALMAR MUNSTERHJELM därunder: 1840—1905 På fältet bröstbilden, v. s.; nedtill en bildhuggare i hel figur under arbete. På postamentdelens ena sida inhugget: JOHN Till höger på fältet, midtför bröstpartiet i tre rader: I TACKSAM | HÅGKOMST | AF . . . . dessa punkter äro riktade mot ordet John. Nedtill i venstra hörnet: 1920. En fin kant omgiver det hela.

Anm. Plakett, storlek: 62×45 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad i brons hos Oertel i Berlin (1923). Stansarna förvaras därsammastädes. Hyllningsgärd af sonen, J. Munsterhjelm.

123.

ALBERT GUSTAF ARISTIDES EDELFELT.

Född d. 21 juli 1854, son af Carl Albert Edelfelt och Alexandra Augusta Brandt. Artist, målare. Död d. 18 augusti 1905.

Edelfelt, som var född på Kiala invid Borgå, där familjen på somrarna var bosatt, åtnjöt redan innan han 1871 blef student, undervisning vid Konstföreningens ritskola under åren 1869—71 samt enskild handledning af målarena B. Lindholm och B. Reinhold. Honom tilldelades 1872 Konstföreningens premium och han erhöll reseunderstöd åren 1873—74 och 1876. Härigenom bereddes honom tillfälle att besöka Antwerpen samt frekventera därvarande akademi 1874, af hvilken han prisbelönades. Samma år blef han Gérômes elev vid Ecole des beaux arts i Paris. Åter hugnad med en Konstföreningens premie och återkommen till hemlandet, deltog han i allm. finska utst. i Helsingfors 1876 samt belönades med silfvermedalj. På hösten s. å. besökte han Rom, där han lifsfarligt insjuknade, men räddades åt konsten genom öm och uppoffrande vård af en vän. Hans väg gick nu till Frankrike (Paris), som blef hans andra hemland. I rask följd skapade hans flitiga pensel under de följande åren, så här som under tätt återkommande uppehåll i hemlandet — oftast på Haiko vid Borgå — det ena betydande konstverket efter det andra, som till afsevärd del funno villiga afnämare i utlandet, förnämligast i Ryssland och Amerika. Lyckligtvis stannade dock många af hans arbeten i hemlandet. Ett flertal belöningar: statspris, medaljer o. d. blefvo honom tillerkända, och hans konstnärsrykte stadgades alltmer. Högt begåfvad samt egande en säker hand och ett säkert öga, åtnjöt han särskildt stort anseende som porträttmålare och många porträtt, också af personer i mycket framskjuten ställning utgingo, delvis som statsbeställningar, från hans berömda atelier. Såsom illustratör skapade han sig ock ett namn, tidigast genom teckningarna till »Julkvällen», utförda redan 1876, hvilka 1894 följdes af »Svenska bilder», 1895 af »Kung Fjalar» samt slutligen af »Fänrik Ståls sägner», hvilket arbete slutfördes 1900 och värdigt ansluter sig till det oförgängliga diktverket; senare har han upptagit etsningskonsten med varmt och lefvande intresse samt i denna konstart danat arbeten af högt och bestående värde. Under företagna studieresor till Spanien (med Hovingskt stip.) och till England, mottog han rika intryck, som blefvo fruktbärande för hans konst. Till Edelfelts sista och mest bemärkta arbeten hör den stolta väggmålningen: Åbo akademis invigning i Helsingfors universitets solennitetssal, utförd 1904—05. Af yttre utmärkelser tillföllo Edelfelt, utom redan uppräknade, ledamotskap af konstakademierna i Stockholm, Köpenhamn och Petersburg, hvarjämte han fr. o. m. 1895 till 1904 var ordf. i Konstnärsgillet i Finland och tillhörde Antellska delegationen under åren 1898—05. Edelfelts nobla och fullödiga konst har ej blott verksamt bidragit att låta hans undangömda fädernesland träda fram ur skuggan och göra detsamma känt, utan har jämväl varit af banbrytande betydelse för dess kulturutveckling. Edelfelt afled på Haiko och blef begrafven i Helsingfors.

I. *Åts.* 1854—ALBERT—EDELFELT—1905 På det något konkava fältet: bröstbilden, h. s. I afsnittet inristadt: Vallgren 1908

Fråns. Utan omskrift. Under ett, vid foten af en klippa rotadt aflövadt träd, tvenne kvinnogestalter, den ena (fäderneslandet) upprättstående, den andra (målarkonsten som låter en palett

falla) halft knäböjande, sörjande den bortgångne mästaren. Äfven på denna sida är fältet konkavt.

Anm. Storlek 57 mm. Modellerad af Ville Vallgren. Graverad och präglad såväl i silfver som i brons i Paris. På randen af silfverexemplaren är inslaget: ARGENT samt två tydliga stämplar, på bronsexempl.: BRONZE och ett annat märke. Hyllningsgärd af Konstnärsgillet i Helsingfors och utgifven 1908. Stansarna torde finnas hos Gillet.

124.

EMILIA SOFIA BERGBOM.

Född d. 7 februari 1834, dotter af Johan Erik Bergbom och Fredrika Juliana Roschier. Öfversättarinna, teaterledare. Död d. 28 september 1905.

KAARLO JOHAN BERGBOM.

Född d. 2 oktober 1843, den föreståendes broder. Fil. d:r, skriftställare, teaterchef. Död d. 17 januari 1906.

Emilia Bergbom var född i Wasa under den tid fadern var tjänsteman i därvarande hofrätt. Efter familjens öfverflyttning till Wiborg åtnjöt hon undervisning i tyska församlingens fruntimmersskola samt senare i Helsingfors. Hennes intresse fångades särskildt af främmande språk och literatur, sina kunskaper häri utvidgade hon genom självstudium. Såsom öfversättarinna framträder hon bl. a. med en fransk prosaöfversättning af »Elgskyttarne»; på sextiotalet medverkade hon i Literaturbladet. Hon tillvann sig härvid Snellmans förtroende i hög grad, hvilket ock medförde hennes inträde i Hypoteksföreningens tjänst sedan Snellman öfvertagit chefsplatsen därstädes, och hon kvarstod här under en lång följd af år. Samtidigt verkade hon som Fruntimmersföreningens kassör och efter Cygnæi död insattes hon, på grund af testamentariskt förordnande, som en af dem, åt hvilka organisationen och skötseln af Cygnæus' galleri anförtroddes. I den efter de svåra missväxtåren på nittiotalet upprättade centralundsättningskommittén invaldes hon, för hvilket uppdrag hon egde erkännansvärda, af henne i energisk handling omsatta betingelser. Den vackraste delen af hennes lifsgärning sammanfaller dock med hennes lifliga deltagande, särskildt i ordnandet af praktiska detaljer, i finska teaterns grundläggande och vidare utveckling under broderns ledning, men utöfver det praktiska området sträckte sig hennes medverkan äfven till uppsättningar af pjeser samt till vinnande af en stiltrogen utstyrsel. Hon afled i Helsingfors.

Kaarlo Bergbom föddes efter föräldrarnas flyttning till Wiborg, sedan fadern blifvit assessor vid hofrätten där. Sin skolundervisning åtnjöt B. i Helsingfors och blef student 1859. Fil. mag. 1864 och doktor 1869, framträdde han som dramatisk författare redan 1865, då hans sorgespel Pombal och jesuiterna uppfördes på svenska teatern i Helsingfors. Fem år senare kunde han presentera ett på finska skrifvet sorgespel Paola Noroni. Han utvecklade nu och framgent en omfattande literär verksamhet som kritiker och belletristisk författare, ej minst genom täta bidrag till tidskrifter och dagspressen. Men sin största betydelse vann han såsom grundläggare af den finska teatern, som hvars grundläggningsdag den 13 oktober 1872 kan ihågkommas. Ifrån en anspråkslös början och jämsides med en tids försök att upprätthålla en lyrisk scen, förde han denna sin skapelse, äfven med stora ekonomiska uppoffringar fram på ett mycket förtjänstfullt sätt, ej blott som scenisk ledare utan fullt lika mycket genom den repertoar han förstod att välja, och tillika kan sägas att en mångsidig finskspråkig dramatisk literatur af honom blifvit uppammad. Sina omfattande insikter på sitt fackområde utvidgade B. genom de särskilda resor han för ändamålet företog till utländska konsthärdar. För sin förtjänstfulla verksamhet tillades han 1892 en statspension. Från teaterledningen afgick han och systern på våren (30 apr.) 1905. Han afled i Helsingfors och hvilar på Nya kyrkogården där, under en öfver de båda syskonen rest vård.

I. *Åts.* N:TI EMILIE BERGBOM ✱ T:RI KAARLO BERGBOM Båda syskonens bröstbilder, v. s., bredvid varandra och nående till nedre kanten, där invid inslaget: 1872—1905

Fråns. Utan omskrift. Finska teaterns hus i Helsingfors inom en s. k. romersk krans; upptill, hvilande på kransen en putto hållande en leende mask (komedien), nedtill en mantelhöljd kvinna, hållande en tragisk mask. Under kransen till venster inslaget: Wikström 1905.

Anm. Storlek 56 mm. Modellerad af Emil Wikström. Graverad af A. Lindberg i Stockholm. Präglad såväl i silfver som i brons, hos Finska guldsmedsaktiebolaget i Åbo. På randen af silfverexemplaren äro fabriks- och kontrollstämplar inslagna. Subskriberad medalj till syskonen B:s minne, slagen på initiativ af frih. E. G. Palmén m. fl.

125.

LORENS LEONARD LINDELÖF.

Född d. 13 november 1827, son af Johan Lindelöf och Anna Margareta Hällfors. Professor, öfverdirektör i öfverst. för skolv., verkl. statsråd. Död d. 3 mars 1908.

Född på Karvia kapells prestgård i Ikalis, åtnjöt Lindelöf jämte sin äldre broder den förberedande undervisningen i hemmet, men 1838 intogs han som elev vid realskolan i Wasa, öfvergick sedan till Wasa gymnasium och blef student 1845. Jämte framstående musikalisk begåfning visade han redan under uppväxtåren ett varmt intresse för matematiken, som ock dref honom till att genom egna studier gå skolundervisningen i förväg. I särskild grad drog astronomien honom till sig. Blifven student, fångades han helt af dessa vetenskaper. Också var han redan 1847 amanuens vid astron. observatorium och kvarstod här till 1852. Aflade 1850 fil. kand. examen och promoverades s. å. På sommaren detta år utförde han mätningar i östra Finland för landtmäteriväsendets generalkarta, och för sin vidare utbildning tjänstgjorde L. 1852—53 samt 1855—56 vid observatoriet i Pulkova. År 1854 fil. lic., blef han docent i astronomi påföljande år samt promoverades till doktor 1857. Då professuren i matematik vid vårt universitet emellertid blifvit ledig, ansöktes densamma af L. och hans utnämning egde rum den 7 febr. 1857. Som professor kvarstod han till 1874 och var därunder åren 1869—72 univ. rektor samt dekanus för fys. matem. sektionen 1872—74. Efter det den först tillsatta chefen i skolstyrelsen (1872) nödgats afgå, utnämndes L. till hans efterträdare. På denna föga afundsvärda, men kräfvande post kvarstod han till 1902. Under denna tid blef han efter kröningen 1883 i Moskva adlad och 1886 utnämnd till verkl. statsråd. Vid sidan af hans egentliga vetenskapliga uppgifter kan nämnas hans 40 åriga sekreterareskap i Finska Vetensk•soc. Flitigt anlitades han äfven som kommittéledamot, beräknare af pensionskassor o. d. Af hans från trycket utgifna arbeten må här nämnas endast hans arbeten om variationskalkylen och den många gånger upplagda läroboken i analytisk geometri. I det offentliga lifvet tog han äfven liflig del såväl som stadsf. i Helsingfors som — ehuru ej politiker i egentlig mening — medlem af ständerrepresentationen. Han har i sistnämnda hänseende tillhört tre stånd, preste- och borgareståndet samt R. o. A. Sitt inträde i representationen gjorde han 1872 i presteståndet och blef då dess v. talman; öfvergick till borgarståndet vid 1878—79 års landtdag, där han äfven vid 1882 års landtdag hade plats, nu som ståndets talman. Fr. o. m. 1885 års landtdag tillhörde han R. o. A:s medlemmar under alla ständermöten, som v. landtmarskalk vid 1894, 97 o. 99 års landtdagar samt innehade landtmarskalksstafven vid landtdagen år 1900. Af borgareståndet 1882 vald till bankfullmäktig, kvarstod han såsom sådan — från 1885 institutionens ordförande — till år 1900. Under sin långa bana som vetenskapsman, en af våra främsta, hedrades han med kallelse till flere utländska lärda samfund, ett bevis för det stora anseende hans ovanliga kapacitet och insikter förvärfvat honom; gedigen och formren framstår hans bild som ett tempel på en kylig höjd, och om det ock numera är för alltid slutet, går dock ännu mången vördnadens och tacksamhetens tanke dit upp och vaktar hans minne. Han afled i Helsingfors, och här reddes äfven hans grift.

1. *Åts.* LORENZ LINDELÖF NATVS DIE XIII NOVEMBRIS MDCCCXXVII• inom två, en yttre och en inre, upphöjda ränder. Bröstbilden, h. s. Till venster nedtill på fältet: W • RVNEBERG

Fråns. SECRETARIO | SVO | QVADRAGENARIO | SOCIETAS | SCIENTIARVM | FENNIÆ || DIE XIII | NOVEMBRIS | MCMVII Vid nedre kanten till venster: ꓱ· Ytterst en upphöjd kant som på åtsidan.

Anm. Storlek 56 mm. Åtsidan modellerad af W. Runeberg, frånsidan af Erik Lindberg i Stockholm, som även graverat stansarna. Präglad såväl i guld (1 ex.) som i silfver och i brons på K. Myntverket i Stockholm. Stansarna förvaras därsammastädes. Slagen af Finska Vetenskapssocieteten med anledning af Lindelöfs fyratioåriga sekreterarskap hos Societeten och öfverlämnad till honom i guld på hans åttatioårsdag.

126.

GUSTAF OTTO MATTSSON.

Född d. 7 september 1873, son af Gustaf Edvard Mattsson och Amelie Brunström. Fil. doktor, diplomingeniör, lektor, publicist. Död d. 26 november 1914.

Då Gustaf Mattssons föräldrar, återkomna rundt Afrika från en resa till Indien, hade med det fartyg hans fader förde nått Bremerhafen, blef sonen född i nämnda stad. Kort därpå förlorade han sin moder; fadern, som fortsatte sitt sjömansyrke, öfverlämnade den unge världsmedborgaren i mormoderns vård. Tre år stannade han hos sina i Newcastle bosatta morföräldrars hem. Fadern hade emellertid med sin syster grundat ett hem i Lübeck, och Gustaf M. var redan 7 år, då familjen definitivt flyttade till Åbo. Först här begynte han behandla det språk, hvari han sedan blef en mästare; tidigare voro engelska och tyska hemmets språk. Student blef M. 1891 och dimitterades 1895 som diplomingeniör från Polytekniska institutet, som han med heder genomgått. Deltog åren 1894 o. 95 i Finlands geologiska undersökning, studerade i Tyskland, Schweiz och Österrike kemi under somrarna 1897—99, blef fil. kand. 1898 och promoverades år 1900. Efter ånyo företagna vetenskapliga studieresor till Tyskland blef han fil. lic. 1906 och docent i kemi vid Helsingfors universitet s. å., samtidigt utöfvande lärarverksamhet vid Polyt. Inst. såsom lektor i kemi och biträdande lärare i elektrokemi. Högt uppburen af den studerande ungdomen, mottog han flere förtroendeuppdrag, af hvilka må nämnas det att vara ordf. i polyteknikernas förening, v. ordf. i studentkåren och kurator för den odelade vestf. studentafdelningen, hvarjämte han var hedersledamot af Åbo studentafdelning. Som sångledare för akad. sångföreningen verkade han 1905—06. Mattssons utbildning pekade hän på en ställning som vetenskapsman, så skulle emellertid ej gå. Han drogs af en stark inre böjelse mot ett annat håll, och gifvande efter för trycket härifrån nådde han som skriftställare, närmast publicist, en betydelse långt utöfver det vanliga måttet. Efter att hafva beträtt publicistens bana i Nya Pressen, har han efterhand dels ledt, dels medverkat i de pressorgan, som växte upp som fortsättningar af detta våldsamt undertryckta blad. Han skar som pressman oförvanskliga lagrar. Man har sagt, att M. av en god journalist fordrade en oklanderlig språkbehandling, en lätt spirituell stil, en vetenskaplig vederhäftighet, och först och sist djup ansvarskänsla, och enhvar måste medgifva att han själf fyllde måttet på ett glänsande sätt. — Äfven i det offentliga lifvet ingrep han; som stadsfullmäktig i Helsingfors och som folkrepresentant med säte i borgareståndet vid tvenne landtdagar, 1904—05 och 1905—06, gjorde sig Mattsson bemärkt, men för ett inträde i den nya representationen var han tydligen ej hugad, helst hans hälsotillstånd begynte betänkligt vackla. En år 1914 af hälsoskäl företagen resa rundt Afrika, hvaraf han väntat sig mycket, afbröts brutalt af världskriget och nedbruten af denna missräkning och af strapatserna under hemfärden, bortgick M. ej långt därefter. Om den saknad han efterlämnat minner den af vänner resta vården på hans graf å Nya kyrkogården i Helsingfors.

I. *Åts.* GUSS MATTSSON., inskriften gående uppifrån nedåt utmed högra kanten. Halsbilden, h. s. Under densamma inristadt: Qvist. Ytterst en svagt upphöjd kant.

Fråns. Utan omskrift. En i öfrigt oklädd man, men med toppmössa (sinnebild för skämtet?) sittande med korslagda ben

på marken och skrifvande på ett öfver hans knän liggande plån. Samma slags kant som åtsidans.

Anm. Storlek 74 mm. Modellerad af Gerda Qvist och gjuten i Tyskland.

127.

JOHAN AXEL PALMÉN.

Född d. 7 november 1845, son af Johan Philip Palmén och Johanna Charlotta Bonsdorff. Friherre, naturforskare, fil. doktor, professor. Död d. 7 april 1919.

Palmén föddes i Helsingfors, och blef redan i unga år varmt intresserad för zoologiska studier, synnerligast genom sin morbroders, E. J. Bonsdorffs föredöme, tidigare med specialisering åt entomologien, senare åt ornitologi och jämförande anatomi. Han blef student 1864, fil. kand. 1869 och s. å. promoverad, licentiat 1874 och fil. doktor 1875. Samma år docent i zoologi och 1877 i jämf. anatomi nämndes han 1882 till e. o. professor i dessa ämnen och 1883 till t. f. samt 1884 till ord. professor i zoologi, från hvilken professur han afgick 1908. Som nyblifven student e. o. amanuens vid zool. museet, åt hvilket han sedan egnade sina insikter och omsorger under den långa tiden af 44 år, företog han redan påföljande sommar en exkursionsresa till Savolax. Denna följdes af en färd till Torne lappmark, dit han 1867 begaf sig som Faunasällskapets stipendiat. Året 1870 styrdes hans färd till Österrike, hvarjämte han då besökte flere tyska och skandinaviska museer. Härefter följde under årens lopp upprepade längre och kortare uppehåll i utlandet, dels i studiesyfte, dels för ordnande af samlingar, t. ex. Vegaexpeditionens. Sitt längsta uppehåll gjorde han i Heidelberg, där han vistades från februari 1875 till augusti 1876, den närmaste frukten häraf voro hans 1877 och 1884 utgifna arbeten på insektanatomiens område. Till Palméns mest uppskattade vetenskapliga arbeten höra hans framställningar af fåglarnas flyttningsvägar, den af honom utgifna fortsättningen på M. von Wrights 'Finlands fåglar', som han gaf en genomgripande omgestaltning, samt hans bearbetning af Vegaexpeditionens fåglar; härtill må erinras om hans redaktörskap af Faunasällskapets »Acta», utkomna i ett fyratiotal band under denna tid. Ett uppslag han gifvit som förtjenar att ihågkommas, är hans Ornitologiska arkiv; idén har dock ej vunnit den spridning Palmén gjorde sig förhoppning om. Sällsynt oegennyttig och uppoffrande bragte han sin vetenskap äfven stora ekonomiska offer. Så bekostade han till stor del den 1887 utsända första expeditionen till Kolahalfön. Men än större betydelse får tillmätas den af honom anlagda zool. stationen, först, under 1890-talet, förlagd till Esbo Löfö, men från 1901 vid Tvärminne; fördelarna och gagnet af denna Palméns skapelse kunna ej öfverskattas. Riktningen af P:s studier gjorde honom vid sidan af sitt egentliga arbetsfält till geograf. Hans varma intresse för denna uppgift föranledde honom att 1888 kraftigt medverka vid stiftandet af Sällskapet för Finlands geografi och han var under tre årtionden som dess sekreterare den drifvande kraften inom detsamma. Särskildt nedlade han mycket arbete på redigeringen af sällskapets tidskrift Fennia, och en betydlig del af förtjänsten om tillkomsten af Atlas öfver Finland tillkommer honom med rätta. Förtjänsten af att Nordenskiölds dyrbara geografiska bibliotek förvärfvades för Finland är ock förnämligast Palméns. Det är gifvet att en person med de betingelser Palmén egde ej skulle sakna vetenskapliga utmärkelser; af dem må här nämnas endast, medlemskap af Finska Vetenskapssocieteten 1888, af Soc. pro Fauna et flora fennica 1865 (ordf. fr. 1892) samt ett flertal betydande utländska zool. samfund, hvarjämte han varit representant för sitt land vid flere intern. kongresser. — Den sällsynt sympatiska och anspråkslösa vetenskapsmannen bortrycktes från sin gagnande och uppburna verksamhet under ett tillfälligt besök i Forssa, men är jordad i Helsingfors. Den zool. stationen i Tvärminne tillföll genom testamente Universitetet.

I. *Åts.* J•A•PALMÉN på fältets venstra sida, begynnande nedtill. Halsbilden, h. s. Under afsnittet inslaget: GUNNAR FINNE

Fråns. • SECRETARIO • SUO • SOCIETAS • PRO • GEOGRAPHIA • FENNIAE • DIE • VII • NOV • MCMXV • Finlands karta i relief, däröfver tre mot NO sträckande vildgäss.

A n m. Storlek 55 mm. Modellerad af Gunnar Finne. Graverad och präglad i såväl silfver som i brons hos Huguenin Frère & C:o Schweiz; på silfverexemplaren nedtill på åtsidan inslaget: 0.900 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos denna firma. Sällskapet för Finlands geografi anhöll på frih. Palméns 60-årsdag att få prägla medaljen, men den utkom först 1921.

128.

KARL GABRIEL THIODOLF REIN.

Född d. 28 februari 1838, son af Gabriel Rein och Sedig Edla Ekbom. Fil. doktor, verkl. statsråd, professor, vicekansler. Död d. 18 november 1919.

Rein, som var född i Helsingfors, blef 1853 student. Fil. magister 1860 och doktor 1869, innehade han vid båda promotionerna första hedersrummet. Docent i filosofi 1863, blef han professor 1869; prorektor åren 1884—87 valdes han och utnämndes till Universitetets rektor för åren 1887—96, senare ock år 1899. Härförinnan var han kurator för hist.-filol. fakulteten 1863—68 och inspektor för savolaks-karelska afdelningen 1878—87. Blev kansliråd 1889, statsråd 1893 och verkl. statsråd 1899. Då han i juli 1896 förordnades att handhafva vicekanslersembetet, befriades han från rektorsvården samt tog i november 1900 afsked från professorsembetet. I april 1903 aflägsnades Rein från posten som t. f. vicekansler, men tillträdde embetet åter den 5 mars 1906, sedan han ifrigt uppmanats att ej motsätta sig en ifrågasatt utnämning. Han afgick från befattningen definitivt 1910 samt öfvergick nu till privatlifvet. Rein, som redan 1881 blifvit medlem af Finska Hist. samfundet och 1897 af Finska Vetenskapssocieteten, var hedersledamot af Svenska litteratursällskapet samt af Nylands och Egentliga Finlands studentafdelningar. Han anlitades som medlem i flere kommittéer med mycket maktpåliggande uppdrag samt deltog som lekmannaombud i kyrkomötena 1893 och 1898. Utöfver sin lärarverksamhet och därmed i samband stående utgifna arbeten — läroböcker i psykologi och logik — har han utöfvat en omfattande publicistisk verksamhet, men särskildt har han gjort sig bemärkt på det historiskt-biografiska området; nämnas må hans lefnadsteckningar öfver J. V. Snellman och L. Mechelin, samt hans egna lefnadsminnen, där de gjorda teckningarna närma sig verkliga tidsskildringar. I alla R. o. A:s förhandlingar under ståndslandtdagarna deltog han fr. o. m. 1872, samt intog en mycket aktad ställning inom ståndet, ehuru hans inflytande på besluten genom att han tillhörde minoriteten inom detsamma blef begränsat. Han afled i Helsingfors, är ock där begrafven, efterlämnande minnet af en karaktärsfast, osvikligt rättrådig man, hvars humana väsen var egnat att sammanföra, ej splittra.

I. *Åts.* THIODOLF • REIN • PROFESSOR • ACAD • EMER • VICECANCELLARIVS • N • MDCCCXXXVIII ∘8∘ Bröstbilden v. s. I afsnittet inslaget: V. Runeberg. Ytterst en svagt upphöjd kant.

Fråns. En tafla med två sidoflikar, liggande på en sluten lagerkrans. På taflan i fem rader: SEPTVAGENARIVM | SEMPITERNÆ | MEMORIÆ • TRAD • | COLLEGÆ | ACADEMICI. Under taflan till venster: EL i monogr. Liknande kant som på åtsidan.

Anm. Storlek 56 mm. Åtsidan modellerad af W. Runeberg, frånsidan af Erik Lindberg i Stockholm, som äfven graverat stansarna. Präglad i såväl guld (1 ex.) som i silfver och i brons å K. Myntverket i Stockholm. Stansarna förvaras därsammastädes. Slagen af kolleger och överlämnad till honom i guld på hans sjuttioårsdag.

129.

WALTER MAGNUS RUNEBERG.

Född d. 29 december 1838, son af Johan Ludvig Runeberg och Fredrika Tengström. Artist, bildhuggare, hon. fil. doktor vid universiteten i Lund och Helsingfors. Död den 23 december 1920.

Under uppväxtåren i föräldrahemmet i Borgå visade han redan prof på de gryende konstnärsanlagen, men först efter det han 1857 aflagt studentexamen, och sedan en inhemtad fackmannadom fallit till den unge konstadeptens förmån, blef hans längtan att få beträda konstnärsbanan tillfredsställd. Efter att en kortare tid hafva besökt Konstföreningens ritskola i Åbo, där Ekman var lärare, gick färden 1858 till Köpenhamn. Här genomgick han under åren 1858—62 Konstakademien. Hans nästa studie- och arbetsort var Rom, där han vistades från 1862 till 1876. I Paris uppehöll han sig i två skilda repriser, 1876—83 och 1886—93, tiden däremellan var han bosatt i Köpenhamn. Han återvände 1892 till hemlandet, blef inspektor för Konstf. ritskola i Helsingfors 1900—07 samt tillhörde en tid föreningens direktion; under åren 1905—10 var han dessutom ordförande i Konstnärsgillet. Den högt begåfvade och sympatiske konstnären, vårt lands förste bildhuggare af större mått, egde en formsäkerhet, som stod bi vid skapandet af bestående, andligt förnäma skönhetsvärden, utan att dock slafviskt binda honom eller låta honom stelna inom engång utstakade råmärken. De nya intryck han mottog föranledde ej tvära omkastningar, en naturlig utveckling syntes blott vara förhanden, endast sällan framträder det nya mer oförmedlat såsom i gruppen Labor. Runeberg var och förblef hela sitt långa lif igenom en sträfsam man, aldrig stod hans kavalett tom, därom bära de talrika konstverk han frammanat nogsamt vittne. Statyer och byster, grupper, reliefer och friser utgingo i en aldrig sinande ström från hans atelier. Af dessa må nämnas: J. L. Runebergs, Per Brahes och Marstrands (i Köpenhamn) bildstoder, Alexandersmonumentet, Alexander I:s stod i Borgå domkyrka, kolossalbysterna af Fryxell, Retzius, Mechelin och Chydenius, byster af ett flertal nordiska märkesmän, hans vackra Psykegrupper, Apollo och Marsyas, Uppståndelsen, samt studenthusfrisen m. m. Under senare tid modellerade han jämväl inemot ett tiotal medaljer. — Till ledamot af Konstakademierna i Stockholm, Köpenhamn och Petersburg fick han emottaga kallelse och var hedersledamot af Svenska Litt. sällsk. i Finland samt af Konstnärsgillet. Till honorär fil. doktor kreerades han af universiteten i Lund och Helsingfors. En lycklig skaldegåfva, afspeglande hans för allt ädelt och godt varmt klappande hjärta, var honom beskärd, ehuru pieteten mot det skaldenamn han bar tillbakahöll honom från att gifva större offentlighet åt alstren af sin diktkonst. På hans sjuttiofemårsdag framfördes till honom från vänners krets en anhållan, att han, för en tillärnad medalj slagen till hans ära, ville för frånsidan modellera sin Apollo och Marsyas i relief. Endast efter lång tvekan villfor han det framställda önskningsmålet. Efter hans död hafva hans barn pietetsfullt skänkt till Borgå stad afgjutningar af ett flertal af hans verk; denna samling, nu benämnd »Walter Runebergs skulptursamling i Borgå» invigdes den 29 december 1921. Walter Runeberg, som afled i Helsingfors, har där äfven funnit sin sista hvilostad.

1. *Åts.* WALTER RUNEBERG. Bröstbild med glasögon, v. s., i arbetsblus. Under densamma inristadt: J. Munsterhjelm sculp. Ytterst en kantlinje, innanför denna bakom bilden: OERTEL BERLIN

Fråns. FRIBOREN • ÄR • JAG • OCH • JAG • TÄNKER • FRITT Runebergs grupp Apollo och Marsyas. På fotställningen i försänkt skrift: 1838 $^{29}_{XII}$ 1913 Till höger i nedre kanten af fältet: V • R • 1914. Kantlinje som på åtsidan.

Anm. Storlek 55 mm. Åtsidan modellerad af J. Munsterhjelm, frånsidan af Runeberg själf på enträgen begäran af de vänner till honom, som togo initiativet till medaljen. Graverad och präglad, i såväl silfver som i brons (silfver ett fåtal exx.), hos Oertel i Berlin. På randen af silfverexx. inslaget 990 (silfverhalten). Stansarna därsammastädes. Hedersbetygelse af vänner till konstnären på hans sjuttiofemårsdag, men kunde ej under kriget införas och öfverlämnades därför först i februari 1920 till R.

II. *Åts.* WALTER RUNEBERG upptill på ett något upphöjdt plan. Bröstbild med glasögon, h. s., i arbetsblus. Nedtill under bilden inom ett afgränsadt plan: i midten inom en lagerkrans med bandprydnad, på tre rader: 1838 | LXXV | 1913 till höger härom på tre rader: KONSTNÄRS- | GILLET • I • | FINLAND och till venster likaledes på tre rader: SUOMEN | TAITEILI | JA SEURA I axelafsnittet inslaget V. M-g, på fältet vid högra kanten: OERTEL BERLIN Ytterst en fin kantlist.

Anm. Storlek 96×68 mm., ensidig plakett. Modellerad af V. Malmberg. Graverad och präglad i brons hos Oertel i Berlin. Stansen därsammastädes. Hyllningsgärd af Konstnärsgillet på dess hedersledamots sjuttiofemårsdag, men kunde inhemtas och öfverlämnas först i maj 1920.

III. *Åts.* WALTER RUNEBERG • SCULPTOR • MDCCCXXXVIII— MCMXX • Bröstbild utan glasögon. h. s. i kalott och arbetsblus. Under axeln: Qvist.

Fråns. SERVO ARTIS ET AUCTORI — Runebergs „Konstens genius". Ytterst en fin kantlinje på båda sidorna.

Anm. Storlek 87 mm. Modellerad af Gerda Qvist och gjuten i Tyskland. 1920 betecknar året, då modelleringen egde rum.

130.

JUHANI AHO.

Född d. 11 september 1861, son af Henrik Gustaf Theodor Brofeldt och Emilia Karolina Fredrika Snellman. Publicist, skriftställare, hon. fil. doktor och professor. Död d. 8 augusti 1921.

Den äldsta i syskonkretsen föddes Aho på kapellansbolet i Lapinlaks (Idensalmi) och efter i hemmet åtnjuten (svenskspråkig) förberedande undervisning genomgick han Kuopio (finska) lyceum, hvarifrån han som student utgick 1880. Tanken på de filologiska studier han ärnat bedrifva lämnades inom kort därhän, och han egnade sig i stället åt andra humanistiska ämnen samt stiftade på egen hand bekantskap med den moderna literaturen. Han gjorde snart några trefvande försök på det litterära området, och 1881 utkom en dikt, signerad J. S:n, Ahos första tryckta rader; två år senare publicerades hans första prosaberättelse under signaturen Jussi. Men medan vingarna växte arbetade han som publicist, på hvilken bana han kastat sig in redan 1882, då han var anställd vid Uusi Suometar. Han höll troget fast vid den valda banan, understundom bunden äfven vid landsortspressen, var med om Päivälehtis grundande och öfvergick till Helsingin Sanomat vid dess uppträdande. Vid sidan af tidningsmannabanan fortgick under stigande framgång hans litterära produktion fr. o. m. 1884 under pseudonymen Juhani Aho, som slutligen ock blef hans borgerliga namn. Af hans arbeten må här blott nämnas hans ypperliga, för sin godmodiga humor särskildt uppburna berättelse Järnvägen, de olika samlingarna Spånor, af hvilka många höra till det bästa hans diktkonst frambringat af fina, stämningsmättade bilder, vidare så djupt lagda och litterärt högtstående verk som Prestens hustru, Panu och Johan. Flitigt öfversatt som han blef, synnerligast till svenska, men jämväl till danska, norska, engelska m. fl. språk, verkställde han själf öfversättningar till finska af Runebergs prosaskrifter, Fältskärns berättelser, Singoalla m. fl. Aho, som helt visst med full rätt gäller som vår mest framstående finskspråkiga författare, erhöll flere litterära pris, och tillkallades som språkgranskare vid den finska bibelöfversättningen. Hon. fil. doktor vid univ. i Helsingfors 1907, hugnad med professorsvärdighet 1919, blef han medlem af statens expertnämnd för litteratur 1918 och var vid sin död v. ordf. i Finska Litteratursällskapet. Han afled i Helsingfors samt har här äfven funnit sin sista hvilostad.

I. *Åts.* JUHANI AHO Bröstbilden, h. s., med en obetydlig del af dräkten synlig. I afskärningen: 1861—1921 På dräkten, till höger vid den breda afskärningslinjen inslaget: Wikström 1921 Ytterst en fin kantlinje.

Fråns. Utan omskrift. Ett savolaxlandskap med sjö, holmar och fjärran nående skogar; i förgrunden en öppen plats i skogen (aho) på en höjd, omgifven af ung björkskog, och på denna en flammande midsommareld. På marken utmed kanten till venster inslaget: Wikström 1921 Ytterst en kantlinje som på åtsidan.

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af E. Wikström, Graverad och präglad i brons hos Oertel i Berlin,

där stansarna förvaras. Subskriberad medalj, slagen på föranstaltande af O. Y. Werner Söderström. Afsedd att öfverlämnas till A. på hans 60-årsdag, som han dock ej upplefde.

131.

MAGNUS GUSTAF MITTAG-LEFFLER.

Född d. 16 mars 1846, son af Johan Olof Leffler och Gustafva Vilhelmina Mittag. Fil. doktor, professor, donator.

Född i Stockholm, blef M-L fil. doktor i Uppsala 1872, docent dersammastädes jämväl sagda år. Företog som stipendiat en vetenskaplig resa till Tyskland och Frankrike åren 1873—76. Professor i matematik vid Helsingfors universitet 1877 till 1881 samt vid Stockholms högskola 1881—1911 (dess förste ordin. professor), kvarstår han ännu (1921) som extra föreläsare. Rektor vid högskolan 1885—86 och 1891—92. Ledamot af Finska Vetenskapssocieteten 1877 är han från 1903 dess hedersledamot. Led. af Svenska Vetenskapsakademien 1883, af Vetensk.Societ. i Uppsala 1886, af Fysiografiska sällskapet 1906 samt af Royal Society i London 1896 och Vet. Akad. i Paris samt af ett 30 tal andra utländska lärda samfund. Hedersdoktor i Oxford 1894 och vid fem andra utländska universitet. Som matematiker och lärare har han utöfvat ett banbrytande inflytande och vunnit en representativ ställning inom sin vetenskap. Grundläggare, 1882, af den internat. matem. tidskriften Acta matematica, äger han ett enastående matematiskt bibliotek, som han velat allt framgent se sammanhållet genom att låta detsamma ingå i en betydande donation. Han har äfven utöfvat en omfattande affärsverksamhet samt gjort sig bemärkt genom sensationella broschyrer, tal och rättegångar. Gift 1882 med Signe af Lindfors, född i Helsingfors 1861, död i Djursholm 1921.

I. *Åts.* G • MITTAG-LEFFLER • Bröstbilden, v. s., med glasögon och i nutids dräkt. Bakom bilden invid kanten inristadt: C • Fagerberg

Fråns. SVENSKA | AKTUARIEFÖRENINGEN | PÅ DESS STIF TARES | 70 ÅRS DAG | 16 MARS 1916 på fem rader i fältets midt.

A n m. Storlek 40 mm. Modellerad af C. Fagerberg. Präglad i silfver och i brons på K. Myntverket i Stockholm. På randen inslaget resp.: SILFVER 1916 eller: BRONS 1916

132.

ERNST ABRAHAM DAHLSTRÖM.

Född d. 26 mars 1846, son af Carl Magnus Dahlström och Sofia Karolina Kingelin. Affärsman, kommerseråd, donator.

ROBERT MAGNUS DAHLSTRÖM.

Född d. 11 april 1859, den föregåendes broder. Affärsman, kommerseråd, donator.

Den Dahlströmska släkten blef 1832 genom sedermera kommerserådet C. M. Dahlströms inflyttning från Lovisa bofast i Åbo, där han 1836 etablerade egen affär. Tio år senare föddes här äldsta sonen, Ernst D., som efter försiggången köpmannautbildning äfven i utlandet 1869 inträdde i faderns firma. Chefskapet för denna öfvertog han 1875 jämte en yngre broder, som afled 1886. Firmans verksamhet hade så småningom ändrat natur, från en kombinerad rederi-, engros- och detaljhandel hade den öfvergått till en industrifirma. Ernst D. blef ock det nybildade Kymmene aktiebolagets första verkst. dir. och kvarstod i dess direktion äfven efter det Woikka och Kuusankoski fabriker därmed förenats. Som den ledande mannen tillhörde han äfven ett flertal andra Åboföretag, hvaraf må nämnas A. B. Kingelin & C:o, Akkas ångsågs a. b. och Littois klädesfabrik. Äfven järnförädlingsindustrien blef ej lottlös, 1878 verkst. dir. för Åbo mek. verkst a. b.. samt fr. 1879 i A. B. Vulcan och slutligen i W. Crichton & C:o. Som stor delägare i Aura sockerbruks a. b., blef han ordf. i dir. 1889 och kvarstod som sådan till 1900. Vid bildandet af Åbo aktiebank 1896 var han en drifvande kraft och likaså vid uppkomsten och skötseln af de ångbåtsbolag, Bore och Avance, som framgångsrikt arbetat för Åbo såsom vinterhamn. Äfven den försäkringsrörelse, som uppvuxit i hans hemstad, har han skänkt sin auktoritet, sina insikter och sitt intresse. Af förtroendeuppdrag, som gifvits honom, må nämnas representantskapet vid sex ständermöten, stadsfullmäktigeskap under 20 år samt ledande platser inom sparbankens pensionsinrättningar m. m. De konstnärliga sträfvandena på orten hafva äfven lagt beslag på hans tid, därom vittna hans ombudsmannaskap för Konstföreningen (sedan 1881) samt ledamotskapet och ordf. befattningen i den 1891 bildade Åbo konstförening. Till kommerseråd utnämndes han 1894.

Robert Magnus D., äfven han född i Åbo och elev af svenska klassiska lycéet därstädes, erhöll sin köpmannautbildning i Stuttgart. I den af brodern Ernst D. ledda firman inträdde han 1881. Jämväl han har en lång och omfattande affärsmannabana bakom sig, i det stora hela parallell med broderns, så har han tillhört ledningen för Aura sockerbruk (fr. 1900 ordf.), Kymmene a. b., Bores och Avance's direktioner samt särskilda försäkringsinrättningar. Stadsfullmäktig (1896—1904) har han jämväl tillhört dir. för industriskolan samt Åbo konstförening. Erhöll kommerserådstitel 1909.

Bröderna Dahlström, som ofta och frikostigt, utan att vilja synas, understödt företag och sträfvanden på ett varmhjärtadt och vidsynt sätt, kunde icke undgå offentligheten, då de 1895 utfäste sig att anslå ett belopp för uppförandet af en konstmuseibyggnad i Åbo. Efter några omgångar för att undvika kollision med en annan donation, uppfördes så museibyggnaden och kunde till staden öfverlämnas 1904. Densamma inrymmer såväl konstsamlingar som ritskola. Konsten har här funnit en fristad, dess unga adepter har beretts tillfälle till vidare utbildning och förkofran. Men äfven vetenskaperna skulle snart på ett oanadt kraftigt sätt omhuldas. Redan hade åtta årtionden förflutit, sedan Åbo akademi nödtvunget upp-

hörde. Ju längre det led, desto kraftigare glödde under askan den eld, som aldrig blifvit släckt, hoppet om en Alma mater rediviva. Under tyst, men segt arbete hölls tanken härpå uppe, föreläsningsverksamhet och feriekurser voro de yttre tecknen, och så bröt året 1916 in. Bröderna D. ställde sig främst, när idén om ett återupprättande skulle omvandlas från tanke till handling. Tvenne stora donationer, den ena nyssnämnda år, den andra året därpå, blåste upp den flämtande lågan till en klar och värmande eld och den 11 oktober 1919 kunde den högtidliga nyinvigningen af det åldriga lärdomssätet ega rum. En mannagärning värd att minnas var gjord och staden vid Aura å hade en anledning till att med stolthet bära upp benämningen: donatorernas stad.

1\. *Åts.* ERNST DAHLSTRÖM⁀MAGNUS DAHLSTRÖM De båda brödernas bröstbilder bredvid hvarandra, h. s. Bröstsnitten belagda med två korsade eklöfskvistar; till höger under dessa inristadt: V.R.b.g., lägre ned utmed kanten: OERTEL BERLIN Ytterst en fin kantlinje.

Fråns. KRING • ÅDEL • TANKE • VÅXA • STARKA • VINGAR • Kleobis och Biton dragande sin moder till templet. Därunder på tre rader: AF • VÄNNER • TILL • DEN • SVENSKA • ODLINGEN | I • FINLAND | DEN • 11 • OCTOBER • 1919

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af Walter Runeberg (hans sista arbete). Graverad och präglad i brons (ett fåtal exx. i silfver) hos Oertel i Berlin. På randen av silfverexx. inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Åbo Akademi. Subskriberad medalj, slagen på initiativ närmast af frih. R. F. von Willebrand m. fl. samt öfverlämnad till bröderna D. den 26 mars 1921, sedan medaljen endast kort tid förut blivit färdig.

133.

RABBE AXEL WREDE.

Född d. 16 juli 1851, son af Henrik August Wrede och Anna Wilhelmina Bæckman. Friherre, jur. doktor, rättslärd, professor, senator, kansler för Åbo akademi.

Wrede, som är född på fädernegården Wredeby i Anjala socken, åtnjöt sin skolundervisning i Helsingfors, här blef han äfven student 1869. Efter slutförda studier, fil. kandidat 1875, jur. utr. kandidat 1879, licentiat 1883 och jur. doktor 1884, blef han 1885 professor i civillagfarenhet och romersk rätt. Inspektor för Nyländska afdelningen 1888—95 och 1898—1901. Landsförvisades 1904, men erhöll 1905 tillstånd att återvända och valdes till Universitetets rektor. Från rektoratet afgick han i december 1905, då han inkallades i senaten som viceordförande i justitiedepartementet, på hvilken post han kvarstod till juni 1909. I folkrepresentationens arbete har han tagit en mycket bemärkt del, tidigare som medlem af Ridd. o. Adeln vid alla ståndslandtdagar under perioden 1877—1906 och senare som ledamot af enkammaren 1910—13 och 1917—19. Under den tid han tillhört folkrepresentationen har han flitigt varit använd som medlem eller ordförande i viktiga utskott. Ridd. o. Adeln insatte honom ock under en lång följd af år som första suppl. i bankfullmäktige. Utanför representationen har han utom betydelsefulla kommittéuppdrag (rättegångsreformen, grundlagsk. m. fl.) tillhört Hypoteksföreningens styrelse och Juridiska föreningens centralstyrelse (1887—1909), därunder 1898—1907 ordförande. Till ledamot af Finska Vetenskapssocieteten valdes han 1909, kreerades till hedersdoktor vid universitetet i Lund 1918 samt är sedan 1918 kansler för Åbo akademi; till hans sjuttioårsdag utgaf Juridiska föreningen en festskrift. Wredes literära produktion är likaså omfattande som genom sin gedigenhet betydelsefull, särskildt må nämnas standardverket Finlands gällande civilprocessrätt och biografien öfver M. Calonius, hvarförutom till stort gagn för undervisningen utkommit flere serier af hans föreläsningar. Han verksamhet såsom folkrepresentant har tillvunnit sig det varmaste erkännande äfven af politiska motståndare och för öfrigt är hela hans lifsgärning en talande illustration till hans manliga valspråk: RÄTT ALLTID WARAR.

I. *Åts.* RABBE AXEL WREDE Bröstbilden, v. s., med en obetydlig del af dräkten synlig. Till höger, framför bilden: ÆT•LXX och bakom densamma ätten Wredes friherrliga vapen. Under bilden inristadt: J. Munsterhjelm

Fråns. RÄTT ALLTID WARAR Sanningen, en naken kvinnogestalt stående under kunskapens träd med rättvisans våg hängande på en af grenarna; i den ena, nedtyngda vågskålen ligga lagen och svärdet, medan hon plockar af trädets frukter och nedlägger dem i den andra. I afskärningen på tre rader i försänkt skrift: AV JURIDISKA FÖRENINGEN | I FINLAND | D. 16 JULI 1921 Vid högra kanten af fältet inristadt: J. Munsterhjelm; något högre upp i svag prägling: OERTEL BERLIN

A n m. Storlek 55 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad såväl i silfver som i brons hos Oertel i Berlin; på randen af silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Jur. fören. Hedersbetygelse af Juridiska föreningen på frih. Wredes sjuttioårsdag, då medaljen till honom öfverlämnades.

134.

MATTI ANSELM ÅYRÄPÄÄ.

Född d. 11 april 1852, son af Anders Josef Europæus och Selma Augusta Lampa. Med. o. kir. doktor, hon. odontol. doktor, e. o. professor.

Född i Libelitz, där fadern var kyrkoherde, åtnjöt han sin skolundervisning i Helsingfors och blef student 1871, fil. kandidat 1875, med. kandidat 1878 och med. o. kir. doktor 1891. S. å. docent i odontologi samt lärare i tandläkekonst 1892, e. o. professor år 1904, afgick han som emeritus från denna professur 1917. Under sin studietid var han en tid kurator för sav.-karelska afdelningen och under ett år studentkårens ordförande. En af stiftarna af läkaresällskapet Duodecim, stod han under tjugufem år, från 1881, i spetsen för detsamma såsom dess ordförande och är numera dess hedersordförande. I Finska tandläkarsällskapet, till hvars stiftare han hör, verkade han som ordförande under 15 år och är numera jämväl dess hedersordförande. Därjämte innehar han hedersledamotskap i svenska, franska, danska och norska tandläkarsällskap samt är korresp. ledamot af dylika i Tyskland och Ungern. Vid Helsingfors universitet promoverad till honorär odontologie doktor, har han upprepade gånger vid hygieniska utställningar i utlandet hedrats med guldmedalj eller motsvarande pris. Under ett tiotal studieresor till olika europeiska länder har han vunnit en möjligast allsidig kännedom om sin vetenskaps utveckling samt har genom talrika uppsatser och artiklar i fackpressen, men ock genom fristående arbeten verkat inom sitt område. Främst förtjänar han dock ihågkommas och erkännas som initiativtagare och ordnare af tandläkarutbildningen i vårt land, och är det utan gensägelse Äyräpääs förtjenst att denna undervisning här ej blott relativt, utan äfven absolut taget intager en mycket framskjuten plats. Han åtnjuter därför ock anseende som en af stödjepelarna och ledarna af denna bransch i de nordiska länderna.

I. *Åts.* MATTI ÄYRÄPÄÄ Bröstbilden, h. s., i nutids dräkt. Bilden når nedtill ända ut till kanten; på högra axeln inslaget: ALPO SAILO 1922

Fråns. Inom en sluten lagerkrans på sju rader • PATRI • | ODON TOLOGIAE • FENNICAE • | • SEPTUAGENARIO • | • SO CIETAS • MEDICORUM • DENTARIORUM • | FENNIAE | • MCMXXII • | en eskulapistaf. Utanför kransen till höger OERTEL BERLIN

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af Alpo Sailo. Graverad och slagen i såväl silfver som i brons hos Oertel i Berlin. På randen af silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Finska Tandläkaresällskapet. — Hyllningsgärd på 70-årsdagen, då beslutet om präglingen framfördes till Å., men medaljen utgavs först 1923.

135.

ROBERT ADOLF ARMAND TIGERSTEDT.

Född d. 28 februari 1853, son af Carl Konstantin Tigerstedt och Evelina Teresia Degerman. Med. o. kir. doktor, hon. fil., med., scientiæ doktor, fysiolog, professor.

Under den tid fadern var bunden vid universitetet i Helsingfors, föddes därstädes sonen Robert. Han blef student 1869, fil. kand. och magister 1873, med. kand. 1876, med. o. kir. doktor 1880 samt var docent i fysiologi åren 1881—82. Kallades af Karolinska institutet i Stockholm till t. f. laborator i experim. fysiologi och blef ordinarie innehafvare af tjensten 1882. Förestod 1884—86 professuren i fysiologi vid nämnda institut samt utnämndes 1886 till ordinarie innehafvare af densamma. Under sin verksamhetstid i Sverige blef han ledamot af Svenska Vetenskapsakademien, hedersledamot af Militärmedicinska akad. i Petersburg, af Société de therapeutique i Paris, led. af kommittén för grundstadgar för Nobelstiftelsen m. m. På ett framstående och verksamt sätt ingrep han jämväl i nykterhetsarbetet såsom ledare och författare, bringande reda, besinning och disciplin på ett område, lätt hemfallet under en välmenande, men fantasirik agitation. År 1900 kallades han att intaga lärostolen i fysiologi i Helsingfors och helsades denna kallelse här med stor tillfredsställelse. Vid sidan af sin på ett framstående sätt bedrifna lärareverksamhet har han idkat ett synnerligen omfattande vetenskapligt skriftställeri, däribland läroböcker i fysiologi m. m.; af hans skrifter hafva många utgått äfven på finska, tyska, franska, engelska och ryska och tillfört honom erkännande i form af prisbelöningar och ledamotskap af vetenskapliga institutioner, af hvilka må, utom tidigare anförda, nämnas Svenska Läkarsällskapet (1900, hedersl.), Uppsala Vet. Soc. (1901), Finska Vetensk. Soc. (1900), ryska läkares. i Petersburg (1902, hedersl.) samt likartade sammanslutningar i Paris o. Wien, Danska Vidensk. Selskab (1908), Vidensk. Selsk. i Kristiania (1909), danska läkarsällskapet (hedersledamot vid dess 150-års jubileum 1922), m. fl., m. fl. Dekanus i med. fakulteten 1916—19 blef han hon. fil. doktor i Helsingfors 1907, hon. med. doktor i Kristiania 1911, i Groningen 1914, i Dorpat 1923 samt hon. doktor scientiæ i Dublin 1918. Hedersledamot af Åbo studentafdelning 1913 Från sin professur afgick han som emeritus 1919. Vid ståndslandtdagarna 1904—05 och 1905—06 deltog han i Ridd. o. Adelns förhandlingar.

1\. *Åts.* ROBERT • TIGERSTEDT • SEXAGENARIO+SOCIETAS • MEDICORVM • FENNICA • MCMXIII ✱ Bröstbild, v. s. I afsnittet, under axeln inristadt: *Ville Vallgren.*

VITÆ • LEGIBUS • INDAGANDIS • ET • TRADENDIS ✱ Tacksamhetens genius, svept i en skir slöja och hållande i högra handen Aesculapii symboler, sitter nedanför Fysiologiska institutet och strör med venstra handen blommor framför detsamma; i fonden en vy af den motliggande stadsdelen. På fältet till venster: INSTITVTVM | PHYSIOL • | HELSINGFORS ✱ därunder blommande växter.

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af Ville Vallgren. Graverad af Erik Lindberg i Stockholm och präglad

i guld (1 ex.), i silfver och i brons å K. Myntverket i Stockholm. Stansarna förvaras därsammastädes. Hyllningsgärd af Finska läkaresällskapet och öfverräcktes i guld till T. på hans sextioårsdag.

WALDEMAR RUIN.

Född d. 25 juli 1857, son af Constantin Nikolai Ruin och Natalie von Cronman. Fil. doktor, professor.

Under den tid hans föräldrar voro bosatta i Ryssland (Susdal) föddes W. Ruin. Efter i Helsingfors åtnjuten skolundervisning blef han student 1876, fil. kandidat 1881, fil. doktor 1886. Företog åren 1882—84 och 1886—87 längre studieresor till Tyskland och Schweiz, senare dylika af kortare varaktighet till Paris, London, Holland m. m. Vid universitetet i Helsingfors fästes han, som docent i filosofi, 1887, men blef redan påföljande år, 1888, professor i pedagogik och didaktik. Efter att hafva fungerat som Universitetets prorektor åren 1911—15, valdes han sistnämnda år till dess rektor och kvarstod som sådan till 1920. Professuren i filosofi skötte han 1899 och flere följande år. R. var åren 1906—10 ordförande i den stora skolkommittén, och är ordförande i Pedagogiska föreningens centralbestyrelse sedan 1902. Hans inskriptionstal som rektor tillmättes alltid ett stort värde, och är han öfverhufvud uppburen som en mycket framstående talare. Hans skriftställarverksamhet har begränsats till pedagogiska och filosofiska afhandlingar. Universitetet i Rostock har kallat honom till hedersledamot.

I. *Åts.* WALD. RUIN • RECTOR UNIVERSITATIS på en kantram, ej fullt sluten. Bröstbild, h. s. Under densamma GQ i monogram. Ytterst en fin kantlist.

Fråns. Utan omskrift. En naken man kör i spann två bevingade hästar (pegaser). Därunder, utmed kanten från höger nedåt: A • D • • MCMXXI • (årtalet för medaljens tillkomst). Kantlist som på åtsidan.

Anm. Storlek 88 mm. Modellerad af Gerda Qvist och gjuten i Tyskland.

137.

PEHR EVIND SVINHUFVUD.

Född d. 15 december 1861, son af Pehr Gustaf Svinhufvud af Qvalstad och Olga von Becker. Jur. utr. kandidat, hon. fil. doktor, prokurator, t. f. riksföreståndare, led. af riksrätten.

Tillhörande en ätt som i flere led varit bosatt i Sääksmäki, föddes S. därstädes. Efter slutförd skolgång i Helsingfors blef han student 1878. Fil. kandidat 1881 och jur. utrius. kandidat 1886, inträdde han s. å. på tjänstemannabanan, och var assessor i Åbo hofrätt 1891, då han på administrativ väg förafskedades. I lagberedningens arbete deltog han 1892—1901. Efter afskedandet var han sakförare i Helsingfors. Under den lättare tid som inträdde efter »storstrejken» 1905 blef han häradshöfding först i Heinola och senare i Lappvesi domsaga. Deltog i Ridd. o. Adelns förhandlingar under ständermötena fr. o. m. 1894 till 1906, flitigt använd såsom utskottsledamot, senast som ordförande i lagutskottet, insattes han jämväl af sitt stånd som suppl. i bankfullmäktige. Invald i den nya folkrepresentationen blef han 1907 kammarens förste talman och kvarstod som sådan t. o. m. 1912. Olagligt skild från sin domartjänst, deporterades han till Sibirien i nov. 1914, hvarifrån han återvände efter marsrevolutionen 1917. Han blef nu prokurator, senare justitiekansler samt ordförande i senaten s. å. i november. Efter det Finlands själfständighet proklamerats i december, innehade han högsta makten som t. f. riksföreståndare från maj till december 1918. I början af det 1918 utbrutna upproret sökte han med æroplan lämna Helsingfors, men försöket misslyckades som en följd af ett ofall med motorbränslet. Men planen återupptogs och nu, den 3 mars, styrde Tarmo, som med honom ombord genom några behjärtade mäns ingripande fråntogs ryssarna, öfver till det af tyskarna besatta Reval; härifrån begaf sig S. öfver Berlin och Stockholm till Wasa där han återupptog sin plats i spetsen för regeringen. I december (1918) afgick han från detta värf. Af representationen insattes han nu i den nyinrättade riksrätten samt erhöll af Helsingfors universitet vid promotionen i maj 1919 hon. fil. doktorsvärdighet. Efter sin återgång till privatlifvet valdes han till ordf. i Garanti A. B. i Finland styrelse men öfvergick till A. B. Gutzeit & C:o, där han f. n. (1922) är ordf. i förvaltningsrådet. Dessa uppdrag utgöra i sin mån ytterligare bevis för det stora och välbefästade anseende Svinhufvud för sin omutliga rättrådighet åtnjuter inom alla samhällsbevarande medborgarlager.

I. *Åts.* • P • E • SVINHUFVUD • Bröstbild, v. s., med en del af dräkten synlig. Utmed nedre kanten i en båglinje: TÄYTTÄESSÄÄN • KUUSIKYMMENTÄ • VUOTTA • Bakom bilden inslaget: Wikström 1921 Ytterst en smal kantram.

Fråns. SUOMEN • ITSENÄISYYDEN • JA • LAIN • PYHYYDEN • PUOLESTA • En manlig gestalt (representant för rättvisan) med blottad överkropp sitter, med venstra handen hvilande på en bok, som på permen bär ordet: LAKI och den högra höjd till ed. Till höger Finlands vapensköld omgifven af gran- och ekkvistar; på skölden hvilar ett lagerhöljdt svärd och därpå en stålhjelm. I afskärningen, på tre rader: • ISÄN

MAAN • YSTÅVÄT • LYÖTTIVÄT • MITALIN • | • VUONNA • YHDEKSÄNTOISTASATAA • | • YKSIKOLMATTA • Vid bildens venstra fot inslaget: Wikström 1921 På kantramen, något bredare än på åtsidan, till höger i svag prägling: OERTEL BERLIN

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af E. Wikström. Graverad och präglad i brons hos Oertel i Berlin, stansarna förvaras därsammastädes. Subskriberad medalj, slagen på initiativ af medlemmar i den regering, hvars chef Svinhufvud var.

138.

JAKOB JOHANNES SEDERHOLM.

Född d. 20 juli 1863, son af Claes Theodor Sederholm och Maria Kristina Sofia Blomqvist. Fil. lic., hon. fil. och jur. doktor, Direktor för Geologiska kommissionen, hon. e. o. professor.

Den Sederholmska släkten med anor från den karolinska tiden är sedan medlet af 1700-talet bofast i Helsingfors, där ock J. J. Sederholm, en ättling i sjunde led af förste kände medlemmen, föddes. Här erhöll han äfven sin skolundervisning, blef student 1882, fil. kand. 1885, och licentiat 1892, men bedref äfven studier vid Stockholms högskola och i Heidelberg. I den Geologiska kommissionens tjänst inträdde han 1888 och avancerade 1893 till dess chef. Hans arbetshåg hade funnit ett vidsträckt fält då han som sin lefnadsuppgift tog Finlands geologiska undersökning och det vetenskapliga utrönandet af urbergsbildningen. Men senare fångades hans intresse jämväl af ett klarläggande af den praktiska användningen af landets nyttiga stenarter och mineral, likasom han ock intresserat sig för guldfynden i Lappmarken. Vetenskapliga studieresor har han företagit i särskilda repriser och besökt de flesta af Europas länder, men jämväl Transkaukasien, Mongoliet (1917) och Nordamerika. Han har deltagit i flere internationela kongresser samt ledde den intern. geologkongressens exkursion till Finland 1897. En rik vetenskaplig produktion (hans första verk utkom 1890) på flere språk bär om honom ett godt vittnesbörd. Kallad till medlem af ett stort antal utländska lärda sällskap, tillhör han Finska Vetenskapssocieteten sedan 1904 och är ledamot af statens centralnämnd för vetenskap, af Sällskapet för Finlands geografi (i hvars Atlas ingå värdefulla bidrag af hans hand), af styrelsen för arbetareinstitutet m. m. E. o. professorstitel tilldelades honom 1917 och 1911 blef han hon. fil. doktor i Kristiania samt 1913 kreerad till jurisdoktor vid universitetet i Toronto. Upptagen af ett intensivt fackarbete har han likväl äfven hunnit egna någon del af sin tid åt praktiska medborgerliga värf, hvaraf må nämnas hans stadsfullmäktigeskap 1913—15 och representantkallet, utöfvadt i borgareståndet under 1905—06 års landtdag. Hösten 1921 afreste han såsom delegerad för Folkens förbund till Albanien för ordnande af den nya statens gränsförhållanden och har därstädes utfört ett nyttigt arbete, som tilldragit sig mycken uppmärksamhet och vunnit stort erkännande.

I. *Åts.* J. J. | SEDER- | HOLM. till höger på tre rader. Halsbild, h. s. Under densamma inristadt: QVIST Ytterst en smal kantlist.

Fråns. Utan omskrift. En man med fladdrande mantel, böjande ett knä, höjer en hacka öfver sitt hufvud (sökande sanningen). Under figuren på två rader: VERE | SCIRE Ytterst en smal kantlist.

Anm. Storlek 79 mm. Modellerad af Gerda Qvist. Gjuten i Tyskland.

139.

EMIL ERIK WIKSTRÖM.

Född d. 13 april 1864, son af Johan Erik Wikström och Gustafva Samuelsdotter Linnamäki. Bildhuggare, hon. professor.

Wikström, som är född i Åbo, innehade där en underordnad tjenst vid telegrafverket då han fäste uppmärksamheten vid sig genom år 1881 utställd träskulptur, som belönades med första priset. Hans egentliga fackutbildning vidtog nu vid konstföreningens skolor i Åbo och Helsingfors. Genom ett mindre statsunderstöd försattes han i tillfälle att besöka Wien 1883. Här studerade han i två år, därefter under åren 1885—86 i Paris. Till Wien återvände han 1887 och stannade, åtnjutande smärre statsunderstöd, till 1890. Han vann detta år i statstäflingen accessit. Åren 1891—93 är han åter i Paris, nu Hovingsk stipendiat. Vid den 1893 utlysta täflan för anskaffande af en gafvelgrupp till ständerhuset, vann Wikström priset och arbetet uppdrogs åt honom. Men tillfälliga motigheter (atelierbrand) mötte, och gruppen kunde aftäckas först i november 1903, emottagen med enhälligt och rättvist bifall. Af Wikströms hand är äfven den år 1895 i Kajsaniemi park resta bysten af Pacius, likaså Agricolastoden i Wiborg samt de i Wasa uppställda bysterna af Kurtén och Topelius. Äfven vid täflingen om Lönnrotsmonumentet hemförde W. priset och erhöll uppdraget att skapa monumentet, som sedermera, efter det förslaget i någon mån omarbetats, utfördes i Paris och i okt. 1902 aftäcktes utan solennitet. Utom genom sina monumentala verk har W. skapat sig ett namn genom flere arbeten, utmärkta för en säker formbehandling, vekt behag och känsloinnerlighet samt där så påkallats en kraftfull karaktäristik. Också åt medaljkonsten har han framgångsrikt egnat sin talang. Ett mycket verksamt stöd har Wikström genom sitt initiativ och sina fackmannainsikter gifvit den i landet spirande konstgjutningen. Han erhöll 1919 professorstitel och var ordförande i Konstnärsgillet t. o. m. år 1912 och i Bildhuggarförbundet samt invaldes 1922 i den nybildade Finlands Konstakademi.

I. *Åts.* EMIL⁀WIKSTRÖM• Bröstbild, h. s., med en liten del af dräkten synlig. Under bilden inslaget: QVIST Ytterst en fin kantlist.

Fråns. •MDCCCCXX till höger på fältet i en lodrät fallande linje och •APR. XV• till venster på samma sätt. Emellan dem en torso stående på ett platt fyrkantigt block. Ytterst en fin kantlist.

Anm. Storlek 72 mm. Modellerad af Gerda Qvist. Gjuten i Tyskland. Det angifna årtalet, detsamma hvarunder medaljen utfördes.

140.

JOHAN (JEAN) JULIUS CHRISTIAN SIBELIUS.

Född d. 8 december 1865, son af Christian Gustaf Sibelius och Maria Charlotta Borg. Tonsättare, hon. fil. och mus. doktor, hon. professor.

Sibelius, som är född i Tavastehus, blef 1885 student. Han studerade nu vid Helsingfors musikinstitut 1885—89 musikens teori och komposition för M. Wegelius, samt violinspel. Vistades under åren 1889—91 i Berlin och Wien för musikstudier under ledning af A. Becker, R. Fuchs och K. Goldmark. Under 1890-talet verkade han såsom lärare i musikens teori vid musikinstitutet och orkesterskolan i Helsingfors. — Sibelius har utöfvat en utomordentligt rik och mångsidig verksamhet som tonsättare. Bland hans verk må nämnas: fem symfonier (1899—1915), Kullervosymfonin, En saga, Karelia svit, Vårsång, Tuonelas svan, Finlandia, Historiska scener, Okeaniderna, m. fl. verk för orkester. Till skådespelen Kung Kristian II, Kuolema (bl. a. Valse triste), Pelléas et Mélisande, Belsazars gästabud, Svanehvit och pantomimen Scaramouche har han komponerat musiken. Af hans kammarmusik må nämnas stråkkvartetten Voces intimæ. Härtill bl. a. hans Violinkonsert. Till hans kompositioner höra äfven flere verk för kör och orkester, såsom Promotionskantater, Atenarnes sång, Snöfrid, Jordens sång samt talrika sånger med pianoackompagnement till dikter af Runeberg, Topelius, Wecksell, Rydberg, Fröding o. a.; dessutom åtskilliga lyriska klaverstycken, violin- och violoncellkompositioner. — Med sina kompositioner till texter och öfver motiv ur finländska skalders verk och ur Kalevala och Kanteletar, med sina skildringar ur Finlands historia och med andra besläktade alster betecknar Sibelius det stora nationella genombrottet på musikens område; han blir Finlands nationaltondiktare. Under sin långa skaparverksamhet beskrifver han en utvecklingslinje genom naturalism, impressionism och nationell romantik till de nyaste strömningarna och ingriper alltid med själfständighet och säkerhet i evolutionen. Genom sin personliga och egenartade stilkonst riktar han det internationella musikidiomet, under sina olika produktionsskeden skapar han verk af bestående värde, och genom sina nyaste verk från sin »expressionistiska» period synes han målmedvetet bidraga till att leda tonkonsten in på nya banor. Sibelius är Finlands största och en af det moderna Europas främsta tondiktare. Bland de talrika utmärkelser som kommit S. till del, må nämnas att han är honorär filosofiedoktor vid Helsingfors universitet och honorär Doktor musices vid Yale-universitetet (U. S. A.); han är jämväl ledamot af flere akademier, ss K. Svenska musikaliska akademien i Stockholm, Akademie der freien Künste i Berlin, Santa Cecilia-akademien i Roma och National Society of Music i Newyork. Han erhöll professorstitel 1916 och är sedan 1918 medlem af statens expertnämnd för tonkonst.

I. *Åts.* Sibelius' bröstbild, v. s., i nutids dräkt. Till vänster om densamma på två rader: Jean | Sibelius I afsnittet under axeln inristadt: Ville Vallgren Vid nedre kanten till venster: OERTEL BERLIN Ytterst en smal kantram.

Fråns. NOSTRA • SONIS • EXPRESSIT. Tonkonstens genius låter ryktet om Sibelii musik ljuda öfver Europa och bortom Atlanten. Den henne ledsagande tärnan pekar på S:s födelsebygd. I afskärningen på fyra rader: QVINQVAGENARIO |

MVSICES • PATRIÆ | AMICI • DEDICAVERVNT | A • MCMXV Ytterst en smal kantram som på åtsidan.

Anm. Storlek 55 mm. Modellerad af Ville Vallgren. Graverad och präglad såväl i silfver som i brons hos Oertel i Berlin, på randen af silfverexemplaren inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos Numism. Fören. i Finland. Subskriberad medalj på initiativ af prof. U. Lindelöf m. fl. tonkonstens vänner till minne af S:s femtioårsdag, då densamma till honom öfverräcktes.

141.

CARL GUSTAF EMIL MANNERHEIM.

Född d. 4 juni 1867, son af Carl Robert Mannerheim och Hedvig Charlotta Helena von Julin. Friherre, hon. fil. doktor, general af kavalleriet, härförare, f. d. riksföreståndare.

På det gamla Fleming-godset Willnäs, som i slutet af 1700-talet öfvergått till den Mannerheimska släkten, föddes M., som den andra i ordningen af sönerna. Hans första skolutbildning egde rum i Helsingfors, men 1882 inträdde han i finska kadettkåren, därifrån han dock afgick 1886, och blef 1887 student. Sin militära utbildning fullföljde han vid en kavalleriskola i Ryssland och blef kornett 1889. Efter vunnen transport till Chevaliergardet (1890) tjänstgjorde han samtidigt vid hofstallet och avancerade till ryttmästare 1901. Efter ett antal kommenderingar blef han öfverstelöjtnant vid ett dragonregemente, med hvilket han deltog i kriget mot Japan, och befordrades för utmärkelse i krig 1905 till öfverste. Under åren 1906—08 anförtroddes honom en maktpåliggande mission till Centralasien och Kina, från hvilken färd han ock hemsände betydelsefulla samlingar af kult- och etnografiska föremål till de Antellska samlingarna. Generalmajor vid kejsarens svit (1911) och chef för en gardeskavalleribrigad (1914) deltog han med denna i världskriget. År 1915 blef han chef för 12:te kav. divisionen, förde jämväl — fr. slutet af 1916 till början af 1917 — befälet öfver en rysk-rumänisk grupp, och blef chef för 6:te kavallerikåren s. å. Under de många sammandrabbningarna på denna del af fronten ådagalade M. såväl stor personlig tapperhet som fältherrebegåfning; det sätt hvarpå han ledde sina trupper tillvann honom erkännande för skicklighet och ridderlighet. År 1917 afgick M. ur rysk tjänst och återvände till Finland. På hösten s. å. begynte med allt större tydlighet framgå — ett varsel var strejken i november — att inom vissa djupa lager af landets befolkning igångsattes en rörelse riktad mot den bestående ordningen, ja mot själfva statsidén, och då i januari 1918 upproret stod för dörren, blef Mannerheim af Finlands regering den 28 jan. 1918 utnämnd till öfverbefälhafvare för armén. Men — denna armé måste först danas. M. afreste öfver Tammerfors till södra Österbotten, åtföljd af ett antal behjärtade, fäderneslandet och honom hängifne män. Hans maning till samling hörsammades, allt tätare växte skarorna, de ryska besättningarna krossades och deras vapen blefvo den nya arméns första. Oväntad var motgången att ej af eller öfver Sverige erhålla förstärkning af de knappa förråden, politiken lade sin dämpare öfver hjärtats känslor, som dock gåfvo sig tillkänna genom enskild offervillighet, hvilken lät svenskt blod gjutas för den mänsklighetens kamp här fördes. Mannerheim hade att stampa fram en krigshär ur jorden och om också erkännas måste, att kring honom villigt samlades skaror, som brunno af stridslust, då han kallade, står det fast, att han visade sig som en organisator, snart sagt, utan like. Intet färdigt fanns då striden upptogs, allt från det minsta till det största måste tillskapas under fortgången af det hårda trycket från den bättre rustade motståndaren, hvilket fördröjde framryckningen och ökade lidandets dagar bland de efter räddning otåligt bidande offren för den röda skräcken. Men ej blott uppbyggaren-organisatorns värf fullföljdes af honom på det mest förtjänstfulla sätt, äfven hans strategiska ledning af fälttåget var den borne fältherrens. Oförvansklig är den ära hvarmed han och hans trupper höljde sig, och minnet af Finlands kamp för sin frigörelse bör aldrig kunna förblekna. Också skymde inga moln den vackra majhimmeln den dag — den 16 maj — när Mannerheim med sin segrande här gjorde sitt intåg i Finlands hufvudstad, jublet var bedöfvande. Men — innan månaden var förrunnen hade M. afgått från öfverbefälhafvareplatsen och lämnat landet. Den dåvarande regeringen omfattade ej hans härordningsförslag och landets öden leddes i en annan riktning än den M. förordat; hans löfte att befria Ostkarelen kunde ej infrias, emedan den rätta stunden försuttits, och hans appell till sina krigare har

af andra vänts till skada. På hösten blef det emellertid klart, att hans anseende och kraftiga arm behöfdes, och i december uppdrogs högsta makten åt honom som t. f. riksföreståndare. Denna utöfvade han på ett förtjänstfullt sätt ända till den 25 juli 1919, då riksdagen förrättade val af republikens president, hvilket val, genom det tillbakasättande af M., som nu egde rum, visade huru lätt en folkförsamling förmår glömma de största fäderneslandet bevisade tjänster, utförda under förhållanden som till bristningspunkten spände statens förmåga att fortbestå och kunde öfvervinnas endast genom en brinnande kärlek och stor självuppoffring. — Under sin regeringstid hade Mannerheim tillfälle att som inbjuden gäst besöka Sveriges och Danmarks monarker samt emottogs med de största hedersbetygelser. Efter hans afgång från riksföreståndareskapet hopbragtes på enskild väg en nationalbelöning, hvaraf afkastningen ställdes till M:s förfogande. Återgången till privatlifvet har M. stiftat och ställt sig i spetsen för en barnskyddsförening; den ädla tanken må, hoppas man, slå rot och bära välsignelsebringande frukter.

I. *Åts.* General Mannerheims bröstbild, h. s., i uniform med Frihetskorsets ordenskedja; härunder i tre rader på en upphöjd plan: BARO. CAROL. GVST. ÆMILIVS | MANNERHEIM | LIBERATOR PATRIÆ REGENSQVE | FINLANDIÆ Öfverst i fältets högra hörn på två rader: henri VARENNE | 1919 Fältet på tre sidor omslutet af en profilerad kantram.

Fråns. Ett molnhöljdt landskap med tät granskog till venster; ur denna en framryckande trupp på skidor, i truppens midt anföraren till häst med höjdt svärd. I rymden segerns vingade gudinna med fana och draget svärd manande framåt. Därunder i fem rader på ett upphöjdt plan: ÄN FANS EN FLIK AF | FINLANDS GAMLA FÄRGER | KVAR! VIEL' LIEHVI JÄÄNNOS | SVOMEN | VAREIN ENTISTEN! Fältet på samma sätt omslutet som på åtsidan.

Anm. Plakett 103 × 68 mm. Modellerad af Henri Varenne i Paris. Graverad och präglad därsammastädes. På undre randkanten är inslaget: CUIVRE och en otydlig stämpel. Endast ett fåtal exx. i brons äro kända.

II. *Åts.* CAROLVS • GVSTAVVS • EMILIVS • MANNERHEIM Bröstbild, h. s., i uniform med Frihetskorset om halsen. I afsnittet på två rader: AXEL GALLÉN KALLELA | 1919 Ytterst en smal kantram.

Fråns. PATRIÆ • LIBERATOR • ET • REGENS⌒MCMXVIII—XIX • En riddare i full rustning med uppslaget visir och det mannerheimska stamvapnet på skölden spränger med blottadt svärd fram genom ett pilregn. Under hästen i midten Finlands, till höger Österbottens och till venster Karelens vapen. I båge utmed fältets öfre del: Ålands, Nylands, Egentl.

Finlands samt Satakuntas, Savolaks, Tavastlands och Lappmarkens vapen. Emellan Österbottens och Finlands vapen på tre rader: AXEL|GALLEN|KALLELA INV. ET SC. Ytterst en kantram som på åtsidan.

RANDSKRIFT i försänkt skrift: PRAETORIUM • DUCESQUE • BELLI • LIBERTATIS • CUDEND • CURAV • och kontrollstämplar med G för guld-, S för silfver- och B för brons-exx.

Anm. Storlek 56 mm. Modellerad af Axel Gallén-Kallela. Graverad och präglad i guld (1 ex.), i silfver (1 exx.) och i brons lika många (c. 40 ex.) som högkvarterets medlemmar och de ledande generalerna, hos C. C. Sporrong & C:o i Stockholm, där stansarna förvaras. Hyllningsgärd af Högkvarteret vid Finlands hvita armé under befrielsekriget 1918, och öfverräcktes af medaljen ett ex. i guld, i silfver och i brons till öfverbefälhafvaren.

III. *Åts.* och *Från.*, se föregående. Randskrift saknas, endast firma- och kontrollstämpel för silfver (S) och brons (B) är inslagen.

Anm. Storlek 56 mm., se föregående. Präglad, hos C. C. Sporrong & C:o i järn (2 exx. för konstnären) samt i silfver och i brons, som utlämnades till subskribenter och till försäljning.

IV. *Åts.* CARL GUSTAF EMIL MANNERHEIM Halsbild, v. s., till venster om densamma mannerheimska stamvapnet under friherrlig krona. Under afsnittet i upphöjd prägling: J. Munsterhjelm. Ytterst en fin kantlinje.

Fråns. IN • LIBERATAE • PATRIAE • MEMORIAM • FACIENDUM • CURAVIT • ANNO • MCMXIX • NOBILITAS • FINLANDIAE • Det finländska lejonet med bruten boja färdigt till kamp, beledsagadt af en ung kämpe, som, skyddande dess hufvud med sin sköld, svingar hämndens flammande svärd; från kämpens skuldra fladdrar en med hakkors prydd mantel. På fältet, ned till höger utmed kanten: OERTEL BERLIN

Anm. Storlek 60 mm. Modellerad af J. Munsterhjelm. Graverad och präglad i guld, silfver och i brons hos Oertel i Berlin. På randen af silfverexx. inslaget: 990 (silfverhalten). Stansarna förvaras hos R. o. A. Hyllningsgärd af Finlands Ridderskap och Adel, besluten å adelsmötet 1919 samt 1922 öfverräckt i guld slagen till gen. M.

Af denna medalj finnas några exx. med det senare N'et i Finlandiae utelämnadt.

142.

JARL ROBERT HEMMER.

Född d. 18 september 1893, son af Bror Balder Hemmer och Emmy Finnilä. Fil. kandidat, pedagog, skriftställare.

Jarl Hemmer är född i Wasa; efter åtnjuten skolundervisning i hemstaden, blef han student 1912 och fil. kandidat 1917. Bedref språkstudier i Ryssland 1917 och tjänstgjorde som pedagog 1917—18. Han är medlem af Finlands svenska författarförbunds styrelse. Hemmer har under sin korta diktarbana vunnit ett betydande anseende som lyriker och har lyckats finna genklang inom vida kretsar, hvilka sätta värde på en i ren formdräkt klädd sång ur hjärtat. Af hans prosadiktning står 'Fantaster' den lyriska diktningen nära, medan han i Onni Kokko står på den starka, gedigna prosans botten, och har skapat en berättelse, som obetingat kan räknas bland de bästa vår yngre litteratur frambragt.

Under 1922 har Hemmer erhållit första priset vid en litterär täflan, föranstaltad af en enskild förlagsfirma i Sverige; priset tilldelades honom enhälligt af prisnämnden, hvars ordf. var Dr Selma Lagerlöf.

I. *Åts.* JARL HEMMER utmed nedre kanten. Ofvanför halsbilden, v. s. Under densamma i upphöjd prägling: Qvist.

Fråns. Utan inskrift. En på marken sittande gossgestalt blåser sina låtar i en lur.

Anm. Storlek 77 mm. Modellerad af Gerda Qvist och gjuten i Tyskland.
